

STORTINGET

Innst. 12 S

(2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2021, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Prop. 1 S (2020–2021) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2020–2021)

Innhold

Side

1.	Innledning	1
1.1	Om budsjettforliket	1
1.2	Oversikt over regjeringens budsjettforslag.....	4
2.	Generelle merknader for rammeområde 16	8
2.1	Generelle merknader fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti.....	8
2.2	Generelle merknader fra Arbeiderpartiet	13
2.3	Generelle merknader fra Fremskrittspartiet.....	17
2.4	Generelle merknader fra Senterpartiet	19
2.5	Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	21
2.6	Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten	23
3.	Kunnskapsdepartementet	31
3.1	Kap. 200 og kap. 3200 Kunnskapsdepartementet	31
3.2	Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag.....	31
4.	Grunnopplæringen	32
4.1	Kap. 220 og kap. 3220 Utdanningsdirektoratet	32
4.2	Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	32
4.3	Kap. 222 og kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	32
4.4	Kap. 224 Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre.....	33
4.5	Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnsopplæringen.....	33
4.6	Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen.....	41
4.7	Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler.....	66
4.8	Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.	66
4.9	Kap. 230 og kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem.....	70
5.	Barnehager	71
5.1	Kap. 231 Barnehager.....	71
6.	Høyere yrkesfaglig utdanning	76
6.1	Kap. 240 Fagskoler	76
6.2	Kap. 241 Felles tiltak for fagskoler	79
6.3	Kap. 242 og kap. 3242 Norges grønne fagskole – vea.....	79
7.	Kompetansepolitikk og livslang læring	79
7.1	Kap. 251 22. juli-senteret	79
7.2	Kap. 253 Folkehøgskoler	80
7.3	Kap. 254 Studieforbund mv.....	81
7.4	Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge	82
7.5	Kap. 257 Kompetanseprogrammet.....	82
7.6	Kap. 258 Tiltak for livslang læring	85
8.	Høyere utdanning	86
8.1	Kap. 260 Universiteter og høyskoler	86
8.2	Kap. 270 Studentvelferd.....	98
8.3	Kap. 271 og kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	101
8.4	Kap. 272 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	101
8.5	Kap. 273 Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning.....	102
8.6	Kap. 274 Universitetscenteret på Svalbard	103
8.7	Kap. 275 og kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning	103

	Side
9. Forskning	105
9.1 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene	105
9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd	105
9.3 Kap. 286 Regionale forskningsfond	106
9.4 Kap. 287 Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	106
9.5 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak	107
9.6 Kap. 289 Vitenskapelige priser	107
10. Utdanningsstøtte	108
10.1 Kap. 2410, kap. 5310 og kap. 5617 Statens lånekasse for utdanning	108
11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet	111
11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd	111
11.2 Kap. 923 Havforskningsinstituttet	112
11.3 Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	112
11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling	112
12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet	112
12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon.....	112
13. Omtale av særlige tema	112
13.1 Oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.....	112
14. Oppfølging av anmodningsvedtak	113
15. Forslag fra mindretall	113
16. Komiteens tilråding	116

Vedlegg Svarbrev fra statsråd Henrik Asheim til Stortinget datert 20. november 2020

STORTINGET

Innst. 12 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 1 S (2020–2021) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2021, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til Stortingets forretningsorden § 43 om fagkomiteenes behandling av statsbudsjettet.

Komiteen behandler i denne innstillingen regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 under rammeområde 16 Utdanning og forskning etter den vedtatte inndelingen i rammeområder, jf. Innst. 1 S (2020–2021). Rammeområde 16 omfatter inntekts- og utgiftskapitler under Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Komiteen viser til at regjeringen har lagt frem Prop. 1 S (2020–2021) med Tillegg 1 (2020–2021).

Komiteen viser videre til Stortingets behandling av finansinnstillingen, Innst. 2 S (2020–2021) 3. desember 2020, der nettorammebeløp for hvert enkelt rammeområde ble vedtatt. For rammeområde 16 er netto sum fastsatt til 85 187 566 000 kroner.

Komiteen avholdt åpen høring om budsjettproposisjonen 19. og 22. oktober 2020. Komiteen har i tillegg mottatt en rekke skriftlige innspill.

Komiteen viser til at det 13. november 2020 ble sendt brev til forsknings- og høyere utdanningsministeren der komiteen spurte om finansieringen av femte år på grunnskolelærerutdanningen. Svarbrevet datert 20. november 2020 ligger vedlagt denne innstillingen.

For øvrig viser komiteen til de respektive partiers merknader og forslag under de enkelte kapitler og poster. Når det gjelder budsjettposter som ikke er omtalt i denne innstillingen, har komiteen ingen merknader og slutter seg til regjeringens forslag.

1.1 Om budsjettforliket

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det også har blitt enighet mellom de fire partiene om følgende:

Flertallet viser til at det blir foreslått å øke bevilgningen til teknisk utstyr innen yrkesfag med 15 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å innføre en ensartet tilskuddssats per elev på toppidrettsgymnas med en bevilgning på 20,5 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å redusere bevilgningen til midler til digital undervisning med 10 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å redusere bevilgningen til tiltak for å ta igjen tapt progresjon med 10 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å redusere bevilgningen til en tilskuddsordning for oppgradering og tilpasning av forsknings- og utdanningsarealer med 25 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å redusere bevilgningen til NOKUT med 5 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å redusere bevilgningene til Forskningsrådet med 50 mill. kroner.

Flertallet viser til at det blir foreslått å øke satsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen med 0,1 prosentpoeng fra 0,5 til 0,6 under alle rammeområder, med en samlet budsjettendring på 365,1 mill. kroner.

Dette innebærer at flertallet foreslår en reduksjon på flere poster på rammeområde 16, se tabell nedenfor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er sterkt kritiske til hvordan årets budsjettprosess har foregått i Stortinget. Budsjettforlik mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble først presentert på kvelden 1. desember, noe som umuliggjør en grundig og seriøs budsjettbehandling i komiteene, tatt i betraktning at dato for finansdebatten var 3. desember.

Disse medlemmer viser til at når komiteens dato for avgivelse av budsjettinnstilling er 8. desember, blir tidsfristene så korte at det er umulig for opposisjonspartiene å vurdere og kommentere konsekvensene av budsjettforliket tilstrekkelig grundig.

Disse medlemmer viser til at statsbudsjettet er blant Stortingets viktigste oppgaver, og prosessen rundt forliket undergraver opposisjonens mulighet til kontroll over bevilgningene. Budsjettet for utdanning og forskning (rammeområde 16) er på ca. 85 mrd. kroner og inneholder svært mange viktige politikkområder. Disse medlemmer mener et så viktig område hadde fortjent en langt grundigere og langt mer seriøs behandling enn det regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i år la opp til.

Oversikt over ABE-endringer på rammeområde 16 etter budsjettforliket sammenlignet med regjeringens budsjettforslag.

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1	ABE-endringer budsjettforlik
Utgifter rammeområde 16 (i tusen kroner)				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	395 465	-390
	21	Spesielle driftsutgifter	17 160	-17
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter	233 998	-216
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	357 458	-364
	21	Spesielle driftsutgifter	208 508	-203
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	16 053	-16
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	143 555	-136
225		Tiltak i grunnsopplæringen		
	1	Driftsutgifter	23 993	-23
	21	Spesielle driftsutgifter	112 556	-110
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 572 195	-1 297
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Driftsutgifter	648 889	-676
	21	Spesielle driftsutgifter	36 030	-35
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter	470 156	-465

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1	ABE-endring etter budsjettforlik
241		Felles tiltak for fagskoler		
	21	Spesielle driftsutgifter	31 723	-31
242		Norges grønne fagskole - Vea		
	1	Driftsutgifter	30 455	-30
251		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter	15 725	-11
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	119 469	-104
	21	Spesielle driftsutgifter	9 051	-9
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter	159 940	-233
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	38 845 890	-36 899
	70	Private høyskoler	1 903 015	-1 686
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	175 626	-175
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning		
	50	Virksomhetskostnader	157 515	-601*
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning		
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	213 265	-164
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter	187 135	-177
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	19 444	-20
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 768 581	-1 810
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 895 400	-1 409
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	790 086	-791
	55	Virksomhetskostnader	800 883	-784
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	223 974	-218
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	49 436	-141
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 697 420	-2 089
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	605 205	-633
	21	Spesielle driftsutgifter	427 800	-417
	22	Fiskeriforskning og -overvåking	204 100	-170
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Driftsutgifter	180 415	-168
	21	Spesielle driftsutgifter	160 850	-88
928		Annen marin forskning og utvikling		
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	69 200	-66
	72	Tilskudd til Nofima AS	101 200	-99
1137		Forskning og innovasjon		

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1	ABE-endring etter budsjettforlik
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	232 677	-242
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	194 856	-188
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000	-170
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter	400 095	-415
		Sum utgifter rammeområde 16	88 673 797	-53 986
Inntekter rammeområde 16 (i tusen kroner)				
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	13 977	-15
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	15 623	-9
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	36 030	-46
3242		Norges grønne fagskole - Veia		
	2	Salgsinntekter mv.	5 009	-5
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	8 651	-8
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	2	Salgsinntekter mv.	634	-1
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	441 950	-430
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	161 050	-88
		Sum inntekter rammeområde 16	3 352 247	-602
		Sum netto rammeområde 16	85 321 550	-53 384

*Etter innspill fra Kunnskapsdepartementet er ABE-endringen under kap. 272 fordelt med 140 000 kroner på post 50, 210 000 kroner på post 51 og 251 000 kroner på post 52, jf. komiteens tilråding.

1.2 Oversikt over regjeringens budsjettforslag

Tabellen under viser regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2021 for rammeområde 16, jf. Prop. 1 S (2020–2021).

90–99-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 16

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2020–2021)
Utgifter			
<i>Kunnskapsdepartementet</i>			
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	395 465 000
	21	Spesielle driftsutgifter	17 160 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 096 000
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag	
	21	Spesielle driftsutgifter	233 998 000
220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter	357 458 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	208 508 000
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i> ...	72 807 000
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	
	1	Driftsutgifter	16 053 000

			Prop. 1 S med Tillegg 1
Kap.	Post	Formål	(2020–2021)
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	1	Driftsutgifter	143 555 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 019 000
224		Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre	
	70	Freds- og menneskerettighetsentre	100 838 000
	71	Det europeiske Wergelandsenteret	11 084 000
225		Tiltak i grunnpoplæringen	
	1	Driftsutgifter	23 993 000
	21	Spesielle driftsutgifter	112 556 000
	60	Tilskudd til landslinjer	243 207 000
	63	Tilskudd til samisk i grunnpoplæringen, <i>kan overføres</i>	87 660 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge ..	36 265 000
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot anti-semittisme	15 480 000
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 185 000
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	302 816 000
	69	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	691 500 000
	74	Prosjekttilskudd	6 739 000
	75	Grunntilskudd	95 337 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnpoplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 572 195 000
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 600 858 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 826 000
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	61 919 000
	64	Programfinansiering av 0-24-samarbeidet	40 529 000
	71	Tilskudd til vitensentre	85 352 000
227		Tilskudd til særskilte skoler	
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	42 752 000
	78	Tilskudd	186 434 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.	
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	3 154 601 000
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 718 569 000
	72	Diverse skoler som gir yrkesrettet opplæring, <i>overslagsbevilgning</i>	161 878 000
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	128 845 000
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	22 133 000
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	365 466 000
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	42 046 000
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	30 104 000
	78	Kompletterende undervisning	24 772 000
	79	Toppidrett	56 903 000
	81	Elevutveksling til utlandet	2 190 000
	82	Kapital- og husleietilskudd til friskoler	83 337 000
	84	Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen	3 000 000
	85	Kompensasjon for merutgifter knyttet til covid-19	40 000 000
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Driftsutgifter	648 889 000
	21	Spesielle driftsutgifter	36 030 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 678 000
231		Barnehager	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	470 156 000

			Prop. 1 S med Tillegg 1
Kap.	Post	Formål	(2020–2021)
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	144 549 000
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	17 342 000
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	72 233 000
240		Fagskoler	
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 025 451 000
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	44 543 000
241		Felles tiltak for fagskoler	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 723 000
242		Norges grønne fagskole - Vea	
	1	Driftsutgifter	30 455 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 307 000
251		22. juli-senteret	
	1	Driftsutgifter	15 725 000
253		Folkehøyskoler	
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	987 051 000
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 549 000
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	708 000
254		Studieforbund mv.	
	70	Tilskudd til studieforbund	68 920 000
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	3 510 000
256		Kompetanse Norge	
	1	Driftsutgifter	119 469 000
	21	Spesielle driftsutgifter	9 051 000
257		Kompetanseprogrammet	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	376 134 000
258		Tiltak for livslang læring	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	159 940 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler	38 845 890 000
	70	Private høyskoler	1 903 015 000
270		Studentvelferd	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	123 380 000
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	803 507 000
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Driftsutgifter	175 626 000
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	
	50	Virksomhetskostnader	157 515 000
	51	Tiltak for internasjonalisering	236 400 000
	52	Tiltak for høyere utdanning	282 954 000
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	213 265 000
274		Universitetssenteret på Svalbard	
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	36 322 000
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	187 135 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	155 000 000

			Prop. 1 S med Tillegg 1
Kap.	Post	Formål	(2020–2021)
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	97 404 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene	
	1	Driftsutgifter	19 444 000
285		Norges forskningsråd	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 768 581 000
	53	Sektorovergrepene og strategiske satsinger	1 895 400 000
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	790 086 000
	55	Virksomhetskostnader	800 883 000
286		Regionale forskningsfond	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	194 982 000
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	223 974 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	21	Spesielle driftsutgifter	49 436 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	327 390 000
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 529 593 000
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	827 055 000
	75	UNESCO-kontingent	24 303 000
	76	UNESCO-formål	4 240 000
289		Vitenskapelige priser	
	51	Holbergprisen	17 896 000
	71	Abelprisen	16 809 000
	72	Kavliprisen	11 703 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 697 420 000
	51	Tilskudd til marin forskning	407 880 000
923		Havforskningsinstituttet	
	1	Driftsutgifter	605 205 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	427 800 000
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	204 100 000
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Driftsutgifter	180 415 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	160 850 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	94 900 000
928		Annen marin forskning og utvikling	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 800 000
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	69 200 000
	72	Tilskudd til Nofima AS	101 200 000
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>			
1137		Forskning og innovasjon	
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	232 677 000
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	194 856 000
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000 000
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	2 000 000
<i>Statsbankene</i>			
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	1	Driftsutgifter	400 095 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 000 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 815 409 000

			Prop. 1 S med Tillegg 1
Kap.	Post	Formål	(2020–2021)
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 669 245 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	578 232 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	602 555 000
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	956 359 000
	74	Tap på utlån	415 500 000
Sum utgifter rammeområde 16			88 673 797 000
Inntekter			
<i>Inntekter under departementene</i>			
3220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Inntekter ved oppdrag	13 977 000
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	2	Salgsinntekter mv.	15 623 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	12 495 000
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Inntekter ved oppdrag	36 030 000
	2	Salgsinntekter mv.	11 064 000
3242		Norges grønne fagskole - Veia	
	2	Salgsinntekter mv.	5 009 000
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 307 000
3256		Kompetanse Norge	
	1	Inntekter ved oppdrag	8 651 000
	2	Salgsinntekter mv.	388 000
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000
	2	Salgsinntekter mv.	634 000
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000
3288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	14 582 000
3923		Havforskningsinstituttet	
	1	Oppdragsinntekter	441 950 000
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Oppdragsinntekter	161 050 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	13 000 000
	29	Termingebyrer	3 077 000
	89	Purregebyrer	103 570 000
<i>Renter og utbytte mv.</i>			
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter	2 509 820 000
Sum inntekter rammeområde 16			3 352 247 000
Netto rammeområde 16			85 321 550 000

2. Generelle merknader for rammeområde 16

2.1 Generelle merknader fra Høyre, Venstre og Kris-

telig Folkeparti Covid-19 og veien ut av krisen

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på hvordan covid-19-pandemien har skapt en helsekrise, en økonomisk krise, rekordstor arbeidsledighet og for mange har

betydd en stor omveltning av hverdagen. Disse medlemmer vil anerkjenne den ekstraordinære innsatsen som har blitt lagt ned av barn, elever, studenter, foreldre, ledere og ansatte i barnehage, skole og utdannings- og forskningssektoren, og ser at denne tiden har krevd mye, av mange. Disse medlemmer støtter regjeringens og helsemyndighetenes mål om å skjerme barnehage og skole, samt sikre aktivitet og sosiale arenaer for de yngste så godt det lar seg gjøre.

Disse medlemmer vil vise til at regjeringen gjennomgående har slått fast at barnehager, skoler og andre sentrale kommunale og fylkeskommunale tilbud til barn og unge ikke skal være gjenstand for kutt grunnet covid-19, og at ekstraavgifter skal kompenseres. Disse medlemmer vil henvise til arbeidet regjeringen har gjort sammen med kommunesektorens organisasjon, KS, for å avdekke de reelle merkostnadene kommunene har hatt, og den påfølgende salderingen av kommuneproposisjonen og de tidlige ekstraordinære overføringene av midler til kommunesektoren.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at barn, unge og studenter fortsatt opplever gode rammer for utvikling, læring og mestring og et godt psykososialt miljø av venner og familie. Trygghet og nærhet har for mange vært vanskelig å finne i en tid hvor det oppfordres til avstand. Disse medlemmer peker på viktigheten av både å lære av hvordan stenging av barnehage, skole og studier påvirket barn og unge, og på best mulig måte fortsette å legge til rette for en tilstrekkelig oppfølging av de mest sårbare blant oss. Disse medlemmer viser til at regjeringen har foreslått 170 mill. kroner til en ekstra satsing på oppfølging av sårbare elever som har tapt progresjon som følge av stenging av skoler under covid-19-pandemien.

Disse medlemmer peker på at i perioder med høy arbeidsledighet er satsing på kompetanseheving og utdanning noe av det viktigste samfunnet kan gjøre. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til regjeringens storstilte satsing på «Utdanningsløftet 2020», som bidrar til at fagskoler, universitet og høyskoler har fått anledning til å ta opp rekordmange studenter i årets studieopptak. Disse medlemmer mener det er viktig å fortsette innsatsen for at de som blir rammet av pandemien, kan gå inn i kortere eller lengre utdanningsløp, og merker seg regjeringens forslag om å videreføre og styrke en rekke tiltak for å gi flere en mulighet til å fullføre videregående opplæring eller bygge på med ny kunnskap og kompetanse.

Disse medlemmer peker på at det er satt av til sammen 2,5 mrd. kroner til tiltak som følger opp satsingene i Utdanningsløftet 2020. Disse medlemmer vil peke på at det å fullføre skole og utdanning er avgjørende for å minske utenforskap og bidra til at flere får utnyttet sine evner og ferdigheter i arbeids- og samfunnsliv. Disse medlemmer vil peke på at kun 68 pst. av de

som begynte på yrkesfaglige utdanningsprogrammer, fullførte utdanningsprogrammet i løpet av seks år. Det å sikre økt andel elever som fullfører og består, ikke minst innen fag- og yrkesopplæringen, er en av de største satsingene i «Utdanningsløftet 2020». Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at regjeringen foreslår en rekke tiltak for å styrke tilgang til og gjennomføring av yrkesfaglig utdanning, og viser videre til omtalen i proposisjonen.

Disse medlemmer viser til at det i år har vært rekordstore søker- og opptakstall til høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning ved universitet og høyskoler. Utdanningsløftets satsing på 4 000 studieplasser ved universitet og høyskoler videreføres i 2021 sammen med 1 600 studieplasser ved fagskolene og 500 nye studieplasser til Industrifagskolen. Disse medlemmer peker på at denne opptrappingen har skjedd i samråd med sektoren og er målrettet mot områder der hvor Norge har særlige fremtidsbehov.

En skole med kunnskap og mestring

Disse medlemmer viser til at kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd.

Disse medlemmer viser til at samfunnet er bygget på det verdigrunnlaget som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv. Dette verdigrunnlaget tar utgangspunkt i hvert enkelt menneskes uendelige verdi, i vårt kollektive og personlige ansvar for hverandre og ønsket om å ta vare på miljø og livsgrunnlag for kommende generasjoner. Disse medlemmer mener derfor en av de beste investeringene vi kan gjøre, er å investere i barns kunnskap og oppvekst. Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon og et godt samfunn å leve i.

Disse medlemmer er spesielt opptatt av hvor viktig kunnskap er for den demokratiske diskusjonen og utviklingen i et land. Disse medlemmer mener at framtidig verdiskaping, og med det bærekraften for velferdssamfunnet, bygger på utdanning, forskning og innovasjon. Disse medlemmer anerkjenner at samspillet mellom disse er avgjørende for å lykkes med omstilling i en verden som endrer seg raskt.

Disse medlemmer er derfor fornøyde med at regjeringen har så høye ambisjoner for å utvikle Norge videre som en kunnskapsnasjon. Disse medlemmer er trygge på at vi gjennom kunnskap og utdanning sammen kan møte de utfordringene som kommer, og fortsatt skape oss gode liv. Disse medlemmene ser kunnskapspolitikken som helt sentral for å gi alle muligheten til frihet, selvstendighet og for å fullt ut kunne delta i samfunnet. Disse medlemmer mener at kunnskap og utdanning kan gir oss mulighet til å realisere oss selv og våre ambisjoner samtidig med at man bidrar til fellesskapet i samfunnet.

Disse medlemmer mener det er viktig at skolen ser hele mennesket, bygger laget rundt eleven og gir barna et solid grunnlag for å tilegne seg kunnskap, mestring og gode verdier for livet. Barn skal dannes til å bli hele mennesker som har forståelse for andre og samfunnet og vil delta i å bygge samfunnet. Disse medlemmer mener derfor skolen skal være en arena både for utdanning og for dannelse. Disse medlemmer er glad for at regjeringen har høye ambisjoner for kvaliteten i norske barnehager og skoler, for at flere skal gjennomføre videregående opplæring, og for en fremtidsrettet høyere utdanning og en kompetansopolitikk med vekt på livslang læring slik at ingen opplever å gå ut på dato i arbeidslivet.

Faglige vansker som begynner i det små i de første årene, kan vokse og være større når ungdomsskolen nærmer seg. I verste fall kan det føre til at elever mister mestringsfølelse og motivasjon. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringens partiene har hatt tidlig innsats som en hovedsatsing i kunnskapspolitikken de siste syv årene og tatt grep for å fylle begrepet «tidlig innsats» med reelt innhold og oppfølging.

Disse medlemmer vil spesielt peke på at det høsten 2018 ble innført en plikt for skolene til å gi intensiv opplæring til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse, og legger til grunn at den følges opp i alle kommuner til tross for at flere av opposisjonspartiene stemte imot en særskilt prioritering av lesing, skriving og regning for de første trinnene.

Disse medlemmer vil videre vise til det store arbeidet med fagfornyelsen og opplevelsen av at arbeidet med utarbeidelsen har vært preget av godt samarbeid og bred enighet om utformingen av de nye læreplanene. Med Kunnskapsløftet og regjeringens omfattende satsing på lærernes kompetanse har det vært lagt et godt grunnlag for å innføre nye læreplaner. Innføringen av fagfornyelsen i grunnopplæringen startet i høst, og regjeringen har foreslått totalt 180 mill. kroner til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen i 2021. Disse medlemmer er glad for at regjeringen også foreslår å styrke den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling som gir skoler og skoleeiere større handlingsrom til å prioritere skoleutvikling og gi rom for å endre både undervisningsopplegg og praksis i klasserommet.

Disse medlemmer viser til regjeringens innsats for å øke lærertettheten i skolen og at fra 2020 er lærernormen mer enn fullt ut kompensert beregnet på kommunenivå. Disse medlemmer peker på at det fra 2015 er bevilget betydelige øremerkede midler til flere lærerårsverk, og at det etter innføringen av lærernormen i 2018 ble øremerket tilskudd til kommunene for å oppnå de nye kravene, noe som har bidratt til å øke antall lærerårsverk til undervisning i skolen med om lag 4 400 årsverk siden 2013/2014. Disse medlemmer merker seg at de siste tallene viser at 80,8 pst. av skolene

på 1.–4. trinn, 91,9 pst. på 5.–7. trinn og 85,6 pst. på 8.–10. trinn oppfylte lærernormen fullt ut, og spesielt på 1.–4. trinn ser man en substansiell økning de siste årene.

Disse medlemmer vil peke på erfaringene med omfattende bruk av digital undervisning og oppfølging i skolen og viser til at Stortinget bevilget 80 mill. kroner til å styrke den digitale hjemmeundervisningen, 60 mill. kroner til digitale læremidler og 5 mill. kroner til å øke kunnskapen om bruk av digitale læremidler i skolen. Disse medlemmer er glad for at regjeringen foreslår å videreføre 80 mill. kroner til håndteringen av nye nedstengingsperioder og utjevne forskjeller mellom kommunene når det gjelder digital undervisning. Disse medlemmer viser også til at det i tillegg er foreslått 95 mill. kroner til Den teknologiske skolesekken, som skal gi elevene kunnskap om og forståelse for teknologi, algoritmisk tenkning og programmering, tilgang til gode digitale læremidler og gode, trygge og moderne innloggingsløsninger som gjør det enkelt å bruke digitale læremidler. 50 mill. kroner av disse inngår i investeringen i nye læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

En trygg oppvekst

Disse medlemmer mener barnehagen er en av de viktigste arenaene for å gi alle barn like muligheter de første barneårene, og er glad for at ni av ti barn nå går i barnehage. Disse medlemmer er opptatt av å sikre at alle barn får mulighet til å gå i barnehage uavhengig av familiens økonomi.

Disse medlemmer vil understreke behovet for gode og trygge barnehager og viser til at regjeringen i budsjettet foreslår å bruke 430 mill. kroner til tiltak for å fremme kvalitet og kompetanse i barnehagene.

En av de viktigste faktorene for god kvalitet i barnehage og skole er tilstrekkelig antall lærere med riktig og oppdatert kompetanse. Derfor er disse medlemmer glad for at regjeringen og Fremskrittspartiet har satset stort på «Lærerløftet», med blant annet femårig lærerutdanning og flere karriereveier i klasserommet og gitt over 40 000 lærere tilbud om videreutdanning. Disse medlemmer mener dette er viktige satsinger for å heve statusen til læreryrket og øke rekrutteringen til lærerutdanningen, og er glad for at satsingen på disse tiltakene er foreslått videreført. Disse medlemmer merker seg at bemanningsnormene i barnehage og skole følges opp av regjeringen.

Disse medlemmer vil også trekke frem satsingen på flere karriereveier for lærer gjennom lærerspesialistordningen, som også innbefatter flere begynner-spesialister i skolen. Disse medlemmer mener det er viktig å legge til rette for denne typen stillinger i skolen som bidrar til å løfte læreryrkets karrieremuligheter og kan bidra til kompetanseløft i lærerfelleskapene.

Den første tiden som lærer kan være krevende, og det er for disse medlemmer viktig å fortsette inn-

satsen for å både rekruttere flere og beholde flere lærere i skolen. Disse medlemmer peker på at gjennom Utdanningsdirektoratet forvaltes det et tilskudd på 62 mill. kroner til veiledning av nytilsatte lærere, og at andelen som får veiledning som nytilsatte, har økt fra 61 til 65 pst. fra 2016 til 2020. Dette mener disse medlemmer er viktig for å gi økt trygghet og mestring og at flere lærere opplever starten på læreryrket som givende og positivt.

Disse medlemmer vil videre vise til at regjeringen foreslår en rekke grep i budsjettet for 2021 for å gi elever som strever, hjelp så tidlig som mulig av lærere med oppdatert og riktig kompetanse. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, som inneholder en rekke tiltak for å bidra til tidlig innsats fra barnehagen og utvidende opplæring. Disse medlemmer mener det er viktig at barnehager og skoler har et støtte-system som arbeider forebyggende, slik at man unngår at problemer vokser seg store, og at skoler må ha kompetanse til å fange opp og følge opp med en gang det oppstår et behov gjennom hele utdanningsløpet. Disse medlemmer er godt fornøyd med at regjeringen foreslår 50 mill. kroner til et kompetanseløft i spesialpedagogikk for tilsatte i barnehage, skole og PP-tjenesten.

Disse medlemmer peker på at et godt og inkluderende læringsmiljø er avgjørende for at elevene opplever en trygghet og stabilitet og kan fokusere på læring og mestring av fag og relasjoner. Arbeidet med å gi god hjelp, støtte og veiledning når barn, unge og familier må håndtere mobbing og sosialt utfordrende og uakseptable situasjoner, er svært viktig, og disse medlemmer er glad for at regjeringen har en tydelig holdning om at alle barn og elever har rett til et trygt og godt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i 2020 innførte inntektsgradert foreldrebetaling i SFO/AKS for 1. og 2. klassinger og gratis SFO for barn med særskilte behov i 5.–7. klasse. I 2021 foreslår regjeringen 25 mill. kroner i 2021 for å utvide ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO, slik at ordningen nå omfatter 1.–4. trinn og 15,2 mill. kroner til et utvalg kommuner for å kunne tilby gratis SFO til familier med lav inntekt. Disse medlemmer vil understreke at dette er spesielt viktig for barn fra familier med lav inntekt og bidrar til å minske den økonomiske byrden og gjøre økt SFO-tilstedeværelse for barna til en reell mulighet for flere. Disse medlemmer peker på at gode SFOer er et viktig og inkluderende tilbud som skaper en god ramme rundt skolehverdagen for de yngste elevene. Når deltakelsen øker, er det bra at det også skal lages en nasjonal rammeplan med rom for lokale tilpasninger, slik at kvaliteten blir jevnere over hele landet.

Disse medlemmer mener målet med innføringen av en moderasjonsordning er å legge til rette for høyere deltakelse i SFO, og minske den økonomiske terskelen for familier med lav inntekt. Disse medlemmer er usikre på om inntektsgradering er et tilstrekkelig insentiv til å rekruttere barn av familier med aller dårligst råd til SFO. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Granavolden-plattformen og stortingsmeldingen om tidlig innsats, hvor regjeringens målsetting og ambisjon er å «innføre ordninger med redusert foreldrebetaling og gratis opphold på SFO/AKS etter skoletid for barn av foreldre med lav inntekt» og «i kommende budsjetter også vurdere ordninger med gratis opphold på SFO for barn av foreldre med lav inntekt». Samtidig er det viktig for disse medlemmer å anerkjenne at de samme økonomiske barrierene eksisterer for barn og familier som har valgt et annet opplærings-tilbud enn den offentlige skolen. Disse medlemmer er derfor positive til regjeringens forsøk med gratis SFO for lavinntektsfamilier i et utvalg kommuner og forslaget om 3 mill. kroner til en tilskuddsordning til friskoler som har SFO-tilbud, slik at de har mulighet til å tilby tilsvarende inntektsmoderasjon som i de offentlige SFO-tilbudene.

Gjennomføring av videregående

Disse medlemmer viser til at regjeringen har et viktig mål om at flere elever skal fullføre videregående opplæring. Nye tall viser at vi er på god vei. Elevene i videregående opplæring er mer til stede på skolen og får bedre karakterer, og færre faller fra. Disse medlemmer vil særlig trekke frem fagfornyelsen, fraværgrensen og ny struktur på yrkesfag som store og viktige tiltak for å oppnå dette målet. Disse medlemmer vil også trekke frem satsinger som tilpassede studieløp som kombinasjonsklasser og ordningen «Fagbrev på jobb». Regjeringen har varslet at den skal legge frem en stortingsmelding om videregående opplæring våren 2021, og disse medlemmer ser frem til behandlingen av dette viktige temaet.

Disse medlemmer mener videre det har vist seg helt riktig å stille strengere krav til at kommuner og skoler følger opp elever på grunnskolen med høyt fravær, og peker på evalueringene av fraværgrensen på videregående, som viste at samlet har det gjennomsnittlige fraværet blant elevene sunket med 27 pst. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av tilstedeværelse for læring, mestring og trivsel.

Disse medlemmer viser til at mange av de ekstraordinære covid-19-tiltakene for å få flere til å fullføre videregående opplæring videreføres, slik at flere får gjennomført eller tatt opp opplæringsløp og kommet ut i relevante læreplasser.

Fag- og yrkesopplæring

Disse medlemmer mener yrkesfagene er avgjørende når vi skal bygge landet for fremtiden og løse våre nye utfordringer. Fagarbeidere er viktige for å sikre velferdssamfunnets bærekraft og i omstillingen til en grønn og fremtidsrettet norsk økonomi. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringspartiene har styrket yrkesfagene siden 2013, og at lærlingtilskuddet er gitt en historisk økning i regjeringens periode. Disse medlemmer mener også at det har vært en viktig satsing for å styrke mulighetene for å få seg læreplass, å gi en ekstraordinær økning av tilskuddet for å bidra til at flere får seg læreplass gjennom covid-19-pandemien, og er glad for at regjeringen har foreslått 170 mill. kroner slik at den ekstraordinære økningen også vedvarer våren 2021.

Disse medlemmer merker seg at 78 pst. av alle søkere fikk læreplass i 2019, den høyeste andelen siden man startet å måle i 2011. Disse medlemmer viser til at det nå gjennomføres de største endringene i yrkesfagutdanningen siden Kunnskapsløftet i 2006, og at det er innført et nytt, praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som valgfag i ungdomsskolen for å sikre at flere får prøve ut yrkesfag tidligere i skoleløpet.

Disse medlemmer viser til at tiltakene som er gjennomført i forbindelse med covid-19, og som i stor grad videreføres i statsbudsjettet for 2021, innebærer et stort og vesentlig løft for fag- og yrkesopplæringen gjennom investering i studieplasser. Disse medlemmer viser for øvrig til omtalen i proposisjonen.

Kompetansereformen

Disse medlemmer viser til at Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet, ble lagt frem våren 2020, hvor målene er at ingen skal gå ut på dato i arbeidslivet, og at kompetansegapet mellom hva arbeidslivet trenger, og hva som finnes hos arbeidstakerne, tettes.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen fortsetter satsingen på kompetansereformen «Lære hele livet» og foreslår en økning på 900 mill. kroner i 2021. Disse medlemmer viser også til at ordningen med bransjeprogram for kompetanseutvikling ble utvidet med 120 mill. kroner våren 2020, og at regjeringen viderefører satsingen på disse med 110 mill. kroner i 2021. Disse medlemmer er glad for at Kompetanseprogrammet som ble opprettet i 2020, gjør det mulig å effektivt styrke arbeidet med treparts bransjeprogram og nye fleksible videreutdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet.

Disse medlemmer vil særlig trekke frem hvordan regjeringens forslag til endringer i Lånekassen har gjort det enklere for voksne å ta noe mer utdanning mens de står i arbeid. Disse medlemmer mener endringene som ble innført i 2020, var et godt steg på

veien, og viser til at regjeringen i årets budsjett foreslår tiltak for ytterligere å minske barrierene for å kombinere deltidsarbeid og deltidsutdanning.

Disse medlemmer vil peke på hvordan covid-19-pandemien tydelig har poengtert hvor viktig det var med en styrking av de kompetansepolitiske virkemidlene og å sørge for at vi gjennom hele utdanningsløpet og arbeidslivet kontinuerlig tenker på kompetanseutvikling og omstillingsevne hos både enkeltmennesket og i samfunnet som helhet.

Høyere utdanning og forskning

Disse medlemmer viser til det viktige samfunnsoppdraget som ligger til institusjonene i høyere utdannings- og forskningssektoren, og hvordan veien til å løse de store globale utfordringene går gjennom utdanning, forskning og utvikling. Samtidig vil disse medlemmer peke på det ansvar og bidrag universitet og høyskoler har til å opplyse samfunnsdebatter, gi grunnlag for kunnskapsbasert politikkutvikling og innovere det offentlige velferdstilbudet.

Disse medlemmer vil understreke at utvikling av ny teknologi og nye tjenester er helt sentralt for fremtidig verdiskaping. Av de 4 000 studieplassene som ble opprettet i høyere utdanning våren 2020, ble om lag 1 400 tildelt matematisk-naturvitenskapelige fag med vekt på informatikk, og teknologiske fag med vekt på IKT, og disse medlemmer er glade for at de tildelte studieplassene videreføres i 2021 og bidrar til et stort løft for noen av de viktigste fagområdene som sikrer velferd og verdiskaping. Disse medlemmer viser i tillegg til at regjeringen viderefører 250 rekrutteringsstillinger som ble opprettet i Utdanningsløftet våren 2020.

Disse medlemmer viser til regjeringens ambisjon om å tilgjengeliggjøre høyere utdanning for flere, og at det i 2021 er foreslått en økning på 45,7 mill. kroner til fleksible studietilbud, slik at flere vil finne tilpassede tilbud om kompetanseheving gjennom formalisert utdanning på universitet og høyskoler. Disse medlemmer anerkjenner og støtter målet om å gjennomføre tiltak som kan bidra til at høyere utdanning skal være mer tilgjengelig for studenter som på grunn av bosted eller livssituasjon ikke har anledning til å studere fast ved en campus.

Disse medlemmer vil peke på at for å løse både kortsiktige og langsiktige utfordringer må vi satse mer på forskning, og er svært glad for regjeringens store ambisjoner på dette feltet. Siden 2013 har midlene som går til forskning, økt med 55 pst. og disse medlemmer peker på at det i 2021 er foreslått 40,9 mrd. kroner til forskning og utvikling, noe som er en realvekst på 2,1 pst. Disse medlemmer peker på at denne sterke satsingen på forskning og utvikling er avgjørende for å legge til rette for omstilling og vekst i næringslivet, og viser

til at regjeringen prioriterer hele 9 mrd. kroner til næringsrettet forskning og innovasjon.

Disse medlemmer viser til at mål og satsingsområder i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning følges opp, og at regjeringen har foreslått 339 mill. kroner til de tre opptrappingsplanene Teknologiløft, FoU for fornying og omstilling i næringslivet og Kvalitet i høyere utdanning.

Det å samarbeide på tvers av landegrensene for å bryte kunnskapsbarrierer og finne løsninger på de store utfordringene verden står overfor, er både viktig og nødvendig. Disse medlemmer finner det svært gledelig at regjeringen nå har bekreftet å gå inn for norsk deltakelse i flere av EUs rammeprogram for forskning- og innovasjon, deriblant Horisont Europa, som er verdens største forsknings- og innovasjonsprogram. En sterk og aktiv deltakelse i de europeiske rammeprogrammene bidrar ikke minst til å styrke et kunnskapsintensivt og konkurransedyktig næringsliv gjennom nettverk, kompetanse og kapital. Disse medlemmer vil fortsette arbeidet med å motivere og legge til rette for en sterk norsk deltakelse fra både private og offentlige forsknings-, utviklings- og innovasjonsmiljøer.

Disse medlemmer viser til regjeringens tydelige ambisjoner om å styrke studentvelferden og at regjeringen over år har hatt rekordstore tildelinger til bygging av studentboliger og at regjeringen i 2021 foreslår midler til 1 650 nye hybelenheter samt en prisvekstjustering av kostnadsrammene og tilskuddssatsene. Årsaken til at tildelingen har sunket, er at det har blitt søkt om færre tilsagn til bygging enn tidligere. En barriere for prosjektering av nok nye studentboliger har vært kriteriene i tilskuddsordningene, og disse medlemmer er glad for at regjeringen nå har gjort flere tilpasninger i tilskuddsordningen, og ser frem til et forhåpentligvis økt antall søknader de kommende årene.

Disse medlemmer merker seg også den viktige dialogen og innsatsen for å styrke tiltakene rettet mot studenters psykiske helse og viser til regjeringens forslag om 20 mill. kroner i økt tilskudd til studentsamskipnadens velferdstilbud og de ekstraordinære midlene som har kommet gjennom tiltakspakker rettet mot håndteringen av covid-19.

Disse medlemmer vil videre trekke frem at prosessen med innføring av 11 måneders studiestøtte nå er fullført, og at regjeringen og Fremskrittspartiet gjennom perioden i tillegg har indeksjustert studiestøtten. Det innebærer at heltidsstudenter nå reelt sett har 14 600 kroner mer å rutte med enn de ville hatt uten regjeringens samlete satsinger på studiestøtten siden 2014.

Disse medlemmer vil påpeke at det er et stort behov for oppgradering og modernisering av bygg og infrastruktur, og at regjeringen har prioritert midler til flere utviklings- og nybyggprosjekter som skal danne

grunnlaget for viktig utdanning og forskning i lang tid fremover. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår midler til flere prosjekter i 2021, deriblant 110 mill. kroner til videre arbeid med Vikingtidsmuseet, 1 387 mill. kroner til det nye livsvitenskapsbygget ved Universitetet i Oslo og 159,7 mill. kroner til videre forprosjektering av ny campus til Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet i Trondheim.

Disse medlemmer viser ellers til proposisjonen.

2.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet

Nå er det barn og unges tur

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener barnehage og skole skal gi alle barn gode muligheter i livet, uavhengig av sosial bakgrunn. I dag er lengden på foreldres utdanning fremdeles den sterkeste forklaringsfaktoren for elevers skolerresultater og om de gjennomfører videregående opplæring. Å ha fullført videregående utdanning blir stadig viktigere for å komme seg inn på arbeidsmarkedet og få fast jobb. Årsakene til at elever ikke gjennomfører videregående, er mange og sammensatte, men uansett om frafall skyldes lærevansker, manglende oppfølging, fysiske eller psykiske helseplager, sosiale utfordringer eller andre problemer, kan mye forebygges gjennom tidlig innsats og tettere oppfølging i barnehage og skole. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett der det foreslås å satse mer på barnehage, skole og SFO; på fagfolk med tid, riktig kompetanse og mer tillit til å se hvert enkelt barn og gi dem den tryggheten og oppfølgingen de trenger.

Koronautmattede skoler og barnehager

Disse medlemmer viser til bekymringsmeldinger om koronautmattelse fra skoler og barnehager over hele landet og frykter at regjeringen lar barn og unge betale prisen når kommunene i skole- og barnehagebudsjetter ikke kan budsjettere med penger til de store ekstrautgiftene koronasituasjonen fører til. Ansatte har lagt ned en enorm innsats siden mars, men får verken mer ressurser, flere vikarer eller andre tiltak fra regjeringen. Barn og unge har blitt fratatt viktige tilbud i skole og barnehage, og i en situasjon som allerede er utfordrende for dem, gjør koronakutt det verre for mange. Og mens studenter opplever isolasjon, ensomhet, at ekstrajobben er borte, og at de likevel ikke har rettigheter hos Nav, er regjeringens eneste tilbud til dem en låneordning ingen ville ha i år, og neste år lar regjeringen studentene stå uten krisetiltak.

Disse medlemmer er bekymret for at koronasituasjonen fører til at mange elever ikke får den opplæringen og oppfølgingen de har en lovfestet rett til, og vil påpeke at dette rammer elever med lærevansker og andre utfordringer aller hardest og kan få store konsekven-

ser senere i skoleløpet. Disse medlemmer er bekymret for at mange elever med rett til spesialundervisning ikke har fått dette som følge av koronakrisen. Videre viser disse medlemmer til mediasaker om at mange kommuner har brukt helsesykepleiere i smitteesporingsarbeidet, noe som bidrar til å svekke det helhetlige tilbudet til elevene ytterligere.

For ansatte i skoler og barnehager har dugnaden fra i vår aldri tatt slutt, og de melder om høyt arbeidspress, økende sykefravær, mangel på vikarbudsjetter og usikkerhet rundt smittevern. Koronakrisen er langvarig, og disse medlemmer mener at da fortjener utslitte ansatte svar og tiltak som sikrer arbeidsvilkår i tråd med regel- og avtaleverk. Den eneste medisinen mot koronautmattelsen i skoler og barnehager er bedre smittevern, mer penger og flere folk.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår kompensasjon til kommunene knyttet til koronapandemien fram til og med sommeren 2021. Disse medlemmer understreker at behovene kan bli større og pandemien kan vare lenger. Det er derfor viktig at kommunene har trygget for at regjeringen også stiller opp hvis kostnadene blir enda større. Like viktig er det å sikre den fundamentale lokale velferden. Arbeiderpartiets ordførere er frustrerte og fortvilte, og gjorde opprør i høst. De frykter alvorlige kutt i velferden på grunn av regjeringens manglende satsing på kommunene. Arbeiderpartiet vil ruste kommunene for de store omstillingene de står overfor, som økt antall eldre, klimautfordringer og investeringer i skoler og barnehager. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 1,7 mrd. kroner mer til skoler og barnehager enn i regjeringens budsjettforslag. Til sammen foreslår Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett å styrke kommuner og fylkeskommuner med 3,45 mrd. kroner mer enn regjeringen i statsbudsjettet for 2021, og ytterligere 1,75 mrd. kroner mer til krisetiltak i kommuner og fylkeskommuner.

Videre viser disse medlemmer til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett også foreslår konkrete krisetiltak, herunder 50 mill. kroner til å sikre læreplasser og opplæring i arbeidslivet i kriserammede yrkesfag, flere studieplasser og en krisepakke som sikrer lik rett til utdanning for studenter også under krisen. Disse medlemmer mener det er betenkelig at regjeringens satsing på studieplasser er kortvarig og skal justeres ned etter krisen. Disse medlemmer minner om at regjeringen kun foreslo 250 nye studieplasser for 2020. Regjeringens ambisjoner for kapasiteten i høyere utdanning er for lave. Disse medlemmer mener det trengs en vedvarende opptrapping av studieplasser for omstilling og ny vekst.

Bedre kvalitet og lavere makspris i barnehagen

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil ha god kvalitet i barnehagene og en forutsigbar og lavere barnehagepris for alle småbarnsfamilier, og Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å satse 860 mill. kroner mer på barnehage enn i regjeringens statsbudsjettforslag. Regjeringen Solberg har økt maksimalprisen i barnehagen hvert år for vanlige familier. I barnehageforliket ble partene enige om en forutsigbar maksimalpris på tilsvarende 1 750 kroner i 2005-verdi. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å redusere prisen tilbake til nivået det var enighet om i barnehageforliket, slik at én barnehageplass vil koste 2 805 kroner mindre i året for en vanlig familie, og at maksprisen med Arbeiderpartiets budsjett ville vært 2 975 kroner i måneden for én barnehageplass. Disse medlemmer viser til at de ansattes kompetanse er den viktigste forutsetningen for god kvalitet i barnehagene. Arbeiderpartiet vil ha krav om at halvparten av de ansatte i alle barnehager skal være barnehagelærere, og foreslår å bevilge 267 mill. kroner mer til dette i sitt alternative budsjett for 2021, noe som tilsvarer 2 100 flere barnehagelærere.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil sikre barnehagebarna flere trygge voksne og bedre kvalitet i barnehagen. Nok trygge voksne med riktig kompetanse i barnehagen er viktig for alle barn, men særlig for de mest utsatte barna. Disse medlemmer viser til regjeringen Solbergs mangelfulle finansiering av bemanningsnormen, og at denne har rammet økonomien til ideelle, små og enkeltstående barnehager hardt. Når regjeringen kutter i pensjonstilskuddet til private barnehager, setter dette disse barnehagene i en enda vanskeligere økonomisk situasjon. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil styrke små, ideelle og enkeltstående private barnehager med 147 mill. kroner i opprioritering innenfor tilskuddet til private barnehager.

Disse medlemmer er opptatt av et strengt og rettferdig regelverk og finansieringssystem for private barnehager. Stortingsflertallet har flere ganger bedt regjeringen gjennomgå finansieringssystemet for barnehager, uten at regjeringen har fulgt opp. Disse medlemmer mener en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet for private barnehager bør ligge til grunn for kutt og endringer. Videre er disse medlemmer bekymret for at regjeringen ikke har oversikt over om kuttet i pensjonstilskudd vil ramme ansattes pensjonsvilkår og avtalen partene har framforhandlet. Disse medlemmer viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å utsette kuttet i pensjonstilskudd til regjeringen kan redegjøre for konsekvensene.

Gratis SFO for førsteklassinger etter skoletid

Disse medlemmer viser til at det i dag er nesten 100 000 barn som ikke går i SFO eller aktivitetsskole (AKS). Den nasjonale evalueringen av SFO viser at mange familier velger bort SFO fordi de ikke har råd. Konsekvensen er at mange barn i 1.–4. klasse ikke får delta i leken, læringen og fellesskapet SFO/AKS byr på, og der mange er blant dem som hadde hatt aller størst glede av et godt SFO-tilbud. Arbeiderpartiet mener SFO skal være gratis for de yngste barna, og vil innføre gratis SFO etter skoletid for alle førsteklassinger, der vi begynner med fem timer gratis SFO i uka for alle førsteklassinger fra høsten 2021. Videre understreker disse medlemmer at også i SFO/AKS er ansattes kompetanse den viktigste kvalitetsfaktoren, og mener det må satses systematisk på kvalitetsutvikling for ansatte i SFO/AKS.

Lærere og ressurser til å gjennomføre tidlig innsats

Disse medlemmer viser til at antallet ukvalifiserte som underviser i skolen, har økt med over 40 pst. under høyregjeringen. Lærermangelen øker, særlig i distriktene. Lærerne melder at de ikke har tid til å gi god nok oppfølging, og mange kommuner sliter med å skaffe nok lærere for å sikre tidlig innsats og oppfylle lærernormen. Kvalifiserte lærere med nok tid og mer tillit er det viktigste for en god skole. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 318 mill. kroner mer enn regjeringen til å rekruttere og ansette 1 000 flere lærere. Disse medlemmer viser til at norsk skole går mot en varslet lærermangel. Både søkingen til og gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav. For smale opptakskrav, og kompetansekrav som avskilter erfarne lærere, forsterker lærermangelen. Godt kvalifiserte lærere med relevant kompetanse er nøkkelen for å skape en skole der alle kan lykkes, og som sikrer bredden i skolens formål. I sitt alternative budsjett foreslår Arbeiderpartiet å bevilge 88 mill. kroner til et program for å rekruttere lærere tilbake til skolen, i tillegg til 318 mill. kroner til å rekruttere og ansette flere lærere.

Disse medlemmer viser til at årsakene til frafall i skolen begynner tidlig i skoleløpet for mange elever. Det er over ti år siden Stoltenberg-regjeringen introduserte begrepet «tidlig innsats», men målet om tilpasset opplæring for hver enkelt elev er ikke oppfylt. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 104 mill. kroner, som del av et milliardløft for tidlig innsats i perioden, til å opprette innsatsteam med spesialpedagoger som kan gi et sterkere lag rundt elevene, og oppfylle vår lese-, skrive- og regnearanti om at alle elever skal få den hjelpen de trenger raskt.

Mer praktisk læring i ungdomsskolen

Disse medlemmer mener det er for lite praktisk læring i skolen, til tross for at halvparten av elevene kommer til å velge yrkesfag, og at alle elever lærer bedre av å få lære med både hode og hender. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at alle elever får oppleve mestring og god læring i skolen, her er det skolen må tilpasses elevene, ikke omvendt. Arbeiderpartiet vil ha mer praktisk læring i hele grunnskolen, og Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å begynne med 50 mill. kroner i 2021 til satsing på utstyr og utvikling av en mer praktisk ungdomsskole.

Forebygge og stoppe mobbing og vold i skolen

Disse medlemmer vil understreke at elever må være trygge, mette og trives på skolen for å være klare for å lære. Mobbing går ikke bare ut over barns livsglede, helse og læring, det kan også gi langvarige og alvorlige helseproblemer. Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er tilstrekkelig å kun bedre klageordninger og regelverket om hvordan mobbing skal håndteres når det først har oppstått, det må gjøres mer for å forebygge mobbing, dårlig læringsmiljø og utagerende og voldelig atferd fra elever. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det ble foreslått å gjennomføre et stort kompetanseløft for alle ansatte i skolen, ansette 100 miljøarbeidere på skolene med størst læringsmiljøutfordringer og innføre den vellykkede modellen med beredskapsteam mot mobbing for alle kommuner.

En yrkesfagmilliard og læreplassgaranti for flere stolte fagarbeidere

Disse medlemmer vil understreke at Norge trenger flere fagarbeidere i årene som kommer. SSBs framskrivninger viser at Norge kan komme til å mangle 88 000 fagarbeidere i 2035 dersom det ikke tas grep. Det er for mange yrkesfagelever som møter utdatert utstyr, ikke får læreplass og som slutter før de oppnår fag- eller svennebrev. I tillegg fører koronakrisen til at en del næringer nå også opplever svært store utfordringer for lærlinger og læreplasser. Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett en bred og langsiktig satsing på yrkesfagene på 250 mill. kroner, til sammen har Arbeiderpartiet foreslått 1 mrd. kroner mer på fire år, til moderne utstyr i undervisningen, utvikling av læreplassgaranti, praksistilskudd, utdanne flere yrkesfaglærere, mer penger til kostnadskrevenne fag og et fond som skal sikre læreplasser og god opplæring i arbeidslivet for fag som opplever at læreplassene er færre fordi de utdanner til en kriserammet bransje.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å begynne innføringen av en nasjonal læreplassgaranti for alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett med 30 mill. kroner til flere pilot-

prosjekter i 2021. Det er uakseptabelt at 6 000–7 000 søkere ikke får læreplass til å fullføre utdanningen sin – hvert år. For å innføre en nasjonal garanti trenger vi flere store prosjekter å lære av, slik Nordland fylkeskommune gikk i gang med fra høsten 2019.

Lik rett til utdanning, også i krisetider

Lik rett til utdanning er en av grunnpilarene i det norske utdanningssystemet, men for mange studenter er avhengige av økonomisk hjelp fra foreldre og mye ekstrajobb for å kunne studere. Koronakrisen har gjort at mange studenter har mistet deltidsjobben, men likevel ikke har rett på penger fra Nav fordi de studerer. Regjeringen har ikke gjort nok for å sikre studentenes vilkår i krisen.

Nok tilpassede studentboliger er viktig for å styrke studentøkonomien og sikre studentene tilpassede boforhold under studietiden. Disse medlemmer viser til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslås å bygge 3 000 nye studentboliger i regi av studentsamskipnadene i 2021, 1 350 flere enn i regjeringens budsjettforslag.

Det er dokumentert at hele én av fire studenter opplever alvorlige psykiske symptomer i studietiden, og dette gjør studenter mer utsatt enn befolkningen for øvrig. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge til sammen 40 mill. kroner til studentsamskipnadene og helseforetakene til forebyggende arbeid og behandling av psykisk uhelse blant studenter

Et løft for fagskolene

Samfunnet har stort behov for den kompetansen fagskolene tilbyr. Regjeringen følger i sitt budsjettforslag ikke opp den opptrappingsplanen stortingsflertallet har vedtatt. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil ha en langt større opptrapping av nye studieplasser og en videreutvikling av tilbudet, og at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett ble foreslått å opprette 1 000 nye fagskoleplasser i 2020 og bruke fagskolenes kompetanse i kompetansereformen.

Kunnskap for en rettferdig og grønn omstilling – over hele landet

Utdanning og forskning legger grunnlaget for utvikling, ny viten og nyskaping, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett har en stor satsing for bedre eldreomsorg, helsetilbud og skoler, for å møte klimautfordringene gjennom ny teknologi og grønn omstilling, for beredskap, bedre samfunnsikkerhet og tilstrekkelig IKT-kompetanse, og for å gi alle kompetanse som arbeidslivet trenger.

I fremtidens arbeidsliv må langt flere lære mer, og flere må kunne ta kompetanseheving der de bor. Et godt studietilbud over hele landet er grunnleggende for å sik-

re at offentlig finansiert kunnskap og muligheter for videreutvikling er tilgjengelig for alle. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår en stor satsing for å gjøre det enklere å få kompetanseopåfyll og å ta mer utdanning som voksen eller ved siden av jobb, og vi vil bygge ut utdanningssystemet til flere og styrke utdanningsinstitusjonenes regionale rolle.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslo å opprette 3 000 nye studieplasser i 2021, med særlig vekt på områder som er strategisk viktige for vår felles velferd og grønn omstilling – lærerutdanningene, sykepleie og helse- og sosialfagene, IKT, bærekraft, teknologi og realfagene. I tillegg foreslås det en større satsing på studiekvalitet og studentoppfølging for å få flere til å fullføre utdanningen

Gjentatte flate budsjettkutt rammer kjernevirksomheten forskning og utdanning. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil erstatte ABE-kuttene med målrettet effektivisering i dialog med sektoren, og innføre en tillitsreform i høyere utdanning. Arbeiderpartiet starter med å halvere ABE-reformen for universiteter og høyskoler i 2021.

Disse medlemmer etterlyser særlig en sterkere satsing på forskning innen klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og data-sikkerhet og til fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslo å bevilge 150 mill. kroner til forskning for klima, velferd og nye næringer gjennom nye programmer i Forskningsrådet og å opprette nye toppforskningssentre på sentrale områder.

En bred kompetansereform – ingen skal stå alene

Kravene til arbeidstakeres kunnskap og kompetanse vil fortsette å øke – disse medlemmer mener det ikke er en utfordring som skal overlates til hver enkelt arbeidstaker. Det er et politisk ansvar å sørge for at alle får mulighet til å lære og oppdatere sin kompetanse. Livslang læring må bli en del av den norske modellen, slik at arbeidsgivere og staten tar ansvar sammen med den enkelte arbeidstaker. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår en omfattende kompetansesatsing i 2021 på til sammen 700 mill. kroner, både for de som er i jobb, og de som vil i jobb. Disse medlemmer viser til at forslaget i Arbeiderpartiets alternative budsjett blant annet omfatter et program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging og opprettelse av et kompetansefond på 130 mill. kroner. Fondet skal bidra til å finansiere deltakelse i etter- og videreutdanning og være styrt av partene i arbeidslivet.

En vellykket kompetansereform handler om helhet i tiltakene og om samarbeid mellom partene i arbeidslivet, ulike tilbydere av kurs- og utdanningstilbud, med

Nav og andre offentlige aktører. Arbeidstakere skal gjennom avtaler i arbeidslivet sikres rett til etter- og videreutdanning, og fagskoler, universiteter og høyskoler stimuleres til å utvikle flere skreddersydde tilbud som er relevante for arbeidslivet.

Skal en reform lykkes, må mulighetene til å oppdatere seg være tilgjengelig der folk bor, og når de har mulighet. Derfor foreslår Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett å satse på flere desentraliserte utdanningstilbud over hele landet og flere tilbud tilpasset sesongbaserte yrker og næringer, i tillegg til forslag om styrke studieforbundene, og å opprette et eget bransjeprogram for transportnæringen.

2.3 Generelle merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sitt alternative budsjett, der barnehage, utdanning og forskning er et viktig satsingsområde. Norge er et høykompetanseland, og det er et viktig offentlig ansvar å legge gode rammevilkår for hele utdanningssektoren, slik at vi får kvalitet, valgfrihet og verdiskaping i alle utdanningsledd, fra barnehage til universitet. Disse medlemmer mener at samarbeid mellom offentlige og private er en viktig faktor for å oppnå kvalitet og valgfrihet.

Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere det pågående arbeidet med universell utforming av barnehager og skolebygg. Dette er et veikart med klare planer og tidsfrister, som det er viktig at det ikke skapes usikkerhet om. Disse medlemmer mener det er viktig å inkorporere «Veikart. Universelt utformet nærskole 2030» i den kommende handlingsplan for universell utforming, og sette av tilstrekkelige stimuleringsmidler i framtidige statsbudsjett slik at veikartet kan bli realisert.

Disse medlemmer vil også understreke betydningen av et trygt og godt skolemiljø og vil peke på viktigheten av samarbeid med de eksisterende mobbeombudene i fylkene om å inkludere de kommunale mobbeombudene bedre i det nasjonale arbeidet mot mobbing, samt gjøre det enklere for flere kommuner å etablere egne former for mobbeombud.

Barnehagene – viktig for folk flest

Disse medlemmer mener det er viktig med et eiermangfold, med både små, kommersielle eiere, ideelle eiere og store, kommersielle eiere. Private barnehager sparer skattebetalingene for penger, de gir økt kvalitet og valgfrihet og bidrar årlig med samfunnsmessige besparelser på over 2 mrd. kroner. Det er et godt samspill mellom private aktører og det offentlige, der det private står for omtrent halvparten av tilbudet nasjonalt. Disse medlemmer vil fjerne unødvendige byråkratiske reguleringer og sørge for reell likebehandling av private og offentlige barnehager. De private barnehagene må få dekket sine reelle utgifter til pensjoner, beman-

ningsnorm og andre offentlige pålegg. Disse medlemmer vil derfor ikke kutte i pensjonstilskuddet til de private barnehagene. Vi øremerker også midler til kompetanseprogram mot vold og overgrep mot barn. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett.

Utdanning til arbeid

Disse medlemmer vil særlig understreke behovet for flere skole- og studieplasser i fagutdanningen. For å opprettholde vårt velstandsnivå må vi satse på kompetanseutvikling som kan sikre verdiskaping for fremtiden. Når man vet at det er en klar sammenheng mellom hvordan utdanningssektoren i et land leverer og den velferd og velstand det er mulig for landet å oppnå, må det være en målsetting at Norge har et skolesystem som kan levere et kunnskapsgrunnlag i ypperste klasse sammenlignet med de øvrige landene i OECD.

Disse medlemmer mener norske barn har krav på å få verdens beste undervisning. I arbeidet med dette må vi bruke verktøyene som finnes for å måle kunnskap. Nasjonale prøver, PISA, TIMSS og PIRLS er viktige verktøy for forbedring av skolen. Skolen må også være fleksibel og åpen og sørge for opplæring tilpasset den enkelte elev. Her må det være stort rom for tilpassede, lokale løsninger. Gode tiltak som gir mangfold og kvalitet i sektoren, skal styrkes. Disse medlemmer vil i den sammenheng fremheve den viktige jobben skoleskipet Christian Radich gjør gjennom Windjammer-prosjektet.

Disse medlemmer vil understreke behovet for et mer arbeidsmarkeds- og verdiskapingsrettet utdanningstilbud. Gjennom mange år har vi sett at bedrifter ikke får dekket behovet for ansatte med utdanning fra yrkesfaglige programmer på videregående nivå. Her er det et problem at fylkene ikke prioriterer godt nok. Arbeidslivets behov bør vektlegges høyest i dimensjonering av videregående opplæring. For disse medlemmer er styrking av yrkesfaglinjene en prioritert oppgave, både med hensyn til utstyr og personell. Disse medlemmer vil påpeke at industrien er lokalisert i hele landet, og at det å ha undervisning i ny teknologi med oppdatert utstyr kan være en stor utfordring. Disse medlemmer har merket seg at Norsk Industri har sett på en løsning der et fylke / en region eier en mobil enhet med undervisningsutstyr. En slik mobil enhet kan være en lastebil à la «smørebussen» til skilandslaget, eller det kan være basert på en eller flere containere som blir transportert rundt om i fylket/regionen. Med en slik «læringstrailer» blir det mulig for flere skoler og skoleeiere å dele på undervisningsutstyr. Læringstrailer er tenkt som et spleiselag mellom staten, industrien og skoleeier (fylkene). Disse medlemmer stiller seg svært positive til et slikt prosjekt.

Disse medlemmer vil også understreke behovet for økt utstyrsstipend for elever på yrkesfaglinjene. Disse medlemmer vil også øke borteboerstipendet til elever i videregående skole. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett.

Disse medlemmer vil videre understreke behovet for videre satsinger på kvalitetstiltak som Newtonrom og vitensentre. Dette er viktige faktorer for å oppnå høyere interesse for realfagene, som er av stor betydning for både velferd og verdiskaping.

Disse medlemmer vil påpeke den viktige rollen de private skolene spiller for kvalitet og valgfrihet. Det er viktig at de private skolene har forutsigbare og bærekraftige rammevilkår. Disse medlemmer vil i den sammenheng understreke behovet for en rentekompensasjonsordning også for private høyskoler. Videre vil disse medlemmer understreke den viktige rollen toppidrettsgymnasene har ved at de tilbyr utdanning av høy kvalitet særlig tilpasset talenter innen idrett. Disse medlemmer vil påpeke at en gjenganger i mange år har vært forskjellsbehandling av toppidrettsgymnasene, med store ulikheter i tilskudd og et komplisert og uryddig støttesystem. Disse medlemmer vil gjøre støttesystemet til disse skolene enklere og bedre og innføre en lik tilskuddssats per elev, noe som vil gi rettfærdige og forutsigbare rammevilkår for alle toppidrettsgymnasene. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at høyere utdanning dimensjoneres bedre. Fagskolesektoren skal utvides og styrkes, og finansieringssystemet for høyskoler og universiteter må endres slik at arbeidsmarkedets behov og jobb etter studiet blir en faktor. Med et finansieringssystem som stimulerer til tettere samarbeid mellom universiteter, høyskoler, fagskoler, regioner, kommuner og næringslivet, vil det bli tilbudt flere utdannelse der studentene kommer raskt ut i verdiskapende og relevant arbeid. Disse medlemmer er i den sammenheng svært skuffet over at regjeringen ikke følger opp flertallets vedtak i Innst. 370 S (2019–2020), jf. Meld. St. 14 (2019–2020), om opprettelse av 1 000 nye studieplasser i fagskolesektoren.

Disse medlemmer vil ha et betydelig løft i både fagskolesektoren og helseutdanningene, og setter av penger til opprettelse av 1 000 nye fagskoleplasser, 250 nye medisinstudieplasser og 2 500 sykepleiestudieplasser. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett.

Disse medlemmer vil påpeke at høyere utdanning og forskning blir stadig viktigere, ikke minst i en kunnskapsdrevet økonomi som den norske. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at utdannings- og forskningssektoren får de ressursene som kreves for at den kan bli en seriøs aktør i markedet for de

gode hjernene. Fremtiden skapes, den vedtas ikke, og forholdene må legges til rette for mennesker som er i stand til å skape verdier. Investeringene i humankapital må styrkes hvis velferd og velstand skal opprettholdes. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at det investeres på områder der Norge har høy kompetanse. I den sammenheng er det av stor betydning at arbeidet med prosjektering av nytt forskningsfartøy ved Universitetet i Tromsø kommer i gang i 2021/2022.

«Kampen om hjernene» er viktig for norske fagskoler, høyskoler og universiteter. I den sammenheng vil disse medlemmer understreke viktigheten av at Norge og norske utdanningsinstitusjoner skal konkurrere på kvalitet, ikke på pris. Disse medlemmer vil derfor innføre en studieavgift for utenlandske studenter.

Disse medlemmer anser investeringer i hensiktsmessig og oppdatert bygningsmasse og infrastruktur som fremtidsrettet og vekstfremmende. Lærestedene må få ressurser som gjør dem i stand til å tilby utdanning av høyest mulig kvalitet.

Disse medlemmer vil også peke på at generasjonene av personer med egen erfaring fra krigsokkupasjonen i Norge 1940–1945 tynnes ut. Dette stiller både nasjonale myndigheter og sivilsamfunnet overfor et vesentlig ansvar for at kommende generasjoner får mulighet til å bli kjent med denne viktige del av Norges historie. Disse medlemmer mener at det spesielt i disse dager, når vi ser økende polarisering og politisk ekstremisme, er viktig å satse på kunnskapsformidling om krigstiden. Både i Norge og i Europa ser vi tendenser til økende antisemittisme og oppslutning om ekstreme bevegelser. Disse medlemmer mener at det å utbre kunnskap om de historiske erfaringene man har om krig, totalitære ideologier og ekstremt tankegods, er et av de viktigste verktøyene i kampen mot intoleranse og antisemittisme. Disse medlemmer øker derfor tilskuddet til Narviksenteret.

Disse medlemmer vil peke på at boligsituasjonen for studenter i dag er vanskelig. Økt studietilbøyelighet i befolkningen, økte priser og høy tilflytting til pressområder og en sterk økning i antall utenlandske studenter er faktorer som bidrar til dette. I tillegg kommer strengere byggekrav som er innført de siste årene, der særlig TEK 10 har gjort det dyrere å bygge, både for private og offentlige aktører. Tempoet i bygging av antall nye studentboliger må økes, og disse medlemmer setter derfor av penger til 225 ekstra studentboliger i forhold til regjeringens forslag, slik at de siste årenes tempo i byggingen kan holdes på samme nivå.

Disse medlemmer viser videre til at det har vært bred politisk oppslutning om å gjenreise heltidsstudenten, blant annet med formål å øke gjennomføringsgraden i høyere utdanning og flytte humankapitalen studentene representerer, fra studietilværelse til yr-

keslivet raskere enn i dag. Det å ha mulighet til å studere bør være avhengig av akademiske kvalifikasjoner, ikke av familieøkonomien. Derfor mener disse medlemmer at studiestøtten på sikt må økes til 1,5 G. Disse medlemmer vil videre understreke hvor viktig det er at studenter tilegner seg internasjonal erfaring og kunnskap, og at studiestøttesystemet må legge til rette for dette.

2.4 Generelle merknader fra Senterpartiet

Utdanning for alle i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke at alle barn har rett til trygge barnehager og en god skole. En god kommuneøkonomi er en forutsetning for dette. Lik rett til utdanning er grunnleggende for den enkeltes muligheter i livet og for samfunnets utvikling som helhet. Økt kompetanse og forskning er nøkkelen til den langsiktige omstillingen av Norge. Derfor må muligheten til å lære hele livet inkludere folk i hele landet. Disse medlemmer mener regjeringens budsjettforslag for 2021 setter barnehager og skoler i en ytterligere vanskelig situasjon. En sterkt svekket kommuneøkonomi, og store merutgifter som følge av koronasituasjonen, gir røde tall i barnehage- og skolebudsjettene.

Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at en regjering som i overskrifter snakker varmt om kvalitet i skolen, ikke tar ansvar for den økonomiske situasjonen, men isteden dytter ansvaret over på de lokale barnehage- og skolemyndighetene. Resultatet blir svekket kvalitet i tilbudet til ungene og vanskeligere arbeidsforhold for de ansatte. I tillegg setter det både barnehage- og nærskolestrukturen under ytterligere press. Disse medlemmer viser til at det gjennom mange år har vært et stort sprik mellom de krav og forventninger som stilles fra nasjonale myndigheter, og de ressursene som regjeringen stiller til rådighet.

Fra byråkrati til klasserom

Under denne regjeringen har byråkratiet i alle deler av utdanningssektoren økt, fra grunnskolen til utdanning og forskning. I grunnskolen fører regjeringens målstyring til økt rapportering oppover i systemet og kontrollstyring nedover i systemet. Disse medlemmer mener dette er en utvikling som virker mot sin hensikt og fører til en innsnevring av undervisningen og hvordan skolen løser sitt samfunnsmandat. Senterpartiet har tillit til lærerne og vil redusere unødvendig rapportering. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å redusere antall direktorater og byråkrater og vri ressursene fra byråkratiet til klasserommet. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår disse medlemmer derfor å frigjøre midler som i dag brukes på byråkrati i departementet og direktoratet, og over til aktiviteten i det enkelte klasserom og barnehage.

Disse medlemmer viser til at under den sittende regjering er også styringen av høyere utdanning og forskning preget av økt byråkratisering. Vi er nå i en situasjon der direktorater og underliggende organer løper i beina på hverandre i pålegg om rapportering og tilskuddsforvaltning. Dette er både kostnadskrevenende og fører til dobbeltarbeid for den enkelte institusjon som må bruke stadig mer tid og ressurser på å rapportere oppover i systemet. Disse medlemmer vil derfor redusere statlig overstyring og vri ressursene fra rapportering og byråkrati, til å styrke institusjonenes grunnbevilgning, studieplasser og desentraliserte utdanningstilbud.

Bemanning og kvalitet i barnehagene

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen nok en gang unnlater å dekke kommunenes merutgifter til økt bemanning. En fortsatt sterkt underfinansiert barnehagesektor i 2021 innebærer risiko for redusert kvalitet i barnehagene og kutt i andre velferdstjenester i kommunene. Senterpartiet er i tillegg bekymret for at underfinansieringen vil føre til flere oppkjøp fra kommersielle kjeder, eller at barnehager legges ned dersom reformene ikke fullfinansieres. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår disse medlemmer derfor en økning i rammeoverføringene til kommunene for blant annet å fullfinansiere barnehagereformene og sikre god kvalitet, både i kommunale og private barnehager. Disse medlemmer går også imot det foreslåtte kuttet i pensjonstilskuddet til private barnehager, som både truer økonomien i små private barnehager, de ansattes pensjonsopptjening og økonomien i kommuner uten private barnehager.

Nye læreplaner krever nye læremidler

Disse medlemmer viser til at dette skoleåret er det første året i fagfornyelsen. Reformen skal innføres i løpet av tre år og innebærer nye læreplaner i alle fag. Det gir behov for nye lærebøker i alle fag. Disse medlemmer viser til at dette er en stor økonomisk kostnad for skolene. Regjeringens budsjettforslag dekker ikke de ekstraordinære utgiftene til læremidler. Senterpartiet frykter at reformen kan ende med et gedigent mageplask når skolene ikke har råd til å kjøpe inn helt grunnleggende materiell som nye lærebøker og digitale læremidler. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår økte bevilgninger til læremidler, både i grunnskolen og i videregående skole.

Fagopplæring for framtida

Disse medlemmer vil påpeke regjeringens manglende satsing på praktiske utdanninger generelt og på yrkesfagene spesielt. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, med en

stor satsing på yrkesfag på til sammen 377 mill. kroner for et reelt yrkesfagløft.

Disse medlemmer er kjent med at videregående skoler over hele landet melder om et stort behov for oppdatering og moderne utstyr. Disse medlemmer merker seg at regjeringens budsjettforslag viser at regjeringen ikke tar ansvar for situasjonen. Utstyr i yrkesfagopplæringen er helt nødvendig for å tilfredsstille de nye læreplanene, men også for å gi elevene en relevant opplæring som gjør dem skikket til å gå ut i lærebedrifter og arbeidslivet. Det er både demotiverende, og en reell fare for elevenes sikkerhet, at mange skoler må bruke gammelt og utdatert utstyr i undervisningen. Disse medlemmer mener situasjonen innebærer en fare for at kvaliteten i fagopplæringen svekkes. Uten mer penger til utstyr risikerer vi å bygge yrkesfagene ned og ikke opp. Det er kostnadskrevende å oppdatere skolens utstyr. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett, der det foreslås økte midler til utstyr generelt, samt en egen tilskuddsordning til særskilt kostnadskrevende utstyr.

Disse medlemmer viser til at det i dag er mange elever i videregående skole som ikke har råd til å kjøpe det personlige utstyret som skolen forventer at de skal ha for å følge undervisningen. For å utjevne kostnadsforskjellene mellom de ulike utdanningsprogrammene i videregående opplæring, og oppfylle gratis-skoleprinsippet, mener disse medlemmer det er behov for å øke utstyrsstipendene. I Senterpartiets alternative budsjett foreslås det derfor en opptrapping av satsene for å dekke elevenes utgifter. Disse medlemmer viser til at fagopplæringen er bygget på en ansvarsdeling mellom skole og arbeidslivet. Det har i mange år vært mangel på læreplasser. Tilbudet Vg3 i skole er ingen fullgod erstatning for opplæring i bedrift. For små og mellomstore bedrifter kan det være en økonomisk utfordring å ta inn lærlinger. For å imøtekomme dette foreslås det i Senterpartiets alternative budsjett å øke lærlingtilskuddet med 3 000 kroner.

Mindre testing og kontroll, mer tillit og flere lærere

Disse medlemmer mener den sittende regjeringen har gjort skolen om til en konkurransearena. Disse medlemmer mener at styring gjennom mål og resultater i for sterk grad har fått innvirkning på utformingen av skolen. Dette skaper problemer. Det som måles, er det som får oppmerksomhet. Det som ikke måles – eller ikke kan måles – står i fare for å bli nedprioritert. Disse medlemmer frykter at skolene presses til å prioritere gode testresultater framfor god undervisning. Disse medlemmer foreslår derfor å redusere midlene som går til nasjonale prøver og andre målinger i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet, og isteden bruke midlene på andre formål med reell betydning for kvaliteten i skolen.

Høyere utdanning i hele landet og flere studieplasser

Disse medlemmer vil understreke at Norges største og viktigste ressurs utvilsomt er befolkningens kompetanse og arbeidskraft. Disse medlemmer vil understreke at kompetanseutvikling har stor verdi for den enkelte og er en nødvendighet i et arbeidsliv med stadig høyere endringstakt. Derfor er det nødvendig å legge til rette for at ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse. Det er også nødvendig å tette gapet mellom arbeidstakernes faktiske kompetanse og hva arbeidslivet trenger av kompetanse. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett har foreslått å øke bevilgningene til universitets- og høyskolesektoren i 2021 med 322 mill. kroner mer enn regjeringens budsjettforslag, både for å øke utdanningskapasiteten generelt, og for å styrke den desentraliserte strukturen innen høyere utdanning og en mer rettferdig fordeling av midlene i sektoren.

Disse medlemmer mener det er behov for å øke studieplasskapasiteten ut over regjeringens forslag, spesielt innenfor IKT-fag, helseutdanninger og lærerutdanningene. Konkret foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett 2 000 flere studieplasser ved universiteter og høyskoler enn i regjeringens budsjettforslag fordelt på flere fag, spesielt IKT-fag, helseutdanninger og lærerutdanninger. I Senterpartiets alternative budsjett foreslås et eget tilskudd for å stimulere universiteter og høyskoler til å utvikle skreddersydde tilbud som kan imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse, den enkeltes ønske om kompetanseheving og regionale behov. Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjett samlet sett en økning på 322 mill. kroner i friske midler til universiteter og høyskoler.

Sentralisering av høyere utdanning

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet gjennom flere år har påpekt skjevheter og uheldige virkninger av dagens finansieringssystem for universiteter og høyskoler som gjør det vanskelig for utdanningsinstitusjonene å løse avgjørende deler av samfunnsopdraget sitt. Disse medlemmer er kritiske til regjeringens politikk med målsetting om å øke resultatfinansieringen på bekostning av grunnfinansieringen av universiteter og høyskoler. Disse medlemmer mener dagens finansieringssystem begrenser institusjonenes handlegfrihet og innretningen av studietilbud, herunder etter- og videreutdanningstilbud. Disse medlemmer er særlig kritiske til at systemet sementerer de historiske skjevheter mellom institusjonene. Disse medlemmer advarer mot at dagens finansiering legger et press på viktige profesjonsutdanninger og på mindre studiesteder. Dessverre har situasjonen ved Nord universitet og raseringen av høyere utdanning på Helgeland vist at Senterpartiet fikk rett, og at sentraliseringen allerede er et faktum.

Fagskoler er framtida

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i mange år har arbeidet for en opptrappingsplan for studieplasser i fagskolene i tråd med arbeidslivets behov for høyere yrkesfaglig kompetanse. Som følge av covid-19-pandemien er behovet for omstilling i arbeidslivet og kompetanseheving i både næringslivet og offentlig sektor økt ytterligere. Dette gjelder både etterspørselen etter kortere kurs, egne moduler og ordinære fagskoleutdanninger. Våren 2020 fikk Senterpartiet endelig gjennomslag for en opptrapping i forbindelse med behandlingen av Kompetansereformen. Regjeringen har imidlertid ikke fulgt opp stortingsvedtaket i sitt forslag til statsbudsjett for 2021. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår disse medlemmer derfor 1 000 fagskoleplasser mer enn regjeringen i 2021, i tillegg til utviklingsmidler og økt basisfinansiering av fagskolene, slik at denne utdanningen gis en mer forutsigbar finansiering som på sikt kan redusere graden av egenbetaling. Disse medlemmer mener dette er viktig for å utjevne kostnadsulempene som studenter ved fagskoler har sammenlignet med akademiske utdanninger. Disse medlemmer viser også til at Senterpartiets alternative budsjett inneholder forslag om etablering av et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter i 2021.

Regional forskning for å dekke regionale behov

Disse medlemmer viser til at de regionale forskningsfondene skal bidra til forskning som styrker regional innovasjon og utvikling. Erfaringene etter opprettelsen i 2010 viser at de regionale forskningsfondene har en viktig rekrutteringsoppgave og mobiliserer både til nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. Senterpartiet ser et stort potensial i regional innovasjon og utvikling, og at de regionale forskningsfondene spiller en viktig rolle i dette arbeidet. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen til regional forskning gjennom regionale forskningsfond og samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter i 2021.

Studiefinansiering

Disse medlemmer viser til at regjeringen gradvis har svekket stipendordningene for elever i videregående opplæring. Spesielt har det gått ut over elever og lærlinger innen yrkesfaglige utdanningsprogram som må bo på hybel for å fullføre sitt utdanningsløp. Dagens borteboerstipend er ikke tilstrekkelig for å dekke elevenes borteboerutgifter. Disse medlemmer mener dette er nok et distriktsfiendtlig resultat av regjeringens politikk, og reagerer på at regjeringen påfører denne elevgruppen en kostnadsulempesammenlignet med hjemmeboende elever. Derfor foreslås det i Senterpartiet alternative budsjett å øke borteboerstipendet med 2 000

kroner fra skoleåret 2021/2022. I tillegg foreslås det å reversere regjeringens usolidariske kutt i reisestipendet for studenter som studerer i land utenfor Norden. I det alternative statsbudsjettet følger Senterpartiet opp målsettingen om 20 pst. dekningsgrad av studentboliger ved å foreslå en økning i antall boenheter i 2021 med 1 350 studentboliger sammenlignet med regjeringens forslag.

2.5 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Lik rett til utdanning

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener lik rett til utdanning for alle er en forutsetning for et samfunn med like muligheter. Utdanning gir større frihet for enkeltmennesket og er en kilde til økt innsikt, forståelse og dannelse. For samfunnet er utdanning et verktøy for utjevning, inkludering og verdiskaping. Utdanning er et velferdsområde som trenger store satsinger, ikke kutt.

Dette medlem vil derfor vri pengebruken i statsbudsjettet fra kortsiktige skatteuttak og storstilte velferdskutt til langsiktige investeringer i oppvekst, utdanning og forskning. I en tid der verden står i en global pandemi og norsk økonomi står foran en stor omstilling, er dette viktigere enn noen gang. Kunnskap er makt, og lik rett til utdanning for alle er derfor også viktig for et levende folkestyre. Derfor er utdanning en hovedprioritet for Sosialistisk Venstreparti, fra barnehage og grunnskole til forskning og etter- og videreutdanning gjennom et langt yrkesliv. Dette medlem viser til i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett og forslagene der om en barnehage og skole som gir alle barn like gode muligheter for å lære, lykkes og trives. Ved å ivareta barndommens egenverdi og bidra til å utjevne sosiale forskjeller skal barnehagetilbudet og skolehverdagen legge grunnlaget for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet.

Barnehage for alle barn

Dette medlem vil bygge videre på den norske barnehagemodellen og den inkluderende fellesskolen som er tilpasset barns forutsetninger og behov. Nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager. Barn trenger voksne rundt seg med kompetanse og forståelse for barns behov. En god barnehage er en barnehage der barn blir sett hver dag og får omsorg og oppmuntring. Dette medlem reagerer sterkt på regjeringens avgjørelse om å fjerne tilskuddet til kommunene for å innfri bemanningsnormen i barnehager. Sosialistisk Venstreparti vil ikke at barna i barnehagene skal være taperne i trange kommunebudsjetter, og mener tilskuddet må opprettholdes og styrkes ytterligere. Alle barn skal få muligheten til å gå i barnehagen, uavhengig

av foreldrenes inntekt. Sosialistisk Venstreparti vil redusere maksimalprisen for foreldrebetaling. Sosialistisk Venstreparti vil at barnehagen skal være billigst mulig for alle, og på sikt gjøres gratis.

Alle skal få være med på leken og læringen

Dette medlem mener det er viktig å ivareta og styrke den inkluderende fellesskolen, slik at alle barn og unge får et godt opplæringstilbud uavhengig av hvor de bor og hvilken økonomisk bakgrunn de kommer fra. Samfunnet skal ta ansvar for at alle barn kan gå på en skole der de får tilegnet seg kunnskaper og trives. For å oppnå dette er det viktig å tilpasse opplæring barns forutsetninger og behov. Et barn forberedes ikke på fremtiden gjennom å kunne ramse opp flest mulig innlærte svar på kortest mulig tid. I stedet trenger vi dybdelæring, det å forstå kjernen i fagene, se sammenhenger på tvers av fag og lære seg hvordan man selv kan gjøre bruk av ny kunnskap. Ved å bygge videre på den inkluderende fellesskolen vil dette medlem utvikle skolen slik at den i større grad tar i bruk mer praktisk, variert og aktiv læring, og der det er plass til kreativitet og kultur. En slik modernisering av skolen vil kreve en ny organisering og store investeringer, både i flere lærere, slik at det blir mer tid til oppfølging av hvert enkelt barn slik at det blir rom for aktiv læring, praktiske og estetiske fag og øving som alle barn kan få utbytte av, og hvordan skolehverdagen legges opp. En inkluderende fellesskole skal gi alle et godt opplæringstilbud. Alle de elevene som strever pga. mangel på motivasjon, problemer hjemme, somatiske plager, psykiske lidelser, dysleksi eller andre diagnoser, skal fanges opp, få tilpasset opplæring og den hjelpen de trenger. Barn som mottar spesialundervisning i grunnskolen eller barnehage, skal møte voksne med spesialpedagogisk kompetanse. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås at spesialundervisning og Statped styrkes.

I dag er det mange barn som ikke får være med på leken og læringen i SFO/AKS på grunn av foreldres økonomiske situasjon. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å starte innfasingen av gratis SFO og å invitere alle førsteklassinger inn i ordningen. Heller enn behovsprøving, som er både byråkratisk og stigmatiserende, vil vi at SFO skal være gratis for alle. Kun det vil forhindre utenforskap og utjevne forskjeller. Gratis SFO vil være den største velferdsreformen vi har sett siden barnehageløftet, og vil skape en hverdag som ivaretar barn og unges helhetlige behov. Det er framtidens viktigste reform for økt kunnskap og sosial utjevning.

En inkluderende videregående skole

Dette medlem vil videre vise til at Norge trenger flere fagarbeidere. Frafallet i videregående opplæring er fremdeles for stort, og det er størst på de yrkesfaglige ut-

danningsprogrammene. Mange ungdommer sliter med psykiske helseutfordringer, stress og manglende motivasjon for læring. Sosialistisk Venstreparti vil derfor prioritere tiltak som vil øke gjennomføringen på yrkesfag og gjøre videregående opplæring tilgjengelig for alle. Dette medlem vil øke tilskuddet til fylkeskommunenes arbeid for å styrke yrkesfag, samt til opprustning av utstyrsarkene på yrkesfag.

At det er for dyrt å ta videregående opplæring, skal ikke bidra til frafall, og prinsippet om gratis utdanning skal gjelde også på videregående skole. I dag er ikke utstyrsstipendordningen god nok til å dekke faktiske utgifter som elever har på studieprogrammene sine. Dette fører til forskjeller mellom elever på bakgrunn av hvilken utdanning de velger, og at enkelte elever har svært store utgifter kun fordi de har valgt en spesifikk utdanning. Samtidig ser vi at borteboerstipendet ikke dekker utgifter som borteboende elever faktisk har, som kan bety forskjellen på utdanning eller ikke for mange elever. Alle må gis mulighetene til å velge den utdanningen de ønsker, og skal ikke oppleve at økonomi begrenser deres muligheter. Dette medlem mener at å øke utstyrs- og borteboerstipend er avgjørende for å utjevne forskjellene og gi alle rett til den utdanningen de vil ta, uavhengig av hvor de bor i landet.

Fri og grønn forskning

Dette medlem mener at det grønne skiftet fordrer tidenes største omstilling av kompetanse. Framtidens kompetanse må handle om hvordan vi støtter opp om næringer som er nødvendige for nullutslippssamfunnet, og hvordan vi bruker kompetansen som er i oljeindustrien i dag. Norsk forskning skal bidra til å løse klimakrisen og legge grunnlaget for nye næringer og framtidens velferd. Derfor mener dette medlem at vi må bruke en større andel av samfunnets ressurser på det som skal løse de store samfunnsutfordringene. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å sette av betydelige midler til grønn forskning gjennom Forskningsrådet. Dette medlem mener at dersom vi skal lykkes med å ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, må vi sikre gode rammebetingelser for både ansatte og studenter. Institusjonene og studentene må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy utdanningskvalitet. Dette medlem viser til at flere analyser tyder på at den akademiske friheten utfordres, og mange universiteter og høyskoler opplever mindre forutsigbarhet fordi finansieringen i økende grad knyttes til eksternt finansierte prosjekter med korte tidshorisonter. Det gjør det vanskeligere å tilby forskerne fast jobb, utvikle gode forskerkarrierer og forskningsmiljøer og å investere i kvaliteten i utdanningen. Dette medlem viser til Sosialis-

tisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å øke basisbevilgningen til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

Lik tilgang til høyere utdanning over hele landet

For å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning, må studentene ha gode rammevilkår. Derfor vil dette medlem starte en opptrapping av studiestøtten til minimum 1,3 G av folketrygden. Et slikt løft for oppvekst og utdanning har vi råd til, hvis vi lar være å bevilge store summer til skattekutt. Det er ingen tvil om hva som er best i et langsiktig samfunnsperspektiv.

Dette medlem mener en større andel av samfunnets ressurser må brukes på utdanning. I en situasjon der Norge skal gjennom en omfattende omstilling av nærings- og arbeidslivet som følge av de globale klimaproblemene og oljekrisen i norsk

økonomi, er dette viktigere enn noen gang. En høyt kompetent befolkning og høy innovasjonsgrad kommer til å bli enda viktigere når Norge skal gjennom det grønne skiftet. Investeringer i forskning og utdanning legger grunnlaget for framtidens verdiskaping og nasjonalformue.

2.6 Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten

Tabellen under gir en oversikt over budsjettforslaget fra regjeringen sammenlignet med budsjettforslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti innenfor vedtatt ramme. Videre framgår de alternative budsjettforslagene fra henholdsvis Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Endringen i tabellen er i forhold til Prop. 1 S (2020–2021) og viser kapittel og post der det er endringer sammenlignet med proposisjonen.

Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 16

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S		A	Sp	SV
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF			
Utgifter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
200		Kunnskapsdepartementet					
	1	Driftsutgifter	395 465	395 075 (-390)	295 465 (-100 000)	355 465 (-40 000)	395 465 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	17 160	17 143 (-17)	17 160 (0)	17 160 (0)	17 160 (0)
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag					
	21	Spesielle driftsutgifter	233 998	233 782 (-216)	233 998 (0)	233 998 (0)	233 998 (0)
220		Utdanningsdirektoratet					
	1	Driftsutgifter	357 458	357 094 (-364)	357 458 (0)	307 458 (-50 000)	357 458 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	208 508	208 305 (-203)	208 508 (0)	208 508 (0)	208 508 (0)
	70	Tilskudd til læremidler mv.	72 807	72 807 (0)	72 807 (0)	72 807 (0)	172 807 (+100 000)
221		Foreldreutvalgene for grunnskolebarn og barnehagene					
	1	Driftsutgifter	16 053	16 037 (-16)	16 053 (0)	16 053 (0)	16 053 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S		A	Sp	SV
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF			
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester					
	1	Driftsutgifter	143 555	143 419 (-136)	143 555 (0)	143 555 (0)	143 555 (0)
224		Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre					
	70	Freds- og menneskerettighetssentre	100 838	100 838 (0)	100 838 (0)	100 838 (0)	107 838 (+7 000)
225		Tiltak i grunnpoplæringen					
	1	Driftsutgifter	23 993	23 970 (-23)	23 993 (0)	23 993 (0)	23 993 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	112 556	112 446 (-110)	112 556 (0)	112 556 (0)	112 556 (0)
	61	Tilskudd til språkdeling	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	71	Tilskudd til tilrettelegging for fysisk aktivitet	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	74	Prosjekttilskudd	6 739	6 739 (0)	11 739 (+5 000)	6 739 (0)	9 739 (+3 000)
	75	Grunntilskudd	95 337	95 942 (+605)	95 337 (0)	97 037 (+1 700)	97 337 (+2 000)
226		Kvalitetsutvikling i grunnpoplæringen					
	21	Spesielle driftsutgifter	1 572 195	1 562 093 (-10 102)	1 989 195 (+417 000)	1 326 195 (-246 000)	1 426 695 (-145 500)
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 600 858	1 600 858 (0)	1 371 858 (-229 000)	1 610 858 (+10 000)	1 600 858 (0)
	62	Tilskudd til produksjonsskoler	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	65	Særskilt tilskudd til utstyr til ressurskrevende yrkesfag	0	0 (0)	0 (0)	15 000 (+15 000)	0 (0)
	71	Tilskudd til vitensentre	85 352	88 802 (+3 450)	90 352 (+5 000)	91 352 (+6 000)	85 352 (0)
227		Tilskudd til særskilte skoler					
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	42 752	43 502 (+750)	42 752 (0)	47 752 (+5 000)	42 752 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S				
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	78	Tilskudd	186 434	186 434	186 434	188 234	186 434
				(0)	(0)	(+1 800)	(0)
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.					
	70	Frittstående grunnskoler	3 154 601	3 154 601	3 070 601	3 154 601	3 154 601
				(0)	(-84 000)	(0)	(0)
	71	Frittstående videregående skoler	1 718 569	1 718 569	1 714 569	1 718 569	1 718 569
				(0)	(-4 000)	(0)	(0)
	79	Toppidrett	56 903	77 403	56 903	56 903	56 903
				(+20 500)	(0)	(0)	(0)
	80	Tilskudd til kulturarvskoler	0	0	0	5 000	0
				(0)	(0)	(+5 000)	(0)
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem					
	1	Driftsutgifter	648 889	648 213	648 889	658 889	648 889
				(-676)	(0)	(+10 000)	(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	36 030	35 995	36 030	36 030	61 030
				(-35)	(0)	(0)	(+25 000)
231		Barnehager					
	21	Spesielle driftsutgifter	470 156	469 691	470 156	450 156	470 156
				(-465)	(0)	(-20 000)	(0)
240		Fagskoler					
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 025 451	1 025 451	1 041 951	1 088 451	1 033 051
				(0)	(+16 500)	(+63 000)	(+7 600)
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	44 543	44 543	44 543	54 543	44 543
				(0)	(0)	(+10 000)	(0)
241		Felles tiltak for fagskoler					
	21	Spesielle driftsutgifter	31 723	31 692	31 723	31 723	33 223
				(-31)	(0)	(0)	(+1 500)
242		Norges grønne fagskole - Veia					
	1	Driftsutgifter	30 455	30 425	30 455	30 455	30 455
				(-30)	(0)	(0)	(0)
251		22. juli-senteret					
	1	Driftsutgifter	15 725	15 714	15 725	15 725	15 725
				(-11)	(0)	(0)	(0)
253		Folkehøyskoler					

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S				
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	987 051	987 051 (0)	987 051 (0)	992 051 (+5 000)	990 051 (+3 000)
254		Studieforbund mv.					
	70	Tilskudd til studieforbund	68 920	68 920 (0)	78 920 (+10 000)	68 920 (0)	68 920 (0)
256		Kompetanse Norge					
	1	Driftsutgifter	119 469	119 365 (-104)	119 469 (0)	117 469 (-2 000)	119 469 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	9 051	9 042 (-9)	9 051 (0)	9 051 (0)	9 051 (0)
258		Tiltak for livslang læring					
	21	Spesielle driftsutgifter	159 940	159 707 (-233)	304 940 (+145 000)	159 940 (0)	159 940 (0)
260		Universiteter og høyskoler					
	50	Statlige universiteter og høyskoler	38 845 890	38 808 991 (-36 899)	39 131 290 (+285 400)	39 168 890 (+323 000)	39 045 890 (+200 000)
	70	Private høyskoler	1 903 015	1 901 329 (-1 686)	1 903 015 (0)	1 903 015 (0)	1 603 015 (-300 000)
270		Studentvelferd					
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	123 380	123 380 (0)	143 380 (+20 000)	123 380 (0)	123 380 (0)
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	803 507	803 507 (0)	895 507 (+92 000)	895 507 (+92 000)	963 507 (+160 000)
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen					
	1	Driftsutgifter	175 626	170 451 (-5 175)	143 626 (-32 000)	147 626 (-28 000)	175 626 (0)
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitets- utvikling i høyere utdanning					
	50	Virksomhetskostnader	157 515	157 375 (-140)	118 515 (-39 000)	151 515 (-6 000)	157 515 (0)
	51	Tiltak for internasjonalisering	236 400	236 190 (-210)	236 400 (0)	230 400 (-6 000)	236 400 (0)
	52	Tiltak for høyere utdanning	282 954	282 703 (-251)	282 954 (0)	276 954 (-6 000)	282 954 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning					
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	213 265	213 101 (-164)	184 265 (-29 000)	190 265 (-23 000)	213 265 (0)
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning					
	21	Spesielle driftsutgifter	187 135	186 958 (-177)	187 135 (0)	187 135 (0)	187 135 (0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	155 000	130 000 (-25 000)	155 000 (0)	155 000 (0)	155 000 (0)
	70	Tilskudd	97 404	97 843 (+439)	97 404 (0)	97 404 (0)	97 404 (0)
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene					
	1	Driftsutgifter	19 444	19 424 (-20)	19 444 (0)	19 444 (0)	19 444 (0)
285		Norges forskningsråd					
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 768 581	1 756 471 (-12 110)	1 918 581 (+150 000)	1 768 581 (0)	1 868 581 (+100 000)
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 895 400	1 885 791 (-9 609)	1 745 400 (-150 000)	1 895 400 (0)	1 895 400 (0)
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	790 086	784 695 (-5 391)	790 086 (0)	790 086 (0)	790 086 (0)
	55	Virksomhetskostnader	800 883	795 599 (-5 284)	800 883 (0)	792 883 (-8 000)	800 883 (0)
286		Regionale forskningsfond					
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	194 982	194 982 (0)	194 982 (0)	214 982 (+20 000)	194 982 (0)
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter					
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	223 974	223 756 (-218)	223 974 (0)	234 974 (+11 000)	223 974 (0)
288		Internasjonale samarbeidstiltak					
	21	Spesielle driftsutgifter	49 436	49 295 (-141)	49 436 (0)	49 436 (0)	49 436 (0)
289		Vitenskapelige priser					

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S				
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	51	Holbergprisen	17 896	17 341	17 896	17 896	17 896
				(-555)	(0)	(0)	(0)
	71	Abelprisen	16 809	16 288	16 809	16 809	16 809
				(-521)	(0)	(0)	(0)
	72	Kavliprisen	11 703	11 340	11 703	11 703	11 703
				(-363)	(0)	(0)	(0)
920		Norges forskningsråd					
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 697 420	1 661 331	1 712 420	1 727 420	1 697 420
				(-36 089)	(+15 000)	(+30 000)	(0)
	51	Tilskudd til marin forskning	407 880	405 680	407 880	407 880	392 880
				(-2 200)	(0)	(0)	(-15 000)
923		Havforskningsinstituttet					
	1	Driftsutgifter	605 205	604 572	605 205	605 205	605 205
				(-633)	(0)	(0)	(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	427 800	427 383	427 800	427 800	427 800
				(-417)	(0)	(0)	(0)
	22	Fiskeriforskning og -overvåking	204 100	203 930	204 100	204 100	204 100
				(-170)	(0)	(0)	(0)
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy					
	1	Driftsutgifter	180 415	180 247	180 415	180 415	180 415
				(-168)	(0)	(0)	(0)
	21	Spesielle driftsutgifter	160 850	160 762	160 850	160 850	160 850
				(-88)	(0)	(0)	(0)
928		Annen marin forskning og utvikling					
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	69 200	69 134	69 200	69 200	69 200
				(-66)	(0)	(0)	(0)
	72	Tilskudd til Nofima AS	101 200	101 101	101 200	101 200	101 200
				(-99)	(0)	(0)	(0)
1137		Forskning og innovasjon					
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	232 677	231 235	232 677	242 677	232 677
				(-1 442)	(0)	(+10 000)	(0)
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	194 856	193 568	194 856	204 856	194 856
				(-1 288)	(0)	(+10 000)	(0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S		A	Sp	SV
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF			
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000	169 830	170 000	170 000	170 000
				(-170)	(0)	(0)	(0)
	71	Anlegg for industriell gjenvinning av tre	0	0	80 000	0	0
				(0)	(+80 000)	(0)	(0)
2410		Statens lånekasse for utdanning					
	1	Driftsutgifter	400 095	399 680	400 095	400 095	400 095
				(-415)	(0)	(0)	(0)
	50	Avsetning til utdanningsstipend	7 815 409	7 815 409	7 831 909	7 858 209	8 076 109
				(0)	(+16 500)	(+42 800)	(+260 700)
	70	Utdanningsstipend	3 669 245	3 669 245	3 669 245	3 758 345	3 802 445
				(0)	(0)	(+89 100)	(+133 200)
	72	Rentestøtte	602 555	602 555	602 555	602 555	604 555
				(0)	(0)	(0)	(+2 000)
		Sum utgifter rammeområde 16	88 673 797	88 539 211	89 264 197	89 029 197	89 218 297
				(-134 586)	(+590 400)	(+355 400)	(+544 500)
Inntekter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
3220		Utdanningsdirektoratet					
	1	Inntekter ved oppdrag	13 977	13 962	13 977	13 977	13 977
				(-15)	(0)	(0)	(0)
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester					
	2	Salgsinntekter mv.	15 623	15 614	15 623	15 623	15 623
				(-9)	(0)	(0)	(0)
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem					
	1	Inntekter ved oppdrag	36 030	35 984	36 030	36 030	36 030
				(-46)	(0)	(0)	(0)
3242		Norges grønne fagskole - Veia					
	2	Salgsinntekter mv.	5 009	5 004	5 009	5 009	5 009
				(-5)	(0)	(0)	(0)
3256		Kompetanse Norge					
	1	Inntekter ved oppdrag	8 651	8 643	8 651	8 651	8 651
				(-8)	(0)	(0)	(0)
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen					

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S				
			med Tillegg 1	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	2	Salgsinntekter mv.	634	633 (-1)	634 (0)	634 (0)	634 (0)
3923		Havforskningsinstituttet					
	1	Oppdragsinntekter	441 950	441 520 (-430)	441 950 (0)	441 950 (0)	441 950 (0)
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy					
	1	Oppdragsinntekter	161 050	160 962 (-88)	161 050 (0)	161 050 (0)	161 050 (0)
		Sum inntekter rammeområde 16	3 352 247	3 351 645 (-602)	3 352 247 (0)	3 352 247 (0)	3 352 247 (0)
		Sum netto rammeområde 16	85 321 550	85 187 566 (-133 984)	85 911 950 (+590 400)	85 676 950 (+355 400)	85 866 050 (+544 500)
		Avvik fra rammevedtak	133 984	0	724 384	489 384	678 484

3. Kunnskapsdepartementet

3.1 Kap. 200 og kap. 3200 Kunnskapsdepartementet

Komiteen mener et godt og inkluderende læringsmiljø i barnehage og skole legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Barnehagen og skolen skal bygge på et bredt kunnskapssyn og bidra til at alle barn og unge skal få muligheter til å tilegne seg kunnskap, utvikle sine talenter og utvikle gode holdninger og verdier.

Komiteen vil understreke den viktige rollen barnehagen, grunnskolen og resten av utdanningssektoren har i integreringsarbeidet. Skolen er både en dannelses- og en læringsarena og må brukes aktivt for å fremme toleranse og humanistiske verdier.

Komiteen merker seg videre at trygghet og samfunnsikkerhet vektlegges stadig sterkere også i Kunnskapsdepartementet, og at det er utarbeidet ulike dokument med krav, anbefalinger og veiledninger for arbeidet med samfunnstrygghet og beredskap i kunnskapssektoren.

Komiteen vil påpeke at kunnskap gir fremtidsmuligheter for den enkelte, uansett bakgrunn, og danner grunnlaget for sosial mobilitet i samfunnet. Kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd. At alle får mulighet til å tilegne seg kunnskap, er avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft og fremtidig verdiskaping. For å nå dette målet er det viktig med gode lærere, og det er viktig med nok lærere.

Komiteen har merket seg at koronapandemien har ført til store utfordringer i utdanningssektoren, og vil berømme hele utdanningssektoren for måten den møtte krisen på.

Komiteen vil peke på at elevene må mestre mange fagfelt, og de må trenes i å samarbeide med andre, være tolerante, kreative og tenke kritisk. Utdanningen skal bidra til å dyrke lærelyst og nysgjerrighet og motivere de unge til livslang læring.

Komiteen mener vi må bygge videre på det som fungerer godt i norsk skole i dag, og sette oss nye ambisiøse mål for å kunne møte framtidens kompetansebehov. Skolen skal forberede elevene på en fremtid og et arbeidsmarked vi ikke vet hvordan blir. Komiteen vil understreke viktigheten av å styrke fag- og yrkesopplæringen og at utdanningssektoren spiller på lag med arbeidslivet.

Komiteen mener mye tyder på at i fremtiden vil høy kompetanse og innovasjon være enda viktigere enn i dag. I tillegg vet vi at utdanning bidrar til å redusere sosiale forskjeller og forebygge sosiale problemer.

Komiteen vil påpeke at fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av en god utdanningssektor. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av at kunn-

skapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke presentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

3.2 Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag

Komiteen understreker viktigheten av at kunnskapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert, og har merket seg at Kunnskapsdepartementet har samlet midlene til driftsutgifter for aktiviteter som styrker analyse- og kunnskapsgrunnlaget for sektorene departementet har ansvar for.

Komiteen er tilfreds med departementets overordnede sektormål for grunnopplæringen, som er:

- Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø.
- Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig, slik at alle får utviklet potensialet sitt.
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse.
- Alle lykkes i opplæringen og utdanningen.

Komiteen vil særlig påpeke at gode og nok lærere er nøkkelen til å nå målene, og vil således vise til lærertetthet og fortsatt satsing på videreutdanning av lærere og skoleledere videreføres. Komiteen er videre opptatt av at arbeidet mot mobbing skal ha høy prioritet, og at det er nødvendig med styrking av yrkesfag.

Komiteen vil påpeke at det er behov for forskning som stimulerer til tettere samarbeid mellom utdanningsforskningen og lærerutdanningene. Skoleforskningens formål er å bidra til praksisorienterte løsninger som gir elevene en best mulig skole. Da er det viktig med tett kontakt og samarbeid mellom forskere og alle ledd i utdanningssektoren, fra barnehage til grunnskole, videregående skole og høyere utdanning.

Komiteen påpeker at alle barn og unge skal ha et inkluderende, likeverdig og tilpasset opplæringstilbud, slik at alle får mulighet til å utvikle potensialet sitt. Komiteen viser til stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole som ble fremlagt høsten 2019, og vil understreke viktigheten av at denne følges opp med praktiske tiltak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke presentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertal-

let viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

4. Grunnopplæringen

4.1 Kap. 220 og kap. 3220 Utdanningsdirektoratet

Komiteen understreker Utdanningsdirektoratets viktige funksjon med å sikre implementering av den nasjonale utdanningspolitikken. Dette gjelder spesielt ved å føre tilsyn med virksomheten ved skolene. Komiteen vil understreke viktigheten av at alle feil og mangler som blir avdekket gjennom tilsyn, blir nøye fulgt opp i det videre arbeidet.

Komiteen har merket seg at Utdanningsdirektoratet i økende grad bidrar til å støtte opp under kvalitetsutviklingsarbeidet i barnehagene og skolene gjennom å utvikle støttemateriell for lærere i barnehage og skole, tilby nettbaserte læringsressurser, utvikle læringsfremmende prøver i skolen, etablere veiledningsordning for skoleledelsen med videre.

Komiteen vil påpeke at forskningen som er gjort på barnehage- og skoleområdet i Norge, viser at det er for store variasjoner i kvaliteten på tilbudet barna mottar, andel elever som får spesialpedagogisk oppfølging, frafall og lærerkompetanse. For å sikre alle barn og elever et likeverdig opplæringstilbud er det viktig at Utdanningsdirektoratet også i det videre arbeidet bidrar til å øke barnehagenes, skolenes og barnehage- og skoleeiernes juridiske, faglige og pedagogiske kompetanse for å ivareta elevenes rettigheter og styrke kvaliteten på barnas pedagogiske tilbud og elevenes opplæringstilbud.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

4.2 Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene

Komiteen mener foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene (FUG og FUB) utfører et verdifullt arbeid for å fremme et godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem. Komiteen mener et velfungerende skole-hjem-samarbeid er viktig for å sikre elevene et godt læringsmiljø med gode forutsetninger for utvikling.

Komiteen viser til at flyttingen av sekretariatet har krevd mye av de ansatte, og vil gi sekretariatet honnør for å ha ivaretatt oppgavene sine godt både under og etter flyttingen.

Komiteen vil peke på at Foreldreutvalget for grunnopplæringen har en viktig funksjon og rolle over-

for myndighetene for å ivareta foreldreperspektivet i utformingen av nasjonal skolepolitikk. Foreldreutvalget for grunnopplæringen er en ressurs i arbeidet med å forbedre skole-hjem-samarbeidet, og det gir viktig informasjon og veiledning til foresatte og ansatte i skolen om samarbeid mellom skole og hjem. Komiteen mener foreldrenes rolle er viktig i barnas læringsprosess, og viser til at et godt skole-hjem-samarbeid gir bedre innsikt i barnas skolehverdag og gjør at foreldre kan støtte barna på en mer tilpasset måte i skolehverdagen.

Komiteen viser til at foreldreutvalgene også spiller en viktig rolle som rådgivende organ overfor Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet i bekjempelse av mobbing i barnehagen og skolen. Komiteen viser videre til det viktige arbeidet foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene har gjort med å utvikle digitalt materiell til flerkulturelle miljøer i samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

4.3 Kap. 222 og kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen. Komiteen har merket seg at det har pågått en prosess for å utvikle og effektivisere tilbudet om fjernundervisning – at dette sannsynligvis er en medvirkende årsak til en sterk økning i antall elever, aktiviteter og ansatte ved Sørsamisk kunnskapspark. Statsbygg har satt i gang forprosjektering av en samlokalisering av samisk videregående skole og reindriftsskole og det samiske nasjonalteateret Beaivvás i Kautokeino. Komiteen vil understreke betydningen av å styrke arbeidet for å bevare og videreutvikle de fem samiske språkene som fremdeles benyttes i Norge, og viser til at disse er opplistet på Unescos språkatlas over truede språk. Den samiske videregående skolen, tilbud om fjernundervisning og språksamlinger er i så måte viktige tiltak. Komiteen imøteser en rask fremdrift av disse planene for å sikre nye og egnede lokaler for skolen og er fornøyd med at utgiftene til forprosjekteringen kommer over budsjettet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Komiteen forutsetter for øvrig at det legges til rette for reell medvirkning fra brukere og ansatte i de prosessene som er igangsatt.

Komiteen merker seg for øvrig at tidligere Skådalen skole for døvblinde har byttet navn til Diamanten skole, og at skolen også har byttet lokaler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

4.4 Kap. 224 Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen. Komiteen vil påpeke at freds- og menneskerettighetssentrene er viktige læringsarenaer og bidrar til forskning, dokumentasjon og formidling om viktige hendelser fra vår nære historie som ikke må glemmes. Kunnskapen de formidler fra andre verdenskrig, holocaust, kunnskap om norsk krigshistorie og den nasjonalsosialistiske ideologien er spesielt viktig i en tid med økende fremmedfrykt, antisemittisme og rasisme. Komiteen er spesielt opptatt av at disse sentrene skal formidle historien til ungdom og dekke behovet hele landet har for å få viktig kunnskap fra denne tiden.

Komiteen merker seg at departementet foreslår å flytte forvaltningen av tilskuddet fra Kompetanse Norge til Utdanningsdirektoratet, og forutsetter at dette vil bli gjort i god dialog og medvirkning med sentrene.

Komiteen imøteser en videre satsing på disse sentrene.

Stiftelsen Narviksenteret/Narvik Krigsmuseum

Komiteen har merket seg at Narviksenteret har søkt om støtte til å opprette et register over norske soldater som deltok i kampene om Norge våren 1940. Om lag 25 000 norske soldater fra hele landet deltok i aktiv tjeneste under kampene under angrepet på Norge. Det er viktig å hedre minnet til de som sto opp for landet sitt når det ble krevet. Dette gir en mulighet til løfte fram den enkelte soldat på en helt ny måte enn det har vært mulig å gjøre tidligere. Samtidig er det viktig at etterkommere av de som kjempet, får anledning til å lære om de ulike soldatenes innsats.

Komiteen mener at et register over deltakere under kampene om Norge i 1940 vil være en viktig læringsressurs for skoler og andre. Vi vet at tilknytning og nærhet til historiske hendelser gir en betydelig økning i motivasjon for læring. Gjennom å finne ut at en slektning eller en sambygding deltok aktivt i kampene, får man et mer personlig forhold til stoffet, og det legges bedre til rette for læring. Narviksenteret mottar allerede støtte for å drive opplæring om menneskerettigheter og demokrati blant annet basert på andre verdenskrigs historie og har derfor et godt grunnlag for å utvide dette arbeidet.

Komiteen anerkjenner at det er et stort og sammensatt materiale som skal finnes og struktureres, og at

dette er et langsiktig arbeid. Samtidig er komiteen kjent med at den kommende spillefilmen om kampene om Narvik som skal ha premiere høsten 2021, vil gi en betydelig markedsføringseffekt og mye interesse fra publikum. Komiteen ber derfor departementet vurdere løsninger for finansiering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner ekstra til Narviksenteret på kap. 225 post 74, slik at de kan få satt i gang arbeidet med registeret i 2021.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 2,2 mill. kroner til Narviksenteret.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstreparti alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 2 mill. kroner ekstra til Narviksenteret, slik at de kan få satt i gang dette arbeidet.

Raftostiftelsen

Komiteen viser til freds- og menneskerettighetssentrene ansvar for utvikling av kunnskap og holdninger blant barn og unge, og at sentrene er ressurser for skolens arbeid med de nye læreplanene. Raftostiftelsen skaper en unik kobling mellom dagens menneskerettighetssituasjon og krenkelser av menneskeverdet i fortiden. Likedan kobles demokratisk medborgerskap lokalt og menneskerettighetsforsvarere globalt.

Komiteen registrerer at graden av finansiering over statsbudsjettet varierer sentrene imellom, og at Raftosenteret har behov for å møte økt etterspørsel fra skolene. Komiteen mener det er positivt at Raftostiftelsen har vist sin støtte til Stiftelsen Espeland Fangeleir i deres bidrag til undervisning om krigens lokalhistorie for elever og lærere. Raftostiftelsen har også tatt initiativ til å samle tilbudet om krigsundervisning i Bergen, der Gestapomuseet inngår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner ekstra til Raftosenteret på kap. 225 post 74.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 5 mill. kroner ekstra til Raftosenteret.

4.5 Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 1 og 21 på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

Post 60 Tilskudd til landslinjer

Målet med landslinjer er ivaretagelse av små og/eller kostbare utdanningstilbud som en fylkeskommune vil ha utfordringer med å gjennomføre på egen hånd. Komiteen er av den oppfatning at retningslinjene også må ivareta en desentralisert struktur, slik at ved opprettelse og finansiering av tilbudene vil disse bli geografisk spredt så langt dette er mulig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti støtter omleggingen av retningslinjene for landslinjer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens foreslåtte omlegging av retningslinjer for landslinjer. Disse medlemmer viser til at det med regjeringens nye retningslinjer stilles krav om at en søknad om å opprette en ny landslinje må godkjennes av alle fylkeskommuner for at tilbudet skal kunne godkjennes. Disse medlemmer frykter regjeringens endringer vil svekke målet om at landslinjeordningen ikke skal samles i store byer, men ha en desentralisert struktur som gir muligheter for å bygge opp relevante kompetansemiljøer i distriktene. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen med omleggingen av retningslinjene legger opp til at fylker som ønsker samme tilbud, hindrer opprettelsen av nye tilbud, og mener dette er en dårlig måte å styre landslinjetilbudet på for elever i videregående opplæring.

Disse medlemmer viser til at landslinjer er viktige for å ivareta arbeidslivets behov for arbeidskraft fra kostbare utdanningsprogram, og mener regjeringen må ta det overordnede ansvaret for å sørge for at den nasjonale dimensjoneringen av landslinjer svarer på arbeidslivets fremtidige behov. Disse medlemmer mener regjeringen burde være mer opptatt av å sikre at fylkene som tar på seg den nasjonale oppgaven med å opprette kostbare tilbud, mottar tilstrekkelig finansiering til å dekke kostnadene, og viser til at regjeringen i budsjettproposisjonen kun er opptatt av å sikre at fylkene ikke skal få for mye penger til videregående opplæring, en utfordring fylkene neppe kjenner seg igjen i.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er regjeringen som følger opp finansieringen av nyopprettede landslinjetilbud ved blant annet Vardø videregående

skole, Rauma videregående skole og Molde videregående skole.

Post 61 (Ny) Tilskudd til språkdeling av klasser på ungdomstrinnet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at bokmål og nynorsk har en lovforankret status som likeverdige og likestilte norske skriftspråk og skal være integrerte deler av en språkdelt nasjonal felleskultur. Dette lå også til grunn i språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008) Mål og mening.

Disse medlemmer viser til tidligere merknader i de foregående budsjettinnstillingene om det uheldige i at elever kun har krav på opplæring i hovedmålet sitt på barnetrinnet. På ungdomstrinnet begrenser retten seg til læremidler og eksamen på egen målform. I språkblandede områder ser en at dette ofte fører til at elever som tidligere hadde nynorsk som hovedmål på barnetrinnet, skifter til bokmål på ungdomstrinnet. Disse medlemmer mener det er viktig at elever får mulighet til å videreutvikle språket sitt på ungdomstrinnet, og at det derfor er språkpolitisk viktig at staten legger til rette for å opprettholde språkdelt undervisning på ungdomstrinnet. Disse medlemmer viser til at regjeringen tidligere har varslet en avklaring om spørsmålet om lovfesting i forbindelse med budsjettet for 2020, og disse medlemmer savner fortsatt en oppfølging av dette i proposisjonen. Disse medlemmer forventer at spørsmålet blir behandlet i forbindelse med regjeringens oppfølging av opplæringslovutvalgets tredning, jf. NOU 2019:23. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i kommuneproposisjonen for 2022 med forslag til finansiering av egne målformgrupper i ungdomsskolen i kommuner der det både er nynorsk- og bokmålelever i barneskolen.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forslaget til ny opplæringslov med forslag til rett til opplæring på eget skriftspråk gjennom hele grunnskolen.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 10 mill. kroner til tilskudd til språkdelt klasser på ungdomstrinnet.

Post 63 Tilskudd til samisk i grunnpopplæringen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil sikre gode rammevilkår for samisk språk, kultur, næringsliv og samfunnsniv. Samene skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og

kunne overlevere det til neste generasjon. Gjennom å styrke rammene til Sametinget i tråd med ny budsjettordning vil man blant annet bedre tilgangen på samiske læremidler, og flertallet ser positivt på budsjettordningen som gir Sametinget større mulighet for å gjøre egne prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at regjeringen ikke prioriterer tilstrekkelige midler til samiske formål og Sametinget, og at mulighetene for å utvikle samisk samfunnsnivå ikke er godt nok ivaretatt i regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer mener det er viktig å vektlegge språk og kulturkompetanse i skole, barnevern og helsetjeneste. Museer som ligger under Sametinget, har ikke fått kompenserte tiltak knyttet til pandemien. Disse medlemmer mener en styrking av Sametinget vil åpne for at Sametinget har handlingsrom til å kompensere museer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2021, der det foreslås at bevilgningene til samiske formål økes med 50 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag. En slik styrking vil sette Sametinget selv i stand til å ytterligere styrke sine prioriteringer innen eget ansvarsområde.

Post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge

Komiteen viser til rapporten fra IMDi i 2016 om «Integrering i Skandinavia», som peker på at integreringsarbeidet går bra i Norge sammenlignet med de andre skandinaviske landene. Det vises også til at innvandrernes utdanningsnivå er høyt, og at dette også har bedret seg over tid. Komiteen vil trekke frem at for å lykkes med god integrering står utdanning sentralt. Når mye av forklaringen på god integrering ligger i vår økonomiske vekst, med høy etterspørsel etter arbeidskraft, er det viktig å trekke frem at gode norskkunnskaper og riktig utdanning står sentralt for å møte mulighetene i arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at antall flyktninger som kommer til Norge, har gått ned, og at Fremskrittspartiet vil stramme ytterligere inn, noe som medfører at det er rom for betydelige kutt på utgiftsområder tilknyttet innvandrere og flyktninger i budsjettet. Disse medlemmer vil understreke at det er et viktig poeng å se på hvordan penger brukes, ikke bare hvor mye som brukes. Norge brukte i statsbudsjettet for 2020 hele seks ganger mer på integrering over statsbudsjettet enn Danmark (12,4 mrd. kroner mot 1,9 mrd. kroner) og til

og med mer enn Sverige (10 mrd. kroner), som har tatt imot langt flere enn Norge og har dobbelt så stort folketall som Norge. Når vi ser tallene i en slik sammenheng, mener disse medlemmer at det er rom for kutt.

Post 65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015–2019 ble utvidet til å vare ut 2020, og imøteser fremleggelsen av den nye, varslede handlingsplanen for universell utforming i 2021. Flertallet viser videre til at universell utforming i skolesektoren er avgjørende for å gi gode muligheter for inkludering og øke muligheten for at elever med særlige funksjonsnedsettelse kan fullføre sitt skoleløp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringen Stoltenberg IIs mål om et universelt utformet Norge innen 2025, som ble fjernet av regjeringen Solberg. Manglende universell utforming er en betydelig utfordring og skaper unødige barrierer som virker begrensende for manges deltakelse i utdanning, yrkesliv og fritidsaktiviteter og muligheter på boligmarkedet.

Disse medlemmer viser til at de funksjonshemmedes organisasjoner er samstemte i at det haster å legge en plan for gjennomføring av universell utforming av skolebygg, noe som er nødvendig for å sikre barns rett til å gå på nærskolen. Det vises til at 80 pst. av grunnskolen har svært mangelfull tilgjengelighet. Disse medlemmer viser til FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, der tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene. FN-komiteen for CRPD har påpekt at skolene må bli universelt utformet, med tidsfrister og øremerkede midler (FN-merknad 7. mai 2019). Det foreligger en nasjonal plan for å oppgradere skolebygg med uteområder, kalt Veikart universelt utformet nærskole 2030. Målet er at alle barn skal gå på sin nærskole innen 2030, noe som er et viktig inkluderings- og likestillingstiltak, men vi er i dag langt fra å nå dette målet, og disse medlemmer mener at mer omfattende tiltak må på plass for å sikre dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å la kommuner bygge bedre og grønnere skoler, barnehagebygg og svømmeanlegg for 5 mrd. kroner i 2020 ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen har lagt ned. Disse medlemmer vil utvide ordningen til også å gjelde barnehagebygg, da gode bygg er viktig for å legge til rette for lek, læring, aktivitet og trygghet i barnehage og

skole, og for klimatiltak, da grønnere bygg vil være avgjørende for å nå klimamålene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 3 mrd. kroner, noe som vil sette kommunene i bedre økonomisk stand til å foreta utbedring og oppdatering av skolebygg med mål om full universell utforming.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 200 mill. kroner til tilskudd til kommunene til universell utforming av skoler og oppfølging av Veikart universelt utformet nærscole 2030.

Post 67 Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at antallet elever dette er aktuelt for, har sunket i en årrekke og angår et lite antall elever. Disse medlemmer vil vise til at Europarådet anslår at kun 40 til 50 barn får kvenskundervisning ved norske skoler i dag. Disse medlemmer erkjenner at kvensk kan være en identitet, en tilhørighet og kultur for dem det gjelder, men som et eget språk og et eget fag er kvensk etter disse medlemmers oppfatning forholdsvis svakt fundamentert. Kvensk anses av mange som en finsk dialekt, og det er ikke norsk skoles oppgave å tilby slik undervisning. Disse medlemmer mener at eventuelle tiltak for kvensk språk bør komme som andre tiltak enn undervisning i skolen. Skolen må konsentrere seg om at alle elever lærer seg majoritetsspråket norsk best. Disse medlemmer vil derfor fjerne tilskuddet til opplæring i kvensk eller finsk.

Post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen

Komiteen viser til statistikk fra SSB som bekrefter at innsatte i norske fengsler er en gruppe mennesker med lavt utdanningsnivå. Komiteen mener at utdanning er en viktig forutsetning for selvforsørgelse og for å sikre en effektiv tilbakeføring. Komiteen mener derfor at det må legges til rette for gode og tilgjengelige utdanningsløp under domfeltes rehabilitering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at innsatte som soner i norske fengsler, skal gis et fullverdig opplæringstilbud. Dette innebærer også likeverdige muligheter for alle til å utvikle digitale ferdigheter, og det gjelder mulighetene studenter i høyere utdanning har til å få oppfølging og kunne delta på lik linje som sine medstudenter. Disse medlemmer vil påpeke at tilskuddet som gis til opplæring innen kriminalomsorgen, ikke gjelder for oppfølging av studenter, og også at digitale muligheter i

fengsel er sterkt begrenset. Det er en økende andel innsatte som har behov for trening i grunnleggende digitale ferdigheter, men også et økende antall som er studenter i høyere utdanning. Det tilføres i dag ingen midler til oppfølging av studenter. Disse medlemmer mener at det i Norge bør være mulig å gjennomføre studier i fengsel, da dette er en viktig del av tilbakeføringsarbeidet mot et liv fritt for kriminalitet etter endt soning. Opplæring innen kriminalomsorgen må få tilført tilstrekkelig med midler for god oppfølging av alle elevgrupper og studenter.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer:

«Stortinget ber regjeringen avklare ansvarsforhold for oppfølging av studenter i høyere utdanning som soner i fengsel.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det tilrettelegges for opplæring og studier i kriminalomsorgen på lik linje med elever og studenter utenfor fengsel. Dette gjelder spesielt digitale muligheter og ressurser til oppfølging og veiledning.»

Post 69 Tiltak for fullføring av videregående opplæring

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til «Utdanningsløftet 2020» som et tiltak for å motvirke konsekvensene av den økonomiske krisen som følge av koronapandemien og støtter denne store satsingen. Flertallet vil i denne sammenheng trekke frem utfordringen med at mange yrkesfagelever nå må ta Vg3 i skolen for å få fullført sitt utdanningsløp, og gir sin støtte til grepet som nå tas for å utvide og forsterke ordningen slik at innholdet og kvaliteten økes. Endringen til «Fagbrev som elev» vil være en løsning som kan hjelpe denne elevgruppen i en krevende tid. Flertallet er tilfreds med departementets varslede tette samarbeid med Samarbeidsrådet for fag- og yrkesopplæring, samt fylkeskommunene, om en innretning som vil medføre at elevene mottar et tilbud som er tilnærmet likeverdig med en læreplass.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser videre til regjeringens målsetting om at minst ni av ti skal fullføre videregående opplæring i 2030, og ser frem til regjeringens arbeid med en fullføringsreform og stortingsmeldingen om videregående opplæring som skal legges frem i 2021.

Disse medlemmer viser til regjeringens tiltak for økt gjennomføring i videregående skole under koronapandemien gjennom Utdanningsløftet 2020, som skal bidra til at flere får anledning til å fullføre, økt lærlingtilskudd, utvidet og forsterket tilbud om Vg3 i skole gjennom «Fagbrev i skole», at flere som allerede har studie- eller yrkeskompetanse skal få tilbud om å ta fag-

brev, og at flere skal få muligheten til å ta «Fagbrev på jobb». Disse medlemmer er svært fornøyde med at disse tiltakene foreslås videreført i statsbudsjettet for 2021.

Disse medlemmer understreker at det er viktig at yrkesfagelever har tilgang til en lærlingplass etter endt videregående opplæring. Rekordmange elever får nå lærlingplass, og flere fullfører og består en yrkesfaglig utdanning, men det er fremdeles for mange som ikke får læreplass. De skjerpede kravene om bruk av lærlinger overfor bedrifter som vil vinne offentlige anbud, regjeringens strategi for å øke antall lærlinger i offentlig sektor, merking av lærebedrifter, fornyelsen av samfunnskontrakten med partene i arbeidslivet og økningen av lærlingtilskuddet med 25 000 kroner (i tillegg til økningen i Utdanningsløftet 2020) har gitt resultater. Disse medlemmer mener at det likevel må settes inn flere tiltak for at flere skal få lærlingplass, og viser til at regjeringen har gitt Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle et nasjonalt lærlingtorg som skal gjøre det enklere for elevene å få seg lærlingplass.

Komiteens medlemmet fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at den ekstraordinære situasjonen landet er i, vil skape utfordringer for mange avgangselever med å finne lærlingplass i 2021. Mange lærlinger er fortsatt permitterte, og disse medlemmer mener stat, fylkeskommune og kommune sammen med næringslivet spiller en avgjørende rolle for at flest mulig får fullføre utdanningen sin, og må bidra til å skaffe til veie nye læreplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, deler bekymringen for at den ekstraordinære situasjonen landet er i, vil medføre utfordringer for avgangselever med å finne læreplass, og mener at dette må følges nøye. Flertallet vil peke på de tiltakene som er iverksatt gjennom «Utdanningsløftet 2020», og har også merket seg at antall permitterte lærlinger har gått kraftig ned siden situasjonen tidligere i år, da 4 400 lærlinger var permitterte, og at siste tall viser at det nå er 141 lærlinger som fremdeles står i denne vanskelige situasjonen. Flertallet er derfor glade for at inntektssikringsordningen for lærlinger er forlenget som følge av budsjettavtalen som er inngått mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, for å sørge for at lærlingene skal være trygge på at de også vil ha en inntekt i tiden fremover.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er bekymret for yrkesfagelever som er ferdig med Vg2, som ikke har fått læreplass, og som ikke får fullført fag-

utdanningen sin på ordinær måte. Dette flertallet vil understreke at tilbud om «Fagbrev som elev» på Vg3, som skal erstatte to år i praksis som lærling ute i bedrift, ikke er det elevene, lærere eller næringslivet ønsker. Dette må kun være et ekstraordinært tilbud hvor en ikke finner løsninger som sikrer elever fullverdige utdanninger som fagarbeidere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative reviderte budsjett foreslo 170 mill. kroner på kap. 572 post 60 til en pott som lærebedrifter og kommuner kan søke fylkeskommunen om tilskudd fra for å ta inn ekstra lærlinger. Ordningen var tenkt utformet slik at bedrifter som tar inn en ekstra lærling, kan motta 70 000 kroner i støtte på toppen av ordinært lærlingtilskudd. Dette kunne bidratt til 2 500 nye lærlingplasser. Disse medlemmer mente fag innenfor helse, omsorg og oppvekst skulle prioriteres. Disse medlemmer viser til at behovet for faglært personell er stort, og det er avgjørende at rekrutteringen av nytt helsepersonell ikke stopper opp.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett for 2021 har satt av til sammen 250 mill. kroner som en del av en yrkesfagmilliard i inneværende stortingsperiode, og viser til omtale av tiltakene som inngår i yrkesfagmilliarden, i eget kapittel.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har i en årrekke arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner inkludert en økning av lærlingtilskudd med 3 000 kroner per lærekontrakt, samt ekstra tilskudd for å bedre formidlingen av læreplasser, noe som vil motvirke behovet for Vg3 i skole (se for øvrig mer utfyllende omtale av de enkelte tiltakene under kap. 226).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 150 mill. til fylkene til økt satsning på lærlinger og utstyrspakker i videregående skoler.

Post 70 (Ny) Tilskudd til tilrettelegging for én time fysisk aktivitet hver dag

Komiteen viser til at god folkehelse er bra for den enkelte og bra for samfunnet, men at helse dessverre er ulikt fordelt i befolkningen. Det er grunnleggende urettferdig at barns familie og bakgrunn i så stor grad som nå avgjør om de får lange og gode liv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, mener fysisk aktivitet er viktig for alle skoleelever. Flertallet er positive til, og ser verdien av, mer fysisk aktivitet i skolen og mener at det bør legges til rette for at skolene inkluderer mer fysisk aktivitet i skolehverdagen innenfor dagens rammer. Flertallet mener det skal være stor lokal frihet i måten dette kan gjennomføres på, og at det derfor ikke trengs en lovregulering. Det er en god helsemessige gevinst i å opprettholde og inspirere til fysisk aktivitet hos elevene, samtidig som det er viktig at lærernes metodefrihet ivaretas. Spesielt er dette viktig i begynneropplæringen. Derfor har denne regjeringen arbeidet for at vi skal få inn mer lek i de første skoleårene gjennom fagfornyelsen, og flertallet støtter dette arbeidet.

Flertallet viser til at regjeringen er i gang med å legge til rette for økt fysisk aktivitet i skole og SFO med mål om én times daglig fysisk aktivitet uten at det går på bekostning av lærernes metodefrihet, i tråd med komitémerknad i Innst. 12 S (2018–2019). Flertallet viser til at regjeringen har samlet en rekke tiltak for økt fysisk aktivitet i barnehage, skole og SFO i satsingen «Barn og unge i bevegelse», og at fysisk aktivitet vil være et tema i det støtte- og veiledningsmateriellet som skal utvikles til en ny nasjonal rammeplan for skolefritidsordningen. Flertallet er glade for at regjeringen har lagt lærernes metodefrihet til grunn i sitt arbeid med fysisk aktivitet, og vurdert løsninger som ikke bidrar til unødig byråkratisering eller detaljstyring av sektoren.

Flertallet er gjort kjent med at flere skoler prioriterer fysisk aktivitet i ulike former, og mener det er bra at regjeringen ønsker å bidra til erfaringsdeling og spredning av kunnskap og pedagogiske opplegg som bygger opp under lærernes faglige skjønn og ansvar. Flertallet gir sin støtte til regjeringen i at vedtak nr. 106 fra 7. desember 2017 med dette er fulgt opp.

Flertallet merker seg at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ikke velger å lytte til sektorens langvarige motstand mot denne type ressurskrevende inn gripen i skolehverdagen. Flertallet mener at forslaget til krav om 60 minutter med fysisk aktivitet hver dag er betydelig underfinansiert i disse partienes alternative budsjetter, og mener dette er en tydelig innrømmelse av at det er bedre å tilrettelegge for fysisk aktivitet i skolen gjennom mer egnede tiltak enn gjennom detaljstyrte vedtak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at barn og unge sitter for mye stille, og at dette også gjelder på skolen. Det er et problem, både for læring og helse. Det er i dag for stor variasjon i hvor mye fysisk aktivitet elevene får i løpet av skolegangen. Disse medlemmer viser til at et stortingsflertall bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti har ønsket å ta grep

om dette, gjennom vedtaket i Innst. 51 S (2017–2018) om at

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om en ordning som sikrer elever på 1.–10. trinn minst én time fysisk aktivitet hver dag innenfor dagens timetall».

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen i budsjettforslaget for 2021 foreslår å nulle ut vedtaket fra stortingsflertallet. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen ikke følger opp intensjonen i vedtaket fra flertallet, og mener videre at dette er et stort tilbakeskritt for saken og for den brede alliansen med Idrettsforbundet, Kreftforeningen og tolv andre organisasjoner, jf. artikkel i VG 22. oktober 2020, som kjemper for en mer aktiv skoledag, og er enige med alliansen i at elevene trenger en mer aktiv, lærende og utfoldende skole.

Disse medlemmer ønsker en mer aktiv og praktisk skole for alle. Det ønsket overstyrrer heller ikke den lokale handlefriheten eller lærernes metodefrihet. Det er lærerne som er fagpersoner på å planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning, og myndighetene setter kun rammene for opplæringen. Det mangler heller ikke på eksempler på skoler som virkelig får det til, selv om den nasjonale politikken henger etter. Men før myndighetene legger til rette for det – gjennom tydelige forventninger om en mer aktiv, praktisk og utfoldende opplæring, skjer det ikke av seg selv.

Disse medlemmer mener at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet viser et skremmebilde av forslaget som ikke stemmer. Disse medlemmer konstaterer at disse partiene driver stråmannsargumentasjon når de hevder at forslaget er underfinansiert og detaljstyrte, og viser til at mange skoler allerede i dag får til en time fysisk aktivitet innenfor gjeldende økonomiske rammer. Det er heller ikke foreslått å utvide dagens timetall i grunnskolen. Disse medlemmer mener at det viktige er å legge til rette for å utvikle nye undervisningsmodeller som kan dele god praksis, og slik bidra til å utvikle en aktiv og skapende skole for alle elever. Disse medlemmer mener videre at en skole som skal se alle, også må lytte til alle elevene som gang på gang tar opp at skolen er for teoretisk og for stillesittende, når det er rom for så mye mer.

Barn som er aktive, trives også bedre, og disse medlemmer vil fremheve at disse partiene i hele denne stortingsperioden har trukket frem at en skole som skal se alle, også må lytte til alle elevene som gang på gang tar opp at skolen er for teoretisk og for lite skapende, for stillesittende og for lite aktiv, og for gammeldags – med mye undervisning bak pulten – når det er rom for så mye mer. Disse medlemmer mener det trengs mer aktiv skolepolitikk for å få til en aktiv skole der alle kan lykkes.

Disse medlemmer viser til at forskning bekrefter at foreldrenes bakgrunn og ressurser har stor betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå, kostholdsvaner og forekomst av overvekt. Likevel har regjeringspartiene og Fremskrittspartiet en lang tradisjon for å motarbeide anmodningsvedtaket om mer fysisk aktivitet eller sunnere mat i skolen. Disse medlemmer er opptatt av at fysisk aktivitet er viktig både for god helse, trivsel og god læring, både på kort og lang sikt. Usunne vaner i barndommen fører til dårlig helse senere i livet. Tiltak som fremmer fysisk aktivitet, er viktig i arbeidet med å forebygge sosiale helseforskjeller og uhelse i befolkningen, og skolen er en av de få arenaene der vi kan treffe alle barn. Det er bekymringsfullt at regjeringen også i år velger å ikke prioritere effektive tiltak i skolen for å bedre folkehelsen og utjevne sosiale helseforskjeller. Som fellesskap kan vi ikke godta at foreldres bakgrunn og inntekt skal være avgjørende for barns helse og fremtid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil satse på brede folkehelseiltak som treffer hele befolkningen, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår 30 mill. kroner til én times fysisk aktivitet i skolen i form av stimuleringsmidler, slik at skolene kan utvikle undervisningsopplegg for å realisere dette, og 300 mill. kroner til et enkelt skolemåltid, begge på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 10 mill. kroner på en ny post 71 i form av stimuleringsmidler, slik at skolene kan utvikle opplegg for å realisere én times fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 43 mill. kroner for økt fysisk aktivitet i skolen.

Post 74 Prosjekttilskudd

Komiteen viser til den varslede endringen i innretningen av tilskuddsordningene under post 74 prosjekttilskudd og post 75 grunnstilskudd. Komiteen viser til departementets arbeid med omleggingen slik at organisasjonene som mottar støtte fra disse postene, skal få mer forutsigbarhet, klarere kriterier for tilskuddet og enklere rapportering.

Komiteen vil peke på den mangfoldige, og ikke minst praktiske, kompetansen som finnes i miljøer utenfor skolen. Komiteen mener at prosjekter som målbart bidrar til å styrke grunnleggende egenskaper og/eller arbeidet mot mobbing, skal prioriteres i behandlingen av søknader om prosjekttilskudd. Komiteen vil i denne forbindelse trekke fram det gode arbeidet organisasjonen MOT gjør for å bekjempe mobbing

og for å bidra til et godt læringsmiljø i skolen. MOT er et helsefremmende og forebyggende program i skolen som jobber systematisk, langsiktig og på tvers av sektorer, og kan vise til gode forskningsresultater med å skape gode og trygge læringsmiljø.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at MOT får en støtte på 600 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til det viktige arbeidet Foreningen les gjør for å nå målene om økt lesekompetanse hos barn og unge. Lesing har verdi i seg selv og er et grunnleggende redskap for å tilegne seg kunnskap i andre fag. Disse medlemmer har merket seg at Foreningen les trenger forutsigbare rammer til å planlegge arbeidet over tid, og mener dette tilsier at regjeringen bør vurdere å flytte «Foreningen les» til post 75 Grunntilskudd under kap. 225.

Disse medlemmer er kjent med at leselysttiltak i regi av Foreningen les når rundt 300 000 barn og unge og rundt 10 000 lærere og bibliotekarer årlig og har vært finansiert av lesestimuleringsmidler gjennom strategien Språkløyper, samt prosjektmidler. Disse medlemmer viser til proposisjonen, der den øremerkede bevilgningen til Foreningen les sitt arbeid ikke er videreført, samt at potten til prosjektmidler er foreslått redusert. Disse medlemmer mener det er uheldig at det nå skapes usikkerhet om videre drift av dette arbeidet ved at regjeringen nå foreslår å redusere det viktige og innarbeidede lesestimuleringsarbeidet som er utviklet gjennom mange år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet merker seg det gode arbeidet Foreningen les og Leser søker bok gjør for å stimulere til lesing, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der organisasjonene foreslås styrkes ut over regjeringens forslag med 2 mill. kroner hver over kulturkomiteens budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 3 mill. kroner til Foreningen les og videreføring av prosjektmidler til leselysttiltak.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil trekke fram det viktige arbeidet som Skeiv Ungdom gjør i norske skoler med skoleprosjektet Restart, der elever og ungdom får snakke om seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Gjennom en blanding av foredrag, diskusjon og øvelser blir normer og forventninger utforsket og utfordret. Dette medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative

budsjett, der det foreslås at Skeiv Ungdoms prosjekt tildeles 1 mill. kroner i prosjekttilskudd.

Post 75 Grunntilskudd

Komiteen viser til den varslede endringen i innretningen av tilskuddsordningene under post 74 Prosjekttilskudd og post 75 Grunntilskudd. Komiteen viser til departementets arbeid med omleggingen slik at organisasjonene som mottar støtte fra disse postene, skal få mer forutsigbarhet, klarere kriterier for tilskuddet og enklere rapportering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Elevorganisasjonen har fått statsstøtte siden 2000 og fra 2018 en egen post på statsbudsjettet. Siden den gang har organisasjonen vokst betraktelig og organiserer nå flere medlemsskoler og har gjennomgått en kraftig profesjonalisering og organisasjonsutvikling. Driftsstøtten har ikke fulgt utviklingen i organisasjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner ekstra til Elevorganisasjonen i økt driftsstøtte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett der det foreslås at Elevorganisasjonen får 2 mill. kroner i økt driftsstøtte.

Komiteen viser til stortingsmeldingen som regjeringen nylig la fram, jf. Meld. St. 10 (2020–2021), om den maritime politikken.

Komiteen viser til den nye satellittbasen på Andøya som er under etablering, og de mange nye muligheter dette åpner. Komiteen legger derfor til grunn at regjeringen legger til rette for et økt samarbeid mellom Andøya Space Center og universitets- og høyskolesektoren for utvikling og etablering av nye og relevante utdanningsprogrammer knyttet til de muligheter denne nye satellittbasen gir.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) ligger på Andøya og er en viktig aktør i satsing på realfag. Senteret er også en bidragsyter i satsingene på verdensrommet og nordområdene.

Flertallet viser til at Stortinget siden 2000 har bevilget en årlig basisbevilgning til Nasjonalt senter for romrelatert opplæring. Dette flertallet er kjent med at NAROM i 2018 igangsatte en betydelig utbygging av nye undervisningsfasiliteter for å legge til rette for en ytterligere aktivitetsvekst. Flertallet har mer-

ket seg den offisielle åpningen av det nye lærings- og opplevelsessenteret «Spaceship Aurora» mars i år, som legger til rette for utvikling og etablering av ny aktivitet de kommende årene i tråd med forventningene fra Stortinget og regjeringen.

Flertallet viser til proposisjonen, der regjeringen kun foreslår en nominell videreføring av tilskuddet for tredje året på rad, hvilket i realiteten innebærer en realnedgang sammenlignet med inneværende år. Realnedgangen i basisbevilgningen de siste årene svekker NAROM sine muligheter for videre utvikling og etablering av økt undervisningsaktivitet, dette til tross for at regjeringen i forkant signaliserte en økning i de årlige bevilgningene istedenfor å innvilge et investeringstilskudd.

Flertallet henstiller derfor til regjeringen å følge opp tidligere signaler og vedtak om å øke tilskuddet til NAROM, slik at den pedagogiske aktivitet ved senteret kan økes med de positive effekter det vil gi i form av arbeidsplasser og økt aktivitet i nærområdet.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at NAROM i sitt oppdrag overfor skolesektoren har satsset på utvidelse og flere ansettelser i tråd med de signaler som har vært gitt også som en del av omstillingsarbeidet i Andøya-samfunnet.

Dette flertallet viser til budsjettenigheten mellom komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, hvor det foreslås å øke basisbevilgningen til NAROM fra 16,195 mill. kroner til 16,8 mill. kroner gjennom å flytte 605 000 kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 225 post 75.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner ekstra til økt basisbevilgning til NAROM.

Komiteen vil understreke viktigheten av en fortsatt satsing på realfagene. Komiteen vil særlig trekke frem First Scandinavia, som blant annet følger opp etableringen av Newton-rom i kommune-Norge. Newtonrommene bidrar til å inspirere og rekruttere barn og ungdom til realfagene, og de siste års satsinger har bidratt til mange nyetablerte Newton-rom i hele Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at First Scandinavia styrkes med 4 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at sang er et av våre viktigste kulturuttrykk og har vært en sentral del av den norske skolehverdagen gjennom århundrer. Det er i dag godt

dokumentert at sang kan brukes som et effektivt virkemiddel for læring, tverrfaglig undervisning og motivasjon i en rekke fag. Dessverre viser både forskning og praktisk erfaring at det synges betydelig mindre i dagens skole enn før, og at kompetansen knyttet opp til bruk av sang som verktøy, virkemiddel og kulturbærende aktivitet er svekket hos lærerne. Disse medlemmer mener det er viktig å legge til rette for mer sang i skolen, og viser til de to nasjonale sangsatsingene som er utviklet gjennom «Musikk i skolen»; «Syngende skole-programmet» og «Skolenes sangdag». Disse medlemmer mener disse ordningene trenger forutsigbare rammer til å planlegge arbeidet over tid, og mener fjorårets bevilgning tilsier at regjeringen bør støtte prosjektene også i 2021.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner ekstra til «Musikk i skolen», og satsingene «Skolenes sangdag» og «Syngende skole-programmet».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener organisasjoner som arbeider for kultur og estetiske fag i skolen, utfører en viktig oppgave ved å bidra til å øke oppmerksomheten og kunnskapen om kunst- og kulturarbeid i opplæringen.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 1 mill. kroner til dette arbeidet gjennom økt grunntilskudd.

4.6 Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Komiteen vil understreke at kvalitetsarbeidet i skolen i hovedsak er kommunenes og fylkeskommunenes ansvar og en del av den løpende driften av skolene finansiert gjennom kommunenes frie inntekter. Det er en forventning fra nasjonale utdanningsmyndigheter at skoleeierne arbeider systematisk med skoleutvikling og kvalitetsarbeid i tråd med lokalt definerte behov og nasjonale føringer.

Komiteen viser til at bevilgninger over dette kappittelet i stor grad forvaltes av Utdanningsdirektoratet og skal bidra til å forsterke kvalitetsarbeidet innenfor definerte satsingsområder og nasjonale strategier, samt støtte til lokal kvalitetsutvikling.

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere bevilgningene til tiltak for å ta igjen tapt progresjon og til midler til digital undervisning, og flertallet foreslår dermed å redusere kap. 226 post 21 med 20 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke presentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

Flertallet viser til budsjettenigheten mellom disse partiene i komiteen og foreslår å flytte 3,45 mill. kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 226 post 71.

Flertallet foreslår videre å flytte 605 000 kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 225 post 75.

Flertallet foreslår å flytte 750 000 kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 227 post 63.

TIDLIG INNSATS

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til regjeringens omfattende satsing på arbeidet med tidlig innsats og vil understreke viktigheten av å ruste barnehager og skoler til å gi et godt tilpasset og inkluderende pedagogisk tilbud til alle barn og elever – uansett bakgrunn, forutsetninger og behov. Tidlig innsats og inkludering er bærende prinsipper i arbeidet med å forbedre utdanningssystemet. Disse medlemmer viser til at det å kunne lese, skrive og regne ordentlig er helt avgjørende for å mestre andre fag i skolen. For elever som har utfordringer i disse fagene, er det ekstra viktig å ha folk med faglig og sosial kompetanse rundt seg som raskt kan finne ut hvordan vi kan hjelpe.

Disse medlemmer er også svært fornøyde med at kompetanseløftet for lærere fortsetter. Slik sikrer vi at alle barn møtes av faglig dyktige lærere. Effekten av tiltakene i Meld. St. 6 (2019–2020) er en bedre skole, der flere elever får mulighet til å utvikle sine evner og kunnskaper best mulig.

Disse medlemmer vil vise til at det er innført en rekke viktige tiltak knyttet til tidlig innsats de siste årene, som må få tid til å virke, og som på sikt vil gi positive effekter. Blant tiltakene er:

- samarbeidsplikt for skole- og barnehageeiere for å skape en bedre overgang
- plikt for skolene til å samarbeide med andre kommunale institusjoner som kommunehelsetjenesten for å gi barna bedre oppfølging
- skolene har plikt til raskt å gi intensiv opplæring for elever som blir hengende etter i lesing, skriving og regning
- innføring av lærernormen som har gitt økt lærertetthet og bygger opp under mål om bedre oppfølging og tilpasset undervisning.

Disse medlemmer viser til at satsingene så langt har gitt flere lærere i skolen. Fra skoleåret 2018–2019 til 2019–2020 er det blitt litt over 1 100 flere årsverk til undervisning i offentlige grunnskoler, og totalt

er det nå om lag 4 400 flere lærerårsverk til undervisning enn i 2013–2014.

Disse medlemmer vil påpeke at antall elever per lærer er det laveste på elleve år, samtidig som over 40 000 lærere har fått videreutdanning og fordypning i undervisningsfag. Samtidig vil flertallet peke på at antall ufaglærte årsverk er på sitt laveste siden kompetansekravene ble innført, og at totalt antall lærerårsverk har økt med litt over 4 500 siden 2013, noe som er nesten 2 000 flere enn det økte med under den rød-grønne regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil fremheve at det er over ti år siden Stoltenberg-regjeringen introduserte begrepet tidlig innsats, men at målet om tilpasset opplæring for hver enkelt elev er ikke oppfylt. Lærerne melder at de ikke har tid til å gi god nok oppfølging, og mange kommuner forteller at de sliter med å skaffe nok lærere for å oppfylle lærernormen. Disse medlemmer mener at nok kvalifiserte voksne er nøkkelen til å lykkes med tidlig innsats, både i skole og barnehage, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som vil gi elevene bedre grunnlag for læring og mestring gjennom å gi kommunene mulighet til å ansette 1 000 flere lærere i 2021.

Disse medlemmer viser til at elever som ikke lærer å lese, skrive og regne godt i de første skoleårene, ofte er de samme elevene som får problemer med å mestre andre fag. Slik fører svake grunnleggende ferdigheter til store kunnskapshull – og bidrar til frafall, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet derfor vil ha en lese-, skrive- og regnegaranti og ansette flere spesialpedagoger og andre fagfolk som vil gi et sterkere lag rundt elevene i 1.–4. klasse. Disse medlemmer mener at alle elever skal få den oppfølgingen de trenger for å mestre skolen, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 104 mill. kroner til innføring av lese-, skrive- og regnegarantien gjennom innsats-team og mer ressurser for skoleåret 2021–2022.

EVALUERING AV SEKSÅRSREFORMEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti merker seg at evalueringen av Reform 97, som ble gjennomført fra 1998 til 2003, viste at man ikke hadde lykkes i å realisere idealet om en opplæring som var tilpasset hver enkelt elev. Evalueringen beskrev store og systematiske forskjeller i læringsutbytte og en uforholdsmessig høy andel elever som tilegnet seg for dårlige grunnleggende ferdigheter. Disse medlemmer viser til at Kunnskapsløftet (LK06) innførte kompetansebaserte læreplaner i alle fag, fem grunnleggende ferdigheter i alle fag og vektlegging av lese- og skriveopplæring fra første trinn. Disse medlemmer er glad for at resultatene fra den internasjonale leseundersøkelsen PIRLS 2016 nå viser at norske

elever på 4. og 5. trinn har en klar fremgang i lesing. Disse medlemmer mener det ikke er en motsetning mellom lek, læring og trivsel for de yngste barna.

Disse medlemmer mener lek og praktisk læring har en helt sentral rolle i undervisningen. Disse medlemmer viser til læreplanenes nye overordnede del – verdier og prinsippet for opplæring – der de yngste elevenes behov for varierte og praktiske læringsformer er presisert. Disse medlemmer er glad for at dette prinsippet er ivaretatt i de nye læreplanene. Disse medlemmer har tillit til at lærerne tilpasser og utvikler gode undervisningsopplegg for de yngste barna, og at det er lærerne som skal avgjøre hvilke metoder som skal brukes i undervisningen.

Disse medlemmer mener summen av tiltak og politikk som er blitt ført de siste årene, bidrar til å skape en bedre skole for både de yngste og de eldre elevene. Disse medlemmer viser spesielt til utdanning av egne begynnerspesialister, en tredobling av lærere som får tilbud om videreutdanning, og flere lærere gjennom lærernormen. Disse medlemmer viser videre til at innføringen av en femårig masterutdanning for grunnskolelærere har lagt til rette for at studentene nå skal ha fem dager praksis i barnehage, på samme måte som at barnehagelærerstudentene kan ha fem dager praksis på småskoletrinnet.

Disse medlemmer vil understreke at en god og trygg overgang mellom barnehage og skole er viktig for de yngste barna. Disse medlemmer viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet har fått lovfestet en samarbeidsplikt for barnehageeiere og skoleeiere.

Disse medlemmer viser til evaluering av seksårsreformen og at dette arbeidet har tatt lengre tid enn forventet, og at det ble sett nødvendig med en ny utlysning av oppdraget. Disse medlemmer merker seg at det nå etter en ny utlysning er satt ned en gruppe som skal evaluere hvorvidt prinsippene og intensjonene med seksårsreformen og den nye læreplanen kan gjenfinnes i dagens skolehverdag for de yngste elevene, og som skal arbeide frem mot 2023. Disse medlemmer viser til viktigheten av å gjennomføre dette på en god måte, og imøteser regjeringens arbeid med oppfølgingen av vedtak 809, 31. mai 2018.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti reagerer på regjeringens sendrekthet i utlysningen av evalueringen av seksårsreformen. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i mai 2018 fikk gjennomslag i Stortinget for et representantforslag om en evaluering av seksårsreformen, jf. vedtak 809, 31. mai 2018, jf. Dokument 8:149 S (2017–2018) og Innst. 317 S (2017–2018). Bakgrunnen for forslaget var bekymringene fra forskere innen pedagogikk og medisin, lærere og foreldre for hvordan de yngste elevene har det på sko-

len etter at alderen for skolestart ble senket fra sju til seks år. Disse medlemmer var derfor kritiske i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor, da regjeringen forsøkte å kvittere ut saken ved å henvise til de nye læreplanene og kunnskapsinnhenting.

Disse medlemmer mener evalueringen burde vært klar innen innføringen av fagfornyelsen, og mener dette svekker både ivaretagelsen av de yngste elevene og innføringen av de nye læreplanene.

Disse medlemmer mener norsk skole er blitt for akademisert, og at regjeringen Solberg har gjort lite for å fremme mer praktisk og variert læring for elevene. Disse medlemmer har flere ganger tatt til orde for mer praktisk læring i skolen, og mener dette også er viktig for de yngste elevene. Med praktisk læring mener disse medlemmer alle læringsmetoder der elevene kan tilegne seg kunnskap gjennom praktiske oppgaver, aktiviteter og deltakelse, altså metoder som ikke handler om å løse oppgaver gjennom rent teoretiske øvelser. Hvilke læringsmetoder det omfatter, avhenger av elevenes alder, og for de yngste elevene vil det innebære læring gjennom lek, dans, sang og andre lærerike aktiviteter. Det finnes mange måter å lære og forstå teoretisk kunnskap på, og skolens oppdrag er å tilrettelegge for at alle elever får oppleve mestring og lærer godt. Disse medlemmer vil understreke at det formelt sett er mulig for skoler og den enkelte lærer å bruke lek og andre praktiske læringsmetoder i undervisningen, men at dette gjøres i for liten grad. Signalene fra lærerne er at rammevilkår i skolen som tid, ressurser, krav, mål og forventninger i dag fører til at mange lærere opplever at det ikke er mulighet til å ta i bruk mer lek og praktisk læring i skolen. Disse medlemmer vil understreke at disse rammevilkårene er regjeringens ansvar, og at dette er signaler som bør tas på alvor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Dagsavisen har dokumentert at den 20. oktober 2019 informerte en avdelingsdirektør i Utdanningsdirektoratet, Kunnskapsdepartementet om at evalueringen av seksårsreformen var avlyst. Det var, ifølge Dagsavisen, ingen som etterlyste informasjon eller oppdatering høsten 2019, og først 16. mars 2020 ble henvendelsen fra Utdanningsdirektoratet besvart. Disse medlemmer viser til at Stortinget i mai 2018 hadde vedtatt at regjeringen skulle igangsette en ekstern evaluering av skolestart for seksåringer etter Reform 97, og at det etter vedtaket tok 13 måneder før oppdraget med å evaluere seksårsreformen ble lyst ut. Disse medlemmer viser til at da daværende kunnskapsminister Jan Tore Sanner (H) fikk spørsmål om dette i Stortingets spørretime, svarte statsråden at «Udir forventer å ha på plass et eksternt forskningsmiljø i november», men at Dagsavisen viser at utlysningen var

lagt på is, og at det heller ikke ble tatt nye initiativ fra Kunnskapsdepartementets politiske ledelse for å følge opp saken fram til Jan Tore Sanner gikk av som kunnskapsminister 24. januar 2020.

Disse medlemmer mener dette viser at regjeringen har trenert evalueringen av seksårsreformen som Stortinget ba dem om å gjøre, og viser til at rundt 1,5 millioner norske barn har startet på skolen det året de fyller seks år, men at det fortsatt mangler en grundig, forskningsbasert evaluering av hvordan de egentlig har det i skolehverdagen sin. Disse medlemmer mener en kunnskapsbasert politikkutvikling også stiller krav om å finne ut langt mer om hvordan seksåringene egentlig har det og hvordan lek kan brukes aktivt for å lage en mer seksårsvennlig undervisning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen og daværende kunnskapsminister Jan Tore Sanner har svart på påstandene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om prosessen med evaluering av seksårsreformen, og at regjeringen har klargjort saken både i media og i Stortingets spørretime. Disse medlemmer viser til at det ble utarbeidet en kunnskapsoppsummering om de yngste barna som ble publisert oktober 2018, og at det videre ble bedt om en prioritering av det videre arbeidet med oppfølging av anmodningsvedtaket om en evaluering.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at det ble presisert i tildelingsbrevet til Utdanningsdirektoratet for 2019 fra Kunnskapsdepartementet at direktoratet skulle følge opp Stortingets vedtak om evaluering av seksårsreformen. Utdanningsdirektoratet lyste ut oppdraget om å evaluere seksårsreformen første gang høsten 2019. Disse medlemmer viser til at det ikke kom inn tilbud som tilfredsstilte kravene til kvalitet, og at direktoratet derfor på faglig grunnlag måtte avlyse konkurransen. Disse medlemmer vil trekke frem at regjeringen fulgte arbeidet tett, og at oppdraget ble lyst ut på nytt våren 2020 etter noe forarbeid etter erfaringene fra første runde, og disse medlemmer vil peke på at OsloMet – storbyuniversitetet fikk tildelt oppdraget i juni i år.

Komiteen vil understreke at å lære gjennom lek ikke står i motsetning til læring eller ambisjoner på elevenes vegne, men tvert imot innebærer det å ta i bruk de læringsmetodene forskning viser gir best læring og motivasjon for elevene.

SPESIALUNDERVISNING

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti merker seg at regjeringen har fremmet flere titalls konkrete forslag i stortingsmeldingen om tidlig innsats knyttet til utvikling og

styrking av spesialundervisning i skole og barnehage, og er glad for at regjeringen følger opp arbeidet med disse, jf. Meld. St. 6 (2019–2020).

Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår å presisere i barnehageloven og opplæringsloven at PP-tjenesten skal arbeide forebyggende og med tidlig innsats, tydeliggjøre og stramme inn regelverket for bruk av assistenter som gir spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og spesialundervisningen i skolen, og igangsette en varig kompetansesatsing på det spesialpedagogiske feltet, i samarbeid med KS, for kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer ser frem til at flere viktige forslag fra stortingsmeldingen om tidlig innsats blir fulgt opp i forbindelse med forslag til ny opplæringslov. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Kompetanseløftet med 25 mill. kroner til totalt 50 mill. kroner i 2021.

Disse medlemmer vil blant annet trekke frem satsingen på flere kvalifiserte lærere i skolen og innføring av videreutdanning innen spesialpedagogikk. Disse medlemmer er glad for at arbeidet med å øke lærertettheten og oppnå lærernormen har ført til at det nå er færre elever per lærer enn på noe annet tidspunkt de siste ti årene, og at antall lærerårsverk til undervisning i skolen har økt med om lag 4 400 årsverk siden 2013/2014.

Disse medlemmer mener at elever med lese- og skrivevansker må avdekkes tidlig i skoleløpet, slik at den enkelte kan få tilpasset oppfølging av lærere med riktig kompetanse. Disse medlemmer synes derfor det er uheldig at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 290 L (2017–2018) stemte mot å innføre en plikt for skolene til å gi intensivoppfølging til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse, og at de foreslår å kutte i lærerspesialistordningen. Disse medlemmer er uenig i at fokus på ferdigheter som lesing, skriving og regning de første skoleårene er styrende på bekostning av andre fag, eller at det trenger å stå i motsetning til skolenes helhetlige kompetanseoppdrag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener påstanden fra regjeringspartiene om at de rød-grønne partiene «stemte mot å innføre en plikt for skolene til å gi intensivoppfølging til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse» er feilaktig. I avstemningen det siktes til, stemte disse medlemmer først for vårt eget forslag om at intensivopplæring tidlig i grunnskolen også skal kunne gis ut over lesing, skriving og regning, da disse medlemmer mener elever som strever i naturfag, også skal få den samme raske og gode oppfølgingen. Disse medlemmer stemte med andre ord mot forslaget fra Høyre fordi man mente den tidlige innsatsen måtte bli

mer omfattende og ikke gikk langt nok. Å fremstille det som at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte mot å gi intensivoppfølging til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse, stemmer ikke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at tidlig innsats i skolen har vært en av Arbeiderpartiets viktigste saker i mange år, og at det er det fremdeles. Disse medlemmer vil trekke frem at de borgerlige partiene sju ganger har stemt mot Arbeiderpartiets forslag om å innføre en lese-, skrive- og regnegaranti for de yngste elevene, før regjeringen Solberg omsider kom etter og mot slutten av denne andre perioden i regjering innførte en rett til intensivopplæring for elevene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret over økningen i antallet ukvalifiserte lærere under Solberg-regjeringen. Disse medlemmer mener at kvalifiserte lærere er spesielt viktig i år når det innføres nye læreplaner i skolen, og vil trekke frem at regjeringen i år etter år ikke har prioritert å sikre at vi har nok kvalifiserte lærere over hele landet. En av konsekvensene er at i spesialundervisningen er nesten halvparten av lærerne ukvalifiserte. Dette er dokumentert av ekspertutvalget for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, Nordahl-utvalget, som viser at en stor andel av barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i hverdagen møter ansatte i skole og barnehage uten pedagogisk kompetanse. Om lag 50 pst. av de som mottar spesialundervisning i grunnskolen, har en assistent, og mange barn i barnehagen møter voksne med lite formell spesialpedagogisk kompetanse. Samtidig vet man at kompetanse hos lærere er helt avgjørende for barn og unges læring og utvikling. Disse medlemmer vil trekke frem at dette er flinke folk som gjør en stor innsats, men det er også uttrykk for en manglende satsing.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er svært bekymret etter avsløringer om at over 14 000 elever opplevde å få færre timer med spesialundervisning, eller miste tilbudet helt, tidligere i år som følge av koronapandemien. Det er enda viktigere nå enn tidligere at barn og unge får det tilbudet de fortjener og trenger. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det er satt av 30 mill. kroner til spesialundervisning. Disse midlene er satt av til å erstatte assistentbruken med fagpersoner med riktig kompetanse og å sikre at lærere, skoleledere og støttesystemet tilegner seg den nødvendige kompetansen for å møte behovene til de elevene som strever. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis al-

ternative budsjett, hvor det er foreslått at regjeringens kutt på 25 mill. kroner til Statped reverseres.

FORNYELSE AV INNHOLDET I SKOLEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen har tatt initiativ til og gjennomfører den største endringen av skolens innhold siden Kunnskapsløftet i 2006. Disse medlemmer mener Kunnskapsløftet var en viktig reform for norsk skole og økte trykket på grunnleggende ferdigheter. Norske elever leser bedre, regner bedre og flere fullfører videregående opplæring enn før Kunnskapsløftet ble innført.

Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen har stått i front for å ruste skolens innhold for fremtiden og sikre at elevene lærer temaer som god digital dømmekraft, kildekritikk og informasjonssikkerhet. Disse medlemmer synes det er bra at læreplanene legger opp til mer læring gjennom lek for de yngste barna, og at regjeringen vil gi skolene og lærerne mer rom for faglig fordypning.

Disse medlemmer peker på at regjeringen har foreslått å øke satsingen på desentralisert ordning for kompetanseutvikling med 30 mill. kroner til totalt 260 mill. kroner i 2021. Disse medlemmer mener det er en viktig støtte til lærere, skoler, kommuner og fylkeskommuner som trenger hjelp til å innføre det nye læreplanverket.

Disse medlemmer mener det er viktig at fagfornyelsen implementeres på en god måte i Skole-Norge, og mener derfor det er riktig av regjeringen å foreslå en betydelig bevilgning på 180 mill. kroner til innkjøp av nye læremidler. Disse medlemmer vil også påpeke at kommunene og fylkeskommunene gjennom sine rammeoverføringer allerede mottar store summer til innkjøp av læremidler i videregående opplæring, og vil påpeke at det i tillegg til de nasjonale midlene påhviler et ansvar for skoleeierne til å bidra til fornyelse av læremidler i skolene. Disse medlemmer mener det er viktig at også de frittstående skolene inkluderes i disse bevilgningene, og er glad for at regjeringen har fulgt opp med dette.

Disse medlemmer viser til at arbeidet med fagfornyelsen har vært en åpen og involverende prosess, og at mange skoler har kommet godt i gang med implementeringen i høst. Disse medlemmer er glad for at regjeringen har utarbeidet kompetansepakker, ressurser og veiledninger som skal støtte opp under det viktige arbeidet til lærere, skoler og skoleeiere de neste årene.

Disse medlemmer merker seg at blant annet Arbeiderpartiet og Senterpartiet i denne svært viktige reformperioden over flere år har foreslått kutt i rammene til både Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet, noe som ville rammet gjennomføringen av fagfornyelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil heller prioritere flere ansatte i skolen enn mer byråkrati. Disse medlemmer vil føre en politikk for flere lærere med tid og tillit. Disse medlemmer viser her til at regjeringen og Fremskrittspartiet i budsjettforliket kutter i bevilgningen til Kunnskapsdepartementet med over 57 mill. kroner, og frykter dette vil ramme gjennomføringen av fagfornyelsen og andre sentrale oppgaver i departementet.

Disse medlemmer vil påpeke at det var den rød-grønne regjeringen som satte ned Ludvigsen-utvalget, som skulle komme med anbefalinger om framtidens skole. Dette ble gjort på bakgrunn av evalueringen av Kunnskapsløftet, som påpekte at skolen er blitt for ensrettet og teoritung. Disse medlemmer vil understreke at ved behandlingen av Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet, jf. Innst. 19 S (2016–2017), vedtok et samlet storting at det skal lages nye læreplaner gjennom fagfornyelsen, der fornyelsen av læreplanens generelle del og fagfornyelsen skulle sikre et verdiløft i skolen. Disse medlemmer konstaterer at regjeringspartiene forsøker seg på en feilaktig historieskriving ved å ta eierskap til initiativet bak fagfornyelsen, og vil samtidig minne om at det er en styrke at gjennomgripende endringer i skolen som fagfornyelsen har bred politisk støtte uavhengig av hvilke partier som styrer.

Disse medlemmer viser til at dette skoleåret er det første året i fagfornyelsen at flere klassetrinn allerede har tatt i bruk nye læreplaner. Disse medlemmer mener det er viktig at fagfornyelsen implementeres på en god måte i Skole-Norge, og er derfor kritisk til at regjeringen har igangsatt en så omfattende endring uten å følge opp med tilstrekkelige ressurser.

Disse medlemmer viser til at innkjøp av lærebøker er en stor økonomisk kostnad for skolene, og mener regjeringens budsjettforslag og rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene ikke dekker de ekstraordinære utgiftene til læremidler som påløper ved innføringen av en ny reform. Disse medlemmer merker seg at de foreslåtte bevilgningene til fagfornyelsen er vesentlig lavere enn ved innføringen av Kunnskapsløftet, og vil i realiteten bety kun én ny bok til hver elev, selv om det er behov for nye lærebøker og digitale læremidler i alle fag. Disse medlemmer frykter derfor at reformen kan ende med et gedigent mageplask når skolene ikke har råd til å kjøpe inn helt grunnleggende materiell som nye lærebøker og digitale læremidler. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen ikke har prioritert tilstrekkelige midler til innkjøp av nye lærebøker, utvikling av nye digitale læremidler og tid til kompetanseutvikling, og frykter at manglende ressurser vil føre til at en ikke ser den ønskede endringen i klasserommet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås økte bevilgninger til læremidler, både i grunnskolen og i videregående skole med til sammen 220 mill. kroner mer enn regjeringens forslag, samt en omprioritering av midler til skolebasert kompetanseutvikling rettet inn mot fagfornyelsen (se kap. 226 post 22).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å bevilge ytterligere 100 mill. kroner som en del av en opptrappingsplan for fagfornyelsen.

NASJONALT KVALITETSVURDERINGSSYSTEM FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Komiteen viser til at et bredt politisk flertall støttet innføring av et helhetlig system for kvalitetsvurdering i 2003, og formålet var å forbedre opplæringen gjennom å gi nasjonale og lokale skolemyndigheter tilgang til informasjon om elevenes læringsutbytte, gjennomføring og læringsmiljø. Før innføring av kvalitetsvurderingssystemet var det liten grad av systematikk i kommunens og statens vurdering av kvaliteten på opplæringen. Resultatet var at det var for tilfeldig hva slags kvalitet på opplæringen norske elever fikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti mener kunnskap om elevenes faglige utbytte og læringsmiljø er svært viktig for å diskutere hvilke nasjonale og lokale strategier og tiltak som kan bidra til at elevene lærer mer. Flertallet mener dette også er viktig for å sikre at alle barn får den hjelpen de trenger, så tidlig som mulig, og for å sørge for at alle – uavhengig av bakgrunn og bosted – får den støtte de trenger til å lære å lese, skrive og regne.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener verken skolebidragsindikatorer eller nasjonale prøver er en fasit, men dette flertallet mener nasjonale prøver og skolebidragsindikatorer er et av flere verktøy som skoleeier, skoleleder og lærere kan bruke til å analysere og gi bedre tilpasset undervisning til elever som trenger bedre støtte. Dette flertallet mener det er viktig at elementene i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet også bidrar til å støtte opp under det pedagogiske arbeidet i klasserommet og lærernes metodefrihet.

Dette flertallet merker seg at det er en sammenheng mellom elever som havner på det laveste nivået på nasjonale prøver og elever som ikke fullfører videregående opplæring, og mener det er viktig at alle elever som henger etter, får god oppfølging tidlig i sko-

len. Dette flertallet viser til at det har blitt utviklet analyseverktøy for å bidra til at både lærere, skoleledere og skoleeiere kan følge opp resultatene på en god måte og gi bedre hjelp til elever som sliter faglig eller sosialt.

Dette flertallet viser til Lærerrolleutvalget, som blant annet skriver at kvalitetsvurderingssystemet i første omgang ble oppfattet som et system for å kontrollere hva lærerne og skolene gjorde, men at verktøyene i systemet over tid har blitt et viktig hjelpemiddel for lærerne i undervisning og utvikling i skolen (Dahl, 2016). Dette er et viktig utviklingstrekk.

Dette flertallet mener det er uheldig at Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å fjerne verktøyene fra verktøykassen og frata skoleeier, skoleleder og lærere nyttig informasjon om læringsmiljø, læringsutbytte og styring av skolene, og gi et dårligere grunnlag for kvalitetsutvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil trekke frem at de rød-grønne partiene gjentatte ganger har foreslått en tillitsreform i skolen og en fullstendig gjennomgang av grunnskolens kvalitetsvurderingssystem (NKVS) i Stortinget.

Disse medlemmer mener at dyktige lærere som har tid og tillit til å følge opp hver enkelt elev, er forutsetningen for en god skole, og disse medlemmer viser til at disse partiene vil innføre en tillitsreform som fjerner unødvendig rapportering og byråkrati for de ansatte og gir dem mer tid til læring og oppfølging av elevene. Blant forslagene er blant annet å avbyråkratisere skolen ved å fjerne tidstyver og unødvendige krav til rapportering og dokumentasjon, samt å gjennomgå grunnskolens kvalitetsvurderingssystem (NKVS) sammen med partene i skolen, med mål om å redusere bruken av tester og prøver, og sikre at styringen fremmer mer og bedre læring i skolen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er sterkt kritiske til innretningen av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og viser til gjentatte forslag og merknader i tidligere behandlede saker med krav om endring av systemet. Disse medlemmer er opptatt av at både lærere, skoleledere og skolemyndigheter skal ha informasjon om situasjonen i skolen, men legger til grunn at det ikke skal gjennomføres mer kartlegging og prøver enn nødvendig, og kun dersom det gir en merverdi som lærerne etterspør for å kunne følge opp og tilpasse undervisningen til den enkelte elev og elevgruppe.

Disse medlemmer mener at innføringen av fagfornyelsen, der de nye læreplanene trådte i kraft høsten 2020, gjør at det haster med en omlegging av Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS), og forventer at regjeringen så raskt som mulig kommer tilbake til Stortinget

med forslag til endringer. En omgjøring av nasjonale prøver til utvalgsprøver vil være et viktig første skritt i dette arbeidet. Disse medlemmer vil understreke nødvendigheten av at gjennomgangen av NKVS må organiseres slik at endringene forankres i sektoren og på den måten sikres legitimitet blant lærere, skoleledere og skolemyndigheter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er videre kritiske til at regjeringen prioriterer en kvart mrd. kroner på en lærerspesialistordning som er lite forankret og omstridt i sektoren. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å redusere bevilgningen på post 21 til lærerspesialistordningen, Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem og arbeidet med videreutvikling av skolebidragsindikatorerne med til sammen 249 mill. kroner. Senterpartiet mener disse midlene kommer bedre til nytte ved å styrke andre kvalitetsutviklingstiltak i budsjettet, og viser til disse medlemmers øvrige merknader i innstillingen.

EN MOBBEFRI SKOLE

Komiteen vil vise til at en inkluderende fellesskole hvor alle barn kan lære, lykkes og trives, trenger flere kvalifiserte lærere, skolehelsesøstre og andre ansatte som for eksempel miljøarbeidere som kan se og følge opp hvert enkelt barn, og har tid og mulighet til å styrke elevfellesskapet gjennom trivselsfremmende tiltak. Elevene og elevrådet må trekkes aktivt med i arbeidet og oppleve reell medbestemmelse over sin skolehverdag. Dette fokuset blir spesielt viktig når fagfornyelsen innføres høsten 2020, hvor det blir spesielt viktig at elevene får reell medvirkning i undervisningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært opptatt av at alle barn får en god og trygg skole- og barnehagehverdag, og mener det må være nulltoleranse for mobbing i skolen. Flertallet er glad for at det nye lovverket som ble innført i 2017, understreker dette, at finansieringen av håndhevingsordningen er styrket, og at regjeringen og Fremskrittspartiet i tillegg har fulgt opp med betydelige midler til kompetanseheving for barnehager, skoler, barnehage- og skoleeiere og innføring av mobbeombud i alle fylker.

Flertallet merker seg at innsatsen mot mobbing er mer enn tredoblet siden 2016, og at regjeringen foreslår i 2021 å videreføre det viktige arbeidet med å heve kompetansen i norsk skole og barnehage til å forebygge, avdekke og håndtere mobbing. Flertallet viser til at foreløpig evaluering av det nye kapitlet i opplæringsloven om elevenes skolemiljø tyder på at endringene ser ut til å virke i tråd med intensjonen, og at aktivitetsplikten gjør at flere elever blir tatt på alvor. Flertallet er

glad for at kampen mot mobbing er et av regjeringens viktigste satsingsområder. Trygge rammer og et godt læringsmiljø er avgjørende for barns psykiske helse, læring og trivsel.

Flertallet viser til regjeringens mange tiltak for å sikre et bedre og inkluderende læringsmiljø og forhindre mobbing i skolen. Mange av tiltakene er en direkte oppfølging av Djupedal-utvalgets rapport. Blant annet er det innført nye bestemmelser om mobbing i opplæringsloven og styrket oppfølging fra fylkesmennene, men viktigst har det vært satset på økt kompetanse i kommunene/fylkeskommunene, i skoler og i barnehager for å bli bedre til å forebygge, avdekke og håndtere mobbing. Bestemmelser om elevenes skolemiljø (kapittel 9 A i opplæringsloven) ble endret og trådte i kraft 1. august 2017. Videre har det blitt etablert mobbeombud i alle fylker. Ombudene skal blant annet jobbe forbyggende med informasjon og opplæring til barn, elever og foreldre, samt skape dialog og bidra til en god tverrfaglig oppfølging etter at saker er håndtert.

Flertallet vil trekke frem at det har vært jobbet målrettet for å gi bedre hjelp og støtte til elever som opplever mobbing, og til deres familier. Flertallet vil trekke frem den gode innsatsen som gjøres fra mobbeombudene som jobber holdningsskapende for en nulltoleranse for mobbing. Barneombudet, nettsider og ulike organisasjoner får økonomisk støtte for å arbeide med å forebygge mobbing og å bidra til gode læringsmiljøer.

Flertallet vil videre peke på at regjeringen legger stor vekt på at arbeidet for å skape gode og trygge miljøer for barn og unge må starte allerede i barnehagen. Derfor er det også iverksatt kompetanseheving rettet mot de yngste barna og endringer i regelverket slik at barnehagene også får sin «mobbelov».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen har brukt for lang tid på oppfølgingen av Djupedal-utvalgets anbefalinger, og at tiltakene på forebygging av mobbing har vært for få. Disse medlemmer mener det er viktig med et bredt syn på hva som trengs for å fremme god læring, med større fokus på trivsel, helse og anti-mobbetiltak. Mobbing går ut over barns livsglede, helse og trygghet, det hindrer læring og kan gi langvarige, alvorlige helseproblemer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås et kompetanseløft for alle ansatte i skolen, å ansette 100 miljøarbeidere på skolene med størst læringsmiljøutfordringer og å innføre den vellykkede modellen med beredskapsteam mot mobbing og vold for alle kommuner.

LÆRERE

Komiteen vil også trekke frem at trygge og kompetente lærere er viktig for å lykkes med en god skole. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel er god veiledning for nyutdannede lærere. Praktisk læring og veiledning fra en erfaren kollega gjennom den første tiden etter endt utdanning vil sikre en god overgang mellom utdanning og jobb og hjelpe lærerne til å lykkes.

Komiteen viser til at det er den enkelte skoleeier og skoleleder som har ansvaret for skoleutvikling og kvalitetsarbeidet ved den enkelte skole. Utvikling av profesjonsfaglige fellesskap, der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier og vurderer og videreutvikler sin praksis, er sentralt i dette arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at en lærer som har tid til å se og støtte hver enkelt elev, er viktig for både læring og trivsel i skolen. Lærerne er skolens viktigste ressurs, og flertallet vil at barn, uansett hvor i landet de bor, skal kunne møte en skole med likere tilgang på dyktige lærere. Flertallet vil i denne sammenheng peke på regjeringen og Fremskrittspartiets satsing «Lærerløftet – på lag for kunnskapsskolen», som har bidratt til flere lærere med kompetanse i fagene de underviser i, sterk økning i søkning til lærerutdanningene og at gjennomføringsgraden ser ut til å øke som følge av inntakskrav. Sammen med satsingen på flere lærere bidrar dette til et løft for skolen i hele Norge.

Flertallet viser til regjeringens og Fremskrittspartiets innføring av en nasjonal støtte for mentorordning til nyutdannede lærere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det viktigste for barns læring er at de møter en kvalifisert lærer med lærerutdanning. Men lærermangelen i skolen er økende, og for disse medlemmer er det viktigere at alle elever får lærere som er kvalifiserte og har tid til dem, enn å gjøre tiltak som å «avskilte» erfarne lærere og stille stadig snevrere krav for hvem som kan bli lærere. Kombinasjonen av en dårlig kommuneøkonomi og et økende antall ukvalifiserte som underviser i skolen, frykter disse medlemmer går ut over læringen og oppfølgingen av elevene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at behovet for flere lærere i den norske skolen er stort. Foreldre skal være trygge på at barna får god oppfølging og undervisning av høy kvalitet. Derfor vil disse medlemmer prioritere skolen og elevene – heller enn skatteuttak til de som har mest fra før, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår over 400 mill. kroner mer enn regjeringen til kvalifiserte

lærere. Siden 2017 har Arbeiderpartiet foreslått 3 000 flere lærere i skolen, og leverer på dette i sine alternative budsjetter.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil utdanne og rekruttere flere lærere over hele landet, og i sitt alternative budsjett for 2021 foreslår følgende tiltak for økt andel kvalifiserte lærere og økt kompetanse i skolen:

1. Hente «reservestyrken» tilbake, gjennom et nytt program for å rekruttere utdannede lærere tilbake til skolen.
2. Flere kvalifiserte lærere, ved å gi kommunene midler til å rekruttere og ansette 1 000 flere lærere i 2021.
3. Bedre etterutdanning, ved å gi lærere tilbud om mer etterutdanning i klasseledelse, bærekraftig utvikling, digital kompetanse og praktiske og estetiske fag.

LÆRERNORM

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at fra og med høsten 2018 ble det av regjeringens partiene og Fremskrittspartiet innført en norm for lærertetthet i grunnskolen, som sammen med kompetansekravene sikrer alle elever tilgang på en høy andel lærere med faglig fordypning. Disse medlemmer viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet startet opptrapping av midler til økt lærertetthet, og ved innføringen av norm for lærertetthet i 2018 ble dette finansiert gjennom et øremerket tilskudd i 2018 og 2019 før midlene i 2020 ble innlemmet i rammetilskuddet til kommunene og gitt en særskilt fordeling. Fra og med 2021 endres delkostnadsnøkkelen for grunnskolen for å ta hensyn til innføringen av denne normen. Disse medlemmer viser videre til at normen for lærertetthet på maks 15 elever i snitt per lærer på hver skole i 1.–4. trinn, og maks 20 elever i snitt per lærer på hver skole i 5.–10. trinn, ved dette er fullfinansiert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at lærernormen enda ikke er fullt innført i mange kommuner, og at det i tillegg er stor lærermangel flere steder. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil gi kommunene midler til å rekruttere og ansette 1 000 flere lærere i 2021. Disse medlemmer vil trekke frem at Arbeiderpartiet i 2017 lovet midler til 3 000 flere lærere i skolen, og inkludert partiets alternative budsjett for 2021 har levert på dette løftet. Disse medlemmer vil trekke frem at dette vil hjelpe kommuner som opplever en presset økonomi.

LÆRERSPESIALISTORDNINGEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil understreke at alle barn og elever har ulike behov, og selv om kommunene har ansvar for å følge opp og tilrettelegge for alle barn, har ikke kommunene alltid tilstrekkelig kompetanse for å kunne gi barna den opplæringen de trenger. Derfor foreslår regjeringen å flytte kompetansen inn i klasserommene ved å fortsette satsingen på å gi alle skoler tilgang på en lærerspesialist slik at skolene i enda større grad skal kunne tilpasse opplæringen etter barnas behov. Sammen med lærernormen har denne regjeringen derved plassert mer kompetanse inn i klasserommet enn noen annen regjering. Disse medlemmer viser til regjeringens mål om å ha utdannet totalt 3 000 lærerspesialister innen 2025, og at regjeringen foreslår 229 mill. kroner til dette i 2021.

Disse medlemmer merker seg Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiets motstand mot å skape flere karriereveier i skolen, og at de fortsetter å kutte satsingen på flere lærerspesialister i sine alternative budsjett. Dette er et tydelig signal om å degradere ambisjonene for økt kompetanse og karrieremuligheter i skolen, og disse medlemmer er svært uenige i at det vil tjene elever, lærere og skolen. Disse medlemmer mener vi heller må heve ambisjonene for kompetanse, kvalitet og en kultur for karriere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil tilrettelegge for flere karriereveier for ansatte i skolen og erstatte lærerspesialistordningen med en partsforankret ordning som gir lærerne bedre tid til utviklingsarbeid, karriereutvikling og profesjonsfelleskap på skolen. Disse medlemmer mener dette ville gitt partene i skolen en mer sentral rolle i skoleutviklingen og bidratt til at lærerne som profesjonskollegium får mer tid og tillit til å selv bidra med å utvikle lærerrollen. Dette er også i tråd med tilbakemeldinger fra blant andre Skolenes landsforbund og Utdanningsforbundet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett prioriterer flere lærere med mer tid og tillit, heller enn en slik «spesialistordning» for noen få. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil gi kommunene mulighet til å blant annet rekruttere og ansette 1 000 nye lærere i 2021, samt opprette et nytt program for å hente tilbake utdannede lærere som ikke jobber i skolen, den såkalte «reservestykken».

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke behovet for målrettet og forskningsbasert innsats i skolesektoren. Ordningen

med lærerspesialister er en ordning som skal evalueres av NIFU i 2021, og disse medlemmer vil derfor avvente en videre satsing på ordningen til resultatet av evalueringen er klart.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener prioritering av en kvart mrd. kroner til lærerspesialistordningen, som er lite forankret og omstridt i sektoren, er feil bruk av penger. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å frigjøre disse midlene til andre tiltak på dette rammeområdet gjennom å redusere bevilgningen til lærerspesialistordningen med 229 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener ordningen med lærerspesialister må forankres bedre og ha en annen innretning, slik blant annet Utdanningsforbundet har tatt til orde for.

REKRUTTERING AV LÆRERE

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil peke på at regjeringen og Fremskrittspartiet de siste syv årene har satset stort på rekruttering av flere søkere til lærerutdanningene og flere lærere til arbeid i skolen, og flertallet peker på at det er gjennomført flere viktige tiltak for å motivere til dette.

Endringen til en femårig lærerutdanning er en av de større endringene i lærerutdanningen i nyere tid, og flertallet registrerer at søkningen har økt betraktelig og nå ligger på et høyt nivå, og at det første kullet vil uteksamineres våren 2022.

Flertallet viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet har stimulert ekstra til rekruttering til lærerstudiet og læreryrket i de nordligste fylkene, og lagt inn betraktelige insentiver gjennom sletting av studielån ved studier og jobb i nord. I tillegg har regjeringen satset på flere rekrutteringstiltak og prosjekter i universitets- og høyskolesektoren.

Siden 2013/2014 har antall lærerårsverk til undervisning i grunnskolen økt med om lag 4 400 årsverk, og flertallet finner det gledelig at læreryrket er attraktivt og at utviklingen er positiv. I arbeidet med å rekruttere og holde på lærerne er veiledningsordningen for nytilsatte lærere viktig for å gi en trygg og god start på arbeidstiden som lærer. Flertallet viser til at regjeringen har foreslått 62 mill. kroner i 2021 til kommuner til veiledning av nyutdannede nytilsatte lærere i grunnskolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser også til at de rød-grønne partiene vil innføre en tillitsreform i skolen, og viser til representantforslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om dette, jf. Dokument 8:194 S (2017–2018), Innst. 378 S (2017–2018). Når lærerne får

mer tid til å være lærere og tillit til å gjøre jobben, tror disse medlemmer flere vil bli lærere.

Disse medlemmer ser med bekymring at norsk skole går mot en varslet lærermangel. Både søkingen til og gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav. For disse medlemmer er det viktig at alle elever får lærere som er kvalifiserte og har tid til dem, og disse medlemmer mener at behovet for flere lærere i den norske skolen er stort, og viser til at disse partier vil ansette, utdanne og rekruttere flere lærere i årene fremover.

Disse medlemmer mener at for smale opptakskrav frarøver gode framtidige lærere muligheten til å søke, og mener en bør erstatte det rigide mattekrevet med mer tilpassede opptakskrav, og samtidig starte en nasjonal rekrutteringskampanje for flere kvalifiserte lærere, særlig rettet mot menn.

Disse medlemmer har store ambisjoner for skoler, barnehager og SFO. Det viktigste for barns læring er at de møter en kvalifisert lærer med lærerutdanning, og disse medlemmer viser til at disse partiene har foreslått mye politikk for å rekruttere og utdanne flere lærere, få flere lærere tilbake til skolen, fjerne avskiltningen av erfarne lærere og gi lærere mer tid og tillit til å gjøre jobben.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at behovet for flere lærere i den norske skolen er stort. Foreldre skal være trygge på at barna får god oppfølging og undervisning av høy kvalitet. Derfor vil disse medlemmer prioritere skolen og elevene heller enn skattekutt til de som har mest fra før, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår over 400 mill. kroner mer enn regjeringen til kvalifiserte lærere. Disse medlemmer vil utdanne og rekruttere flere lærere over hele landet, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår et nytt program for å rekruttere utdannede lærere, den såkalte «reservestyrken», tilbake til skolen, og at det foreslås 88 mill. kroner til å starte dette arbeidet i 2021. Disse medlemmer viser til at forslagene har blitt svært godt mottatt av både Utdanningsforbundet og Skolenes landsforbund.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har gjennom hele denne stortingsperioden påpekt at regjeringen styrer mot en lærerkrise, både fordi rekrutteringen er for lav på grunn av regjeringens politikk, mange utdannede lærere har forlatt læreryrket og skolene har kompensert gjennom å ansette personer uten formell lærerkompetanse. Det er bekymringsfullt at disse utviklingstrekkene har forsterket seg de senere årene, og Senterpartiet har derfor fremmet en rekke forslag for å snu denne utviklingen og sikre alle elever over hele landet en kvalifisert lærer, gjennom blant annet å oppheve avskiltningen av kvalifiserte lærere og endre opptaksregle-

ne for lærerutdanningene. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag foreslår bevilgninger til flere studieplasser, blant annet flere studieplasser innen lærerutdanningene, herunder desentraliserte tilbud, som kan avhjelpe områder som sliter med lærerrekutteringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring i skolen. Til tross for stor tverrpolitisk enighet om viktigheten av kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk de senere årene. Andelen undervisning gjort av ukvalifiserte lærere har økt med cirka 35 pst. mellom 2013 og 2020, og utgjør nå 4,5 pst. av all undervisning. Dette medlem er derfor kritisk til at regjeringen ikke har prioritert rekruttering av lærere høyere på sin politiske dagsorden, men tvert imot har bidratt til å forsterke lærermangelen.

Dette medlem vil vise til representantforslag fra Sosialistisk Venstreparti i Dokument 8:14 S (2018–2019), jf. Innst. 158 S (2018–2019), med forslag til 13 tiltak til en nasjonal satsing for flere lærere. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås det 80 mill. kroner til en rekrutteringspakke for flere lærere i hele grunnopplæringen og 30 mill. kroner for å utdanne og rekruttere flere lærere med spesialpedagogisk kompetanse. Økt lærertetthet vil gi lærerne mer tid og bedre muligheter til å følge opp elevene på en god måte. En tillitsreform, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått, vil dessuten bidra til å redusere rapporteringsbyrden og en overdreven test- og målstyring av skolen. Lærere som har sluttet i skolen, den såkalte reservestyrken, melder at tid til å gjøre en god jobb, med økt faglig handlingsrom og mindre byråkrati, er viktig for at de skal søke seg tilbake til læreryrket. På sikt vil derfor disse tiltakene bidra til å rekruttere og beholde lærere.

IKT I SKOLEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener skolen har et ansvar for å ruste elevene for å fungere i et samfunn hvor digital kompetanse er avgjørende for å lykkes. Barna må utdannes for den fremtiden de skal møte, og da er kunnskap om hvordan teknologi fungerer, og hvordan man kan bruke den på en trygg og konstruktiv måte, avgjørende.

Disse medlemmer viser til regjeringens digitaliseringsstrategi for grunnopplæringen, som varer til 2021, Framtid, fornyelse og digitalisering, hvor det slås fast at

«Digitale ferdigheter er like grunnleggende som lesing, skriving, regning og muntlige ferdigheter, og inngår i det vi omtaler som kompetanser for det 21. hundreåret».

Disse medlemmer støtter dette synet og er glad for at de nye læreplanene i fagfornyelsen bidrar ytterligere til å styrke elevenes digitale kompetanse. I de nye læreplanene tar digitale ferdigheter større plass, og elevene skal lære om både digital dømmekraft, kildekritikk, informasjonssikkerhet og programmering. Disse medlemmer vil også løfte frem at regjeringen og Fremskrittspartiet har gjort valgfag i programmering på ungdomstrinnet til et permanent tilbud fra 2019. Disse medlemmer viser til at det høsten 2017 ble satt i gang et forsøk med programmering og modellering i videregående opplæring.

Disse medlemmer peker på at regjeringen foreslår 95 mill. kroner til Den teknologiske skolesekken i 2021, hvorav 50 mill. kroner er knyttet til innkjøp av digitale læremidler. Disse medlemmer viser til at det er viktig å ivareta behovet for IKT-satsing også i friskolene og at disse skolene er inkludert i disse ordningene.

Disse medlemmer peker på at det teknologiske samfunnet også er et informasjonssamfunn, og at elevene i tillegg til å bruke teknologien må kunne navigere i og sortere informasjonen som er tilgjengelig på internett. Disse medlemmers syn er at opplæring i disse ferdighetene er godt ivaretatt i de nye læreplanene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det å kunne bruke IKT og digitale tjenester på en god måte blir en stadig viktigere kompetanse i arbeidslivet, for at elever skal lære mer, og i samfunnet for øvrig. Disse medlemmer mener derfor det må gjøres mer for at barn og unge ikke bare er for stand til å bruke, men også å skape digitalt innhold og digitale tjenester, og at alle elever skal få lære koding allerede fra barnetrinnet. Det forutsetter at lærerne har tid til å følge opp hver enkelt elev, og at lærere får bedre tilbud om etter- og videreutdanning i god pedagogisk bruk av digitale læremidler.

DIGITAL UNDERVISNING

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere bevilgningen til midler til digital undervisning, og flertallet foreslår dermed å redusere kap. 226 post 21 med 10 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil understreke at også etter budsjettforliket er det en betydelig satsing på støtte til digital undervisning. Disse medlemmer vil også påpeke de mange ekstra midlene som har vært bevilget gjennom tiltakspakkene som Stortinget har behandlet for å møte utfordringene under covid-19 situasjonen, og vil vise til at regjeringen følger ressursituasjonen nøye.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at forlikspartnerne kutter 10 mill. kroner av satsingen på digitale undervisningsmidler, og mener det rimer dårlig med det økte behovet for digitalisering i skolen sett i lys av koronapandemien.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det henger dårlig sammen å kutte 10 mill. kroner i midler til digital undervisning samtidig som kunnskapsministeren nylig la frem et forslag om å åpne for bruk av hjemmeskole også på gult nivå i trafikkløysmodellen for smitteverntiltak. Dette medlem frykter at kuttet vil føre til dårligere tilbud for elevene som sitter hjemme over hele landet.

DIGITALE LÆREMIDLER

Komiteen viser til at det er ca. 180 000 svaksynte barn i Norge i dag, og mange av disse er i skolealder. Det finnes også mange hørselshemmede barn eller barn med andre utfordringer knyttet til bruk av ordinære læremidler. Komiteen viser til fagfornyelsen og at tilskuddet til utviklingen av digitale læremidler har økt over flere år. Samtidig ser komiteen et fortsatt behov for utvikling av nye læreverk og forventer at regjeringen i det videre arbeidet har fokus på å imøtekomme denne elevgruppen i utviklingen av nye både digitale og analoge lærebøker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til enkelte kommuners arbeid med etablering av en organisasjon for utvikling digitale læremidler kalt Fri digital arena (FriDA). Flertallet er kjent med at denne ordningen tenkes finansiert ved at kommunene som deltar, gir en fast sum per elev, og at læremidlene som produseres, blir lagt ut gratis på internett.

Flertallet vil trekke frem at statistikk fra læremiddelsektoren viser at markedet for digitale læremidler i grunnskolen har vært i stor vekst de senere årene, mens det har stått nesten stille i videregående. Flertallet viser i denne sammenheng til at flere innenfor læremiddelsektoren påpeker at årsaken er at fylkeskommunene, som er den største kunden for læremidler til elever i videregående, har opprettet Nasjonal digital læringsarena (NDLA). NDLA opptre som forelegger, og fylkene har forpliktet seg til årlige overføringer til NDLA. Disse overføringene mottar NDLA uavhengig av fylkenes økonomi og bruk av læremidlene som følge av avtaleverket som ligger til grunn mellom fylkeskommunene.

Flertallet er videre kjent med at NDLA i 2019 hadde et budsjett på 80 mill. kroner, noe som utgjør 472

kroner per elev. I forbindelse med innføring av nye læreplaner vil NDLA få en økning fra fylkeskommunene slik at inntekten blir på 728 kr per elev i 2021. Flertallet er bekymret for at man vil få samme utvikling i markedet for grunnskolene, og mener dette er urovekkende i en tid hvor fagfornyelsen medfører endringer i mange læremidler, og hvor det er viktig at det utvikles mange nye og gode læremidler for alle elever i grunnskolen.

Flertallet ser at en oppbygging av innkjøpsrutiner og kompetanse på digitale læremidler og kunnskapsfeltet i kommunene er bra, men vil sterkt advare mot en mulig monopoliserende utvikling gjennom FriDA som læremiddelutvikling og vil følge situasjonen tett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener behovet for økt konkurranse i utvikling av digitale læremidler er helt nødvendig og avgjørende for nyskaping på feltet og for å sikre at skolen ikke blir hengende etter i det digitale paradigmeskiftet. Disse medlemmer ønsker derfor å innføre en ny nasjonal ordning for digitale læremidler som stimulerer kommunesektoren til innkjøp av digitale læremidler, og som øker innovasjon og utvikling i et åpent mangfoldig edtech-marked. Disse medlemmer vil trekke frem den danske modellen som et eksempel på en slik ordning som fungerer godt, der den danske stat har opprettet en fondsordning for å stimulere til kjøp i markedet, og friheten til å velge løsninger ligger hos læreren. Skolene får tilbakebetalt 50 pst. av investeringen om de kjøper digitalt, og det er opprettet enkle kriterier for hvem som kan levere til danske skoler, samt en lett tilgjengelig materialplattform som er utstillingsvindu for digitale læremidler. Disse medlemmer mener det er et akutt behov for en lignende helhetlig ordning i Norge, og at de begrensede midlere regjeringen har bevilget, ikke vil gi det løftet som trengs for digitale læremidler.

Disse medlemmer er bekymret for at digitaliseringen i skolen går for sent, og at forskjellene på hva ulike kommuner tilbyr elevene, får fortsette å vokse. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets vedtak bedre om å utrede en helhetlig fondsmodell for digitale læremidler.

Disse medlemmer merker seg at kommuner nå oppfordres til å sette av midler til opprettelsen av en læremiddelplattform for grunnskolen. Disse medlemmer mener dette er en uhensiktsmessig måte å benytte offentlige midler på, som vil begrense læreres pedagogiske valgfrihet og gå i beina på et velfungerende marked for digitale læremidler med stort mangfold og av høy kvalitet.

På bakgrunn av dette fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å kartlegge planene for initiativet Fri Digital Arena (FriDA) i grunnopplæringen, og hvilke konsekvenser dette får for mangfoldet og kvaliteten i tilbudet av digitale læremidler.»

SKOLEBIBLIOTEK

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener skolebibliotekene spiller en viktig rolle i skolen, og i den nye nasjonale bibliotekstrategien «Rom for demokrati og dannelse» er skolebibliotekene sett i sammenheng med nasjonalbibliotek, folkebibliotek og fag- og forskningsbibliotek, og sammen utgjør disse viktig demokratisk infrastruktur og er en grunnstamme i demokratiet. Flertallet viser til at den nye bibliotekstrategien legger et godt grunnlag for at den kunnskapen som er samlet i bibliotekene, når frem til enda flere elever.

Flertallet er glad for at regjeringen følger opp arbeidet med å stimulere til lesing og har foreslått 14,5 mill. kroner til tiltak for lesestimulering ved folke- og skolebibliotek.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at skolebibliotekene har en viktig funksjon i elevenes læringsarbeid. Skolebibliotekene skal være en læringsarena i og på tvers av alle fag og et samlingspunkt som formidler litteratur og digitale ressurser, uavhengig av lesenivå og funksjonsnivå. Disse medlemmer viser til at rik tilgang på god litteratur vekker elevenes leseengasjement, og skolebibliotek kan derfor spille en viktig rolle i en elevs faglige, språklige og sosiale utvikling. Skolebibliotekaren er avgjørende for at barna skal få nødvendig oppfølging, og kan støtte opp under elevenes læring ved å stimulere til leselyst og fremme utviklingen av et godt språk.

Disse medlemmer viser til at det er svært store forskjeller mellom landets skolebibliotek. De beste bibliotekene er å finne som et hjerte i skolen, og bibliotekaren er aktivt involvert i alt arbeid på skolen. Disse medlemmer viser også til at det også finnes skolebibliotek som i praksis er ubemannet, og som har svært små innkjøpsbudsjetter. Kravet til kartlegging av skolebibliotek er svakt, og det finnes ingen fullgod oversikt over tilstanden i norske skolebibliotek. Disse medlemmer mener regjeringen må se på oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer i tillegg til samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør regjeringen se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle, i samarbeid med bibliotekene.

Disse medlemmer viser til at i forskrift til opplæringsloven heter det:

«Skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgang til skolebibliotek er sikra gjennom samarbeid med andre bibliotek.»

Denne formuleringen stiller ingen krav til kvaliteten på det aktuelle skolebiblioteket, noe som fører til store forskjeller. For å sørge for at alle skoleelever får et like godt tilbud om skolebibliotek, har disse partiene tidligere foreslått at det bør utredes og foreslås en egen lov om skolebibliotek som stiller klare kvalitetskrav til den enkelte skole.

Disse medlemmer viser videre til at det i forslag til ny opplæringslov ble foreslått å fjerne begrepet «skolebibliotek». Disse medlemmer mener at dette forslaget svekker dagens lovverk ytterligere og vil bidra til enda større forskjeller i kvalitet og tilgjengelighet på skolebibliotek for elevene. I møte med fagfornyelsen er skolebiblioteket en viktig ressurs for å utvikle kritisk tenkning i en tid der dette er viktigere enn noen gang.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 3 mill. kroner til Foreningen les og videreføring av prosjektmidler til leselestiltak.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås 3,5 mill. kroner til skolebibliotek og lesestimuleringstiltak.

SKOLEMAT OG FRUKT

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at et sunt og riktig kosthold er en viktig forutsetning for både trivsel, velvære og læring, og at inntak av mat og drikke i løpet av skoledagen er nødvendig for å opprettholde konsentrasjon og energinivå.

Disse medlemmer vil vise til den nevnte rapporten «Hva spiser elevene på skolen?», som også viser at de aller fleste spiser normal og sunn mat på skolen. Disse medlemmer mener at et styrket samarbeid mellom skole og hjem vil kunne bidra til å følge opp og bevisstgjøre foreldrene på det ansvaret de har for barnas kosthold, samt på betydningen av at barna spiser sunt og riktig. Disse medlemmer viser også til de nye faglige retningslinjene for skolemåltider som skal bidra til å øke andelen skoler som faktisk følger disse. Kartlegging har tidligere avdekket at andelen skoler som har organisert skoledagen slik at elevene får minst 20 minutters spisepause, bare er 55 pst. for barnetrinnet (1.–4. trinn) og 38 pst. for mellomtrinnet (5.–7. trinn). Disse medlemmer mener skoleeieres innsats på dette området vil kunne bidra betydelig til at flere elever spiser skolemat hver dag.

Disse medlemmer viser videre til at det er mulig for skoleeiere å beslutte lokalt hvordan man skal føl-

ge opp anbefalingene fra Helsedirektoratet vedrørende mat i skoletiden. Dette kan være fra å gjennomføre holdningskampanjer overfor foreldre og elever om betydningen av å ta med matpakker med sunt innhold, til å innføre ulike ordninger for matservering i skoleeiers regi. Mange skoler og kommuner har allerede slike ordninger og har høstet positive erfaringer med det, og disse medlemmer stiller seg positive til lokale initiativ på dette området.

Disse medlemmer vil påpeke at en nasjonal ordning med gratis skolemåltider til alle i grunnskolen i liten grad tar hensyn til lokale prioriteringer og muligheter, behov ved den enkelte skole eller hva foreldre og elever etterspør innenfor rammen av sunn og ernæringsrik skolemat. I tillegg vil en nasjonal ordning medføre betydelige investerings- og driftskostnader som kunne gått til arbeidet med å styrke kvaliteten i skolen. Disse medlemmer stiller seg positive til lokale initiativ på dette området.

Disse medlemmer er opptatt av at det viktigste for elevenes læring og mestring prioriteres først, og at kommuner får mulighet til å prioritere lokalt. Disse medlemmer viser til at flere kommuner og skoler har større utfordringer med elever som sliter i grunnleggende ferdigheter, og få som fullfører videregående opplæring, enn andelen som ikke har medbrakt matpakke hjemmefra.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et av få land i Europa som ikke har skolemattilbud. Disse medlemmer mener at tilbud om sunn mat i løpet av skolehverdagen er et effektivt grep for bedre læring og bedre folkehelse. Feilernæring, overvekt og livsstilssykdommer er økende blant norske barn og unge. Disse medlemmer mener en skolematordning med brød, frukt og melk vil være en gavepakke for både barna og foreldrene og for skolen. Sunn skolemat i magen gjør at hodene blir klarere og mer konsentrert for å lære mer, og mat på skolen vil sørge for at alle barn, uansett foreldrenes økonomi, får et ordentlig måltid om dagen. Disse medlemmer viser til at Folkehelseinstituttet nevner det som en av de mest åpenbare tiltakene for å utjevne sosiale helseforskjeller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjettforslag, der det er satt av 300 mill. kroner til innføring av skolemat for 150 av landets kommuner og i videregående skole for halvparten av landets fylker fra høsten 2021. Ordningen skal være et spleiselag mellom stat og kommune/fylke der staten tar 50 pst. av regningen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag

med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene, herunder rom for 121,7 mill. kroner for å gjeninnføre gratis skolefrukt på alle ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler fra høsten 2021, samt en tilskuddsordning for skoler som vil satse på skolematordninger over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett på 20 mill. kroner for 2021.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at forskning bekrefter at foreldrenes bakgrunn og ressurser har stor betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå, kostholdsvaner og forekomst av overvekt. Likevel har regjeringspartiene en lang tradisjon for å motarbeide forslag om mer fysisk aktivitet eller sunnere mat i skolen. Dette har blant annet kommet til syne ved at regjeringen Solberg fjernet ordningen med gratis frukt og grønt, som ble innført av den rødgrønne regjeringen. Elevene på alle landets ungdomsskoler, samt 1–10-skolene, fikk gratis frukt og grønt fra 2007 til 2014. To store forskningsprosjekter har evaluert effekten, og dommen er krystallklar: Gratis frukt og grønt gir sunnere barn.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 140 mill. kroner over kap. 714 på helsebudsjettet til gratis skolemat på ungdomsskolen. Dette er starten på en opptrapping der målet er at alle barn og ungdommer i grunnopplæringen skal få tilbud om et gratis skolemåltid i løpet av dagen. Dette medlem er opptatt av at elever trenger påfyll av næring for å kunne arbeide, lære og yte. Mette barn lærer best. Samtidig er det ingen tvil om at dette har stor betydning for folks helse. Stillesitting og usunn mat har skapt en fedmeepidemi blant barn i hele den vestlige verden. Usunne vaner i barndommen fører til dårlig helse seinere i livet. Dette medlem er overbevist om at dersom vi satser på sunn mat og fysisk aktivitet i skolen i dag, kan vi spare store summer på helsebudsjettene i morgen.

Dette medlem mener det er oppsiktsvekkende at Norge, som et av ytterst få land i Europa, ikke har tatt seg råd til å innføre skolemat. I Norden er det bare Norge som ikke har et slikt tilbud. I vårt naboland Sverige har de fleste barn hatt gratis skolemat i over 50 år allerede. Dette medlem mener det nå er på tide at også Norge også kommer etter. Sosialistisk Venstreparti vil finansiere ordningen over helsebudsjettet, slik at det ikke skal tas av ressursene i skolen. I stedet for store skatteuttak til de rikeste har vi råd til en skole med flere lærere, mer fysisk aktivitet og gratis skolemat. Det er godt forskningsmessig dokumentert at en slik skoledag sannsynligvis vil bidra til mer læring og økt trivsel for alle.

SKOLEFRITIDSORDNING

Komiteen viser til at det i dag er nesten 100 000 barn i 1.–4. klasse som ikke deltar i skolefritidsordning

eller aktivitetsskole. Rapporten «Lek og ikke-pedagogikk for alle – nasjonal evaluering av SFO» fra 2018 viser at mange familier velger bort SFO fordi prisen er for høy. For barna er konsekvensen at de ikke får delta i leken, læringen og fellesskapet etter skoletid, og mange av disse barna er blant dem som kunne hatt aller størst glede av et godt SFO-tilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til regjeringens målrettede satsing på tilgang til skolefritidsordning for flere familier ved innføring av inntektsgradert betaling og gratis kjernetid. Disse medlemmer konstaterer at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett sterkt underfinansierer løfter for skolefritidsordningen. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet heller ikke har påbegynt en opptrapping av løftet sitt fra 2019 om å innføre en «fritidsreform», der en lengre skoledag skulle fylles med aktiviteter ledet av SFO-ansatte, trenere og lærere i kulturskolen. Disse medlemmer registrerer at Finansdepartementet i svar på budsjettsspørsmål beregner dette til å koste om lag 22 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener det viktigste grepet man kan gjøre for å sikre alle barn en god oppvekst, er å prioritere bevilgninger til kvalitetsfaktorer i skolen og SFO, og sikre at alle barn, uavhengig av foreldre, kan delta i skolefritidsordningen.

Disse medlemmer viser også til omtale av friskolenes skolefritidsordninger på kap. 228 post 84.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de ansattes kompetanse er den viktigste kvalitetsfaktoren, også i SFO. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Solberg avsluttet den eneste jevnlig nasjonale kartleggingen av SFO-ansattes kompetanse etter skoleåret 2014/2015, og er kritiske til at det nå ikke finnes noen systematisk oversikt over ansattes kompetanse i skolefritidsordninger. Disse medlemmer mener et godt SFO-tilbud er viktig for å gi barn en variert og lærerik skoledag der de møter trygge og kompetente voksne gjennom hele dagen på skolen, og mener det trengs en kvalitetsreform for SFO, som blant annet må inneholde en systematisk satsing på tilbud om kompetanseutvikling for ansatte.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig plan for kompetanseutvikling for ansatte i SFO senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021, herunder en oversikt over SFO-ansattes kompetanse. Planen skal sørge for at fagarbeidere i SFO får dekket fagskoletilbud på linje med det fagarbeidere i barnehage får gjennom Kompetanse for framtidens barnehage, og inneholde en plan for fi-

nansiering av fagskoleutdanning i oppvekstfag, og sørge for at flere får mulighet til å ta fagbrev på jobb.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet vil øke kvaliteten og senke prisen i skolefritidsordningen med en kvalitetsreform for SFO der alle barn skal gis mulighet til å delta, og mener dette er viktig for å gi barn like muligheter. En kvalitetsreform innebærer å utvikle en nasjonal standard for innhold og kvalitet som setter tydelige rammer, men der det er skolefritidsordningen som utformer innholdet i sitt tilbud i samarbeid med skolen, lokale organisasjoner og lag. Med dette er Arbeiderpartiets ambisjon at alle skolefritidsordninger skal gi barna et variert tilbud med muligheter for leksehjelp, spennende aktiviteter, fysisk aktivitet og lek. Et tettere samarbeid mellom skole og SFO skal gi barna en skoledag som henger bedre sammen. Satsing på ansattes kompetanse skal gi alle barn et bedre SFO-tilbud, men er særlig til for at barn med behov for ekstra oppfølging også skal få dette etter siste skoletime.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets landsmøte har tatt til orde for en fritidsreform der barn skal få flere muligheter til fritidsaktiviteter i tiden etter skolen, og vil nok en gang påpeke at denne ikke er foreslått gjennomført i regi av skolefritidsordninger, men at det selvsagt vil være attraktivt med godt samarbeid mellom lag og organisasjoner og skolefritidsordninger.

Disse medlemmer har store ambisjoner om å gi alle barn et godt SFO-tilbud og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å begynne med å gi alle førsteklasinger fem timer gratis SFO hver dag etter skolen i 2021. Det er halvveis til målet om gratis SFO etter skoletid. Disse medlemmer stiller seg undrende til regjeringens utålmodighet etter at Arbeiderpartiet skal foreslå hele sin storsatsing på billigere og bedre SFO i ett enkelt budsjett, og merker seg samtidig at regjeringen verken satser på å gi alle barn lavere pris eller bedre kvalitet i eget budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at forslagene Arbeiderpartiet har lagt fram for å gi barna et bedre SFO-tilbud, er prøvd ut i skolen innenfor eksisterende budsjetter og har derfor ikke påført kommunene milliardutgifter. Disse medlemmer viser til arbeidet med for å gi barna et bedre SFO/AKS-tilbud i arbeiderpartistyrte kommuner som Oslo, Bergen og Stavanger, samt ulike forsøk med helhetlig skoledag og kulturskoletimen regjeringen fjernet, og merker seg at kostnadsanslagene fra kommunene som har gjennomført tiltakene, er vidt forskjellige fra de vesentlig høyere tallene Finansdepartementet har regnet seg fram til i sine svar på budsjettspørsmål fra Stortinget. Disse medlemmer merker seg at dette ikke er den eneste saken der regjeringens regnestykker er vesentlig mye høyere enn erfaringene fra kommuner som har prøvd ut aktuelle tiltak, tilsier. Den samme betydelige

differansen i virkelighetsbeskrivelser ser ut til å være tilfelle i blant annet kostnadsberegning av skolemåltid og fysisk aktivitet i skolen. Disse medlemmer viser til at Finansdepartementets regnestykke om at samlede kostnader for Arbeiderpartiets ambisjoner i SFO skal koste 22 mrd. kroner, tydelig illustrerer hvor urealistiske regnestykkene er: 22 mrd. kroner ville gitt 37 800 flere fagarbeidere i skolefritidsordningen. Det tilsvarer 17 per skolefritidsordning, noe som ville gitt en voksentetthet på i snitt tre barn per voksen og da på linje med kravet for voksentetthet for barn under 3 år i barnehage. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet heller vil legge godt funderte og utprøvde beregninger til grunn for sin kvalitetsreform for SFO.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til prosjektet FAVN, som retter seg mot barn som er i faresonen for å utvikle dårlig psykisk helse. FAVN er i regi av Rusfri Oppvekst, som vil starte et femårig prosjekt der ca. 40 barn i Loddefjord i Bergen får en forsterket skolefritidsordning (SFO). FAVN – Fremtidens SFO skal være et forsterket tilbud for barn som trenger det. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å gi et tilskudd på 500 000 kroner til dette prosjektet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg regjeringens bekymring for at mange familier med lav inntekt opplever foreldrebetalingen som en barriere mot å bruke SFO. Sosialistisk Venstreparti mener imidlertid ikke at inntektsgradert foreldrebetaling er en god løsning. SFO skal ikke være en kilde til utenforskap og forskjeller, men en viktig del av den inkluderende og utjevne fellesskolen. Derfor vil dette medlem vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås at SFO/AKS skal være gratis for alle førsteklasinger fra høsten 2021.

Dette medlem vil videre vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det i tillegg foreslås bevilget penger til å styrke kvaliteten på SFO/AKS i hele landet. En skolefritidsordning med god kvalitet og som inkluderer alle barn, er en viktig støtte til skolens læringsarbeid og barnas språklige og sosiale utvikling. Sosialistisk Venstreparti ønsker en SFO med flere ansatte, god oppfølging av barna og ulike aktiviteter barna kan ta del i. SFO skal være et gratis fellesskap med lek, fysisk aktivitet og kulturtilbud. Når SFO gjøres til en naturlig del av skoletiden, vil skoledagen gjøres mer praktisk og variert, med mer fysisk aktivitet og et tilbud om kunst og kultur som er gratis for alle. Dette medlem mener gratis SFO vil være den største norske velferdsreformen siden barnehageløftet.

SKOLEHELSETJENESTE

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en svært viktig tjeneste for barn og unge, som fungerer som et gratis tilbud til alle elever på barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole. I perioden 2013–2020 har regjeringen og Fremskrittspartiet økt bevilgningen til skolehelsetjenesten betraktelig. Det har vært en betydelig årsverksutvikling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten etter 2013, og flertallet merker seg at det fra 2018 til 2019 økte med nye 250 årsverk.

For å gi bedre informasjon om blant annet rusmidler vil flertallet at informasjon om betydningen av levevaner for psykisk helse skal inkluderes på ung.no, som fungerer som et gratis tilbud til alle elever på barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole. I perioden 2013–2020 har regjeringen og Fremskrittspartiet økt bevilgningen til skolehelsetjenesten til nærmere en halv milliard.

Flertallet viser til at flere og flere unge sliter med psykisk helse, og at det vil være viktig å se på hvordan skolehelsetjenesten kan bidra til et løft for barn og unges psykiske helse allerede fra grunnskolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at samfunnet må ta på større alvor at stress og psykiske helseplager øker hos unge, og skolelatert stress er én av flere medvirkende årsaker til dette. Disse medlemmer mener det er behov for å forebygge psykiske helseplager blant barn og ungdom, og at innretningen av skolen er viktig i så måte. Men det er også behov for å gi et bedre tilbud i helsetjenesten rettet mot elever og studenter, både å bedre tilgjengeligheten og kapasiteten i skolehelsetjenesten og også å bedre tilbudet til de elevene som har psykiske lidelser. Disse medlemmer mener skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig for alle elever hver dag og ha kompetanse på psykisk helse. Disse medlemmer ser med stor bekymring på konsekvensene for barn og unges psykiske helse etter flere måneder med koronakrise, og mener skolehelsetjenesten også må være tilgjengelig digitalt for ungdommen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer et løft for skolehelsetjenesten med økt bemanning, styrket kompetanse og bedre tilgjengelighet gjennom å bevilge samlet 100 mill. kroner til utvikling av skolehelsetjenesten, herunder midler til økt bemanning i skolehelsetjenesten og lavterskel psykisk helsehjelp og støtte rundt barn og unge til neste år.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er behov for å øke kapasiteten i skolehelsetjenesten, og viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å øke kapasiteten gjennom å øke antall studieplasser i videreutdanning til helsesykepleiere med 100 studieplasser for 2021 (se omtale under kap. 260 post 50).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øremerke 350 mill. kroner, blant annet til økte stillinger, til helsestasjoner og skolehelsetjenesten i grunnskolen og 80 mill. kroner ut over regjeringens forslag til en styrket skolehelsetjeneste i videregående opplæring.

SEKSUALITETSUNDERVISNING

Komiteen vil løfte fram betydningen av en god seksualundervisning tilpasset mangfoldet i samfunnet. Undervisning kan motvirke fordommer og bygge unge menneskers evne til å respektere hverandre og sette egne grenser. Komiteen understreker betydningen av oppdaterte læreplaner og av god kompetanse hos relevante yrkesgrupper, som lærere og helsesykepleiere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener det er viktig at barn og unge lærer om seksualitet, grenser, relasjoner og følelser på en god måte i barnehage og skole. Disse medlemmer viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet har fulgt opp målet i Granavolden-plattformen, som sa at man ville

«bedre seksualundervisningen i grunnskolen og vektlegge grensesetting og respekt for egne og andres grenser».

Dette er nå inkorporert som en del av fagfornyelsen og vil gjennom det nye faget folkehelse og livsmestring bidra til at seksualundervisning er et bredt tema som blir inkludert i flere av skolefagene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås en økning på 20 mill. kroner for å styrke seksualundervisningen i skolen.

STYRKE DE PRAKTISKE OG ESTETISKE FAGENE I SKOLEN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for situasjonen for de praktiske og estetiske fagene i skolen. I dag har to av fem lærere som underviser i musikk på grunnskolen, ingen faglig fordypning i faget. Kun én av fem kunst- og håndverklærere har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, og nesten halvparten har ingen fordypning i faget. Disse medlemmer mener at et viktig bidrag

til å motvirke dette vil være å benytte kompetansen til kommunenes kulturskolelærere. Det finnes over 4 000 kulturskolelærere rundt om i de norske kommunene. Disse medlemmer mener at disse lærerne kan bli en betydelig ressurs i arbeidet med å øke andelen lærere med kompetanse i de praktisk-estetiske fagene, samt at læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i fagene musikk og kunst og håndverk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på at det er forskriftsfestet i rammeplanene at PPU og lærerutdanning i praktiske og estetiske fag kan ha praksis i kulturskolen og kvalifisere for arbeid i kulturskolen. Dette bidrar også til at de ferdige kandidatene kan tilsettes i stillinger som er delt mellom grunnopplæringen og kulturskolen. Disse medlemmer vil videre vise til at regjeringen i tillegg vil kartlegge om det er behov for ytterligere tiltak for å rekruttere flere ansatte i kulturskolen til å ta PPU, og imøteser i forbindelse med dette fremleggelsen av den varslede stortingsmeldingen om barne- og ungdomskultur. Disse medlemmer viser også til at ny rammeplan av 2020 for femårig lærerutdanning i praktiske og estetiske fag 1.–13. trinn er med på å styrke de praktiske og estetiske fagene i skole og kulturskole.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det trengs et løft for praktiske og estetiske fag i grunnskolen, både fordi kompetanse i disse fagene har en stor egenverdi, men også for at de som praktiske fag bidrar til mestring og motivasjon for mange elever. Disse medlemmer viser til at mange skoler har mistet eller har dårlige fasiliteter og få spesialrom som er egnet til praktiske og estetiske fag. Disse medlemmer mener bedre tilgang på oppdatert utstyr og oppdaterte lokaler er nødvendig for å tilrettelegge bedre for undervisningen i disse fagene. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge tilgang på rom og utstyr for praktisk-estetiske fag i grunnskolen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ha en skole som er mindre stillesittende og teoretisk, og som har mer praktisk undervisning, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der en innfører den praktiske skolesekken og et utstyrsloft på ungdomstrinnet, slik at alle elever får prøve seg i praktiske ferdigheter, lære mer om fagarbeid og får en mer praktisk undervisning. Det foreslås å sette av 50 mill. kroner spesielt til et utstyrsloft i ungdomskolen, for å øke motivasjonen og rekrutteringen av fagarbeidere, og disse medlemmer vil opprette en ny søkbar ord-

ning der kommuner får 50 pst. av kostnader dekket for å kjøpe inn nytt utstyr til skoleverksted, som utstyr til sløydsal, makerspace og 3D-printere.

FAG- OG YRKESOPPLÆRING TILPASSET BEHOVENE I ARBEIDS- OG NÆRINGS-LIVET

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge vil ha et stort behov for personer med gode yrkesfaglige kvalifikasjoner i tiden som kommer, spesielt i næringslivet. Den siste kartleggingen av behovet for fagkompetanse gjennom «Kompetansebarometer» fra NHO melder at seks av ti bedrifter trenger flere fagarbeidere. Størst mangel vil det være på fagarbeidere innen industri, bygg og anlegg, håndverk og helsefag. Bare innen industri, bygg og anlegg og håndverk anslås det at Norge vil mangle rundt 50 000 personer i 2035 ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå. I denne forbindelse er det derfor viktig å legge til rette for at flere kan utdanne seg innen yrkesfagene. Flertallet merker seg at søkertallene til yrkesfag i videregående opplæring høsten 2020 følger opp rekordåret 2019, og at det nå er flere søkere til yrkesfag enn til studieforbereidende fag.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er svært fornøyde med at yrkesfagene over flere år har vært et prioritert område for regjeringen og Fremskrittspartiet. Disse medlemmer er positive til at regjeringen fortsetter å satse tungt på yrkesfagene og fortsetter yrkesfagløftet i samarbeid med skoleeierne og partene i næringslivet, og at regjeringen jobber helhetlig med utvikling av yrkesfagene og høyere yrkesfaglig utdanning. Disse medlemmer viser til Granavolden-plattformen og regjeringens ambisjon om at yrkesfagene skal bli mindre teoritunge og mer praktisk rettet og bedre tilpasset arbeidslivets behov. Den nye tilbudsstrukturen for yrkesfagene som trådte i kraft i 2020, som er den største endringen i yrkesfagutdanningen siden Kunnskapsløftet i 2006, er et viktig steg på veien. Den nye strukturen innebærer blant annet mer og tidligere spesialisering og yrkesretting av fellesfagene. Regjeringens planlagte stortingsmelding om videregående opplæring innebærer at arbeidet med utviklingen og forbedringen av yrkesfagene fortsetter, og disse medlemmer ser frem til det videre arbeidet med styrkingen av yrkesfagene i forbindelse med denne meldingen. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å videreføre Yrkesfaglærer 2-ordningen for å gjøre opplæringen mer relevant for elevene ved å styrke samarbeidet mellom skoler og arbeidsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti viser til SSBs analyser, som viser at Norge trenger flere med yrkesfaglig utdanning og anslår at Norge kan komme til å mangle 88 000 fagarbeidere i 2035. Tas det ikke grep for å sikre bedre rekruttering og gjennomføring på yrkesfaglige utdanningsprogram, kan det svekke konkurransekraften til næringslivet og kvalitet og kapasitet i våre felles velferdstjenester. Disse medlemmer er bekymret for utviklingen for flere yrkesfag og viser til at SSB peker på at det ikke utdannes nok fagarbeidere til å dekke fremtidens behov i industrien, i bygg- og anleggsbransjen, i håndverksfagene og i helse- og omsorgssektoren. Det er allerede mangel på fagarbeidere, og uten en sterkere satsing på yrkesfag vil mangelen bli større.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås et løft for yrkesfagene med en yrkesfagmilliard i denne stortingsperioden og til sammen 250 mill. kroner mer enn regjeringens forslag for 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til at Arbeiderpartiet som del av yrkesfagsatsingen i sitt alternative statsbudsjett foreslår å bevilge 100 mill. kroner til å oppdatere utstyret på yrkesfaglige programmer, 30 mill. kroner til flere pilotprosjekt med læreplassgaranti, 50 mill. kroner til å sikre at elever fremdeles kan få læreplass og annen opplæring i arbeidslivet i kriserammede bransjer, 50 mill. kroner til å sikre relevant utstyr for særlig kostnadskrevende yrkesfag, 10 mill. kroner til å gi rådgivere i ungdomsskolen førstehånds erfaring med yrkesfagene de skal rekruttere til, og 10 mill. kroner til stipend for å få flere dyktige fagarbeidere til å utdanne seg videre til yrkesfaglærere. Disse medlemmer mener en god yrkesfagopplæring må begynne før videregående, og vil derfor gi elevene mer praktisk læring fra første år i grunnskolen. Disse medlemmer viser i den sammenheng til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 50 mill. kroner til mer praktisk undervisning i ungdomsskolen, til utstyr, lokaler og utvikling av undervisning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har i en årrekke arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse generelt og yrkesfagene spesielt. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet har foreslått en rekke tiltak, både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Endringene i arbeidslivet gjør det nødvendig å vurdere om fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen som ar-

beidslivet trenger. Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Disse medlemmer mener det er behov for å intensivere arbeidet med å sikre alle læringer læreplass i en godkjent lærebedrift og minimere bruk av Vg3 i skole.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at elever med særskilte behov i videregående opplæring utløser et særskilt tilskudd til fylkeskommunen. Disse medlemmer mener dette tilskuddet også bør følge yrkesfagelever over i læretiden. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at spesialundervisningsmidlene kan følge eleven over i tida med opplæring i bedrift.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til regjeringens og Fremskrittspartiets satsing på «Yrkesfagløftet» og prioriteringen av yrkesfag de siste sju årene, jf. tidligere merknad om tiltak i forbindelse med dette. Flertallet er enige med Senterpartiet i at endringene i arbeidslivet gjør det helt nødvendig å sørge for at fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen som arbeidslivet trenger, og at det må jobbes videre med hvordan vi kan fortsette å heve kvaliteten i fagopplæringen. Ny struktur på yrkesfag er utarbeidet i tett samarbeid med partene i arbeidslivet for å sikre godt samsvar mellom den nye strukturen og behovene i bedriftene, og stortingsmeldingen om videregående skole som skal legges frem til våren, har som ett av hovedmålene å sørge for at vi sikrer elevene den kompetansen de fortjener, og bedriftene den kompetansen de har behov for.

Flertallet vil også vise til opprettelsen av «Kompetansesenter for yrkesfag» ved OsloMet og «Senter for yrkesfag og opplæring i arbeidslivet» ved Universitetet i Agder, som blant annet nettopp skal sørge for at endring og utvikling av kunnskap og kompetanse tilpasses det enkelte fag, yrke og/eller arbeidsplass, videreutvikle yrkesfagopplæringen i skole og arbeidsliv, styrke opplæringstilbudene til yrkesfaglærere og instruktører i lærebedrifter og jobbe med forskning og utviklingsarbeid for yrkesfag. Flertallet mener at den varslede stortingsmeldingen om videregående skole også bør omhandle en videre utvikling av våre sentre for yrkesfag og deres rolle i styrkingen av fagopplæringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at frafallet i videregående skole fremdeles er altfor høyt, og særlig på yrkesfag. Dette medlem mener regjeringen gjør for lite for å motvirke frafall og oppfylle målene som staten og arbeidslivets

parter er blitt enige om i samfunnskontrakten. Dette medlem vil også understreke viktigheten av å styrke kvaliteten på opplæringsstilbudet elevene får i skolen. Nok kvalifiserte lærere er en nøkkelfaktor for at alle elever skal få like gode muligheter for å lære, lykkes og trives.

Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det ut over regjeringens budsjettforslag foreslås bevilget 150 mill. kroner til fylkeskommunenes arbeid med å styrke gjennomføringen på yrkesfag i tillegg til å styrke utstyrsparkene.

LÆREPLASSER

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er svært gledelig at det i 2019 ble satt ny rekord i antall nye lærekontrakter. Det ble inngått 23 000 nye kontrakter, noe som er en økning på 24 prosent fra 2012. Det er også svært gledelig at ni av to bestod fag- og svenneprøven i skoleåret 2018/2019, en økning på hele 26 prosent fra 2011/2012. Dette viser at regjeringen og Fremskrittspartiets store satsing på yrkesfag gir svært gode resultater, og flertallet ser frem til det videre arbeidet med å styrke videregående skole generelt og yrkesfag spesielt gjennom regjeringens varslede stortingsmelding om videregående skole.

Flertallet vil også vise til tiltakene i regjeringens «Utdanningsløftet 2020», som blant annet inneholder nesten 900 mill. kroner til tiltak som skal gjøre det mulig for flere å fullføre videregående opplæring og gi flere læreplasser. Denne satsingen inneholdt blant annet en økning av lærlingtilskuddet på 4 250 kroner pr. lærekontrakt og midler til et forsterket og forbedret tilbud i Vg3 for at flere elever skal få fullføre fag- og svennebrevet sitt med Fagbrev i skole i den ekstra utfordrende situasjonen som har oppstått som følge av koronapandemien. Flertallet vil peke på at dette er to av flere tiltak som også er videreført i dette forslaget til statsbudsjett for å sikre flere elever læreplass og mulighet til å fullføre sin yrkesfagutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse partier vil ha en nasjonal læreplassgaranti for alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett. Det er uakseptabelt at det hvert år er 6 000–7 000 søkere som blir stående i kø uten å få læreplass til å fullføre utdanningen sin. En nasjonal læreplassgaranti må utarbeides sammen med partene i arbeidslivet og gjennom å lære av erfaringene fra de mange lokale prosjektene som er igangsatt. Disse medlemmer vil særlig peke på Nordland fylkeskommune, som høsten 2019 startet arbeidet med å innføre en læreplassgaranti som skal gjelde alle lærefag og hele fylket. Disse medlemmer mener første steg

mot en nasjonal læreplassgaranti er å etablere og hente erfaringer fra flere store forsøk med læreplassgaranti.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at spørsmålet om en nasjonal læreplassgaranti ble utredet av Utdanningsdirektoratet på oppdrag fra regjeringen Stoltenberg i 2011, og at konklusjonen var at dette ikke var et hensiktsmessig virkemiddel. Det er det fremdeles ikke, og det er verdt å merke seg at forslaget heller ikke ble fulgt opp eller innført under Stoltenberg-regjeringen. Flere fylkeskommuner og også noen kommuner har imidlertid inngått avtaler om regionale og lokale læreplassgarantier i samarbeid med bedriftene og bedriftenes organisasjoner i regionen. En slik ordning, som tar utgangspunkt i bedriftenes behov og muligheter for inntak av lærlinger, er en langt mer hensiktsmessig og gjennomførbar ordning som gjerne må innføres flere steder i landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er et problem at skolene i dag slipper ansvaret for elevene når de går ut i læretida. Gjennom vekslingsmodellene og andre tiltak må skolene i større grad følge opp elevene fram til fagbrev. Ved å beholde elevene/lærlingene som en del av skolemiljøet ved overgangen til læretid, vil lærlingene beholde kontakten med medelever, lærere og skolens støttesystem. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner inkludert en økning av lærlingtilskudd med 3 000 kroner per lærekontrakt samt ekstra tilskudd for å bedre formidlingen av læreplasser.

Disse medlemmer viser til at selv om det har vært en liten vekst i antall lærekontrakter de siste årene, er det behov for å styrke det lokale arbeidet med rekruttering av lærebedrifter og formidling av lærlinger. Disse medlemmer er kjent med at det ved enkelte skoler er etablert ulike modeller for formidling, men ser at det er behov for å intensivere dette arbeidet innenfor hele yrkesfagopplæringen dersom en skal nå målene i samfunnskontrakten for flere læreplasser.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 10 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til styrket formidling av læreplasser og tiltak for økt samarbeid mellom skole og lokale bedrifter og virksomheter.

FLEKSIBLE OPPLÆRINGSLOP I FAGOPPLÆRINGEN

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at regjeringen ikke har lagt inn kompensasjon til fylkeskommunene for den merkostnaden det påfører skolene å tilby ulike vekslingsmodeller som alternativ til hovedmodellen med 2 år i skole og deretter 2 år i lærebedrift. Disse medlemmer vil påpeke at ikke alle skoler tilbyr slike vekslingsmodeller, og noe av årsaken kan være at det vil påløpe parallelle kostnader når opplæringen for et kull skal foregå vekselvis mellom opplæringen i bedrift og i skole. Disse medlemmer er bekymret for at dette er en medvirkende årsak til at relativt få elever og lærlinger får denne muligheten. Disse medlemmer mener fleksible opplæringsløp er viktig for å etablere tidlig kontakt med arbeidslivet, og at ungdommene på den måten får delta i reelle arbeidssituasjoner i faget de har valgt – helt fra de begynner på Vg1 – og får økt motivasjonen for å gjennomføre opplæringsløpet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 30 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til at flere skoler og fylkeskommuner tar i bruk vekslingsmodeller og fleksible opplæringsløp i fagopplæringen.

YRKESFAGLÆRERE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming fra regjeringen til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder videreutdanning for yrkesfaglærere. Dette gjelder blant annet behovet for at langt flere yrkesfaglærere gis anledning til hospiteringsopphold i bedrifter for på den måten å få oppdatert kunnskap og kontakt med det arbeidslivet som deres elever skal inn i, både i læretida og etter hvert som fagarbeidere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil vise til at denne regjeringen, i samarbeid med Fremskrittspartiet, har igangsatt og gjennomført mange tiltak under «Yrkesfagløftet» og ny struktur for yrkesfagutdanningene – den største satsingen på yrkesfagutdanning siden Reform 94. Yrkesfaglærerløftet som ble igangsatt i 2015, er en del av dette arbeidet. Gode yrkesfaglærere med oppdatert fagkunnskap er helt nødvendige for å kunne sørge for relevant og praktisk opplæring for elevene, noe

som også vil kunne føre til at flere fullfører og består fagopplæringen. Yrkesfaglærerløftet skal bidra til å rekruttere flere yrkesfaglærere og sørge for at flere får en godkjent lærerutdanning, og at yrkesfaglærere får mulighet til å delta i etter- og videreutdanning. Disse medlemmer viser til at i studieåret 2019–2020 kunne yrkesfaglærere søke på 26 videreutdanningstilbud, blant annet flere videreutdanningstilbud som skal utvikle den digitale kompetansen til yrkesfaglærerne, ved åtte universiteter og høyskoler. Det har videre blitt innført stipendordninger for 3-årig yrkesfaglærerutdanning og også stipendmidler for at skoleeiere skal kunne rekruttere personer utenfor skolen som ønsker å ta en yrkesfaglærerutdanning for å kunne jobbe i skolen. Det har i tillegg blitt iverksatt desentraliserte utdanningstilbud for yrkesfaglærere for å øke kompetanse og rekruttering. Disse medlemmer vil også vise til at desentralisert ordning for kompetanseutvikling for yrkesfag ble etablert høsten 2019, og tiltak som inngår i denne ordningen er blant annet midler til hospitering og faglig oppdatering i regi av arbeidslivet. Det er også etablert flere nasjonale etterutdanningstiltak, inkludert en hospiteringsordning. Nye retningslinjer for tilskuddsordningen, for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringa med tydelig omtale av mål, roller og oppgaver blir fastsatt av departementet høsten 2020. Disse medlemmer viser til at det i dette statsbudsjettet er foreslått å bevilge 100 mill. kroner til å gjennomføre kompetanseutvikling innenfor strategien «Yrkesfaglærerløftet», noe som innebærer en styrking på 10 mill. kroner til denne samt og 5 mill. kroner til forskning på hva som gir fag- og yrkesopplæringen fremragende kvalitet. Dette er ett av flere bidrag til regjeringens fortsatte kraftfulle satsing på yrkesfag og yrkesfaglærere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om flere satsinger i en egen yrkesfagpakke, herunder 10 mill. kroner til hospitering i bedrift for yrkesfaglærere på ny post 66 på kap. 226.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at nok kvalifiserte lærere er en nøkkelfaktor for at alle elever skal få like gode muligheter for å lære, lykkes og trives. Disse medlemmer mener det er bekymringsfullt at 15 pst. av dem som underviser i videregående opplæring, mangler pedagogisk utdanning. Sosialistisk Venstreparti har derfor fremmet forslag for Stortinget om en nasjonal satsing for å rekruttere flere lærere samt innføre en nasjonal norm for økt lærertetthet med maksimalt 12 elever per lærer på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette medlem vil understreke viktigheten av å utvikle en god og attraktiv yrkesfaglærerutdanning som er tilpas-

set sektorens særegenhet og behov. Dette medlem etterlyser en mer offensiv og helhetlig tilnærming fra regjeringen til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder videreutdanning for yrkesfaglærere. Dette gjelder blant annet behovet for at langt flere yrkesfaglærere gis anledning til hospiteringsopphold i bedrifter, for på den måten å få oppdatert kunnskap og kontakt med det arbeidslivet som deres elever skal inn i, både i læretida og etter hvert som fagarbeidere.

UTSTYR I YRKESFAG

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til Granavolden-erklæringen, der det slås fast at regjeringen vil «[u]tvikle modeller som bidrar til oppdatert og kvalitetssikret utstyr ved de yrkesfaglige studieretningene». Disse medlemmer vil peke på at regjeringen foreslår en ytterligere bevilgning til forsøket med ulike ordninger for å stimulere til investering i utstyr på yrkesfag som ble startet i 2020, samt til at det skal gjennomføres forskning i forbindelse med dette forsøket.

Med bevilgningen i 2020 og den foreslåtte bevilgningen i 2021 er 50 millioner kroner bevilget til dette tiltaket. Og med 15 mill. kroner foreslått i budsjettforliket blir det til sammen 65 mill. kroner.

Flertallet viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å øke bevilgningen til teknisk utstyr innen yrkesfag, og flertallet foreslår dermed at kap. 226 post 21 økes med 15 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at industrien er lokalisert i hele landet, og at det å ha undervisning i ny teknologi med oppdatert utstyr kan være en stor utfordring. Flertallet har merket seg at Norsk Industri har sett på en løsning der et fylke/en region eier en mobil enhet med undervisningsutstyr. En slik mobil enhet kan være en lastebil à la «smørebusen» til skilandslaget, eller den kan være basert på én eller flere containere som blir transportert rundt om i fylket/regionen. Med fleksible og mobile løsninger blir det mulig for flere skoler og skoleeiere å dele på undervisningsutstyr. Læringstrailer, læringscontainer eller lignende er tenkt som et spleiselag mellom staten, industrien og skoleeier (fylkene).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at tidsriktig utstyr er avgjørende for at elevene skal få den utdanningen de fortjener, og for at bedriftene skal få den kompetansen de har behov for. Disse medlemmer vil peke på

at det er fylkeskommunene som har ansvar for den videregående opplæringen og også utstyret i de videregående skolene. Situasjonen i de ulike fylkene er imidlertid ganske varierende, og selv om noen fylkeskommuner har satsset på å vedlikeholde og oppdatere utstyrsparken på en god måte, er det for store forskjeller i utstyret som møter elever og lærere. Disse medlemmer mener derfor at det er behov for et ekstraordinært løft, og viser til det pågående forsøket med ulike modeller for bedre å sikre bedre og mer oppdatert utstyr.

Disse medlemmer mener at det er behov for et godt samarbeid mellom skolene og lokalt næringsliv til det beste både for elever og bedrifter, og vil peke på at en gaveforsterkningsordning er en av flere modeller regjeringen nå utreder i det pågående forsøket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for utviklingen innen yrkesfaglig opplæring grunnet manglende satsing fra regjeringen på nytt og tidsriktig utstyr som er kvalitetssikret og oppdatert i henhold til dagens og morgendagens opplæring.

Disse medlemmer viser til at innføringen av nye læreplaner i videregående opplæring stiller nye og høyere krav til utstyr i yrkesfagundervisningen, men at regjeringen likevel ikke følger opp med nok penger. Disse medlemmer er bekymret for at det svekker målet om å utdanne fagarbeidere for fremtidens arbeidsliv når elevene ikke får opplæring med det utstyret og den teknologien de skal bruke ute i arbeidslivet. Særlig krevende er utstyrssituasjonen for yrkesfaglige utdanningsprogram som krever dyrt utstyr og maskiner for å kunne gi relevant opplæring. Disse medlemmer viser til at en del særlig kostnadskrevede fag organiseres som landslinjer, men vil understreke at disse utfordringene gjelder fag utenfor landslinjeordningen. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringens manglende investering i utstyr til yrkesfagundervisningen, kombinert med underfinansiering av fylkeskommunene, vil føre til at fylkeskommuner tvinges til å legge ned eller la være å opprette utdanningstilbud arbeidslivet har stort behov for innenfor blant annet bygg- og anleggsgfag og teknikk og industriell produksjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2021, der det foreslås 100 mill. kroner til innkjøp av nytt utstyr som en del av en nødvendig yrkesfagsatsing. Disse medlemmer vil også understreke behovet for et nært og godt samarbeid med fylkeskommunen, vertskommuner og lokalt næringsliv for å stimulere til et bedre og tettere samarbeid for å utvikle tilbudene ved

de yrkesfaglige studieretningene, slik at de blir mer attraktive for både elever, lærere og næringsliv. Disse medlemmer har registrert at regjeringen kun vil bruke 25 mill. kroner til et forsøk med å stimulere til investeringer i utstyr på yrkesfag og at 5 mill. kroner av denne satsingen skal brukes til forskning i forbindelse med forsøket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av oppdatert og kvalitetssikret utstyr ved de yrkesfaglige utdanningene, og at det finnes fleksible og gode ordninger for finansiering av dette. Disse medlemmer vil vise til Granavoldenplattformen og opprettholde gaveforsterkningsordningen. Gaveforsterkningsordningen medfører at næringslivet i enda større grad investerer i oppdatert utstyr til skolene, og disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 15 mill. kroner til dette formålet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder utstyr i fagopplæringen og i ressurskrevende yrkesfag spesielt. Disse medlemmer mener det er en utfordring for den enkelte skole og den enkelte fylkeskommune å sørge for at disse utdanningsprogrammene har det utstyret som kreves for at utdanningen skal være relevant, og der behovet for investeringer i maskiner og utstyr innebærer et kostnadskrevende løft for fylkeskommunene sammenlignet med andre utdanningsprogram med flere elever.

Disse medlemmer viser til at bruk av utstyr i form av maskiner, verktøy osv. er en vesentlig del av fagopplæringen. For at fagopplæringen skal være relevant, er det viktig at elevene får benytte utstyr som er oppdatert og tilsvarende det de vil møte i læretida og i arbeidslivet etter endt utdanning. Det er kostnadskrevende å oppdatere skolens utstyr, på flere utdanningssteder må yrkesfagelever benytte utstyr som er utdatert i arbeidslivet. Dette gjør opplæringen i skole mindre relevant og bidrar slik til at færre gjennomfører utdanningen. Disse medlemmer mener det er et stort behov for å bedre økonomien i fylkeskommunene, slik at skoler med yrkesfag kan investere i oppdatert og mer tilgjengelig utstyr, slik at elevene blir bedre forberedt og lærer om den teknologien de vil møte i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner, herunder 15 mill. kroner til tilskudd til toppfinansiering ved kjøp av særskilt kostbart utstyr for skoler med yrkesfag på ny post 65 på kap. 226. Videre har Senterpartiet innenfor denne satsingen i Senterpartiets alternative budsjett foreslått å øke rammeoverføringen til fylkes-

kommunene, herunder en generell satsing på 60 mill. kroner til utstyr i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Disse medlemmer viser for øvrig til disse medlemmers omtale av forslag fra Senterpartiets alternative budsjett om en ny tilskuddsordning for innkjøp av utstyr innen særlig ressurskrevende yrkesfag under ny post 65 og en økning i elevenes utstyrsstipend under kap. 2410.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at opplæringstilbudet i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene svekkes ved at utstyrsparken er gammel og umoderne, ved at opplæringen i avdelingene ikke gjenspeiler den virkeligheten elevene møter ute på arbeidsplassene, og at elevene ikke får trening i å bruke relevant utstyr. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det ut over regjeringens budsjettforslag foreslås bevilget 150 mill. kroner til en satsing fra fylkeskommuner på yrkesfag, derunder opprustning av utstyrsparken og tiltak for økt gjennomføring.

TILSKUDD TIL PRODUKSJONSSKOLER

Komiteen viser til at det fortsatt er et stort behov for tiltak for å redusere frafallet i videregående opplæring. Komiteen viser til gode erfaringer med såkalte produksjonsskoler, både i Danmark og prøveprosjekter i Norge, som et alternativ til den ordinære videregående fagopplæringen for ungdom som av ulike årsaker dropper ut av skolen. Selve idé- og verdigrunnlaget til produksjonsskolen er å skape et praktisk læringsgrunnlag som kan gi ungdom lyst, mulighet og kompetanse til å gjennomføre en videregående utdanning eller klare seg på arbeidsmarkedet. Gjennom produksjon og arbeidsfellesskap oppnår elevene ny motivasjon for utdanning og ser nye muligheter. Komiteen mener at produksjonsskoler er et av flere aktuelle tiltak for å gi elever som har droppet ut, eller som står i fare for å droppe ut av skolen, et opplæringstilbud på veien tilbake til ordinær opplæring.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, med forslag om å opprette en tilskuddsordning for produksjonsskoler på ny post 62 på kap. 226 med en bevilgning på 10 mill. kroner for 2021.

TALENTSENTRER I REALFAG

Komiteen mener det er viktig at alle elever skal oppleve at deres læringspotensial verdsettes, og at opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte. Selv om elever med stort læringspotensial i utgangspunktet er godt rustet til å prestere bra, skjer ikke dette uten at de blir identifisert og anerkjent, har et trygt læringsmiljø og får utfordringer på sitt nivå.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil fortsette styrkingen av talentsentrene og viser til budsjettenigheten mellom disse partiene i komiteen, hvor det foreslås å flytte 1,0 mill. kroner fra kap. 289 fordelt på post 51, 71 og 72 til kap. 226 post 21.

Flertallet viser til at regjeringen i 2016 startet en treårig utprøving med etablering av «Talentsenter i realfag» for elever med stort læringspotensial, og at det nå er etablert til sammen fem slike talentsentre. En evaluering av ordningen (NIFU 2019) konkluderer med at talentsentrene har etablert et tilbud som er imponerende i kvalitet og omfang, og som inspirerer og løfter elevene. Regjeringen har videreført ordningen som en varig ordning, og flertallet mener at det må være et mål at barn og unge over hele landet får tilgang til et slikt tilbud. Flertallet har for øvrig merket seg at det arbeides med å opprette et nasjonalt talentsenter for bærekraft ved Vitenparken Campus Ås, og mener at et slikt senter vil kunne være en god videreutvikling av talentsentersatsingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti viser til NIFUs evaluering, der konklusjonen var at talentsentrenes tilbud er imponerende i kvalitet og omfang og inspirerer og løfter elevene. Disse medlemmer understreker at det bør være et mål at barn og unge i hele landet får tilgang til tilbudet, og fremmer derfor dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen sikre fortgang i arbeidet med å realisere talentsentre i realfag nasjonalt.»

DESENTRALISERT ORDNING FOR KOMPETANSEUTVIKLING

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen foreslår å bruke om lag 260 mill. kroner til desentralisert ordning for kompetanseutvikling i 2021. Disse medlemmer mener ordningen er viktig for å sikre at alle kommuner får støtte til å satse på kompetanseheving innenfor temaer som tilpasset opplæring, ledelse, vurderingspraksis, lokalt arbeid med læreplaner og digitalisering.

Disse medlemmer mener ordningen vil være viktig for å følge opp fagfornyelsen på en god måte, og er glad for at regjeringen gir kommunene handlingsrom til å prioritere kompetanseheving på de områdene de har behov for lokalt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at «Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen» (Dekomp) ble innført av regjeringen høsten 2017. Ordningen avløste tidligere

ordninger og ble lansert som et verktøy for å få til utvikling nedenfra, der skoleledere og lærere skulle være med på å definere behovene, og kompetanseutviklingstiltakene skulle utformes i samarbeid, og på to år er 551,7 mill. kroner utbetalt fra staten til Dekomp.

Disse medlemmer mener det er grunn til bekymring når ett enkelt fagmiljø står ansvarlig for en så stor andel av utviklingstiltakene. Disse medlemmer mener videre at det er lærere, skoleledere og skoleeiere som skal ha hovedrollen i arbeidet med å utvikle kvaliteten i skolen, og at lærere ikke bare skal være deltakere i de tiltakene som settes i gang. Profesjonen, både skoleledere og lærere, skal derfor ha en aktiv rolle i å kartlegge behov og vurdere hvilke kompetansetiltak kommuner og fylkeskommuner skal gjennomføre. Disse medlemmer stiller seg derfor kritiske til at det ikke blir gjennomført en grundig evaluering av Dekomp for å vurdere om ordningen fungerer etter hensikten.

VEILEDERKORPSET OG OPPFØLGINGSORDNINGEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringen og Fremskrittspartiet har etablert veilederkorpsset som et tiltak innenfor oppfølgingsordningen for kommuner under nedre grense for kvalitet. Disse medlemmer vet at andelen elever som ikke fullfører videregående opplæring, får lave grunnskolepoeng, opplever mobbing eller lav trivsel, varierer etter hvor man bor i Norge, og hvilken skole man går på. Disse medlemmer mener at alle barn, uavhengig av hvor de bor i Norge, skal ha rett på likeverdig opplæring.

Disse medlemmer mener det er for store forskjeller i skolekvalitet mellom skoler og kommuner, og at det er viktig at kommuner som har større utfordringer over tid, får støtte og veiledning til å møte deres ulike lokale behov.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har satt ned en ekspertgruppe som blant annet skal se på skolebidragsindikatoren og komme med anbefalinger til hvordan skoler og skoleeiere kan løfte resultatene sine, og disse medlemmer ser frem imot leveransen fra ekspertgruppen.

Post 22 Videreutdanning for lærere og skoleledere

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, har en ambisjon om at alle elever skal møte en lærer som selv har tatt faget de skal lære bort. Forskning tyder på at lærernes fagkunnskap har positive effekter på elevenes læring. Flertallet viser til at etter at regjeringen og Fremskrittspartiet innførte kompetansekrav for lærere som skal undervise i matte, norsk og engelsk, fra og med 2025, har over 40 000 lærere fått tilbud om videreutdanning, og regjeringens sat-

sing legger til rette for at skoleeier skal kunne oppfylle kompetansekravene for 2025.

Flertallet viser til at syv av ti lærere sier de har endret undervisningen etter å ha deltatt på videreutdanning, og like mange mener at elevene lærer mer. Flertallet merker seg at ni av ti lærere som har svart på Deltakerundersøkelsen i 2019, mener kvaliteten på studiet er god eller svært god, og at responsen er særlig positiv hos lærere i engelsk, lesing og skriftlig og naturfag.

Flertallet mener regjeringens satsing på videreutdanning har vært viktig for å heve statusen til læreryrket, gi lærere mulighet til kompetanseoppylling og ikke minst sikre bedre undervisning til alle elever, uavhengig av hvor de bor i landet.

Flertallet peker på at det omtrent har vært en tredobling av det årlige antallet lærere som har fått tilbud om videreutdanning under denne regjeringen sett opp mot de rød-grønne årene, og merker seg at i Arbeiderpartiets alternative budsjett flyttes fokuset vekk fra kompetanseheving innen basisfagene, noe som disse medlemmer mener vil være svært uheldig.

Samtidig vil flertallet peke på at antall ufaglærte årsverk er på sitt laveste siden kompetansekravene ble innført, og at antall lærerårsverk har økt med litt over 4 500 siden 2013, noe som er nesten 2 000 flere enn under den rød-grønne regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener mangelen på tilstrekkelig kvalifiserte lærere i hele landet er en av de største utfordringene som skolen står overfor i de kommende årene, og viser til Senterpartiets forslag i Dokument 8:115 S (2017–2018), jf. Innst. 243 S (2017–2018), om rekruttering av lærere. Svært mange kommuner rapporterer om vansker med å tiltrekke seg ansatte i alle fag med godkjent kompetanse for undervisning, med det resultatet at andelen elever som undervises av personer uten godkjent lærerutdanning, har økt de senere årene. Situasjonen er vanskelig i hele landet, men er spesielt utfordrende i Nord-Norge, der lærermangelen er størst.

Disse medlemmer viser til at underdekning på kvalifiserte lærere ikke er en ny problemstilling. I de senere årene har regjeringen gjennomført flere politiske beslutninger som forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon. Senterpartiet er kritisk til regjeringens innføring av krav om karakteren 4 i matematikk for opptak til lærerutdanningen, samt at nye kompetansekrav for undervisning er gitt tilbakevirkende kraft og dermed har «avskiltet» mange tusen erfarne lærere. I tillegg fører innføringen av masterutdanning til forskyvning av ferdigutdannede, slik at det i 2021 ikke vil bli uteksaminert nye lærere. I sum forsterker regjeringens politikk en uoversiktlig og uheldig rekrutteringssituasjon i skolen.

Disse medlemmer viser til behovet for økt kompetanse for integrering av fysisk aktivitet som en del av undervisningen i ulike fag, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke etter- og videreutdanningstilbudet for lærere innen fysisk aktiv læring.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremhever at Arbeiderpartiet samlet sett har foreslått å bevilge mer enn regjeringspartiene til etter- og videreutdanning i denne stortingsperioden, og vil understreke at Arbeiderpartiet vil garantere fortsatt storsatsing på kompetanseutvikling for lærere i skolen og utvide mulighetene til etter- og videreutdanning til å gjelde flere fag.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å omdisponere en mindre andel av midlene til etter- og videreutdanning for lærere til aktuelle temaer som klasseledelse, bærekraftig utvikling, digital kompetanse og praktiske og estetiske fag. Disse medlemmer mener dette vil bidra til å heve den samlede kompetansen i skolens fag og emner, og i tillegg svarer på konkrete tilbakemeldinger disse medlemmer har fått fra lærerne om mer og bedre tilpasset etter- og videreutdanningstilbud som tar høyde for skolens brede samfunnsoppdrag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til proposisjonen, der regjeringen igjen velger å prioritere noen få teorifag på bekostning av behovene for videreutdanning i alle undervisningsfag. Disse medlemmer merker seg at regjeringen heller ikke for 2021 foreslår midler til å imøtekomme kompetanseheving som følger av innføringen av fagfornyelsen. Disse medlemmer mener det er nødvendig å omprioritere deler av midlene avsatt til videreutdanning til lokal skolebasert kompetanseutvikling rettet inn mot fagfornyelsen. For 2021 mener disse medlemmer det er behov for å prioritere 500 mill. kroner innen post 22 til etter- og videreutdanning og skolebasert kompetanseheving knyttet til fagfornyelsen. Disse medlemmer mener også at det ikke skal ligge en føring i tildelingen av midlene i favør av de fagene som er nevnt i proposisjonen, men at tildelingen skal skje i tråd med innmeldte behov gjennom søknaden. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at utlysningen og tildelingen av videreutdanningsmidler ikke favoriserer enkelte teorifag, men ivaretar det reelle behovet for videreutdanning innen bredden av fag.»

«Stortinget ber regjeringen avsette 500 mill. kroner av de samlede midlene til videreutdanning for lærere til skolebasert kompetanseheving knyttet til innføringen av fagfornyelsen.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 3 mrd. kroner, noe som gir kommunene mulighet til å styrke skolebudsjettene og bedre rekrutteringen av lærere med formell kompetanse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er kritisk til at avskilte lærere som er kvalifisert til jobb i skolen, blir påtvunget en dyr og u hensiktsmessig videreutdanning. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis statsbudsjett, hvor disse kompetansemidlene foreslås brukt der de trengs best. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har foreslått bevilget 80 mill. kroner til en tiltakspakke for å rekruttere og beholde flere lærere for å få bukt med den økte lærermangelen. Antallet ufaglærte lærere har økt med 40 pst. under regjeringen Solberg, og mange av dem som daglig settes til å undervise barna våre, kommer rett fra videregående skole. Å da samtidig avskilte 33 000 dyktige lærere med mange års undervisningskompetanse er etter dette medlem syn uansvarlig.

Post 61 Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere

Komiteen understreker at trygge og kompetente lærere er den viktigste nøkkelen til en god skole. I dag slutter en for stor andel de fem første årene i yrket. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel er god veiledning for nyutdannede lærere. Praktisk læring og veiledning fra en erfaren kollega gjennom det første året etter endt utdanning vil sikre en god overgang mellom utdanning og jobb og hjelpe lærerne til å lykkes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til satsing på veiledning av nyutdannede lærere i grunnskolen som ble innført i 2020, og viktigheten av å gi nyutdannede nytilsatte lærere en god start på arbeidslivet. Flertallet er svært positive til forslaget om at Utdanningsdirektoratet skal forvalte et tilskudd på 62 mill. kroner som kan søkes på av kommuner og friskoler til veiledning av nyutdannede nytilsatte i grunnskolen. Dette vil gjøre overgangen mellom å være student og å ha ansvar for et klasserom lettere, og flertallet ser frem til at evalueringen av tiltaket foreligger i 2021. Flertallet viser videre til regjeringens satsing på rekruttering av lærere, og ikke minst tiltak for å beholde lærerne i skolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er viktig å gi nyutdannede lærere en trygg og god start på arbeidet som lærer, og disse medlemmer er glade for at et enstemmig storting har vedtatt at det skal utformes nasjonale rammer for en veiledningsordning for nyutdannede lærere «som ivaretar at alle nytilsatte omfattes av ordningen, og som gir rom for lokal tilpasning».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det trengs en bedre oversikt over omfanget av veiledning av nyutdannede som gis i dag, og en tettere oppfølging av avtalen om nasjonale rammer for veiledning. Disse medlemmer mener det også bør følge en forskriftsfesting av den nasjonale veiledningsordningen for nyutdannede lærere for at denne skal bli et tilbud alle nyutdannede lærere får, uavhengig av hvor i landet eller ved hvilken skole man jobber.

Post 71 Tilskudd til vitensentre

Komiteen mener vitensentrene spiller en viktig rolle som populærvitenskapelige opplevels- og lærings-senter innen matematikk, naturvitenskap og teknologi der de besøkende lærer ved å eksperimentere selv. Komiteen er positive til etablering av flere vitensentre og viser til Innst. 12 S (2017–2018), der komiteen framhevet planene i Nordland og Sogn og Fjordane. Komiteen mener at det er et mål å ha en god geografisk spredning på vitensentrene slik at hele landet blir dekket på en god måte. Komiteen merker seg at ViteMeir i Sogndal har fått en positiv tilrådning om fast bevilgning fra Forskningsrådet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de populærvitenskapelige opplevels- og lærings-sentrene innen matematikk, naturvitenskap og teknologi, såkalte vitensentre, er populære både for privatpersoner og for skoler som er brukere av vitensentrene for å gi elevene andre læringsarenaer. Dagens ti vitensentre gir i så måte et verdifullt bidrag til kunnskap og interesse for realfag som vil kunne bidra til økt rekruttering til disse fagområdene.

Disse medlemmer minner om at komiteen i tidligere innstillinger har hatt en målsetting om å sikre en geografisk fordeling av vitensentre, slik at de reelt sett kan fungere som støtte til alle barnehager og skoler som ønsker å benytte den kompetansen og de tilbudene som vitensentrene representerer. I innstillingen til statsbudsjettet for 2018 påpekte en samlet komité at det ikke er et vitensenter i daværende Sogn og Fjordane.

Disse medlemmer mener at også denne regionen nå må få realisert et slikt tilbud. Disse medlem-

mer vil peke på at ViteMeir i Sogndal er godkjent av Forskningsrådet, og bygg er under oppføring. Det haster derfor med å få på plass statlig finansiering, også fordi en ellers må søke Forskningsrådet om godkjenning på nytt i 2021.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til finansiering av ViteMeir i revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er positive til prosjektet ViteMeir og viser til budsjettenigheten mellom disse partiene i komiteen, hvor det foreslås å flytte 3,45 mill. kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 226 post 71 for å gi rom for at ViteMeir kan få tilskudd som vitensenter fra høsten 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 5 mill. kroner til vitensenteret ViteMeir i Sogn og Fjordane.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 6 mill. kroner til dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 6 mill. kroner til etablering av vitensenteret Vitemeir i Sogndal.

4.7 Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteen vil trekke frem de mange styrkene som ligger i å støtte opp om et mangfoldig utdanningsystem som ivaretar ulike utdanningsbehov og muligheter for den enkelte. Dette bidrar positivt til samfunnet og gir oss tilgang på kompetanse og opplæringsarenaer som ellers ikke ville være lett tilgjengelig.

Komiteen anerkjenner Signo skole- og kompetansesenter sitt arbeid for personer med hørselshemming i kombinasjon med ulike funksjonsnedsettelse, personer med døvblindhet og deres nettverk. Komiteen er opptatt av det langsiktige utviklingsperspektivet som denne målgruppen trenger, og mener det er viktig at regjeringen imøtekommer behovet for forutsigbarhet for Signo skole- og kompetansesenter sitt tilbud til sårbare grupper og deres familier.

Post 63 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til de to

samiske skolene som finansieres over statsbudsjettet i henholdsvis Snåsa og Målselv kommuner. Flertallet viser videre til skolenes spesielle finansiering over statsbudsjettet, hvor kommunenes rolle som skoleeiere har medført driftsutfordringer ved skysstutgifter for elever som har behov for dag- eller ukependling til skolen.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, registrerer at Utdanningsdirektoratet i en presisering av ansvar for kostnader ved skoleskys har konkludert med at fylkeskommunene ikke har slikt ansvar. Dette medfører at det er den enkelte kommune som har ansvar for kostnader ved skys, noe som medfører at flere kommuner vurderer fjernundervisning eller tilbud i egen regi som følge av dette. Dette flertallet vil peke på at dette vil være en utvikling som står i motstrid med hele formålet med å gi støtte til disse to skolenes regionale funksjon.

Dette flertallet ber derfor regjeringen opprette en ordning for dekning av skoleskys etter søknad til disse skolene, slik at skolene kan arrangere skys for de elevene som kvalifiserer og har behov for dette.

Dette flertallet vil peke på at en slik ordning har blitt anslått å koste 1,8 millioner kroner i året, og vil sette av 750 000 kroner for høstsemesteret 2021 til dette formålet. Dette flertallet viser til budsjettforliket mellom disse partiene i komiteen, hvor det foreslås å flytte 750 000 kroner fra kap. 226 post 21 til kap. 227 post 63.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser at Stortinget i oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket har vært tydelig på at det er et behov for å styrke minoritetsspråkene. Disse medlemmer er kjent med at lulesamisk er det samiske språket som har størst utfordringer og minst ressurser knyttet til opplæring på samisk. Disse medlemmer viser til at Hábmer-Hamarøy er den eneste kommunen som har lulesamisk språk som forvaltningsområde, og at det er et lokalt ønske om å utvikle den kommunale skolen på Drag til en lulesamisk profilskole. Disse medlemmer mener det lulesamiske kjernemiljøet trenger et særskilt utdanningstilbud, slik det allerede finnes tilbud for nord- og sørsamisk.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at også denne regionen bør få et slikt tilbud, og viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 4,5 mill. kroner i tilskudd til etablering av profilskole for lulesamisk i Hábmer-Hamarøy.

4.8 Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.

Komiteen viser til at lovverket åpner for å etablere og drive friskoler som utgjør et religiøst eller pedago-

gisk alternativ til den offentlige skolen. Lovverket åpner også for å etablere profilskoler og skoler som tilbyr videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Komiteen viser til at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode, og at det er et forbud mot å ta utbytte fra slike skoler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener friskoler utgjør et viktig supplement til det offentlige skoletilbudet, og at de bidrar til å oppfylle foreldrenes rett til å velge en oppdragelse og utdanning for sine barn som er i tråd med egen religiøs, moralsk og filosofisk overbevisning. Dette er en rettighet som er forankret i internasjonale konvensjoner som FNs barnekonvensjon, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig å sikre trygge og forutsigbare rammebetingelser for skoler godkjent under friskoleloven og opplæringsloven og internasjonale skoler med eksamensrett på videregående skoles nivå. Disse skolene står sentralt i å løse tre viktige samfunnsoppgaver og ivaretar retten for elever og foreldre til å velge en alternativ skole som dekker deres behov. Friskoler bidrar også med mange nyskapende og innovative skoler, som igjen kan stimulere og inspirere andre skoler til å utvikle læringsmiljøer av stadig bedre kvalitet til det beste for hvert enkelt barn. Tilbudet ved internasjonale skoler er også avgjørende for at norske bedrifter, forskningsinstitutter og universiteter skal kunne tiltrekke seg nødvendig ekspertkompetanse fra andre land.

Flertallet viser til Høyesteretts dom 19. desember 2019 (HR-2019-2391-A), og at denne har skapt tvil og usikkerhet om disse skolenes rett til merverdiavgiftskompensasjon dersom de tilbyr en alternativ læreplan til den offentlige skolen. Dette kan i ytterste konsekvens ramme opp til 145 skoler med i alt 15 000 elever. Flertallet vil peke på at skoler godkjent under friskoleloven og opplæringsloven og internasjonale skoler med eksamensrett på videregående skoles nivå bør ha en tilsvarende rett til merverdiavgiftskompensasjon, og derav være likestilt med alle andre grunnskoler og videregående skoler i Norge. Flertallet legger til grunn at regjeringen ivaretar dette i den videre oppfølgingen overfor skolene.

Kompensasjon for eventuell tapt merverdiavgiftskompensasjon som følge av praktiseringen av eksisterende regelverk må også inngå i denne oppfølgingen.

Flertallet viser til Prop. 78 L (2016–2017) om at tildeling av midler til spesialundervisning i friskoler ble praktisert ulikt i ulike kommuner, og videre til Innst.

367 L (2016–2017) med vedtak om at kommuner og fylkeskommuner tillates å ha ulik praksis så lenge de kan godtgjøre at kravet om likebehandling i utgiftsdekningen til spesialundervisning for elever i friskoler er oppfylt. Flertallet viser til at regjeringen siden har innført krav om at kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler, og merker seg at det skal utarbeides en veileder med presisering av lovens bestemmelse. Flertallet mener det er viktig at elever i friskolene får et likeverdig spesialpedagogisk tilbud ved vedtak som elever ved den offentlige skolen, og at det sikres at friskolene får økonomisk støtte til den spesialundervisningen som er tilrådd av kommune/fylkeskommune.

Flertallet ber regjeringen i forbindelse med ny stortingsmelding om videregående opplæring se nærmere på finansieringen av voksenopplæringstilbudene ved friskolene. Flertallet vil peke på at disse friskolene trenger en forutsigbar ramme for drift som gjør det mulig å gi et fullverdig tilbud.

Tradisjonelle håndverksfag

Komiteen er bekymret for ivaretagelsen av opplæringen i tradisjonelle håndverksfag, fagene som tidligere ble kalt små og verneverdige fag, og vil understreke at kompetansen fagarbeidere i disse fagene besitter, er svært viktig for å ivareta kulturminner og den kulturarven disse håndverkene er i seg selv. Det påhviler også Norge en forpliktelse til å ivareta denne kunnskapen gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven. Komiteen mener det må sikres at tradisjonelle håndverksfag har tilstrekkelige rammevilkår for å ivareta fagkunnskap og fremtidige utdanningsmuligheter også ut over ressursgrunnlaget knyttet til elevtall fra år til år.

Komiteen viser til rapporten «Lenge leve tradisjonshåndverket», som Yrkesfaglig utvalg om immateriell kulturarv og verneverdige fag leverte i 2016 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Komiteen vil trekke fram Hjerleid Handverksskole på Dovre, Møbel-snekkerskolen på Mysen og Plus-skolen i Fredrikstad som sentrale håndverksskoler som over mange år har bygd opp en verdifull spisskompetanse innenfor små og verneverdige håndverksfag. Komiteen merker seg innspillet fra Virke i høringen om de tre skolene og deres mål om å ivareta den immaterielle kulturarven og de utfordringene de har ved å tilby utdanning på videregående nivå innenfor smale tradisjonshåndverk. Komiteen viser til proposisjonen og omtalen av Norges deltakelse i UNESCO og Verdsarvkomiteen i kapittelet om internasjonale samarbeidstiltak, og målet om å styrke resultatrapporteringen og å være en tydelig stemme for å fremme verdens kultur- og naturarv. Komiteen mener de tre kulturarvskolene i dag tilbyr et avgjørende bidrag for at Norge skal kunne leve opp til forpliktelsene i

UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Komiteen viser til at mange av utdanningstilbudene i tradisjonelle håndverksfag gis av friskoler med tett tilknytning til næring, fagmiljø og kulturfelt, og at å se på vilkårene for de aktuelle skolene er et viktig element for å sikre vilkårene for disse fagene. En stor andel av elevene ved tradisjonelle håndverksfag er voksne uten rett til videregående, og en gjennomgang av finansieringen skolene som tilbyr tradisjonelle håndverksfag mottar for denne elevgruppen, er også en viktig del i en gjennomgang av hvordan tradisjonelle håndverksfag kan ivaretas. Komiteen mener det også trengs en gjennomgang av kriteriene for å regnes som tradisjonelle håndverksfag. Komiteen ber derfor regjeringen om å se nærmere på ordninger for eksempelvis enklere inntak på voksenrett, grunnfinansiering og rettigheter i Lånekassen som styrker driftsgrunnlaget og skaper større forutsigbarhet ved disse skolene. Slike ordninger kan eventuelt også vurderes i samråd med Kulturdepartementet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil peke på regjeringens og Fremskrittspartiets store satsinger på yrkesfag og at man i nasjonale strategier legger føringer for ivaretagelse av vår kulturarv, herunder også den immaterielle. I Granavolden-plattformen slår regjeringens partiene fast at man vil videreutvikle ordninger som motiverer til å bevare både materiell og immateriell kulturarv og ivareta nye funn slik at også framtidige generasjoner får glede av viktige kulturminner og kulturmiljøer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at stortingsflertallet ba regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan en kan sikre rekrutteringen til de små og verneverdige håndverksfagene og finansiering av disse utdanningene i behandlingen av Prop. 84 L (2014–2015) Endringer i privatskolelova mv., jf. Innst 344 L (2014–2015). Regjeringen viste til at forslaget ville bli ivare tatt av ny tilbudsstruktur for yrkesfaglige utdanningsprogram, ny tilbudsstruktur ble iverksatt fra høsten 2020. Disse medlemmer merker seg at disse fagene nå kalles tradisjonelle håndverksfag, men at det ellers er gjort lite for å ivareta rekrutteringen og ressursgrunnlaget for disse fagene.

Disse medlemmer registrerer skolenes utfordringer med hensyn til økonomi og drift og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med forslag til framtidig organisering og finansiering av kulturarvskolene, slik at man også i framtiden sikrer Norges immaterielle kulturarv.»

ring og finansiering av kulturarvskolene, slik at man også i framtiden sikrer Norges immaterielle kulturarv.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 50 mill. kroner til særlig kostnadskrevene yrkesfag, herunder tradisjonelle håndverksfag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å bevilge 5 mill. kroner til etablering av en ny tilskuddsordning for kulturarvskoler i 2021.

Post 70 Frittstående grunnskoler

Komiteen viser til at departementet vil starte et arbeid med å utrede en ny tilskuddsmodell for frittstående grunnskoler, og mener dette er viktig for å sikre friskolene gode rammevilkår for fremtiden. Komiteen vil understreke at ny modell fullt ut må sikre at tilskuddsgrunnlaget for frittstående skoler oppfyller friskolelovens forutsetninger, og at kostnader som trekkes ut med hjemmel i friskoleloven § 6-1 første ledd, tredje punkt, må stå i forhold til hvordan disse kostnadene finansieres for friskolene. Komiteen mener det er viktig med en stabil, forutsigbar og transparent modell og at tilskuddsgrunnlaget må fange opp de reelle og relevante kostnadene i offentlig skole, og at tilskuddsbergingene er etterprøvbare.

Komiteen viser til at det i 2019 og 2020 ble bevilget 15 mill. kroner for å gjennomføre lærernormen i friskolene, og at departementet foreslår å videreføre dette i 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener skole i hovedsak skal drives av det offentlige. Det er en styrke at barn går i den samme skolen, der de får ta del i fellesskapet og mangfoldet de møter ellers i samfunnet. Disse medlemmer mener fremdeles at det skal være mulig for skoler som tilbyr opplæring basert på alternativt livssyn eller pedagogikk, å bli godkjent for statsstøtte, i tråd med foreldreretten i menneskerettighetene. Samtidig vil disse medlemmer understreke at det heller ikke for slike skoler skal være noen automatisk godkjenning. Barnas rettigheter til å bli integrert, få tillit til og mulighet til å ta del i samfunnet må veie tyngre enn foreldrenes rettigheter. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det føres stedlig tilsyn med alle privatskoler for å sikre barn og unges rettigheter.

Disse medlemmer ser med bekymring at stadig flere elever går på private skoler under styret til regjeringen Solberg. Siden skoleåret 2013/14 har antallet elever på privatskoler økt med nesten 50 pst. I samme periode har det blitt godkjent 157 nye privatskoler. Disse

medlemmer er særlig bekymret for den store veksten i såkalte profilskoler, i all hovedsak idrettsungdomsskoler - sSkoler som i hovedsak skiller seg fra den offentlige skolen med litt ekstra fokus på kroppsøving og idrett. Disse skolene utgjør ikke et alternativ eller supplement til offentlig skole, de konkurrerer med fellesskolen.

Disse medlemmer viser til at bevilgningsøkningen til privatskoler er den største satsingen i regjeringens budsjettforslag, med 280 mill. kroner i økt bevilgning. Disse medlemmer vil satse på fellesskolen, og på å gi alle elever en mer aktiv, praktisk og tilpasset skolehverdag med flere lærere som har bedre tid. Derfor omprioriterer Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett 88 mill. kroner fra tilskudd til profilskoler til flere lærere i fellesskolen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti merker seg at Arbeiderpartiet igjen understreker sitt ønske om både mindre mangfold i skolesektoren og mindre valgfrihet for barn og unge som ønsker seg et annet opplærings tilbud enn det de offentlige skolene tilbyr. Det er kun om lag 4 pst. av elevene som går på friskoler i Norge, og kun 12 pst. av offentlige skoler som er nedlagt, blir erstattet av en friskole, så disse medlemmer vil peke på at den offentlige skolen i Norge står seg godt selv om noen elever har fått muligheten til å satse særskilt på f.eks. realfag eller idrett eller et annet pedagogisk tilbud gjennom et friskoletilbud.

Post 76 Andre frittstående skoler

Komiteen vil understreke hvor viktig kompetansen til sjøfolk og ansatte i maritim sektor er for at Norge fortsatt skal være en ledende sjøfartsnasjon. Komiteen mener at praktisk og teoretisk utdanning innen maritim sektor og miljø kan videreutvikle næringen og den grønne satsingen, slik at dette kan være et viktig konkurransefortrinn for Norge. Komiteen vil peke på den viktige rollen som norske skoleskip – som for eksempel Skoleskipet «MS Gann», Rogaland videregående sjøaspirantskole, skoleskipet «MS Sjøkurs». Maritim videregående skole Sørlandet og seilskipene Christian Radich, Statsraad Lehmkühl og Fullriggeren Sørlandet – har for rekrutteringen av nye og framtidige aspiranter til sjøs. Det er viktig at regjeringen understøtte dette viktige arbeidet.

Komiteen viser til at det tidligere skoleskipet MS Sjøkurs er tatt ut av drift, og at det arbeides for å få på plass nytt skoleskip. Forutsatt at man får på plass et nytt skoleskip, mener komiteen det må gis tilskudd til å sikre at det kan tas opp elever til opplæring fra nytt skoleår høsten 2021.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det gis tilskudd til opplæring på skoleskip ved Maritim videregående skole Sørlandet fra høsten 2021 i revidert nasjonalbudsjett for 2021, forutsatt at det kommer et nytt skoleskip på plass for å erstatte det tidligere skoleskipet MS Sjøkurs.»

Komiteen vil fremheve den viktige jobben skoleskipet Christian Radich gjør gjennom Windjammerprosjektet. Her får ungdom mellom 16 og 25 år som står utenfor utdanning, opplæring eller skole være med på et program som er bygget rundt 4 uker til sjøs om bord på S.S. Christian Radich, med kortere samlinger både før og etter toktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 2,5 mill. kroner ekstra til dette prosjektet.

Post 79 Toppidrett

Komiteen viser til flertallsmerknaden i innstillingen til statsbudsjettet for 2019, jf. Innst. 12 S (2018–2019) og 2020, jf. Innst. 12 S (2019–2020), hvor det pekes på behovet for en gjennomgang av finansieringen for toppidrettsgymnasene som er godkjent av Olympiatoppen, og at det er et mål at elever med et spesielt talent for idrett skal kunne søke seg til et toppidrettsgymnas med et tilbud innenfor sin sport uten å være avhengige av foresattes økonomi. Komiteen viser til at det er dialog med skolene om forslag til en ny innretning av toppidrettstilskuddet, og ser fram til at departementet kommer tilbake til Stortinget med en sak om dette i løpet av våren 2021.

Komiteen viser til at departementet foreslår at NTG Bodø og Wang Hamar blir en del av tilskuddsordningen for toppidrett, og mener dette er en riktig vurdering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til opprettelsen av Norges Real-fagsgymnas i 2017, og ser det som naturlig at det også vurderes hvordan denne skolen også kan omfattes av denne tilskuddsordningen.

Flertallet viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å innføre en ensartet tilskuddssats per elev på toppidrettsgymnas, og flertallet foreslår dermed at kap. 228 post 79 økes med 20,5 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke den viktige rollen toppidrettsgymnasene har ved at de tilbyr utdanning av høy kvalitet særlig tilpasset talenter innen idrett. Disse medlemmer vil påpeke at en gjenganger i mange år har vært forskjellsbehandling av toppidrettsgymnasene, med store ulikheter i tilskudd og et komplisert og uryddig støttesystem. Disse medlemmer vil gjøre støttesystemet til disse skolene enklere og bedre, innføre en lik tilskuddssats per elev, noe som vil gi rettferdige og forutsigbare rammevilkår for alle toppidrettsgymnasene. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 20 mill. kroner til en styrking av toppidrettsgymnasene.

Post 84 Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen

Komiteen er fornøyd med forslaget om at også friskolene skal få muligheten til å tilby redusert foreldrebetaling i SFO.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til regjeringens initiativ for å inkludere alle barn i kommunene i en ny tilskuddsordning for barn i SFO/AKS. Disse medlemmer mener dette er et viktig grep for å anerkjenne at barn i friskolenes skolefritidsordninger også er kommunens barn. I første omgang legger ordningen til rette for å redusere kostnadene for familier med lav inntekt. Disse medlemmer mener at det er et mål å i ytterligere grad likestille kommunenes barn uavhengig om de går i SFO i offentlig skole eller i en friskole, og sikre at muligheten til å etablere SFO-tilbud ved friskolene har forutsigbare rammevilkår.

Disse medlemmer viser til at skolefritidsordningen er et viktig og inkluderende tilbud, som skaper en god ramme rundt skolehverdagen for de yngste elevene, og at målet med redusert foreldrebetaling er å minske den økonomiske byrden for lavinntektsfamilier og øke deltakelsen i SFO. Disse medlemmer mener arbeidet med en nasjonal rammeplan, med rom for lokale tilpasninger, er viktig for å sikre en god kvalitet i tilbudet over hele landet.

Disse medlemmer vil følge nøye med på hvordan deltakelsen blant barn i familier med de laveste inntektsnivåene utvikler seg. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Granavolden-plattformen og til stortingsmeldingen Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (Meld. St. 6 (2019–2020)), hvor regjeringen peker på et ønske om å ville «innføre ordninger med redusert foreldrebetaling og gratis opphold på SFO/AKS etter skoletid for barn av foreldre med lav inntekt» og «i kommende budsjetter også vurdere ordninger med gratis opphold på SFO for barn av foreldre med lav inntekt». Disse medlemmer vil

fremheve at målet er å sikre at alle, uavhengig av økonomisk situasjon, har mulighet til å sende sine barn i SFO, og ser frem til regjeringens fortsatte arbeid for å sikre dette, gjennom redusert betaling eller gratis SFO-tilbud til de som trenger det aller mest. Disse medlemmer viser til at regjeringen har foreslått 15,2 mill. kroner til gratis SFO for familier med lav inntekt i utvalgte kommuner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at universelle ordninger er bedre enn behovsprøvde. Behovsprøvde ordninger er både byråkratisk og stigmatiserende, og i verste fall en fattigdomsfelle.

Dette medlem vil invitere alle barn i 1.–4. klasse inn i SFO, og forhindre utenforskap og utjevne forskjeller i skolen. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det er satt av 1 mrd. kroner til gratis SFO til alle landets førsteklassinger.

4.9 Kap. 230 og kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen, der det redegjøres for omstillingsprosessen for å følge endringene som ble vedtatt i innstillinen til Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage skole og SFO, Innst. 188 S (2019–2020). Komiteen har merket seg at målet i omstillingsperioden er at det skal tydeliggjøres hvilke tjenester kommuner og fylkeskommuner skal få hjelp til av Statped. I løpet av omstillingsperioden vil Statped få betydelige kutt i sine bevilgninger. Komiteen har forståelse for at denne omstillingsprosessen er vanskelig, slik omstillingsprosesser alltid er, men komiteen ønsker likevel å fremheve viktigheten av at kommunene får styrket sin kompetanse, samtidig som komiteen vil fremheve viktigheten av Statpeds erfaringer og uvurderlige kompetanse. Komiteen ser et behov for at Statped også i fortsettelsen skal ha en betydelig rolle i å bistå i opplæringen til barn med spesielle behov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke proSENTSATSEN i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

Flertallet viser til innstillingen til Meld. St. 6 (2019–2020) om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, der det ble vedtatt en omorganisering av Statped. Flertallet mener denne omorganiseringen er fornuftig, fordi det legger til rette for at kompetansen kommer tett på barna og elevene. Omorganiseringen innebærer en desentralisering av spesialpedagogisk kompetanse

til kommunene og fylkeskommunene, med en planlagt kompetanseheving over fem år, blant annet i samarbeid med Statped. Flertallet viser til at Statpeds mandat skal gjelde tjenester og kompetansespredning på små og særlig spesialiserte fagområdet, og i svært komplekse saker. Det er bra at Statpeds mandat tydeliggjøres og avgrenses slik at det er en klar ansvarsfordeling mellom Statped og kommunene og fylkeskommunene på det spesialpedagogiske feltet. Flertallet viser til at dette vil gjøre at kompetansen tas ut fra kontorer og inn i klasserommene der barna er, og er et viktig ledd i arbeidet med tidlig innsats og tilpasset opplæring og pedagogisk tilbud til alle barn og elever.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. 188 S (2019–2020), der disse medlemmer sa seg enige i intensjonen om å gjøre Statpeds tjenester mer tilgjengelige for barn og elever som har komplekse utfordringer og/eller varige og omfattende behov for tilrettelegging. Men disse medlemmer mener det samtidig er en fare for at de tiltakene som regjeringen gjennomfører, til dels vil ha motsatt virkning og svekke Statpeds mulighet til å bistå kommunene med spisskompetanse innenfor det spesialpedagogiske feltet. Derfor reagerer disse medlemmer på at regjeringen nok en gang foreslår å redusere bevilgningen til Statped, før kommunene er satt i stand til å overta oppgavene og bygge opp den nødvendige kompetansen. Disse medlemmer mener det er inkonsekvent av regjeringen å redusere bevilgningene til Statped med om lag 25 mill. kroner for 2021. Dette vil svekke Statpeds mulighet til nettopp å bistå kommunene med kurs og kompetanseutvikling, samtidig som det forutsettes at Statped skal bidra tungt i kompetanseløftet for overføring og oppbygging av kompetanse i kommunene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 10 mill. kroner til Statped ut over regjeringens forslag i proposisjonen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett med forslag om å reversere kuttene til Statped på 25 mill. kroner.

5. Barnehager

5.1 Kap. 231 Barnehager

Komiteen mener at tidlig deltakelse i barnehagen er viktig for å styrke barnas språkutvikling og sosiale ferdigheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 20 mill. kroner i 2021 til å videreføre etableringen av et nasjonalt økonomisk tilsynsorgan for private barnehager.

Flertallet mener at barnehagene må legge til rette for et stimulerende miljø og hjelpe barn som har behov for det, tidlig. Flertallet viser til at regjeringen foreslår å bevilge 50 mill. kroner i programkategori 07.20 som en del av kompetanseløftet i spesialpedagogikk, og merker seg at satsingen også skal omfatte barnehagesektoren.

Flertallet viser til at regjeringen foreslo, og Stortinget vedtok i juni 2020, strengere lovbestemmelser om et trygt og godt omsorgs- og læringsmiljø i barnehagene. Flertallet merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kroner til kommunene som en følge av økningen av myndighetsoppgaver.

Flertallet vil ha barnehager som gir trygg og god omsorg og stimulerer til læring, mestring og utvikling. Flertallet er derfor glad for at regjeringen og Fremskrittspartiet har løftet kvaliteten, og ikke bare kvantiteten, i barnehagesektoren siden 2013. Flertallet viser til at regjeringen foreslår en samlet bevilgning på om lag 430 mill. kroner til ulike tiltak for kvalitetsutvikling i barnehagesektoren i 2021, og mener det er viktig for å sikre god og riktig kompetanse hos ansatte i barnehagene. Flertallet er videre glad for at regjeringen foreslår å videreføre en særskilt satsing på å øke barnehagedeltakelse for minoritetspråklige barn, og viser til at en stadig høyere andel barn går i barnehagen. Flertallet viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet foreslo, og flertallet på Stortinget vedtok i 2020, en plikt for kommunen til å vurdere barnas norskerferdigheter før skolestart. Flertallet vil understreke at systematisk språkarbeid fremgår av rammeplanen og er viktig for å gi barn en best mulig start før skolegang.

Flertallet viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke presentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener trygge og kompetente fagpersoner er avgjørende for å ha god kvalitet i barnehagen. Disse medlemmer viser til at regjeringen de siste årene har skjerpet pedagogtettheten og foreslått, og Stortinget vedtatt, en minstenorm for bemanning i barnehagene. Disse medlemmer mener det er svært positivt at regjeringen og Fremskrittspartiets innføring av en bemanningsnorm i barnehagesektoren har ført til at rundt 100 kommuner har økt bemanningen i sine barnehager de siste årene. Disse medlemmer

er glad for at regjeringen i 2018 opprettet en midlertidig treårig tilskuddsordning for å støtte små barnehager som hadde problem med den nye bemanningsnormen som gjaldt 1. august 2018. Disse medlemmer viser til at 2020 er det siste året for ordningen. Tall fra 2019 viser at 94 pst. av alle barnehager i landet oppfyller bemanningsnormen, en økning fra 75 pst. i 2018.

Disse medlemmer viser til at det fremdeles er store forskjeller i kvalitet mellom barnehager. Disse medlemmer er derfor glad for at om lag 200 mill. kroner er foreslått bevilget til den regionale ordningen for kompetansetiltak, og viser til at god kompetanseutvikling forutsetter et godt faglig samarbeid mellom barnehagemyndighetene, barnehageeierne, universiteter og høyskoler, fylkesmennene og andre aktører. Disse medlemmer mener den regionale ordningen bidrar til å støtte barnehagene i å følge opp og implementere rammeplanen i norske barnehager. Disse medlemmer er glad for at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har gått foran i satsing på kompetanseheving for alle ansatte i barnehagesektoren, og viser til «Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018–2022». Disse medlemmer viser til at strategien inneholder konkrete kompetansetiltak for barnehagelærere, andre pedagoger, styrelere, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter og inneholder tydelige mål om hvordan kompetansen kan brukes for å gi barna et best mulig tilbud. Disse medlemmer merker seg at betydelige midler i den regionale ordningen for kompetanseutvikling blir benyttet til tiltak som fagbrev gjennom praksiskandidatordningen, kompetansehevingskurs for fagarbeidere og assistenter uten barnefaglig kompetanse, samt arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning.

Disse medlemmer vil påpeke at fagskolene utgjør en viktig samarbeidspartner i den regionale kompetanseutviklingen, og gjennom ordningen fagskoleutdanning i oppvekstfag som ligger hos Utdanningsdirektoratet, og som regjeringen har lagt til rette for, bidrar fagskolene også til viktig kompetanseutvikling for barnehager.

Disse medlemmer viser til at mange barn tilbringer store deler av sin hverdag i barnehage, og at det derfor er viktig at barnehagen har et innhold som gir læring og utvikling på barnas premisser. Disse medlemmer mener at barnehagen skal være et trygt og godt sted for små barn å være, et sted der barnet får utvikle seg, og hvor læring skjer gjennom lek, samspill og kreativ utfoldelse.

Disse medlemmer mener det er viktig at alle barn har mulighet til å gå i barnehage, uavhengig av foreldrenes inntekt. Disse medlemmer viser til at regjeringen har innført gratis kjernetid for 2-, 3-, 4- og 5-åringer. Disse medlemmer er glad for at regjeringen viderefører både ordningen med gratis kjernetid og ord-

ningen med et nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt. Disse medlemmer mener det er riktig av regjeringen å prioritere barn i familier med lavere inntekt, slik at alle får muligheten til å delta i det viktige barnehagefellesskapet. Disse medlemmer viser til at regjeringen ikke foreslår en økning i maksprisen i barnehagen for 2021 ut over lønns- og prisvekst. Disse medlemmer merker seg at regjeringen samtidig foreslår å øke inntektsgrensen for gratis kjernetid i tråd med pris- og lønnsvekst. Disse medlemmer ser også at regjeringen de to siste årene har økt barnetrygden betydelig mer enn lønns og prisjusteringen av maksprisen i barnehagene, slik at barnefamilieene sitter igjen med mer inntekter på området enn tidligere.

Disse medlemmer viser til at maksprisen reelt sett er på samme nivå som i 2010, samtidig som regjeringen har evnet å prioritere et kvalitetsløft i barnehagesektoren, flere pedagoger, økt bemanning og gratis kjernetid for familier med lavere inntekt de siste årene. Disse medlemmer er glad for at regjeringen konsekvent prioriterer gratis kjernetid og billigere barnehageplass til familier med svak økonomi, samtidig som man har funnet rom til å gjennomføre viktige kvalitetsløft i barnehagesektoren.

Disse medlemmer viser videre til at de reelle prisene i norske barnehager var høyere i flere år for barnehagefamilieene da Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet satt i regjering enn de er under dagens regjering.

Disse medlemmer er svært positive til at regjeringen tilrettelegger for full barnehageplass for 1-, 2-, og 3-åringer i asylmottak, og som et ledd i dette arbeidet foreslår regjeringen å bevilge 8,3 mill. kroner for å dekke kostnaden.

Disse medlemmer viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet har hatt en viktig satsing på å styrke barns rettigheter til et godt psykososialt barnehagemiljø, og at regjeringen foreslår å bevilge 10. mill. kroner til kommunerammen som følge av innføringen av lover og regler om psykososialt barnehagemiljø og internkontroll i barnehagene.

Disse medlemmer viser til at private barnehager har vært avgjørende for å oppfylle det tverrpolitiske målet om full barnehagedekning, og at resultatene fra Utdanningsdirektoratets årlige foreldreundersøkelse i norske barnehager viser at foreldre med barn i private barnehager er mer tilfredse med tilbudet enn foreldre med barn i kommunale barnehager. Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har vært pådrivere for å opprettholde en barnehagesektor med et stort mangfold av private og kommunale tilbydere, både store og små.

Disse medlemmer mener målet må være å opprettholde en innovativ barnehagesektor, med et

mangfold av eiere. Ulike barnehager inspirerer hverandre til stadig å forbedre kvaliteten og tenke nytt. Disse medlemmer mener mangfold er viktig for familienes frihet, og viser til at det er forskjell på familier og barn. Noen familier ønsker at barna skal gå i en realfagsbarnehage, mens andre vil velge en naturbarnehage. Disse medlemmer har troen på at private barnehager, både kommersielle og ideelle, kan bidra med variasjon i pedagogisk opplegg, aktiviteter, tilknytning til organisasjoner eller trossamfunn, friluftsliv og annet.

Disse medlemmer merker seg at verken Sosialistisk Venstreparti eller Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2021 inneholder midler for å kompensere kommunene for utgifter knyttet til å overta og kjøpe opp private barnehager, hvilket er en uunngåelig konsekvens av disse partiers økte iver etter re-kommunalisering og innstramming av økonomiske rammevilkår for private barnehager. Disse medlemmer mener at utgifter knyttet til re-kommunalisering av private barnehager vil kunne binde opp midler som ellers kunne gått til viktige kvalitetssatsinger i barnehagesektoren, herunder å innfri det viktige målet om en pedagognorm på 50 pst.

Disse medlemmer viser til at barnehagesektoren har utviklet seg mye de senere årene, og det har ført til nye utfordringer som dagens regelverk ikke tar høyde for. Disse medlemmer viser til at regjeringen jobber med ytterligere revidering av barnehageloven, og ser frem til at regjeringen legger frem nye forslag for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der partiet foreslår å øke satsingen på barnehage med 860 mill. kroner ut over regjeringens forslag, på tiltak som skal sikre lavere pris, flere barnehageplasser, flere barnehagelærere – nok til å oppfylle kravet om 50 pst. pedagoger i alle barnehager og mer penger til bemanning for ideelle, små og enkeltstående private barnehager. For disse medlemmer er det avgjørende at man utvikler barnehagen som en fellesarena for tidlig innsats, sosial læring og inkludering, der alle barn skal oppleve at de er del av et fellesskap.

Disse medlemmer mener regjeringens stadige økning i barnehageprisen gjør barnehage stadig dyrere for vanlige småbarnsfamilier, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 283 mill. kroner for å redusere maksprisen i barnehage. Arbeiderpartiet vil ha en forutsigbar barnehagepris for alle småbarnsfamilier. Derfor foreslår Arbeiderpartiet at barnehageprisen for vanlige familier reduseres med 2 800 kroner i året for ett barn. Det tilsvarer en reduksjon tilbake til nivået som ble avtalt i barnehageforliket.

Et godt og tilgjengelig barnehagetilbud er viktig for barn, foreldre og for arbeidslivet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 310 mill. kroner for å opprette 2 900 flere barnehageplasser.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for kuttet i pensjonstilskudd, nytt forslag til dekning av pensjonsutgifter og nødvendig kompensasjon til kommunene for pålegget om å dekke private barnehagers dokumenterte pensjonsutgifter ut over pensjonspåslaget.

Nok ansatte med riktig kompetanse er den viktigste forutsetningen for gode barnehager der alle barn blir sett, og for at lek og læring skjer på barnas premisser. De ansattes kompetanse er den viktigste kvalitetsfaktoren i barnehagen, men med flere pedagoger og flere ansatte må det også følge et mer systematisk arbeid rundt hvordan alle ansattegruppers kompetanse brukes sammen for å gi barna et best mulig tilbud. Disse medlemmer vil understreke at barnehageansattes kompetanse er en forutsetning for å gi alle barn en god start, tidlig innsats til barna som trenger det, og sørge for at alle går ut av barnehagen med grunnlaget for en trygg overgang til skolen.

Disse medlemmer ønsker derfor en mer ambisiøs pedagognorm med krav om at halvparten av de voksne som arbeider med barna, skal være barnehagelærere. Disse medlemmer viser derfor til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett setter av 267 mill. kroner som vil gi grunnlag for 2 100 flere barnehagelærere og innføring av krav om at halvparten av de ansatte i barnehagen skal være pedagoger. Med Arbeiderpartiets alternative budsjett ville en viktig milepæl for kvaliteten i barnehagen vært oppfylt allerede i 2021. Regjeringen vil ikke gi noe konkret tidspunkt for når de planlegger å innfri det viktige målet om å gi barnehagebarna en pedagognorm som sikrer 50 pst. barnehagelærere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek og er første skritt på veien til livslang læring og dannelse. Dette medlem ønsker å styrke kvaliteten i barnehagen og gi alle barn mulighet til å ta del i den. Barn skal utforske, leke og lære. De skal vokse og utvikle seg sammen med andre. Derfor mener dette medlem at barnehagebarn trenger å ha stabile voksne rundt seg, med kompetanse om barn og forståelse for barns behov.

Derfor er dette medlem skuffet over regjeringens forslag om ikke å videreføre tilskuddet til bemanningsnorm i barnehagen. Dette har vært avgjørende for at barna endelig får den bemanningsnormen de fortjener og trenger.

Dette medlem mener at alle barn skal få mulighet til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. Dette medlem har ved flere anledninger tatt til orde for å avvikle kontantstøtteordningen. Når den avvikles er det viktigere enn noensinne at man har flere, mer tilgjengelige og gode barnehageplasser ledige til de som måtte ha behov for det. Derfor vil dette medlem vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det er foreslått bevilget 407 mill. kroner til 3 800 flere barnehageplasser.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å redusere maksimalprisen for foreldrebetalingen. I stedet for behovsprøving, som både er byråkratisk og stigmatiserende, ønsker dette medlem at barnehagen skal være billigst mulig for alle og på sikt gjøres gratis.

Dessverre har maksimalprisen for en barnehageplass økt betraktelig under denne regjeringen, og det har bare blitt dyrere å sende barna sine i barnehage. Siden 2013 har maksimalprisen for foreldrebetaling økt med 17,2 pst. Det hjelper lite med økt barnetrygd om den går direkte til å dekke økte utgifter knyttet til barnehage.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det må arbeides systematisk for flere fagarbeidere i barnehagen. Fagarbeidere, og særlig barne- og ungdomsarbeidere, bidrar med viktig barnefaglig kompetanse i barnehagene som bør tas enda mer bevisst i bruk i kvalitetsarbeidet i barnehagen. Disse medlemmer viser til at det finnes en strategi om kompetanseutvikling for fagarbeidere i barnehagen, men mener denne bør utvikles og utvides. Videre mener disse medlemmer at det er viktig å beholde erfarne assistenter og legge til rette for at flere kan formalisere sin kompetanse ved å ta fagbrev på jobb.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for fagarbeidere i barnehagen med nødvendige tiltak for å sikre nok fagarbeidere i alle barnehager. Strategien bør minimum inneholde mål og tiltak for rekruttering til barne- og ungdomsarbeiderfaget, nok læreplaner, tilrettelegging for at flere kan ta fagbrev på jobb, og en systematisk satsing på kompetanseutvikling for fagarbeidere i barnehage. Strategien må ta utgangspunkt i et tydelig mål om hvordan kompetansen til barne- og ungdomsarbeidere og andre fagarbeidere, sammen med andre yrkesgrupper i barnehagen, skal brukes for å gi barna et best mulig tilbud.»

Disse medlemmer er opptatt av et strengt og rettferdig regelverk og finansieringssystem for private barnehager. Stortingets flertall har flere ganger bedt re-

gjeringen gjennomgå finansieringssystemet for barnehager, uten at regjeringen har fulgt opp. Disse medlemmer mener en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet for private barnehager bør ligge til grunn for kutt og endringer. Videre er disse medlemmer bekymret for at regjeringen ikke har oversikt over om kuttet i pensjonstilskudd vil ramme ansattes pensjonsvilkår og avtalen partene har framforhandlet.

Disse medlemmer merker seg at det i budsjettforliket er enighet om at det omsider skal nedsettes et slikt utvalg. Disse medlemmer merker seg at KS og PBL skal delta i utvalget, og vil understreke betydningen av at også de ansattes organisasjoner blir representert i utvalget. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen har oppnevnt en rekke utvalg på barnehage-, skole- og utdanningsfeltet der partene ikke er representert, og mener partenes representasjon i utvalgsarbeid sikrer viktige perspektiver i arbeidet, bred forankring og legitimitet i sektoren. Videre vil disse medlemmer påpeke at det aktuelle utvalgets arbeid vil ha stor betydning for ansattes vilkår, og at det må være en åpenbar selvfølge at partene deltar i gjennomgangen av finansieringssystemet for private barnehager.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av systematisk arbeid for at barnehageansatte skal få kunnskap om seksuelle overgrep og vold mot barn og kompetanse i hvordan voksne og barn kan snakke sammen om disse temaene. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 5 mill. kroner til et kompetanseprogram på området.

Pensjonstilskuddet i private barnehager

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til proposisjonen, der regjeringen foreslår å kutte i pensjonstilskuddet i private barnehager. Flertallet reagerer på at regjeringen velger å saldere budsjettet med å påføre private barnehager et slikt kutt uavhengig av den helhetlige gjennomgangen av finansieringssystemet som Stortinget har bedt om og fortsatt venter på. En ensidig endring av dette elementet i finansieringssystemet ville kunne fått store konsekvenser for barnehagetilbudet og ansattes vilkår. Flertallet går imot det foreslåtte kuttet i pensjonstilskuddet og mener forslaget fra regjeringen truer både økonomien i små private barnehager, de ansattes pensjonsopptjening og økonomien i kommuner uten private barnehager.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, der flertallspartiene blant annet ble enige om å reversere

regjeringens forslag til reduksjon i pensjonspåslaget til private barnehager. Kapitaltilskuddet til private barnehager ønskes videreført på 2020-nivå i utgangspunktet for det første halvåret av 2021. Disse medlemmer er glade for enigheten om å nedsette et hurtigarbeidende utvalg som skal utrede finansieringen av private barnehager. Disse medlemmer mener det er viktig å sørge for at de private barnehagene har en bærekraftig og forutsigbar økonomisk situasjon. Dette tilsier at den enkelte barnehage må ha mulighet til å ha tilstrekkelig overskudd for å sikre stabil og forutsigbar drift, samt muligheter for å gjøre investeringer i barnehagen. Disse medlemmer viser samtidig til at barnehagesektoren har endret seg de siste årene. Disse medlemmer mener derfor det er hensiktsmessig å vurdere hvorvidt finansieringen av private barnehager bør endres.

Disse medlemmer vil påpeke at økte krav til alle barnehager, innføring av rammeplan, innføring av bemanningsnorm og skjerpet pedagognorm har medført at driftsmarginene til private barnehager er betydelig lavere enn tidligere. Det viser også regnskapstallene for private barnehager i 2019, som nylig ble publisert av Statistisk sentralbyrå. Finansieringen varierer også ute blant de mange kommunene som danner grunnlaget for private barnehagers driftstilskudd.

Disse medlemmer merker seg at Arbeiderpartiet ytrer bekymring over den tidligere foreslåtte reduksjonen i pensjonstilskuddet, men at de ikke har prioritert å gjenopprette nivået i sitt alternative budsjett. Disse medlemmer merker seg videre at Arbeiderpartiet foreslår et betydelig kutt på 1,5 pst. i tilskuddssatsen til private barnehager i sitt alternative budsjett. Arbeiderpartiets foreslåtte kutt er i realiteten et brudd med prinsippet om at private barnehager, og dermed også barn med barnehageplass i private barnehager, skal behandles likeverdig med kommunale barnehager når det gjelder offentlige tilskudd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til pensjonsforpliktelsene som menighetsbarnehagene har fra avtaler inngått tilbake på 70- og 80-tallet. Disse er inngått med den oppfatning at tjenstepensjonsordningene hos ideelle aktører skulle være tilsvarende offentlige ordninger for å sikre mobilitet blant de ansatte. Dette er avtaler som kan overgå kommunenes makstak for tilskudd gitt dagens situasjon, og med lovendring av 2004 ble reguleringsforpliktelsen av tjenstepensjonene endret slik at arbeidsgivere har ansvar for å betale en årlig reguleringspremie for nåværende og tidligere tilsatte i overskuelig fremtid. Dette setter mange av menighetsbarnehagene i en særegen og utfordrende situasjon med forpliktelser som overgår kommunenes makstak for tilskudd i

dagens situasjon, og flertallet ber regjeringen vurdere alternative løsninger på denne problemstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er fornøyd med at budsjettavtalen retter opp pensjonskuttet for private barnehager som regjeringen ikke kunne redegjøre for om ville ramme tilbudet til barnehagebarna eller ansattes pensjonsvilkår. Disse medlemmer understreker at det er all grunn til å vurdere størrelse og innretning på pensjonstilskuddet til private barnehager, men at dette må sees i sammenheng med resten av finansieringssystemet for å sikre at endringer ikke skal ramme ansattes vilkår, kvaliteten på tilbudet til barna eller forverre vilkårene for ideelle og små private barnehager.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag, der Fremskrittspartiet har foreslått å reversere kuttet med 215 mill. kroner for 2021.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der Senterpartiet har foreslått å reversere kuttet med 215 mill. kroner for 2021.

Post 60 Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at 95 pst. av alle barnehager oppfylte bemanningsnormen i 2019, opp fra 79 pst. i 2018 og 55 pst. i 2017. Disse medlemmer viser til at Stortinget har bevilget midler til et midlertidig øremerket tilskudd fra 2018–2020 år for å hjelpe små barnehager med å oppfylle bemanningsnormen. Tilskuddet har gått til både kommunale og private barnehager, men i 2020 gikk hele tilskuddet til private barnehager. Disse medlemmer viser til at private barnehager vil motta kommunale driftstilskudd i 2021 som reflekterer bemanningsnormen, og mener det dermed er riktig at det øremerkede tilskuddet til innføring av bemanningsnormen fases ut.

Disse medlemmer er videre positive til at Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å se nærmere på hvordan barnehagen tilpasser seg normene for bemanningstetthet og pedagogtetthet, og hvordan økt bemanningstetthet og kompetanse hos de ansatte i barnehagene kan bidra til kvaliteten i tilbudet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har en intensjon om er at pengene fellesskapet bruker på barnehager, skal gå til barna, ikke til gevinster for kommersielle selskaper. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der tilskuddssatsen for private barnehager reduseres med i underkant av 1,5 pst., som utgjør 147 mill. kroner, men

understreker at disse pengene omprioriteres til å styrke finansieringen av bemanningsnormen i ideelle, små og enkeltstående private barnehager. Det er barnehagene som ikke har et stort konsern i ryggen, som rammes hardest når regjeringen ikke finansierer innføringen av bemanningsnormen tilstrekkelig og i tillegg varsler kutt i pensjonstilskuddet til private barnehager på 350 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er glade for at innføringen av bemannings- og pedagognormen i barnehagene har ført til flere ansatte og bedre mulighet for oppfølging av barna i barnehagen og bedre arbeidsvilkår for de ansatte. Men for at dette skal bli en reell styrking av kvaliteten i barnehagene, så forutsetter det at bemanningsnormene er fullfinansiert av staten. Disse medlemmer viser til at regjeringen, for tredje året på rad, unnlater å dekke kommunenes merutgifter til økt bemanning. En sterkt underfinansiert barnehagesektor innebærer, etter disse medlemmers mening, en risiko for kutt i andre velferdstjenester i kommunene og kvaliteten i barnehagene. Disse medlemmer er bekymret for at underfinansieringen vil føre til flere oppkjøp, eller at barnehager blir avvirket dersom reformene ikke fullfinansieres. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke rammetilskuddet til kommunene med 3 mrd. kroner, herunder 694 mill. kroner for å fullfinansiere barnehagereformen og sikre god kvalitet i tilbudet, både i kommunale og private barnehager.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at 314 kommunale barnehager og 6 pst. av private barnehager ikke oppfyller bemanningsnormen. Dette medlem synes derfor det er oppsiktsvekkende at regjeringen har avvirket ordningen med tilskudd til bemanningsnormen i barnehagen. Dette medlem mener at barnehagenormen ble innført for å skape et godt tilbud til alle barn i Norge uansett hvor i landet de kommer fra. Nå skaper regjeringen stor usikkerhet ved ikke å sikre alle barn et like godt tilbud. Dette medlem mener at regjeringen framstiller det som om barnehagenormen er innfridd, men dette medlem mener dette vrengebildet fra regjeringens side er svært alvorlig for barna som ikke har nok ansatte i barnehagene sine.

Dette medlem mener at kuttet i tilskuddet til bemanningsnormen i barnehagen er det motsatte av tidlig innsats. Hvis regjeringen ville at alle barn skal bli sett hver dag og få den omsorgen og oppmuntringen de trenger, hadde regjeringen sørget for å finansiere barnehagenormen over statsbudsjettet. Kuttet er, ifølge dette medlem, nok et eksempel på at regjeringen skyver ansvaret over på kommunene når de gjennomfører kutt

som går ut over barn og unge. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det er satt av 300 mill. kroner i tilskudd til å finansiere bemanningsnormen.

6. Høyere yrkesfaglig utdanning

6.1 Kap. 240 Fagskoler

Komiteen mener at høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolene) er en av våre viktigste utdanninger og er «arbeidslivets utdanning». Fagskolene er utviklet i tett samarbeid med partene i arbeidslivet og er viktig for å heve kompetansen og gi gode kvalifikasjoner som raskt kan tas i bruk i arbeids- og næringslivet. Fagskolene skal gi dem med yrkesfaglig bakgrunn og som har fag- og mesterbrev, flere karriereveier hvor en kan bygge videre på den kompetansen en har, og gi solide utdanninger basert på arbeidslivets behov og bygge på det formelle trepartssamarbeidet innen norsk fag- og yrkesopplæring.

Komiteen slutter opp om målsettingen om en fortsatt styrking av fagskoleutdanningen og at flere skal få muligheten til å ta høyere yrkesfaglig utdanning i kombinasjon med arbeid eller på heltid. Det er et stort behov for fagskolekandidater, og koronapandemien har også tydeliggjort viktigheten av fleksible og varierte studietilbud som er tilpasset folk i ulike livssituasjoner. Mange mennesker har opplevd å bli permitterte eller miste jobben som følge av pandemien. Arbeidslivsbarometeret fra april 2020 viste at over halvparten av de spurte oppga at det ville være aktuelt å ta mer utdanning for å kunne få en ny jobb dersom de skulle miste jobben. Undersøkelsen viste også at ca. halvparten av de permitterte ville ha behov for utdanning på fagskole- eller lavere høyskole- og universitetsnivå.

Komiteen er glad for at kompetansepakken som ble lagt frem etter utbruddet av pandemien, innebar at fagskolene kunne bidra med utvikling av målrettede og fleksible utdanningstilbud, deriblant en kraftig økning i antall bransjeprogrammer som kunne bidra til et godt tilbud til de som ble rammet av konsekvensene av pandemien.

Komiteen har merket seg at forslag om endringer i lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) og forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning er ute på høring. Komiteen mener at forslagene om en presisering av fagskolenes kunnskapsgrunnlag og endring i kravet til fagskoleutdanningens omfang vil bidra både til arbeidet med å styrke kvaliteten i fagskoleutdanningene og fagskolenes status, og til enda bedre å tilrettelegge for fagskolenes viktige rolle i kompetansopolitikk ved å fjerne begrensningen på hvor lang en fagskoleutdanning må være.

Komiteen merker seg at det er igangsatt en evaluering av innføringen og virkningen av tiltakene i fagsko-

lemmeldingen, og at denne evalueringen vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for den videre politikktutforming for sektoren.

Komiteen har for øvrig merket seg at regjeringen har varslet at den vil legge frem en egen strategi for fagskolesektoren i 2021 for å gjøre opp status for de tiltakene som er igangsatt de siste årene, og også peke ut en retning for videre utvikling av sektoren. Komiteen støtter målet om å øke både kvaliteten i sektoren og på sikt også kapasiteten i fagskolesektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er glade for at regjeringens rekordsterke satsing på fagskoleutdanningene fortsetter også i statsbudsjettet for 2021. Disse medlemmer vil peke på viktigheten av styrking av fagskolesektoren, både kvalitetsmessig og kapasitetsmessig, også fremover. Disse medlemmer viser til at vi mer enn noen gang trenger en fagskolesektor som består av solide fagskoler som tilbyr god utdanningskvalitet, og fagskoler som tilbyr fleksible og tilgjengelige utdanninger som er tilpasset det stadig økende behovet for yrkesfaglig kompetanse i Norge, og at regjeringen og Fremskrittspartiets satsing på sektoren har lagt til rette for at vi skal kunne møte nettopp dette behovet. Disse medlemmer vil fremheve at Norge er avhengig av fagarbeidere og yrkesfaglig kompetanse for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn, og støtter opp om regjeringens satsing på dette området.

Disse medlemmer vil fremheve at det gode samarbeidet mellom staten, fagskolene, bedriftene og den enkelte arbeidstaker er nettopp det som skal til for å lykkes med å gi fagarbeiderne den yrkesfaglige kompetansen de har behov for, og sørge for at bedriftene kan gjennomføre den nødvendige omstillingen som følge av blant annet økt automatisering, digitalisering og internasjonalisering.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har igangsatt en evaluering av innføringen av fagskolereformen hvor en midtveisevaluering vil være klar i 2021, og at en endelig rapport skal være klar i 2023 og blant annet skal ta hensyn til en evaluering av finansieringssystemet for fagskolene og funnene i midtveisevalueringen. Disse medlemmer ser frem til at regjeringen legger frem en egen strategi for fagskolene og utviklingen av sektoren i 2021.

Post 60 Tilskudd til fagskoler

Komiteen viser til at det vil være et stort behov for kandidater med fagskoleutdanning også i årene fremover, og vil vise til den kraftige økningen i antall studieplasser i fagskolene de siste årene. I proposisjonen er det foreslått å fortsette satsingen på økt kapasitet ved fagskolene, og det er foreslått å videreføre og trappe opp de 1 600 nye studieplassene som det ble bevilget

midler til i statsbudsjettet for 2020 og i revidert nasjonalbudsjett for 2020. Det er i tillegg foreslått å bevilge midler til ytterligere om lag 500 nye studieplasser ved Industrifagskolen i 2021.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er godt dokumentert at næringslivet, og arbeidslivet for øvrig, har særskilt behov for arbeidskraft med høyere yrkesfaglig kompetanse gjennom fagskoleutdanning. Flertallet viser til at disse partiene i mange år har arbeidet for en opptrappingsplan for studieplasser i fagskolene i tråd med arbeidslivets uttalte behov. Som følge av covid-19-pandemien har behovet for omstilling i arbeidslivet og kompetanseheving i både næringslivet og offentlig sektor økt ytterligere. Dette gjelder etterspørselen etter både kortere kurs, egne moduler og ordinære fagskoleutdanninger.

Våren 2020 fikk disse partiene endelig gjennomslag for en opptrapping i forbindelse med behandlingen av Kompetansereformen i Stortinget. Flertallet reagerer derfor på at regjeringen ikke har fulgt opp stortingsvedtaket i sitt forslag til statsbudsjett for 2021, spesielt siden det er en sterk økning i antall søkere til fagskolene og fagskolene har respondert på behovet for flere plasser fra 2021 ved å gå i gang med planlegging for kommende skoleår. Siden både arbeidslivet og fagskolene er forberedt på en vekst i antall studieplasser, så oppfatter flertallet at regjeringens svake budsjettforslag er et uttrykk for at denne regjeringen ikke er opptatt av å få en bedre balanse mellom akademisk og yrkesfaglig høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti merker seg at flere partier og regjeringer har snakket om kompetanse, men at det er først under denne regjeringen, i samarbeid med Fremskrittspartiet, at dette har resultert i et systematisk arbeid og et stort løft i samarbeid med partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene. Dette gjelder ikke minst et betydelig løft for fagskolene de siste sju årene. Denne satsingen har både gitt den største økningen i kapasitet i fagskolesektoren noen gang, og den har i tillegg prioritert en rekke tiltak for å øke kvaliteten ved utdanningene og å utvikle nye utdanningstilbud. Blant de kvalitetshevende tiltakene kan nevnes midler til etter- og videreutdanning av fagskolelærere, utvikling og kvalitetssikring av studietilbudene ved fagskolene, økt samarbeid med lokalt og regionalt arbeidsliv, bruk av teknologi for læring og økt kunnskapsgrunnlag for å styrke fagskoleutdanningene. Denne satsingen på kvalitetshevende tiltak videreføres også i forslaget til statsbudsjett for 2021. Det langsiktige målet er å bygge opp en sektor med flere solide fagskoler som har sterke fag-

miljøer, som kan svare raskt på nye kompetansebehov, og som er en viktig bidragsyter for å tette kompetanseskapet i arbeidslivet. Disse medlemmer vil vise til regjeringens satsing på økt kapasitet i høyere yrkesfaglig utdanning i 2020 og 2021 innebærer en økning på totalt 2100 nye studieplasser. Det gir en økning i driftstilskuddet til høyere yrkesfaglig utdanning på 45 pst. fra 2019 til finansiering av nye studieplasser fullt opptrappet i 2024. Disse medlemmer mener derfor at påstander om manglende satsing på kapasitetsøkning i fagskolesektoren og påstand om at regjeringen ikke er opptatt av å få en bedre balanse mellom akademisk og høyere yrkesfaglig utdanning, faller på sin egen urimelighet.

Disse medlemmer ønsker en ytterligere satsing på kapasitet og kvalitet i fagskolene i årene fremover. Det er nødvendig å skalere opp antall fagskoleplasser samtidig som vi sikrer med høy kvalitet fremover for å møte de endrede behovene i arbeidslivet og for å gi folk trygghet. Disse medlemmer mener at det er en forutsetning at satsingen på flere fagskoleplasser ikke går på bekostning av fagskolenes kvalitet og arbeidslivsrelevans. Disse medlemmer viser til tidligere omtale av den varslede strategien for fagskolene, som skal inneholde tiltak for å styrke kapasitet og kvalitet i fagskolesektoren. Det vil komme informasjon om hvordan kapasitetsøkningen i år har blitt utnyttet i fagskolesektoren i år, og disse medlemmer legger til grunn at strategien inneholder en vurdering av dette og en plan for å styrke antall fagskoleplasser ytterligere.

Komiteens medlemmer Arbeiderpartiet vil understreke at fagskolene er viktige for verdiskaping og velferd og en bidragsyter til produktiviteten vår, og derfor har Arbeiderpartiet foreslått en opptrappingsplan for 1 000 nye fagskoleplasser i sine alternative budsjetter. Arbeiderpartiet har også satt av midler til etter- og videreutdanning for fagskolelærere. Disse medlemmer vil understreke betydningen av en kraftigere satsing på fagskolene for å rekruttere nye fagarbeidere i årene som kommer. Disse medlemmer er meget skuffet over at regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak om flere studieplasser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke den viktige rollen fagskolene har i arbeidet med å tilby norsk ungdom utdannelse som er etterspurt i det verdiskapende arbeidslivet. Disse medlemmer vil vise til arbeidet med Kompetansereformen, Meld. St. 14 (2019–2020), jf. Innst. 370 S (2019–2020) og flertallets vedtak om opprettelse av 1 000 nye studieplasser i fagskolesektoren. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at dette vedtaket følges opp.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er svært uheldig at gode og tiltrengte tilbud står i fare for ikke å bli realisert som følge av regjeringens manglende oppfølging av den vedtatte opptrappingen. Disse medlemmer er kjent med at flere fagskoler allerede har inngått intensjonsavtaler med næringslivet og er i gang med planleggingen av nye tilbud. Konsekvensene for den enkelte skole kan derfor bli at ansatte må sies opp og investeringer i utvikling av nye tilbud vil gå tapt. For samfunnet betyr dette at bedrifter ikke får dekket sitt kompetansebehov, og at enkelte omstillingsprosjekter eller nye prosjekter ikke kan realiseres. Dette er spesielt uheldig i et år der koronapandemien allerede har store negative konsekvenser for flere sektorer.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 38 mill. kroner ut over regjeringens forslag i proposisjonen for å etablere 1 000 nye fagskoleplasser.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 10 mill. kroner til 200 nye grønne fagskoleplasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som kan foreta en helhetlig vurdering av satsene og finansieringssystemet innen høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolene).»

Komiteen viser til at arbeidet med å etablere en fagskole for spillutvikling i Nordreisa har god framdrift og er i tråd med Kompetansereformen (Meld. St. 14 (2019–2020)) om å legge til rette for læring hele livet. Etableringen av en fagskole for spillutvikling i Nordreisa gir et utvidet utdanningstilbud til elever i området som ikke finnes fra før, innenfor en global næring med stort potensial. Utdanningstilbudet gir også ettertraktet digital kompetanse til regionen som kan ha overføringsverdi til andre bransjer. Arbeidet er godt forankret i Nordreisa kommune, organisasjoner (Tvibit, Data-spillsenteret, Funcom, 3net) og i Troms og Finnmark fylkeskommune. Det pågående arbeidet med å etablere en fagskole innenfor spillutvikling er svært viktig for å kunne motvirke fraflytting og demografiutviklingen med flere eldre og færre yngre. Komiteen støtter opp om dette arbeidet og ser frem til å følge dette prosjektet videre.

Post 61 Utviklingsmidler til fagskoleutdanning

Komiteen er tilfreds med at utviklingspotten for kvalitet i fagskoleutdanningene er foreslått videreført

også i statsbudsjettet for 2021. Dette er spesielt viktig for å sikre høy kvalitet i utdanningstilbudet og godt samarbeid mellom utdanningstilbudet og den kompetansen arbeidslivet etterspør.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til tidligere merknader om kvalitetshevede tiltak i fagskolesektoren, herunder tiltak for kompetanseheving av ansatte i fagskolesektoren og utvikling av studietilbud – også i samarbeid med lokalt og regionalt arbeidsliv. Disse medlemmer viser også til at det foreslås midler til engangsinvesteringer i utstyr og infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til disse partienes satsing på opptrapping av fagskoleplasser og vil understreke at det parallelt med etablering av nye plasser også er behov for kvalitetstiltak i fagskolesektoren, dette for å løpende kunne utvikle nye tilbud i tråd med arbeidslivets behov for kompetanse, men også å utvikle studie kvaliteten og tilrettelegging for nettbaserte tilbud osv.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 8 mill. kroner til utviklingsmidler til fagskolene ut over regjeringens budsjettforslag.

6.2 Kap. 241 Felles tiltak for fagskoler

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteen merker seg at midlene prioriteres til tiltak som skal gi god kunnskap om fagskolesektoren, høy kvalitet i fagskoleutdanningen og en tilgjengelig og synlig fagskolesektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget har lovfestet at alle studenter ved universitet, høyskoler og fagskoler har rett til tilgang til et studentombud, jf. behandlingen av Prop. 89 L (2018–2019). Disse medlemmer deler fagskolestudentenes oppfatning av at etablering av et eget nasjonalt studentombud for fagskolestudenter i større grad kunne ta hensyn til de desentraliserte og små fagskolene, som ikke besitter de nødvendige ressurser og fagmiljø til å opprettholde en slik funksjon.

Disse medlemmer mener det vil være en styrke for fagskolesektoren, og spesielt fagskolestudentenes interesser, at det eksisterer en egen ombudsfunksjon som særskilt ser på fagskolestudentenes vilkår og rettigheter.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt fagskoleombud.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 2 mill. kroner til etablering av et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter i 2021.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett der det foreslås å bevilge 1,5 mill. kroner til et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter.

6.3 Kap. 242 og kap. 3242 Norges grønne fagskolevea

Komiteen viser til at skolen har et unikt samvirke med utdanningstilbud både innenfor høyere yrkesfaglig utdanning og på videregående nivå. Komiteen mener denne kombinasjonen er en styrke for både elevmiljøet og den totale faglige utviklingen ved skolen, ikke minst på grunn av en tett kopling mellom utdanningsinstitusjonen og bransjene innenfor gartner- og blomsternæringen.

Komiteen er kjent med at det er etterspørsel i arbeidsmarkedet etter den fagkompetansen som skolen utdanner til. Komiteen viser for øvrig til at skolen har befestet seg med et godt renommé i grøntbransjen, hvilket indikerer at skolen gir en relevant opplæring av god kvalitet. Komiteen viser for øvrig til proposisjonen og målsettingene om å øke studenttallet i 2021 og øke kompetansen til de ansatte, og støtter dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 1 og 2 foreslås redusert som følge av dette.

7. Kompetansepolitikk og livslang læring

7.1 Kap. 251 22. juli-senteret

Komiteen støtter regjeringens forslag om å bevilge 15 675 mill. kroner til drift av 22. juli-senteret. 22. juli-senteret ble fra 1. juli 2019 et selvstendig forvaltningsorgan, direkte underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteen mener 22. juli-senteret har et viktig samfunnsoppdrag når det kommer til å formidle kunn-

skap om terrorangrepene 22. juli 2011 og hvordan de kunne skje, samt å bidra til økt kunnskapsgrunnlag og diskusjon om intoleranse, hat, vold og ekstremisme.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

7.2 Kap. 253 Folkehøyskoler

Komiteen viser til den sterke veksten i søkningen til folkehøgskolene gjennom flere år og at det i dag går 20 pst. flere elever på folkehøgskole enn for ti år siden.

Komiteen merker seg imidlertid at det for inneværende skoleår, for første gang på mange år, er en nedgang i elevtallet. Dette må ses i sammenheng med både koronapandemien, blant annet ved at folkehøgskolene har holdt elevplasser tomme for å kunne iverksette smittebegrensende tiltak, samt den rekordhøye søkningen til høyere utdanning. Komiteen har forståelse for at inneværende år setter folkehøgskolene i en krevende situasjon, både økonomisk og organisatorisk, som følge av ekstrautgifter, inntektsbortfall og lavere elevtall.

Komiteen merker seg at regjeringen imøtekommer anmodningen fra Folkehøgskolerådet om ikke å gjøre vedtak om oppstart av nye skoler i 2021 inntil de skolene som allerede har fått innvilget oppstart, er igangsatt.

Komiteen vil framheve at folkehøgskolene fremmer inkludering og også har potensial som en fleksibel og åpen arena for livslang læring.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener kompetanse er mer enn studiepoeng. Kompetanse og læring handler om å utvikle hele mennesker, og her har folkehøgskolene en svært viktig rolle.

Komiteen viser til den pågående prosessen med utfasing av det generelle tilskuddet til kortkurs i folkehøgskolen. Komiteen merker seg at Utdanningsdirektoratet har sendt ut på høring forslag til ny forskrift for folkehøgskolene der det foreslås at folkehøgskolene fortsatt skal få støtte til kurs rettet mot personer med redusert funksjonsevne og kurs med et klart definert integreringsformål for innvandrerungdom. Komiteen støtter dette og mener at kortere kurs rettet mot ungdom som har falt ut av skole og arbeidsliv, også bør kvalifisere for slik støtte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at Universitetet i Sørøst-Norge

har igangsatt et studium i folkehøgskolepedagogikk som en del av en ordinær praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Disse medlemmer viser til at kompetansekravene nedfelt i opplæringsloven også får innvirkning på lærere i folkehøgskolene. Disse medlemmer mener derfor at lærere i folkehøgskolene bør innlemmes i Utdanningsdirektoratets stipendordning for lærere som ønsker å ta PPU.

Disse medlemmer har merket seg den økende interessen for å gå på folkehøgskole og lokale initiativ for å etablere nye folkehøgskoler. Disse medlemmer ser positivt på denne utviklingen og ber regjeringen legge fram en nasjonal plan for etablering av nye folkehøgskoler, slik at steder som f.eks. Røros i Trøndelag som har søkt om oppstartsmidler, kan ha en forutsigbarhet for hvordan en kan komme med på en prioriteringsliste for etablering av nye folkehøgskoler.

Post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at ca. 8 000 elever går på en av landets 81 folkehøgskoler, at dette dermed er et tilbud som i overkant av 10 pst. av et årskull 19-åringene benytter seg av, og at elevtallet øker. Folkehøgskolene gir et viktig tilbud til svært mange, og det er derfor gledelig at det har vært en så sterk satsing på folkehøgskolene under denne regjeringen. Disse medlemmer anerkjenner folkehøgskolenes rolle i å utvikle hele mennesker gjennom å bidra med andre erfaringer og annen læring enn det man kan få i ordinære skole- eller utdanningsløp.

Disse medlemmer har merket seg Folkehøgskolerådets oppfordring om at det ikke fattes vedtak om å starte opp nye folkehøgskoler før de som allerede har fått starttilskudd, er i drift. Disse medlemmer slutter seg derfor til regjeringens vurdering om at det nå er behov for å se nærmere på prosessen for godkjenning av nye skoler for å skape mer forutsigbarhet for nye søkere. Det er også ønskelig at det foretas en gjennomgang av videre utvikling av sektoren som blant bør vurdere forhold som videre kapasitetsutvidelser og kvalitetsutvikling i sektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringsinnspillet fra Folkehøgskolerådet, der det uttrykkes en bekymring over at folkehøgskolene pr. 1. oktober har 49,9 mill. kroner i ukompensert inntektstap og økte kostnader som følge av covid-19. Disse medlemmer mener at folkehøgskolene må inkluderes i refusjons-/kompensasjonsordninger som gjør at de negative økonomiske konsekvensene minimeres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet anerkjenner den viktige rollen folkehøgskole-

ne har for mange. Disse medlemmer vil videre påpeke at folkehøgskolene gjennom en årrekke har fått økt sine budsjetter betydelig. Disse medlemmer mener det nå må prioriteres tydeligere på utdanningsfeltet, og at andre, mer konkret arbeidsmarkedsrettede utdanningstilbud bør prioriteres. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at tilskuddet til folkehøgskolene reduseres med 50 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener Sjunkehatten folkehøgskole og Røros folkehøgskole på sikt bør komme i drift, og viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 5 mill. kroner til folkehøgskoler ut over regjeringens forslag i proposisjonen.

SJUNKHATTEN FOLKEHØGSKOLE

Komiteen viser til omtale i Prop. 1 S (2020–2021) om Sjunkehatten folkehøgskole, hvor skolen fikk videreført oppstartstilskudd i 2020 på samme nivå som i 2019.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har foreslått å videreføre oppstartstilskudd til Sjunkehatten også i 2021. Flertallet er positive til etableringen av Sjunkehatten folkehøgskole og peker på at planene om etablering kan gi et viktig bidrag til at flere kan gå på folkehøgskole. Flertallet peker på at videre vurdering av tilskudd må skje på lik linje med andre prosjekt, og innenfor rammene av dagens tilskuddsordninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til proposisjonen og omtalen av forslaget om videreføring av oppstartstilskuddet for Sjunkehatten folkehøgskole i påvente av en avklaring om skolens finansiering av lokaler og en endelig godkjenning av driftstilskudd. Disse medlemmer viser til tidligere omtale og bevilgning og mener planene for Sjunkehatten folkehøgskole vil kunne gi flere elever et tilrettelagt tilbud i folkehøgskolene.

Ut over å forlenge oppstartstilskuddet ut 2021 fremmer disse medlemmer dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021, med forslag til en endring av tilskuddsmodellen slik at folkehøgskolene kan søke om investeringstilskudd til særskilte ekstrakostnader for å oppfylle krav til universell utforming.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener med dette at regjeringen på tvers av ulike departement bør vurdere ulike tilskuddsmodeller

for et universelt tilpasset nytt bygg, herunder modeller med Statsbygg og Husbanken, slik at en når målet om at bygget står ferdig høsten 2024.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget i proposisjonen om at Sjunkehatten folkehøgskole får videreført oppstartstilskudd i 2021 på samme nivå som i 2019 og 2020, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre Sjunkehatten folkehøgskole et tilskudd på 100 mill. kroner på tvers av ulike departement for et universelt tilpasset nytt bygg som skal være ferdig høsten 2024. Det bør også vurderes om Statsbygg kan være ansvarlig for byggingen.»

Post 71 Tilskudd til Folkehøgskolerådet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til pilotprosjektet med en mentorordning for elever i folkehøgskolene som ikke hadde fullført videregående opplæring i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018. Flertallet vil peke på at et av regjeringens viktigste satsingsområder er å sørge for at flere elever fullfører og består videregående skole, og mener at folkehøgskolene gjennom en mentorordning på folkehøgskolene også kan spille en rolle i arbeidet med å realisere målsettingen om at ni av ti skal fullføre og bestå videregående opplæring i 2030. Flertallet ber derfor om at det vurderes å opprette et treårig forsøksprosjekt for å kunne realisere en «Mentorordning 2.0» med mål om å etablere varige strukturer og rammer som kan bidra til at flere elever gjenfinder motivasjon for, og et ønske om, å gjenoppta videregående opplæring.

7.3 Kap. 254 Studieforbund mv.

Komiteen vil understreke viktigheten av det arbeidet som studieforbundene og frivillige organisasjoner legger ned for at voksne kan få god tilgang til fleksibel og brukertilpasset opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet.

Komiteen understreker studieforbundenes sentrale rolle for livslang læring og voksnes kompetansebygging. Studieforbundene har et bredt samfunnsopdrag, selv etter todelingen av organisasjonen. De skal bidra til å sikre tilgang til læring for alle, og er en arena som styrker det organiserte arbeidslivet og sivilsamfunnet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til deling av studieforbundsordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, og mener dette er riktig for å kunne ivareta mangfoldet av opplæring innenfor frivillig virksomhet og frivillig kulturliv, demokrati og deltakelse. Disse medlemmer oppfatter

at målet ved denne oppdelingen er å gi studieforbundsordningen en bedre mulighet til å oppnå viktige utdanningspolitiske og kompetansepoltiske mål på Kunnskapsdepartementets område, og frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål på Kulturdepartementets område.

Post 70 Tilskudd til studieforbund

Komiteen peker på det økende behovet for at flere voksne i Norge får mulighet til kompetanseheving, og viser til at studieforbundene bidrar med inkluderende læringsarenaer innenfor et mangfold av fagområder. De når ut til en bred kontaktflate i befolkningen og har kompetanse på opplæring for voksne i ulike livssituasjoner. Komiteen mener studieforbundenes rolle som en nær partner for arbeidslivet setter dem i stand til å tilby skreddersydde og fleksible desentraliserte tilbud som er en viktig del av den nylig vedtatte kompetansereformen. Studieforbundene er rigget for å løse oppgaver for det offentlige iht. krav til rapportering og håndtering av offentlige midler. Komiteen mener derfor studieforbundene under Kunnskapsdepartementet må få en tydelig rolle for å levere på nasjonale målsettinger i kompetansereformen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser videre til at lik tilgang til livslang læring vil kreve at hele bredden av læringsarenaer i utdanningssystemet tas i bruk, både formell og ikke-formell utdanning. For å unngå økonomisk og geografisk ulikhet i kompetanse trengs lavterskeltilbud der folk bor. Studieforbundene må i større grad enn i dag tas i bruk som kompetansebyggingsarenaer. Disse medlemmer viser til behandlingen av Meld. St. 14 (2019–2020), jf. Innst. 370 S (2019–2020), der Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en utredning med sikte på å etablere et system for godkjenning og kvalitetssikring av ikke-formell kompetanse.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å styrke studieforbundene med 10 mill. kroner.

Post 73 Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke studieforbundenes behov for paraplyorganisasjonen Voksenopplæringsforbundet (VOFO), og at dette behovet har forsterket seg nå som tilskuddsordningen er delt i to mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Disse medlemmer vil påpeke at tilskuddet

til VOFO og studieforbundene bør forsterkes for å stimulere til kompetanseheving og omstilling. Studieforbundene har levert resultater innenfor bransjeprogrammene og bidratt til å dekke etterspørselen etter slik kompetanse. Disse medlemmer mener studieforbundene bidrar med viktige tilbud i et urolig arbeidsmarked under koronapandemien. Disse medlemmer mener det er viktig å styrke det frivillige, åpne og ubyråkratiske opplæringstilbudet i frivillig sektor, herunder studieforbundene.

7.4 Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge

Komiteen vil bemerke at Kompetanse Norge i dag har et nasjonalt systemansvar for karriererettledning og ansvar for å utvikle og koordinere rettledningsområdet i hele Norge. Sekretariatet for nasjonalt fagskoleråd ble fra og med 2019 flyttet fra Kompetanse Norge til Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku).

Komiteen vil understreke at Kompetanse Norge også har det faglige og pedagogiske ansvaret for innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

7.5 Kap. 257 Kompetanseprogrammet

Komiteen registrerer at regjeringen foreslår å samle bevilgningene til kompetanseprogrammet på én post, og derfor foreslår å flytte midlene til kompetanseprogrammet fra kap. 258 post 21 til kap. 257 post 70.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er glad for at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet har revitalisert kompetansepoltikken, og at regjeringen før sommeren la frem den første kompetansereformen (Meld. St. 14 (2019–2020) Kompetansereformen – Lære hele livet) siden 1998. Disse medlemmer merker seg at flere partier og regjeringer har snakket om kompetanse, men at det er først nå dette har resultert og resulterer i et systematisk arbeid og et stort løft, i samarbeid med partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene. Disse medlemmer mener kunnskap er viktig for den enkeltes mulighet til å komme i og stå i jobb, samt legge grunnlaget for at bedrifter kan skape mer. Disse medlemmer mener koronasituasjonen har eksemplifisert hvor raskt arbeidslivet kan endre seg, og hvordan det påvirker voksnes behov for kompetanseutvikling og kompetan-

sepåfyll. Situasjonen har særlig vist hvor sårbare de med ingen eller lav formell utdanning er.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår å øke bevilgningene til kompetansereformen med rundt 900 mill. kroner i 2021, og at flere av tiltakene følger opp Utdanningsløftet 2020, som er regjeringens kraftfulle satsing på kompetanse og økt kapasitet i utdanninger på alle nivå for å motvirke konsekvensene av utbruddet av covid-19.

Disse medlemmer viser til at tiltakene i budsjettforslaget for 2021 også bygger videre på de grepene Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har igangsatt de siste sju årene i kompetansepolitikken. Kompetanseprogrammet er et sentralt virkemiddel for å koordinere mange av de største satsningene i kompetansepolitikken, herunder tilskudd til fleksible videreutdanningstilbud gjennom Diku, treparts bransjeprogram, utprøvinger av nye incentivordninger for livslang læring og satsingen på Kompetansepluss.

Disse medlemmer viser til at teknologisk utvikling, digitalisering og grønn omstilling vil føre til at mange arbeidsoppgaver endres, forsvinner eller krever ny kunnskap. Utviklingstrekkene tyder på at det blir færre jobber for mennesker med ingen eller lav formell kompetanse, men at også arbeidstakere med lang utdanning vil oppleve at kompetansen deres ikke etterspørres, lenge før pensjonsalder. Disse medlemmer er derfor opptatt av at voksne får muligheter til kompetanseopåfyll, og merker seg at kompetanseprogrammet ble opprettet i 2020 for å oppfylle dette viktige behovet. Disse medlemmer viser til at kompetanseprogrammet skal bidra til at det skapes flere nye relevante og fleksible tilbud i samarbeid med partene, herunder et treparts bransjeprogram.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 110 mill. kroner til treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling. Disse medlemmer merker seg videre at regjeringen foreslår at av disse 110 mill. kronene går 20 mill. kroner til et nytt kompetanseløft for utsatte industriklynger.

Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslo, og Stortinget vedtok 15. juni 2020, kompetansereformen «Lære hele livet,» og at flere av tiltakene i kompetanseprogrammet ble introdusert i stortingsmeldingen Meld. St. 14 (2019–2020), jf. Innst. 370 S (2019–2020). Disse medlemmer registrerer at regjeringen foreslår å øke bevilgningene til kompetansereformen «Lære hele livet» med til sammen om lag 900 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til enigheten oppnådd mellom Arbeiderpartiets, Fremskrittspartiets og Senterpartiets stortingsgrupper om flere viktige tiltak i

forbindelse med kompetansereformen, vedtatt under behandlingen av Innst. 370 S (2019–2020).

Disse medlemmer viser til at Meld. St. 14 (2019–2020) hadde få konkrete tiltak og prioriteringer, men at regjeringen som følge av koronakrisen lanserte en krisepakke på 100 mill. kroner samtidig med meldingen. Disse medlemmer mener at regjeringens kompetansepolitikk ikke er offensiv nok i en situasjon der Norge må håndtere økonomisk nedgang og få til nødvendig omstilling av arbeidslivet. Koronakrisen burde vært et momentum for å iverksette en reell reform med virksomme tiltak og prioriteringer. Disse medlemmer advarer også mot den egenbetalingen regjeringen legger opp til, som verken gir enkeltmennesker eller bedrifter like muligheter til livslang læring. Norges evne til å møte fremtiden er avhengig av at kompetanseutfordringen løses for alle, gjennom politiske grep og statlig medfinansiering.

Allerede før pandemien var kompetansebehovet økende, mens andelen som tok etter- og videreutdanning var på vei ned. Det er grunn til å anta at dette særlig gjelder de med lite utdanning fra før, og mindre og mellomstore bedrifter, som utgjør store deler av norsk næringsliv. Regjeringens fragmenterte tiltak og forventninger om at dette skal enkeltmennesker, bedrifter og læresteder klare på egen hånd, uten statlig finansiering, vil ikke møte utfordringene godt nok.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet tok til orde for en kompetansereform allerede i midten av forrige stortingsperiode, og har fremmet eget representantforslag om en bred kompetansereform i arbeidslivet som skal gi den enkelte rett til etter- og videreutdanning, jf. Representantforslag 129 S (2018–2019) og Innst. 379 S (2018–2019). Arbeiderpartiets kompetansereform legger til grunn at fremtidens arbeidsliv vil stille andre og høyere krav til kompetanse og endre seg raskere enn i dag. Derfor er det avgjørende at fellesskapet bidrar til investering i kunnskap og kompetanse, slik at ikke hver enkelt arbeidstaker eller bedrift står alene med dette ansvaret. Den norske arbeidslivsmodellen gjør at vi har små forskjeller i arbeidslivet, med trygge arbeidstakere som bidrar til omstilling og utvikling. Dette gagnar Norges konkurranse- og omstillingsevne. Disse medlemmer mener derfor det trengs en helhetlig, offensiv reform, med solid statlig finansiering, i samarbeid med partene. Livslang læring krever også at arbeidstakere får rett til etterutdanning, og at hele utdanningssystemet gis insentiver til å rigge seg om. Livslang læring må bli en del av den norske modellen, slik at arbeidsgivere og staten tar ansvar sammen med den enkelte arbeidstaker.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås en omfattende kompetansesatsing, som inkluderer både de som er i arbeid,

og de som vil i jobb. En del av dette er blant annet et nytt bransjeprogram for transport og opprettelse av et kompetansefond på 130 mill. kroner. Fondet skal bidra til å finansiere deltakelse i etter- og videreutdanning og være styrt av partene i arbeidslivet.

Disse medlemmer vil understreke at det er økende behov for BIO-midler (Bedriftsintern opplæring), og at mange fylkeskommuner som har ansvaret for å forvalte denne tilskuddsordningen, ikke har tilstrekkelig med ressurser igjen på posten, slik at alle de som søker, kan få tilbud om BIO. Disse medlemmer mener ordningen er viktig for å styrke kompetansen til mange ufaglærte i offentlig og privat sektor. NHOs kompetansebarometer i 2019 viste at seks av ti bedrifter rapporterte et udekket kompetansebehov.

Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det var regjeringen, med Fremskrittspartiet og partene i arbeidslivet, som igangsatte prosjektet med treparts bransjeprogram for den kommunale helse- og omsorgssektoren og for bygg- og anleggsbransjen, og at foreløpige tilbakemeldinger tyder på at partene har lyktes med å skape fleksible utdanningstilbud med arbeidslivsrelevans.

Flertallet mener dette er en god modell for å skreddersy utdanningstilbud til arbeidslivet, og er glad for at regjeringen har valgt en offensiv linje og etablert syv nye bransjeprogram i 2020, i elektro-, automasjons-, fornybar- og kraftindustrien, reiselivslæringen, detaljhandelen, mat- og drikkevarerindustrien, anleggsbransjen og frisørnæringen. Flertallet er glad for at regjeringen foreslår å videreføre disse bransjeprogrammene i 2021.

Regjeringen foreslår også å videreføre programmet for olje-, gass- og leverandørindustrien som ble opprettet høsten 2020, samt opprette et nytt bransjeprogram i maritim sektor. Flertallet synes det er bra at regjeringen foreslår å bevilge 20 mill. kroner til et kompetanseløft for utsatte industriklynger.

Flertallet mener at bransjeprogrammene bør videreutvikles fremover og omfatte flere bransjer som har behov for kompetanseutvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at en kontinuerlig, etterspørselsstyrt utvikling av bransjeprogrammer i flere sektorer blir en nøkkel for å lykkes i et felles kompetanseløft. Flere bransjeprogrammer bør etableres i bransjer utsatt for endring og omstilling, og utvidelsen må følge kompetanseutviklingsbehovet tett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett,

der det foreslås 15 mill. kroner til et nytt bransjeprogram for transport.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til enigheten mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet vedtatt under behandlingen av Innst. 370 S (2019–2020), om å opprette to nye bransjeprogram, ett for olje- og gassindustrien og ett for maritim sektor.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at olje og gass er den mest verdiskapende næringen i Norge, og at den har behov for kompetanse i mange tiår fremover. Disse medlemmer vil vise til bransjeprogrammet, der organisasjonene Norsk olje og gass, NITO, Tekna, Industri Energi, Fellesforbundet, SAFE, Forbundet for ledelse og teknikk (FLT), Norsk Industri, LO og NHO samarbeider med Kompetanse Norge om å finne målrettede utdannings-tilbud for alle som jobber i bransjen. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås at tilskuddet til bransjeprogrammet styrkes med 12,5 mill. kroner.

Kompetansepluss

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet har gjennomført en rekke tiltak de siste fem årene som løfter de med lavere formell utdanning, blant annet satsingen på Kompetanseplussordningen, forsøk med modulstrukturert forberedende voksenopplæring, forsøk med modulstrukturerte læreplaner i flere lærefag i videregående opplæring og innføring av ordningen «Fagbrev på jobb». Disse medlemmer er glad for at tiltakene både videreføres og styrkes i budsjettforslaget for 2021.

Disse medlemmer vil understreke en arbeidsplassen er en viktig arena for læring, og at Kompetansepluss bidrar til at flere voksne får den nødvendige kompetansetryggheten til å stå i jobb lenger. Flertallet viser til at 13 000 voksne fikk opplæring gjennom ordningen i 2019, og at tallet på søkere i Kompetansepluss arbeid har doblet seg de siste fem årene. Disse medlemmer er positive til at regjeringen har utdelt tilskudd til forsøk med fagopplæring som en del av Kompetanseplussordningen.

For å opprettholde limet i samfunnet – høy tillit, små forskjeller og aktiv deltakelse og medborgerskap – er det viktig å hjelpe flere voksne til å fullføre videregående opplæring. Disse medlemmer mener også det er viktig for den enkelte og er god samfunnsøkonomi å bruke perioder med høy arbeidsledighet til å oppgradere folks kompetanse og omstillingsevne. Det bidrar til å inkludere flere i arbeidslivet og kan gi økt produktivitet på sikt. Disse medlemmer er derfor glad for at regje-

ringen foreslår å bevilge 300 mill. kroner for at flere permitterte og ledige kan fullføre videregående opplæring, og at tilskudd til fleksible videreutdanningstilbud gjennom Diku øker til om lag 97 mill. kroner. Det vil gjøre utdanning lettere tilgjengelig for folk i arbeid som ikke kan flytte til et ordinært studiested. Disse medlemmer viser videre til den foreslåtte bevilgningen på 46 mill. kroner for at flere skal benytte ordningen «Fagbrev på jobb». Ordningen sikrer at det blir enklere for folk å kombinere arbeid og opplæringen, som er et sentralt mål i regjeringens og Fremskrittspartiets kompetanse-reform.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av Meld. St. 14 (2019–2020), der Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet følgende to forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til tiltak som bidrar til at langt flere voksne arbeidssøkere og arbeidstakere får mulighet til å fullføre fagbrev eller annen videregående opplæring.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at praksisbrevordningen utvides til å gjelde alle skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram, og at praksisbrevkandidater gis mulighet til senere å bygge ut praksisbrevet til fullt fag- eller svennebrev.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av Meld. St. 14 (2019–2020) og er skuffet over regjeringens manglende oppfølging av stortingsflertallets vedtak. Disse medlemmer understreker at koronakrisen har medført at rekordmange står utenfor arbeidslivet som arbeidsløse eller permitterte. Dette gjør det desto viktigere at regjeringen leverer på det Stortinget vedtok, og sørger for et kompetanseløft for alle som trenger det.

7.6 Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

Flertallet viser til at humankapitalen utgjør over 80 pst. av nasjonalformuen. Fremtidig verdiskaping forutsetter at humankapitalen forvaltes godt og effektivt, og livslang læring og kompetanseutvikling er derfor en nødvendighet innenfor alle utdanningsnivåer og de fleste typer yrker.

Flertallet har merket seg at det er satt i gang flere tiltak for å styrke livslang læring, der Kompetanse Norge

spiller en viktig rolle sammen med Kunnskapssenter for utdanning og andre fagmiljøer.

Flertallet vil fremheve Meld. St. 14 (2019–2020), jf. Innst. 370 S (2019–2020), Kompetansereformen – Lære hele livet, som inneholder en rekke forslag til vedtak og tiltak som vil gi voksne bedre muligheter til å styrke sin kompetanse, og styrker rammevilkårene for tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og det verdiskapende arbeidslivet. Flertallet merker seg videre at det er et stort behov for kvalifiserte lærere innenfor en rekke ulike felt, og vil trekke frem at regjeringen gjennom Kompetanse Norge har utviklet og iverksatt lokale tilbud om etterutdanning for lærere og andre som underviser i voksenopplæringen.

Flertallet vil også trekke frem at det høsten 2017 ble iverksatt forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i grunnleggende ferdigheter i regi av Kompetanse Norge og i fag- og yrkesopplæring i regi av Utdanningsdirektoratet, og at disse forsøkene videreføres.

Flertallet merker seg videre at departementet som en del av kompetansereformen «Lære hele livet» utvikler bransjeprogram i samarbeid med partene i arbeidslivet. Målet er at virksomheter i bransjer som er særlig utsatt for omstilling og digitalisering og automatisering, skal få bedre anledning til å gi sine ansatte faglig oppdatering.

Flertallet vil understreke viktigheten av at etter- og videreutdanning tar utgangspunkt i arbeidslivets behov og gjøres i tett samarbeid med det praktiske arbeidslivet. Fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av at flest mulig er i verdiskapende arbeid, og utvikling av kompetanse må ha som mål å tilrettelegge for dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at det er fellesskapets ansvar å sørge for lik tilgang til kunnskap og kompetanse. At alle får muligheten til å fullføre og bestå videregående skole, er en sentral forutsetning for framtidig arbeidsdeltakelse og muligheter for den enkelte. Det trengs også en helhetlig storsatsing på livslang læring som en del av den norske modellen, slik at arbeidsgivere og staten tar ansvar, sammen med den enkelte arbeidstaker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås en omfattende kompetansesatsing, som inkluderer både de som er i arbeid, og de som vil i arbeid.

Disse medlemmer viser videre til enigheten oppnådd mellom Arbeiderpartiets, Fremskrittspartiets og Senterpartiets stortingsgrupper om flere viktige tiltak i kompetansereformen, vedtatt under behandlingen av Innst. 370 S (2019–2020).

8. Høyere utdanning

8.1 Kap. 260 Universiteter og høyskoler

Komiteen mener universitetenes og høyskolenes hovedoppgave er å legge grunnlaget for verdiskapning, velferd og omstilling gjennom å utdanne til et arbeids- og samfunnsliv som krever høy kompetanse, og utføre fri forskning.

Komiteen framhever at kunnskap er vår viktigste nasjonale kapital. Koronapandemien har vist hvordan store samfunnsutfordringer må møtes med kunnskap. Kunnskapspolitikken må favne bredest mulig. Kunnskap er nødvendig for å etablere bærekraftige arbeidsplasser, innovasjon og omstilling, og velferdsstatsutvikling. Kvaliteten på utdannings- og forskningsinstitusjonene er avgjørende for hvor godt Norge lykkes i å utvikle og ta i bruk ny kunnskap, skape nye næringer og forbedre privat og offentlig sektor. Kunnskap er verdifullt for hver enkelt av oss, og har en egenverdi. Dette er særlig viktig i høyere utdanning og forskning.

Komiteen viser til at Norge er langstrakt, med store avstander og variert næringsstruktur. I alle deler av landet er det viktig med et bredt studietilbud for å sikre lik rett til utdanning, og møte behovene i arbeids- og samfunnslivet. Arbeidslivet er i rask endring, dette øker behovet for tett samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner.

Komiteen vil understreke at læresteder og forskningsinstitutter spiller en viktig rolle for utviklingen av næringsliv, offentlig sektor og sivilsamfunn. God forskning sikrer både framtidig næringsgrunnlag og kvalitet på utdanningen. De store samfunnsutfordringene og vår framtidige vekst og velferd avhenger av vitenskapelig innsikt og løsninger. Derfor må forsknings- og utdanningsinstitusjonene sikres gode rammer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

Styring av universitets- og høyskolesektoren

Komiteen viser til NIFU-rapport 2020:25, som anbefaler departementet å vurdere ansvarsfordelingen mellom Diku og NOKUT for å avdekke overlapp i oppgaveporteføljen. Komiteen har merket seg det dokumenterte behovet for å rydde opp i kryssende mål og uklare styringssignaler og -regimer, og forventer at regjeringen følger opp dette i forbindelse med stortingsmeldingen om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti peker på at regjeringen til våren skal legge frem en melding for Stortinget som skal forenkle og tydeliggjøre styringen av sektoren og gi bedre samsvar mellom politiske mål og styringsvirkemidlene. Disse medlemmer imøteser behandlingen av denne viktige meldingen våren 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse medlemmer vil ha en tillitsreform i høyere utdanning. Mer tillit til ansatte og fagfolk på universitet, og høyskoler skal bety mer faglig aktivitet, mindre sentralstyring, rapportering og detaljstyring, og en annerledes ressursbruk enn i dag. Disse medlemmer konstaterer at under denne regjeringen har direktoratveksten i universitets- og høyskolesektoren vært høy, og større enn i andre sektorer. Disse medlemmer har merket seg universitetene og høyskolenes samstemte kritikk av direktoratenes vekst og rolle. Disse medlemmer viser i tillegg til NIFUs evaluering, som understøtter kritikken, og peker på et behov for å rydde opp i kryssende mål og uklare styringssignaler. Disse medlemmer mener i prinsippet at alle direktorat i utdanningssektoren bør gjennomgå med sikte på opprydning i oppgaver og ansvarsområder.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at medlemmene fra Arbeiderpartiet ber departementet vurdere ansvarsfordelingen mellom Diku og NOKUT for å avdekke overlapp i oppgaveporteføljen.

Disse medlemmer merker seg samtidig at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjettforslag foreslår å kutte administrasjonen i NOKUT med 32 mill. kroner, administrasjonen i Diku med 39 mill. kroner og administrasjonen i Unit med 29 mill. kroner, og vil påpeke at såpass kraftige kutt er vanskelig å kombinere med god omstilling i disse direktoratene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg den betydelige veksten i direktoratene i universitets- og høyskolesektoren under denne regjeringen. Det er nesten dobbelt så mange ansatte i direktoratene i universitets- og høyskolesektoren som i Utdanningsdirektoratet. Dette innebærer mer sentralisering av makt, uklar oppgavefordeling, dobbeltroller og svekket autonomi for lærestedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslår betydelig mer til faglig aktivitet enn budsjettforliket, og vil prioritere dette framfor fortsatt ukontrollert vekst i direktoratene.

Strukturreformen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener situasjonen i 2020, der opptaket til lærerutdanningene i Nord-Norge er alarmende svak, med tydelighet viser behovet for en grunnleggende debatt om institusjonenes samfunnsoppdrag, det politiske ansvaret og en gjennomgang for å sikre at rammebetingelsene understøtter en differensiert universitets- og høyskolesektor med tilstedeværelse i hele landet.

Disse medlemmer viser blant annet til nedleggelsen av lærerutdanningen på campus Nesna ved Nord universitet, og er urolige for at regjeringens manglende overordnede styring av universitets- og høyskolesektoren resulterer i en reell nedbygging av tilgangen til utdanning og kompetanse rundt om i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet har foreslått at regjeringen kommer med en plan for å styrke desentralisert utdanning over hele landet, for å sikre regional utvikling og styrking av profesjonsutdanningene, jf. Innst. 31 S (2019–2020).

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår 3 000 nye studieplasser som vil bidra til styrking av høyere utdanningstilbud i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse partiene har advart mot konsekvensene av strukturreformen siden 2015, og at et flertall av partiene på Stortinget avviste disse argumentene som skremselspropaganda. Dessverre viser konsekvensene av prosessen rundt studiestedsstrukturen ved Nord universitet at disse partiene fikk rett, og at det allerede har skjedd en sentralisering av studietilbud. Disse medlemmer er bekymret for at de underliggende årsakene til situasjonen; de grunnleggende skjevhetene i finansiering mellom institusjonene i universitets- og høyskolesektoren, samt særnorske akkrediteringskrav til universiteter, vil sette flere institusjoner under press og på sikt føre til en ytterligere strukturrasjonalisering i sektoren. Disse medlemmer viser til disse partienes engasjement for Nesna og Sandnessjøen, og de forslag og initiativ disse partiene har tatt for å forhindre nedlegging av studiestedene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, som inneholder forslag til omprioriteringer og økte bevilgninger på til sammen 422 mill. kroner, herunder 322 mill. kroner i friske midler, for å styrke universiteter og høyskoler over hele landet og legge til rette for flere studieplasser og desentraliserte utdanningstilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på at regjeringen og Fremskrittspartiets igangsatte reform av høyere utdannings- og forskningssektoren har vært svært viktig for utviklingen av sterkere universitets- og høyskolemiljøer i Norge. Disse medlemmer vil vise til at endringene i sektoren har blitt gjort frivillig og med betydelige bevilgede midler til gjennomføring av sammenslåingsprosesser. Det viser seg en forskjell i regjeringspartienes og Arbeiderpartiets inngang til styring i universitets- og høyskolesektoren, og der Arbeiderpartiet snakker om en «tillitsreform», viser disse medlemmer faktisk tillit til institusjonenes ledelser og styrer.

Disse medlemmer merker seg at Arbeiderpartiet peker på det de kaller manglende styring, men det de egentlig etterspør, er overstyring. Her velger disse medlemmer altså å gi retning, men også tillit og handlingsrom til institusjonene.

Samtidig er det viktig for disse medlemmer å peke på at regjeringen satser sterkt på å opprettholde tilbud og tilgang til høyere utdanning over hele landet, og ikke minst gjennom satsing på mer fleksible, digitale og modulbaserte utdanninger og styrking av studiesentrene. Det å sikre kunnskap og kompetanse i hele landet, spesielt i lys av covid-19-pandemien, er avgjørende for å ivareta konkurransekraft og nyskaping og opprettholde rekruttering til kunnskapsintensive bedrifter fra nord til sør, og disse medlemmer mener regjeringen legger til rette for en fortsatt sterk satsing på dette gjennom blant annet Utdanningsløftet 2020.

Avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen med ABE-reformen ønsker en mer effektiv bruk av fellesskapets ressurser, og større handlingsrom for å gi mer til prioriterte satsingsområder i statsbudsjettet. Reformen innebærer at alle statlige virksomheter gjennom effektivisering tilbakefører 0,6 pst. av alle driftsbevilgninger til fellesskapet. Disse medlemmer viser til at ABE-kuttet har bidratt til å gjøre prioriteringer mellom sektorer, og at universitets- og høyskolesektoren med en slik omprioritering og nye satsinger har hatt en prosentvis realvekst på 15,4 pst., eller 5,4 mrd. 2021-kroner, siden denne reformen kom, altså en omfordeling fra andre sektorer til universitetene og høyskolene.

Disse medlemmer vil videre peke på at Arbeiderpartiet så langt bare snakker om ABE-reformen. De viser liten vilje til å følge opp og fjerne den helt i sitt alternative budsjett. Samtidig registrerer disse medlemmer at de målrettede kuttene Arbeiderpartiet i stedet gjør på utdanningsbudsjettet, utgjør tett på 100 mill. kroner og har vært omtalt av de berørte som oppsiktsvekkende kutt i lys av den store andelen de utgjør

for disse virksomhetene. Dette er ikke kun kutt i ineffektivt byråkrati, men kutt i kvalitetshevende og –utviklende aktører. Disse medlemmer vil dermed påpeke at dette ikke synes å være reelle inndekninger, med mindre Arbeiderpartiet klargjør hva som skal legges ned, eller hvilke tiltak som ikke skal gjennomføres innen høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at denne regjeringen fra og med budsjettåret 2015 har gjennomført flate budsjettkutt i universitets- og høyskolesektoren. Disse medlemmer registrerer at med dette får universitets- og høyskolesektoren et oppsamlet kutt på over 1,5 mrd. kroner i regjeringsperioden. Disse medlemmer advarer mot at de pålagte innsparingene går ut over studie- og forskningskvaliteten, og rammer kjerneaktivitet, arbeidsmiljø og framtidig rekruttering.

Disse medlemmer understreker at betydelige deler av den såkalte realveksten regjeringen hevder at universiteter og høyskoler har hatt, enten er gitt i form av øremerkede bevilgninger eller som søknadsbaserte pengepotter det må konkurreres om. En framstilling av dette som en realvekst som styrker hele sektoren, eller institusjonenes handlefrihet, er dermed misvisende. Dette er verken midler som kommer hele sektoren til gode, eller som bygger økonomisk handlingsrom rundt om i sektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker at satsing på forskning og høyere utdanning vil bli vesentlig for Norges vei ut av pandemien, og er urolige over at regjeringen velger det motsatte og kutter enda mer. Disse medlemmer viser til at konsekvensene av slike kutt, ikke minst når de lanseres sent i budsjettprosessen, er vanskelige å overskue i sin helhet. Disse medlemmer er kritiske til denne måten å styre på, og mener man er over grensen for hva universitets- og høyskolesektoren kan bære av akkumulerte kutt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet legger vekt på at Norge, som følge av pandemien og andre store samfunnsutfordringer, må gjennom store omstillinger. Høyere utdanning og forskning vil være vesentlig for å lykkes. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås at halvparten av regjeringens foreslåtte ABE-kutt for 2021 tilbakeføres til universiteter og høyskoler. Disse medlemmer understreker at Arbeiderpartiet i regjeringsposisjon vil stanse den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, og erstatte de flate kuttene med en tillitsreform.

Disse medlemmer er bekymret over at budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet

medfører et større generelt ABE-kutt i offentlig sektor. Det oppsamlede kuttet i universitets- og høyskolesektoren blir enda dypere, på tross av advarsler fra sektoren selv og organisasjonene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, som innebærer et ytterligere kutt i den samlede utdanningssektoren, inkludert kap. 260 Universiteter og høyskoler, på til sammen 53,4 mill. kroner i 2021. Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene av regjeringspartienes og Fremskrittspartiets behov for å saldere budsjettet ved å påføre utdanningsinstitusjonene ytterligere store kutt som vil påvirke studietilbud og studiekvaliteten i 2021.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å øke bevilgningene til universiteter og høyskoler med 322 mill. kroner u tover regjeringens budsjettforslag, hvilket innebærer både en reversering av regjeringens ABE-kutt, og en ytterligere styrking av bevilgningene til sektoren.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge trenger sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med økt tillit og handlingsrom. Derfor viser dette medlem til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås at basisbevilgningene til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter styrkes med 200 mill. kroner.

Finansieringssystemet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser at finansieringssystemet for universiteter og høyskoler ikke bidrar til det nødvendige mangfoldet ikke legger godt nok til rette for livslang læring, og at mange utdanninger opplever at de er underfinansierte. Flertallet ser fram til den vedtatte gjennomgangen av finansieringssystemet i forbindelse med stortingsmeldingen om styringspolitikk for universiteter og høyskoler, og er opptatt av at finansieringen må fremme lærestedenes brede samfunnsoppdrag, bidra til målene om bedre studiekvalitet, god arbeidslivsrelevans og at de faktiske utdanningskostnadene dekkes.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har gjentatte ganger advart mot at finansieringssystemet for universiteter og høyskoler er en driver for sentralisering. Senterpartiet er bekymret for regjeringens ambisjon om at finansieringen av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse. Særlig er disse medlemmer kritiske til at systemet sementerer de historiske skjevheter mellom institusjonene. Når i tillegg den resultatbaserte komponenten vektet sterkere, og antall fullførte grader gir bedre uttelling enn an-

tall studiepoeng, forsterker «tellekantene» i finansieringssystemet institusjonenes ulike forutsetninger for å få uttelling i finansieringssystemet. Disse medlemmer mener dagens finansieringssystem begrenser institusjonenes handlefrihet og innretningen av studietilbud, herunder etter- og videreutdanningstilbud. Dette vil, etter disse medlemmers oppfatning, begrense UH-institusjonenes mulighet til å fylle sin rolle i kompetansereformen der flere voksne søkere ønsker videreutdanning, og det er behov for å utvikle nye tilbud rettet inn mot denne gruppen av studenter.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, med forslag om å omprioritere 100 mill. kroner fra den resultatbaserte komponenten til basisfinansieringen i tillegg til 100 mill. kroner i friske midler til økt basisfinansiering. I tillegg foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett å redusere forskjellen i grunnfinansieringen mellom de gamle og de nye universitetene ved å øke basisfinansieringen til de nye universitetene med 50 mill. kroner.

Nynorsk i akademia

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det i akademia, som i andre deler av samfunnslivet, trengs aktiv språkpolitikk for å utvikle norsk som fagspråk. Nynorsken skal fremmes og sikres gode vilkår, blant annet gjennom å sikre god nynorskkompetanse i lærerutdanningene.

Disse medlemmer merker seg at flere høyskoler og universiteter arbeider målrettet med å styrke nynorsk i akademia og skoleverket. Disse medlemmer mener at språkmeldingen bør ta opp hvordan denne innsatsen kan samordnes.

Studiekvalitet

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på at kvaliteten i norsk høyere utdanning er gjennomgående god, men må bli enda bedre. Disse medlemmer viser derav til at regjeringen og Fremskrittspartiet i 2017 la frem en egen stortingsmelding om Kultur for kvalitet i høyere utdanning. Et av de viktigste tiltakene i Kvalitetsmeldingen var opprettelsen av Dikus kvalitetsprogrammer som skal skape en helhet av virkemidler som svarer på kvalitetsutfordringer, og disse medlemmer merker seg at dette er fulgt opp med midler til kvalitetshevende tiltak i årene som har fulgt.

Disse medlemmene peker på at disse konkurransebaserte stimuleringsmidlene skal mobilisere og engasjere sektoren til innsats for å utvikle og dele god undervisning. Kunnskapen som kommer ut av disse prosjektene for å løftekvalitet og god praksis skal i størst mulig grad komme alle utdanningsprogrammene til gode. Disse medlemmer understreker at satsing på

kvalitet i utdanning er sentralt og noe regjeringen og Fremskrittspartiet har prioritert høyt de siste syv årene. Dikus Tilstandsrapport for høyere utdanning 2020 viser at stadig flere studenter fullfører gradene sine på normert tid, men det er fremdeles bedring å oppnå, og disse medlemmer viser til at det foreslås 47,5 mill. kroner i 2021 til kvalitetshevende tiltak i høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av studiekvalitet, og har gjentatte ganger påpekt regjeringens svake oppfølging av Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning. Kvalitetsmeldingen ble vedtatt med bredt politisk flertall og hadde offensive ambisjoner for utdanningskvalitet og studentoppfølging. Disse medlemmer ser med bekymring på gjennomføringen i høyere utdanning, mener at regjeringens såkalte konverteringsordning har uvis innflytelse på gjennomføringen, og mener regjeringen må satse mer på kvalitetsfremmende tiltak som veiledning, oppfølging og studieintensitet på lærestedene. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget knyttet til studenters gjennomføring av studier, og i framlegget gjøre greie for vurderinger og konsekvenser av endret konverteringsordning for omgjøring av lån til stipend for studenter.»

Desentraliserte studietilbud

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti peker på at det å sikre kunnskap og kompetanse i hele landet, spesielt i lys av covid 19-pandemien, er avgjørende for å ivareta konkurransekraft og nyskaping og opprettholde rekruttering til kunnskapsintensive bedrifter fra nord til sør, og disse medlemmer mener regjeringen legger til rette for en fortsatt sterk satsing på dette gjennom blant annet Utdanningsløftet 2020.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i samarbeid og dialog med sektoren trappet opp antall studie-plasser til høyere utdanning med hele 4 000 våren 2020, og merker seg at regjeringen nå viderefører midler til 4 000 studie-plasser også i 2021. Dette er studie-plasser som disse medlemmer ser at skal prioriteres på studietilbud hvor det er store fremtidige kompetansebehov.

Disse medlemmer peker videre på at regjeringen har foreslått ytterligere 45,7 mill. kroner til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, slik at ordningen blir på om lag 97 mill. kroner i 2021. Ordningen bidrar til å gjøre høyere utdanning inkludert videreutdanning tilgjengelig for folk i arbeid og som ikke kan flytte til et ordinært studiested, og disse medlemmer understreker viktigheten av å kunne legge til rette for både sterke

institusjoner med større fagmiljø og et økt antall fleksible tilbud som når folk der de er på én og samme tid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den rekordstore søkningen til høyere utdanning, og advarer mot at for liten kapasitet hindrer lik rett til utdanning og gjør at arbeidslivet mangler kompetanse. Kunnskap er nøkkelen til vekst, rettferdig omstilling og videre velferd. Mot denne bakgrunn er det urovekkende at regjeringen signaliserer at deres satsing på studieplasser er midlertidig og vil ta slutt etter koronakrisen.

Disse medlemmer understreker at i fremtidens arbeidsliv må langt flere lære mer, og flere må kunne ta kompetanseheving der de bor. Et godt studietilbud over hele landet er grunnleggende for å sikre at offentlig finansiert kunnskap og muligheter for videreutvikling er tilgjengelig for alle. Disse medlemmer mener derfor det trengs en stor satsing for å gjøre det enklere å få kompetansepåfyll og å ta mer utdanning som voksen eller ved siden av jobb. Disse medlemmer mener utdanningssystemet må bygges ut til flere, og vil ha flere studieplasser til desentraliserte utdanninger. Disse medlemmer mener det trengs en opptrappingsplan for studiekapasitet i hele landet, og at studiestedenes regionale rolle og den praksisnære forskningen må styrkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det trengs en vedvarende satsing på flere og bedre studieplasser, og foreslår 3 000 nye studieplasser i 2021, med særlig vekt på områder som er strategisk viktige for vår felles velferd og for grønn omstilling – lærerutdanningene, sykepleier og helse- og sosialfagene, IKT, teknologi og realfag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets kritikk av finansieringssystemet for høyere utdanning og effektene dette har for muligheten for desentrale studietilbud. Disse medlemmer viser til at både kommuner og næringslivet i flere regioner har opplevd at den regionale høyere utdanningsinstitusjonen ikke har imøtekommet det regionale behovet for bestemte studietilbud. Disse medlemmer mener dagens finansieringssystem er til hinder for å prioritere regionale behov og institusjonenes samfunnsoppdrag, og at det legger press på studie- stedstrukturen i de institusjonene som har flere campuser, blant annet som følge av strukturreformen. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å øke antallet og utviklingen av desentraliserte utdanninger gjennom å etablere to nye tilskuddsordninger i 2021; 30 mill. kroner til tilskudd til institusjoner med desentralisert

struktur (flercampus) og 25 mill. kroner til stimulerings- tilskudd for etablering av desentralisert studietilbud.

Studieplasser

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i år har vært høye søker- og opptakstall til høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning ved universiteter og høyskoler. Utdanningsløftets satsing på 4 000 studieplasser ved universiteter og høyskoler videreføres i 2021 sammen med 1 600 studieplasser ved fagskolene og 500 nye studieplasser til Industrifagskolen. Flertallet peker på at denne opptrappingen har skjedd i samråd med sektoren og er målrettet mot områder der Norge har særlige fremtidsbehov, og flertallet registrerer at regjeringen og Fremskrittspartiets satsing på studieplasser siden 2014 innebærer at om lag 23 000 flere mennesker har fått mulighet til å ta høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti viser til Samordnet opptak for 2020 som viser at det i år var en rekordhøy søkning til høyere utdanning med 12 000 flere søkere sammenlignet med i fjor. Dette tilsvarer en økning på 9 pst. Økt arbeidsledighet som følge av koronasituasjonen gjør at flere søker seg til universiteter og høyskoler. I tillegg er det behov for flere tilbud innenfor etter- og videreutdanning. Disse medlemmer mener det derfor er behov for å utvide kapasiteten i høyere utdanning. Spesielt er det stort behov for flere studieplasser innenfor IKT-fag, helseutdanninger og lærerutdanningene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet peker på at Norge mangler arbeidskraft innenfor viktige profesjoner som sykepleiere, lærere og IT-ingeniører, ikke minst i distriktene. Disse medlemmer vil ha en langt større satsing på utdanning til flere. Arbeiderpartiets alternative budsjett, med forslag om 3 000 nye studieplasser i 2021, vil også komme desentralisert utdanning til gode.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om at det opprettes 2 000 flere varige studieplasser ved universiteter og høyskoler i 2021 gjennom en foreslått bevilgning som er 97 mill. kroner høyere enn regjeringens budsjettforslag.

Grunnskolelærerutdanning

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at den nye 5-årige grunnskolelærerutdanningen ble innført fra og med 2017, og at nye studieplasser til grunnskolelærerutdanningen fra og med 2017 har blitt finansiert som 5-

årige. Det innebærer at det kun er de studieplassene som er opprettet som 4-årige (altså før 2017), som vi nå finansierer opp til 5-årige plasser. Det er denne effekten som er lagt til i statsbudsjettet for 2021. Det betyr at med regjeringens forslag vil det bli en vedvarende økning på 178,2 mill. kroner fra 2022 (pluss årlig prisjustering) i rammebevilgningen til de som tilbyr 5-årig GLU. Disse medlemmer viser også til at regjeringen varslet i statsbudsjettene for 2019 og 2020 at finansiering av det femte året av grunnskolelærerutdanningen ville komme høsten 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti reagerer på at regjeringen ikke fullfinansierer 5-årig lærerutdanning, og mener dette er et klart brudd på enigheten i Stortinget om ny 5-årig masterutdanning for lærere som blant annet disse medlemmer har sluttet seg til. Disse medlemmer vil fremheve at kvalitet koster, og mener at det var en tydelig forutsetning fra Stortinget at den nye 5-årige lærerutdanningen skulle fullfinansieres.

Disse medlemmer merker seg at Universitets- og høyskolerådet understreker at sektoren er overrasket over og har hatt en annen forventning til finansieringsgrunnlaget for det femte året enn det regjeringen kommer med. Disse medlemmer merker seg også at Universitets- og høyskolerådet tydelig advarer mot underfinansieringen og de negative konsekvenser den vil kunne føre med seg for forskning og undervisning.

Disse medlemmer mener videre at det er alvorlig at regjeringens partiene med dette nok en gang spenner bein på kampen mot den økende lærermangelen og det økende antallet ukvalifiserte som underviser i norske klasserom, da lærerutdanningens bidrag er helt avgjørende for å løse dette.

Disse medlemmer mener man må ha helt andre ambisjoner for kvaliteten på lærerutdanningen for å rekruttere og utdanne fagfolkene skolen trenger, og viser til at disse partiene flere ganger har foreslått å satse på mer praksis, mer pedagogikk og en mer intensiv og bedre lærerutdanning, jf. Innst. 404 S (2018–2019) om en bedre og mer effektiv lærerutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er overrasket over regjeringens håndtering av den 5-årige lærerutdanningen, og fremmer på denne bakgrunn dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til dekning av det underfinansierte femte året på grunnskolelærerutdanningen, senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen fortsetter å styre mot en lærerkrise. Disse medlemmer vil påpeke at regjeringen i realiteten forsterker lærermangelen ved å bifalle nedlegging av lærerutdanninger i regioner som allerede mangler kvalifiserte lærere. Det hjelper ikke å rangere skoler etter resultater dersom de samme skolene tvinges til å tape i konkurransen om kvalifiserte lærere, slik regjeringen legger opp til. Disse medlemmer viser til at disse partier har foreslått å endre opptaksreglene for lærerutdanningene og opprette flere studie-plasser for å sikre rekruttering av grunnskolelærere og barnehagelærere i hele landet.

Tegnspråkkompetanse

Disse medlemmer understreker at tilstrekkelig kompetanse og kapasitet innenfor tegnspråk er nødvendig for at samfunnet skal kunne oppfylle grunnleggende rettigheter for døve og andre med hørselshemming. Disse medlemmer mener at offentlige tjenester må kunne møte tegnspråkbrukere på deres morsmål, og at det må finnes lærere, barnehagelærere, sosionomer og sykepleiere som behersker tegnspråk i sin profesjonsutøvelse. Disse medlemmer viser til at underdekningen av kvalifiserte tolker er bekymringsfull, og at det er behov for et ytterligere løft for tegnspråk- og tolkefeltet i årene som kommer.

Medisinutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet i 2018 satte ned Grimstadutvalget for å utrede spørsmålet om studiekapasitet i medisinutdanningen og alternative studiemodeller. Utvalget anbefalte i sin rapport at utdanningskapasiteten i Norge burde økes, og gjorde en vurdering av hvordan en eventuell økning bør innrettes. Flertallet viser til at medlemmene i utvalget var splittet i synet på om det bør åpnes for etablering av flere medisinutdanninger i Norge, og at regjeringen vil komme tilbake til eventuelle endringer i muligheter for etablering og potensielle kapasitetsøkninger i vurderingen av gradsforskriften samt de årlige statsbudsjettene. Flertallet peker samtidig på at regjeringen har styrket medisinutdanningene gjennom 80 studieplasser tildelt i revidert nasjonalbudsjett 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til konklusjonen fra Grimstadutvalget og Stortingets vedtak om å utdanne flere medisinere i Norge. Disse medlemmer mener det er kritikkverdige at regjeringen ikke har maktet å konkludere på Grimstadutvalget i statsbudsjettet for 2021, som tidligere signalisert.

Regjeringens handlingslammelse gjør at legemangelen i Norge får fortsette å vokse.

Disse medlemmer mener at Norge må opprette en utdanningskapasitet i medisin som dekker landets legebehov, i samsvar med WHO-koden for rekruttering av helsepersonell. Modellen for medisinstudier i Norge skal være basert på 6-årige profesjonsstudier i Norge. Disse medlemmer mener at Norge på kort sikt selv skal utdanne 80 pst. av de legene vi trenger. Dette betyr at kapasiteten må økes, og Grimstad-utvalget foreslår 440 nye studieplasser. Disse medlemmer ønsker en forpliktende opptrappingsplan av de nye studieplassene som skal være fullført så snart som mulig, og senest innen høsten 2027. En slik opptrapping vil øke antall studieplasser på alle campuser for medisინutdanning.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å starte opptrappingsplanen, herunder at det foreslås å etablere en medisინutdanning i Stavanger som skal basere seg på at 70 medisinstudenter tas opp og gjennomfører de første tre studieårene ved Universitetet i Bergen og de siste tre årene (den kliniske delen) ved Universitetet i Stavanger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at det er et betydelig underskudd på studieplasser innenfor medisin og sykepleie i Norge. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås å øremerke tilskudd til opprettelse av 250 studieplasser i medisin og 2 500 studieplasser innenfor sykepleie.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Grimstad-utvalgets utredning og konklusjonen om at Norge må utdanne flere medisinstudenter selv. Disse medlemmer understreker at fastlegeordningen er i krise, og at halvparten av norske kommuner har problemer med å rekruttere nok leger. Disse medlemmer deler oppfatningen at Norge må ta større ansvar for å dekke eget legebehov, og mener det er nødvendig at regjeringen arbeider raskt for flere medisinstudenter.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke utdanningskapasiteten i medisin med 100 studieplasser i 2021.

Spesialsykepleiere og helsefagarbeidere

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på at koronapandemien har understreket viktigheten av god tilgang på spesialsykepleiere og deres kompetanse. Disse medlemmer merker seg at regjeringen fortsetter å legge til rette for å øke utdanningskapasiteten for spesialsykepleiere. I forbindelse med den store økningen av antall studieplasser i revidert nasjonalbudsjett 2020 ble

det tildelt om lag 1 100 studieplasser til helse- og sosialfagutdanninger, inkludert studieplasser i sykepleie. Disse medlemmer viser videre til at det i 2019 ble tildelt 30 studieplasser innenfor anestesi-, barne-, intensiv-, operasjons og kreftsykepleie (ABIOK) i revidert nasjonalbudsjett. Disse studieplassene blir trappet opp over fire år og finansieres som 1,5-årige. Totalt vil disse 30 studieplassene i spesialsykepleierutdanning føre til en forventet økning på 80 uteksaminerte spesialsykepleiere årlig.

Disse medlemmer synes det er gledelig at helsefagene for øvrig har svært sterk søkning og er det utdanningsområdet med flest søkere i Norge, med et helsefag som førstevalg hos hele 26 pst. av alle søkere til høyere utdanning. Disse medlemmer viser til at regjeringen har innført karakterkrav i norsk og matematikk for å komme inn på sykepleierutdanningen, noe som har vært ønsket av sykepleierne selv.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har gitt helseforetakene i oppdrag å lage en plan for å sikre tilstrekkelig kompetanse, hvorav sykepleiere, herunder spesialsykepleiere, og helsefagarbeidere skal prioriteres i arbeidet. Tilstrekkelig antall utdanningsplasser, heltidskultur, muligheter for kompetanseutvikling og videreutdanning sammen med strategisk og systematisk planlegging basert på et godt kunnskapsgrunnlag er viktige bidrag i arbeidet med å rekruttere, utvikle og beholde kvalifisert arbeidskraft – ikke minst på spesialsykepleiesiden, og disse medlemmer ser frem til at regjeringen fortsetter arbeidet med å legge til rette for en positiv utvikling i dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er bekymret for at veksten i årsverk i jordmor og helsesykepleiertjenesten ikke er stor nok til å møte vedtatte krav for svangerskapsoppfølging og barselomsorg. Disse medlemmer legger vekt på at mange jordmødre vil gå av med pensjon de nærmeste årene, og at Jordmorforbundet melder om uro ved sykehusene over bemanningssituasjonen.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet stemte ned forslagene i Dokument 8:75 S (2015–2016), jf. Innst. 408 S (2015–2016), om å bedre tilgangen på spesialsykepleiere. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen i lang tid har latt en mangelsituasjon utvikle seg, da det de siste fem årene har blitt utdannet færre spesialsykepleiere enn kandidatmåltallene. Riksrevisjonens rapport om bemanning i sykehusene i fjor, Dokument 3:2 (2019–2020), viser at behovet har vært ansett som prekært de siste tre årene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Norges intensivkapasitet har vært tilnærmet uendret de siste ti årene, selv om behovet har

økt. I Meld. St. 16 (2012–2013) Beredskap mot pandemisk influensa, tok man opp erfaringene etter svineinfluensapandemien i 2009. I denne meldingen ble behovet for tilstrekkelig medisinsk utstyr av god og oppdatert standard, samt tilgang til personell som er kompetent til å håndtere det, understreket. Disse medlemmer mener det er nødvendig å øke antallet intensivplasser, og vil ha en forpliktende opptrappingsplan for utdanning av spesialsykepleiere og leger med spesialisering i intensivmedisin og annet helsepersonell med intensivkompetanse. Disse medlemmer viser for øvrig til Arbeiderpartiets representantforslag om å øke norsk intensivkapasitet, Dokument 8:144 S (2019–2020).

Disse medlemmer mener regjeringen bør øke innsatsen for å rekruttere spesialsykepleiere, sykepleiere og helsefagarbeidere. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som med forslag om 3 000 nye studieplasser også vil bidra til å utdanne flere spesialsykepleiere og helsefagarbeidere.

Disse medlemmer har merket seg mangelen på vernepleiere i norske kommuner og at det trengs å utdannes flere for å dekke det økende behovet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å sette av 100 av i alt 3 000 nye studieplasser til bachelor i vernepleie i 2021.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet arbeider for desentraliserte føde- og sjukehusstilbud og en god kommunehelsetjeneste, herunder en styrket føde- og barselomsorg. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke utdanningskapasiteten innenfor jordmorutdanningen med 100 studieplasser for 2021 ut over regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at det er et stort behov for flere sykepleiere generelt og en kritisk mangel på spesialkompetanse innenfor intensivsykepleie spesielt, noe den pågående koronapandemien har vist.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke utdanningskapasiteten i intensivsykepleie med 150 studieplasser og 250 studieplasser i sykepleiefag i 2021 ut over regjeringens forslag.

Kiropraktorutdanning og manuellterapi

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at utdannings- og forskningskomiteen i forbindelse med statsbudsjettene for 2013, 2017, 2019 og 2020 har bedt regjeringen om å etablere en nasjonal kiropraktorutdanning. Flertallet viser til at rygg- og nakkelidelser årlig rammer om lag 1,2 millioner nordmenn, noe som fører til helsetap beregnet til 165 mrd. kroner av Oslo Economics i 2019. Flertallet

viser til at Universitetet i Bergen har utarbeidet en konkret plan for etablering av en nasjonal kiropraktorutdanning. Flertallet mener at en kiropraktorutdanning vil være viktig for kunnskapsutvikling og forskning på muskel- og skjelettlidelser og komme en stadig voksende pasientgruppe til gode.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble bedt av et flertall på Stortinget om å arbeide for at det skulle etableres en femårig masterutdanning for manuellterapeuter og kiropraktorer ved et norsk universitet. Disse medlemmer registrerer at man nå er kommet i gang med dette arbeidet for kiropraktorene, men at tilsvarende arbeid ikke er startet opp for manuellterapeutene. På bakgrunn av tidligere stortingsvedtak og at muskel- og skjelettlidelser har et svært betydelig omfang i samfunnet vårt, mener disse medlemmer at manuellterapeutene bør innlemmes i det arbeidet som nå gjøres for å etablere en femårig masterutdanning for kiropraktorene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at manuellterapeutene inkluderes på lik linje med kiropraktorene i arbeidet med å etablere en femårig masterutdanning.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil peke på at kiropraktorer er den eneste større autoriserte helseprofesjonsgruppen som fortsatt mangler et nasjonalt utdanningstilbud og en akademisk, institusjonell forankring i Norge. Disse medlemmer viser til planene for etablering av en kiropraktorutdanning ved Universitetet i Bergen og behovet for statlige midler for å få ferdigprosjektert dette.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om 1 mill. kroner til utvikling av en kiropraktorutdanning ved Universitetet i Bergen.

Sivilingeniører

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har registrert behovet for en integrert master-/sivilingeniørutdanning i byggkonstruksjonsteknikk i Nord-Norge. Byggenæringen er den største landbaserte næringen, likevel tilbys kun 20 studieplasser på masternivå i byggrelaterte ingeniørfag i nord. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 3 000 nye studieplasser. Dette vil kunne benyttes til 20 studieplasser i en integrert master ved UiT Norges arktiske universitet.

Disse medlemmer viser videre til at Nord-Norge ikke har masterutdanning innenfor økonomi- og teknologiledelse, og registrerer at UiT ønsker å tilby dette i

form av en spesialisering mot sirkulærøkonomi og bærekraftig teknologisk utvikling og ledelse. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett ville kunne åpnet for 30 studieplasser innen industriell økonomi og teknologiledelse.

Industrimaster

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er opptatt av å styrke koblingen mellom næringsliv og høyere utdanning og følger med interesse Universitetet i Sørøst-Norges utvikling av en såkalt industrimaster i Kongsberg. Disse medlemmer er positive til et slikt prosjekt, utviklet etter anbefaling fra både NHO og industrien, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 3 000 nye studieplasser i 2021. Disse medlemmer ser også verdien av å pilotere en støtteordning for bedrifter som har studenter ansatt i en 50 pst. stilling over tre år.

IKT-utdanning

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at IKT-forskningen er motoren i digitaliseringen. Kunnskapen som utvikles i denne forskningen, og kandidatene som utdannes, er viktig for at næringslivet og samfunnet skal kunne realisere digitaliseringens muligheter. Disse medlemmer viser derfor til at regjeringen i 2020-budsjettet økte bevilgningene til Norges forskningsråd med 46,9 mill. kroner for å styrke kvalitet og kapasitet i IKT-forskningen, og at det er tildelt midler til i underkant av 1 600 nye studieplasser innenfor IKT siden 2015. I tillegg ble det tildelt midler til 1 400 studieplasser i matematisk-naturvitenskapelige fag med vekt på informatikk og teknologiske fag med vekt på IKT i forbindelse med Utdanningsløftet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil poengtere at digitalisering er en av vår tids viktigste drivkrefter, som endrer norsk arbeids- og samfunnsnivå i rask tempo. Disse medlemmer understreker at den raske teknologiske utviklingen og situasjonen på utdannings- og arbeidsmarkedet, tilsier at det trengs oppdaterte innberetninger om det totale behovet for IKT-kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener mangel på studieplasser innenfor IKT-fag er en kritisk faktor for realisering av viktige prosjekter og etablering av arbeidsplasser både i offentlig virksomhet og i privat næringsliv. Disse medlemmer har gjentatte ganger påpekt at tall fra bransjeorganisasjonene viser at det er behov for nye 5 000 studieplasser i inneværende stortingsperiode for å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse. Mange-

len på kandidater og arbeidskraft innenlands fører til at mange bedrifter og virksomheter outsourcer driften av sine IT-oppgaver til utenlandske firmaer. Dette fører til press på det norske arbeidsmarkedet og økt sårbarhet og utgjør en sikkerhetsrisiko for kritisk digital infrastruktur. For at landet skal kunne realisere mulighetene som ligger i digitaliseringen, både når det gjelder innovasjon, effektivisering og nye arbeidsplasser, er det behov for å etablere nye studieplasser.

Disse medlemmer viser til at tilgang på IKT-kompetanse er nødvendig for å redusere den digitale sårbarheten i samfunnet. I Norge er det særlig en kritisk mangel på spesialister med utdanning på høyere grad.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om 33 mill. kroner for å etablere til sammen 750 nye studieplasser innenfor IKT-fag i 2021, særskilt innenfor femårige utdanninger og masterutdanninger, ut over regjeringens budsjettforslag.

Nordland kunst- og filmfagskole

Komiteen ser behovet for å opprettholde Nordland kunst- og filmfagskole. Komiteen er kjent med at lærestedet må avvikle driften våren 2022 med mindre det sikres overgangsfinansiering. Komiteen ser at dette lærestedet gjennom bachelorutdanningen i bevegelige bilder gir et utdanningstilbud som er unikt i Norge, og som samfunnet har behov for. Komiteen vil videre understreke betydningen av tilbudet for utviklingen av både Lofotregionen og den større Barentsregionen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås 3 000 nye studieplasser. Dette gir rom for å finansiere de nødvendige studieplasser ved Nordland kunst- og filmfagskole i 2021.

Disse medlemmer er skuffet over at Nordland kunst- og filmfagskole ikke er inne i budsjettforliket, understreker at dette vil bety at skolen må avvikle, og mener partiene i posisjon bør omprioritere for å sikre de få studieplassene som skal til for å sikre skolens framtid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil videre vise til at Nordland kunst- og filmfagskole er i en overgangsprosess fra fagskole til høyskole. Skolen har et klart mål om at studentene skal kunne stå som selvstendige filmskapere etter endt utdanning, og disse medlemmer vil vise til at dette tilbudet både er etterspurt og av betydning for utviklingen av både Lofotregionen og den større Barentsregionen. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 4,5 mill. kroner til skolen.

Rekrutteringsstillinger

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet siden 2014 har gitt midler til om lag 1 070 flere rekrutteringsstillinger innenfor ulike områder som realfag og teknologi, lærerutdanning og andre profesjonsfag og satsingsområder knyttet til langtidsplanen. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i 2021-budsjettet foreslår å videreføre de 250 rekrutteringsstillingene som kom i forbindelse med Utdanningsløftet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om 20 mill. kroner til 40 nye rekrutteringsstillinger (ph.d.) ut over regjeringens forslag, øremerket for de institusjonene som har størst behov for å styrke forskerkompetansen i tråd med akkrediteringskravene.

Forskeres arbeidsvilkår

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at Kunnskapsdepartementet nå utvikler en strategi for forskerrekuttering og karriereveier i forskning og høyere utdanning for å lykkes enda bedre med å tiltrekke oss, utvikle og holde på talentene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at forskere har en avgjørende rolle i omstillingen av samfunnet. Disse medlemmer er opptatt av at forskerkarrieren er i ferd med å bli lite attraktiv, og mener at det må legges bedre til rette for forskernes arbeidsvilkår for å rekruttere og beholde gode forskere. Den høye og vedvarende andelen midlertidig ansatte i akademien er uakseptabel og svekker rekrutteringen. Dette har også en likestillingsside, ettersom midlertidighet særlig rammer kvinner. Yngre forskere er også utsatt. Disse medlemmer mener det trengs å styrke kunnskapsgrunnet for å innrette forskningspolitikken bedre og mer effektivt. Disse medlemmer ønsker en mer kunnskapsbasert og systematisk satsing på rekruttering og karriereveier for forskere, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.»

Forskning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil peke på at for å løse både kortsiktige og langsiktige utfordringer må det satses mer på forskning, og flertallet er svært glade for regjeringens

store ambisjoner på dette feltet. Siden 2013 har midlene som går til forskning, økt med 55 pst., og flertallet peker på at det i 2021 er foreslått 40,9 mrd. kroner til forskning og utvikling, noe som er en realvekst på 2,1 pst. Flertallet peker på at denne sterke satsingen på forskning og utvikling er avgjørende for å legge til rette for omstilling og vekst i næringslivet, og prioriterer hele 9 mrd. kroner til næringsrettet forskning og innovasjon.

Flertallet viser til at mål og satsingsområder i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning følges opp, og at regjeringen har foreslått 339 mill. kroner til de tre opptrappingsplanene Teknologiløft, FoU for fornying og omstilling i næringslivet og Kvalitet i høyere utdanning.

Komiteen er positiv til at regjeringen nå har bekräftet å gå inn for norsk deltakelse i flere av EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, deriblant Horisont Europa.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at forskning er sentralt for å opprettholde og videreutvikle demokrati, gode velferdstjenester, et konkurransedyktig næringsliv og framtidig verdiskaping. Staten må sikre langsiktige investeringer i forskning som vil komme hele samfunnet til gode. Forskning er grunnleggende for å nå bærekrafts- og klimamålene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet etterlyser en sterkere satsing på forskning innenfor klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og datasikkerhet, og til fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre. Disse medlemmer vil styrke forskningsinnsatsen og den kunnskapsbaserte samfunnsutviklingen og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås 150 mill. kroner til forskning for klima, bærekraft og nye næringer, inkludert nye programmer i Forskningsrådet og etablering av nye toppforskningscentre.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke forskningsbevilgningene gjennom flere poster over flere departementers budsjetter, blant annet Kunnskapsdepartementet, Næringsdepartementet og Landbruksdepartementet.

Regelverk for avsetninger

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at universiteter og høyskoler er forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, og at adgangen til nettobudsjetter er ment å sikre institusjo-

nene nødvendig handlingsrom. Disse medlemmer reagerer på at regjeringen i statsbudsjettet innfører et nytt regelverk som innskrenker dette handlingsrommet betydelig, uten konsekvensutredning og uten å involvere lærestedene. Disse medlemmer viser til at pandemien har tvunget universiteter og høyskoler til å utsette aktiviteter, og at det er uklokt å innføre sterke begrensninger i adgangen til å overføre midler i en tid med rekordmange studenter og stor økonomisk usikkerhet for så vel læresteder som samfunnet for øvrig.

Bygg for utdanning og forskning

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser videre til at gode fysiske rammer er viktig for lærings- og arbeidsmiljø og for å ha muligheter til å drive moderne undervisning og forskning av høy kvalitet. Disse medlemmer er glad for at regjeringen fortsetter den viktige utviklingen av bygningsmasse og infrastruktur i universitets- og høyskolesektoren, og i tillegg til avklaringen av videre campusprosjekt i Trondheim foreslår regjeringen midler til videre bygging av Livsvitenskapsbygget ved Universitetet i Oslo, forprosjektering av Blått bygg i Bodø for Nord Universitet og videreføring av nybygging og rehabilitering av Vikingtidsmuseet ved Universitetet i Oslo.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker betydningen av bygg og infrastruktur for kvaliteten i undervisning og forskning. Disse medlemmer mener det er uholdbart at regjeringen ennå ikke har fulgt Stortingets anmodningsvedtak om å utarbeide en investeringsplan for større bygge- og vedlikeholdsprosjekter i universitets- og høyskolesektoren, jf. vedtak 375, 3. februar 2015. Behovet for nybygg og oppgradering i universitets- og høyskolesektoren er stort, og både offentlige og private læresteder vil være tjent med forutsigbarhet og åpenhet om prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revurdert nasjonalbudsjett for 2021 utarbeide en investeringsplan, en koordeining for investeringer og større bygg og vedlikeholdsprosjekter for bygg i universitets- og høyskolesektoren.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser videre med bekymring på at tilskuddet til oppgradering av forsknings- og undervisningsarealer reduseres i budsjettforliket. For universiteter og høyskoler vil dette kunne bety at nød-

vendige oppgraderingsprosjekter settes på vent. I en tid der oppdatering og tilrettelegging for mer bruk av IKT er viktigere enn noen gang, er det synd at lærestedene rammes av kutt som går ut over modernisering av bygg og digital undervisning.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at planleggingen av NTNUs campussamling i Trondheim fortsetter. Komiteen registrerer at regjeringen foreslår at prosjektet planlegges gjennomført med utgangspunkt i en samlet kostnadsramme på 11,626 mrd. kroner (design to cost). Komiteen er positive til dette, og ser frem til at regjeringen kommer til Stortinget for investeringsbeslutning etter fullført forprosjektering.

Komiteen viser til at det i 20 år har blitt utredet nye lokaler for Griegakademiet ved Universitetet i Bergen. Studenter og ansatte ved Griegakademiet har, i motsetning til ved andre musikkutdanningsinstitusjoner, lokaler som i svært liten grad er egnet for virksomheten. I 1987 flyttet Griegakademiet inn i Nygård skole og samlokaliserte dermed miljøene med sine om lag 100 studenter. Lokalene var delvis oppusset ved innflytting, men ble aldri ferdigstilt i henhold til planen. Griegakademiet gikk inn i Universitetet i Bergen 1995, og studentantallet hadde da vokst betydelig siden innflyttingen i Nygård skole i 1987. Som følge av dette er deler av aktiviteten spredd også til andre og mer egnede lokaler i Bergen.

Komiteen vil i den sammenheng vise til en ekstern evaluering bestilt av universitetsstyret ved Universitetet i Bergen i 2011, der man kan lese følgende:

«Nygård skole fremstår i dag i særklasse i negativ forstand når det gjelder fasiliteter for studenter og ansatte i musikk og står i skarp kontrast til f.eks. Norges musikkhøgskoles lokaler.»

Komiteen viser til at da Fakultet for kunst, musikk og design ble etablert i 2017, fikk kunst- og designfagene nytt bygg i Møllendalsveien 61. Snøhetta er arkitekt og Statsbygg stod for gjennomføring av prosjektet. Målet har vært at Griegakademiet skal få sitt nybygg på nabotomten slik at fakultetet praktisk talt er samlokalisert. Tomten eies av Statsbygg og er regulert for formålet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at det ble bevilget midler til prosjektering i statsbudsjettene for 2018 og 2019, men at dette ble fjernet i statsbudsjettet for 2020 og heller ikke er tatt med i forslag til statsbudsjett for 2021. Flertallet mener dette er uheldig og vil gi forsinkelser i prosjektet.

Flertallet mener det er uheldig at prosjekteringen etter to år har stoppet opp til tross for at romprogram og kostnads kalkyle er utarbeidet og kvalitetssikret

av Statsbygg, og at Kunnskapsdepartementet har godkjent prosjektet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at UiB får anledning til å bruke egne avsatte midler til å fortsette prosjekteringen av nye lokaler for Griegakademiet i samarbeid med Statsbygg.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil peke på at Universitetet i Bergen har anledning til å bruke egne avsatte midler til å fortsette prosjektering av nye lokaler for Griegakademiet dersom de ønsker det, og legger til grunn at prosjektet vurderes av departementet i de årlige budsjettprosessene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til pågående utbygging av nytt mediebygg ved Høgskulen i Volda. Mediebygget er avgjørende for å kunne tilby en moderne medieutdanning tilpasset dagens og morgendagens medievirkelighet. Utbyggingen av mediebygget er allerede godkjent som et kurantprosjekt, og kostnaden ved oppføringen dekkes dermed gjennom økt husleie.

Flertallet viser til at det nye mediebygget vil kunne bidra til at en av landets fremste medieutdanninger gjennom flere tiår får et nødvendig løft.

Flertallet er likevel bekymret for at kostnader til utstyr og inventar er tatt inn i prosjektet. Gitt kapitalstiasjonen Høgskulen i Volda er i, mener flertallet at Høgskulen selv bør kunne finansiere inventar og utstyr innenfor en økonomisk ramme på 30 mill. kroner. Dette kan senere refunderes gjennom redusert husleie for kurantprosjektet. Flertallet mener dette kan skje innenfor den avtalte tidsperioden for prosjektet.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i drøftelser med Høgskulen i Volda for å finne en løsning som innebærer at høgskolen selv finansierer investeringer i inventar og utstyr oppad begrenset til 30 mill. kroner som trekkes fra kostnader i husleien for det inngåtte kurantprosjektet for nytt mediebygg.»

Universitetsmuseene

Komiteen viser til UiT Norges arktiske universitetsmuseum, som er Nord-Norges største museum. Universitetet har kultur- og naturhistoriske samlinger (to millioner objekter), driver forskning innenfor begge vitenskapsområder og er myndighetsutøver i kulturmin-

neforvaltning. Universitetsmuseet skal skape engasjerende forskningsbasert formidling om nordnorsk natur- og kulturforskning samt sikre gode forhold for samlingene.

Komiteen er gjort kjent med at universitetsmuseet i dag har en bygningsmasse som ikke er tilfredsstillende for forsvarlig oppbevaring av samlingene av nordlig kultur- og naturarv, moderne forskning eller formidling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at UiT Norges arktiske universitetsmuseum forvalter viktige deler av landsdelens kulturarv. Disse medlemmer registrerer at regjeringens budsjettforslag ikke omtaler behovet for et nybygg, og mener regjeringen bør vurdere startbevilgning til UiT Norges arktiske universitetsmuseum i statsbudsjettet for 2022.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at i statsbudsjettet for 2021 er behovet for et nytt bygg til universitetsmuseet ikke nevnt. Basert på tydelige politiske signaler og prosjekteringsbevilgninger fra departementet, er UiT i ferd med å kjøpe en egen museumstomt i Tromsø sentrum. Tromsø kommune har signalisert at de vil jobbe raskt med reguleringsplanen. På bakgrunn av dette fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en startbevilgning til UiT Norges arktiske universitetsmuseum senest i statsbudsjettet for 2022.»

Vikingskipene

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, peker på at ivaretagelse av kulturarven og det å sikre muligheten til å håndtere fremtidige funn og samlinger er svært viktig. Bevilgningen som igangsatte arbeidet med nybygg og restaurering av Vikingtidsmuseet, ble gitt i statsbudsjettet 2020, og flertallet viser til at regjeringen foreslår midler til flere prosjekter i 2021, deriblant 110 mill. kroner til videre arbeid med Vikingtidsmuseet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens målformulering for det nye museet. Disse medlemmer konstaterer at regjeringens statsbudsjett i liten grad dekker effektmål 3: «Aktuelle og attraktive utstillinger og aktiviteter som kan muliggjøre en økning av besøkstallet», og at manglende finansiering kan sette prosjektets samfunns mål i fare. Disse medlemmer viser til Kulturhistorisk museums og UiOs finansieringsplan, der manglende finansiering fra statsbudsjettet skulle kompenseres blant annet med inntektene fra Vikingskipshuset. Status etter ut-

bruddet av covid-19-pandemien er at disse inntektene har bortfalt uten kompensasjon. Disse medlemmer understreker at regjeringen i sine styringsdokumenter tydelig forventer at museene i større grad skal basere seg på eksterne inntekter. Kulturhistorisk museum har fulgt opp dette og har en ekstern finansieringskomponent på 52 pst. Ved stengning av Vikingskipshuset i perioden 2022–2025 vil museet ha et årlig inntektsbortfall på minimum 35 mill. kroner. Dette er det heller ikke kompensert for i statsbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser videre til at Arbeiderpartiet, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2020, tok opp behovet for kompenserende tiltak for universitetsmuseene, museer under Sametinget, museer under Kunnskapsdepartementet og kommunale museer, og forventet at regjeringen vurderte tiltak også for disse, jf. Innst. 360 S (2019–2020) s. 119.

Forskningsfartøy

Komiteen viser til at det nye isbrytende forskningsfartøyet FF «Kronprins Haakon» ble overlevert sommeren 2018. Skipet eies av Norsk polarinstitutt og skal driftes av Havforskningsinstituttet med Universitetet i Tromsø som største bruker. Tromsø blir hjemmehavn for skipet. Komiteen peker på at det nye isgående forskningsfartøyet «Kronprins Haakon» er et av verdens mest avanserte forskningsfartøy. Fartøyet har isbryterklasse og skal dekke både eksisterende og nye behov for tilstedeværelse, overvåking og datainnsamling i islagte og åpne farvann til alle årstider. Komiteen understreker at ivaretagelse av god forskningsinfrastruktur er svært viktig for å legge til rette for forskning av høy kvalitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at dette er noe denne regjeringen har prioritert.

Komiteen vil framheve betydningen av forskningen og utdanning ved Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitet når det gjelder den langsiktige havsatsingen. Komiteen viser til behovet for relevant forskningsinfrastruktur, der UiTs største forskningsfartøy, «Helmer Hanssen», er en betydningsfull komponent.

Komiteen er kjent med at av hensyn til forventet livsløp og HMS-krav fases «Helmer Hansen» ut fra 2026.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med prosjektering av nytt forskningsfartøy med mål om å erstatte dagens fartøy «Helmer Hansen» innen 2026.»

Sentre

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er et stort behov for kompetanseheving og utvikling av kunnskap om seksualitet og kjønns mangfold i Agder. Undersøkelser viser at Sørlandet har særlige utfordringer. En kartlegging av skeives levekår i Agder fra 2018 viste blant annet at en tredel av respondentene hadde hatt redusert arbeidsevne på grunn av psykisk uhelse det siste året, og at skeive i Agder i større grad enn den øvrige skeive befolkningen i Norge har forsøkt å ta sitt eget liv. Disse medlemmer mener derfor at regionen har behov for kompetansesentre hvor praksisfeltet kan henvende seg for økt kunnskap om LHBTIQ+, slik Universitetet i Agder har foreslått. Dette kan bidra til å bygge kompetanse hos universitetet knyttet til profesjonsstudier som sosialt arbeid, vernepleie, sykepleie, barnevern, barnehagelærer og lærerutdanningene, i tillegg til å tilby etter- og videreutdanningsmoduler om seksualitet og kjønns mangfold og utadrettet virksomhet mot kommuner og offentlige instanser.

Post 70 Private høyskoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til den nystartede privatskolen LIMPI (Lillehammer Institute of Music Production and Industries). Dette er en privat høyskole, utviklet av profesjonelle aktører fra musikkindustrien, som tilbyr et ettårig, intensivt utdanningsprogram for artister, låtskrivere og produsenter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 4,5 mill. kroner til denne skolen.

8.2 Kap. 270 Studentvelferd

Komiteen understreker at god studentvelferd er viktig for at alle skal ha muligheten for å ta høyere utdanning, uavhengig av økonomi, sosial posisjon, funksjonsgrad, kjønn, etnisitet, religion, bo- og studiested. Komiteen viser til at studentsamskipnadene er avgjørende når det gjelder å tilby rimelige og gode tjenester ved lærestedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser med bekymring på den svake gjennomføringen i høyere utdanning i Norge og mener det i en tid med rekordmange studenter er særlig viktig

å prioritere bedre oppfølging av studentene og mer målrettet arbeid med utdanningskvaliteten.

Post 74 Tilskudd til velferdsarbeid

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vil vise til at systemet vi har i Norge – med offentlig finansiert utdanning, gode ordninger for utdanningsstøtte og gode studentvelferdstilbud – gir god tilgang til høyere utdanning for alle. De senere årene har disse ordningene i tillegg fått betydelige løft som sikrer gode arbeidsvilkår for heltidsstudenten, herunder realvekst i studiestøtte, innføring av elleve måneders studiestøtte og en historisk satsing på studentboliger.

Flertallet merker seg også den viktige dialogen og innsatsen for å styrke tiltakene rettet mot studenters psykiske helse, og viser til regjeringens forslag om 20 mill. kroner i økt tilskudd til studentsamskipnadens velferdstilbud og de ekstraordinære midlene som har kommet gjennom tiltakspakker rettet mot håndteringen av covid-19.

Flertallet viser til at regjeringen vil sikre at studentene får god oppfølging under pandemien, og derfor oppnevnte en ekspertgruppe som skal vurdere og anbefale tiltak spesielt med tanke på studentenes psykiske helse, eksamen og gjennomføring av studiene. Ekspertgruppen, som er ledet av Kunnskapsdepartementet, består av representanter fra Universitets- og høyskolerådet, Fagskolerådet og Helsedirektoratet og har nå lagt frem sine forslag. Flertallet viser til at i så henseende har regjeringen blant annet satt av 10 mill. kroner til tiltak for å bedre studenters psykiske helse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber regjeringen være særlig oppmerksom på studenters sårbare økonomisk situasjon som følge av koronakrisen. Disse medlemmer viser til at krisestøtten til studenter utløper i juni, det vanskelige arbeidsmarkedet som følge av pandemien og Norsk Studentorganisasjons advarsel om at mange studenter står i fare for å stå uten både studiestøtte, deltidsinntekt og/eller støtte fra Nav fra juli. Disse medlemmer er opptatt av at studenter ikke skal tvinges til studieavbrudd eller sosialhjelp som følge av koronakrisen, og at ikke pandemien skaper større sosial ulikhet. Trang økonomi kan gå ut over både psykisk helse og studieprestasjoner. Disse medlemmer mener det er regjeringens ansvar å sørge for økonomisk sikring for studenter med inntektsbortfall, og at regjeringen må komme med en løsning i dialog med studentorganisasjonene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen planlegge for studenter for vårsemesteret 2021, slik at ordningene er klare når det blir aktuelt, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil at alle skal ha mulighet til å ta utdanning. Lav tilgjengelighet på studentboliger og høye leiepriser på det private markedet gjør bosituasjonen usikker og boligkostnadene uforholdsmessig høye for studentene. Disse medlemmer mener det generelt trengs mer sosial boligpolitikk og flere utleieboliger, men også en stabilt omfattende bygging av nye studentboliger. Disse medlemmer viser også til Studentenes helse- og trivselsundersøkelse, som viser urovekkende økning i andelen studenter som har psykiske utfordringer, og er urolige for at situasjonen forverres under pandemien. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke følger opp Stortingets måltall for studentboliger og kun bevilger 10 mill. kroner til psykisk studenthelse. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår 30 000 nye grønne studentboliger og 40 mill. kroner til å ivareta studenters psykiske helse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den urovekkende økende forekomsten av alvorlige psykiske plager blant studenter de siste årene. Koronapandemien forsterker behovet for en kraftigere innsats for å bedre studentenes psykiske helse.

Disse medlemmer understreker at unges psykiske helse over tid har utviklet seg til et av våre store samfunnsproblemer. Både forebygging og behandling må styrkes. Disse medlemmer vil framheve at studenter er mer utsatt enn befolkningen for øvrig, og at pandemien forverrer studentenes situasjon. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet hele veien har advart om at studentene er ekstra sårbare både på grunn av nedstengningen, og fordi de har en særlig utsatt stilling på arbeidsmarkedet i økonomiske nedgangstider.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet har bedt regjeringen sikre økonomisk krisestøtte for studenter, og viser dessuten til at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår 40 mill. kroner til psykisk helse.

Disse medlemmer understreker at tilskudd til studentsamskipnadene går til ulike velferdstjenester og ikke kun psykisk helse. Semesteravgiften går til samskipnaden og er ikke øremerket konkrete tjenester.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås en ytterligere satsing på studenters psykiske helse på til sammen 6,1 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Studentersamfundet i Trondhjem er en sentral del av studentbyen Trondheim og er viktig for studentenes tilhørighet og trivsel.

Flertallet vil påpeke at det er krevende tider for studentfrivilligheten. Areal situasjonen er kritisk og begrenser aktivitetsnivået for dagens studenttall. Flertallet viser til planene for utvidelse av Studentersamfundets arealer. Der møter man kravene til publikumskapasitet, noe som gjør det mulig å samle hele Samfundet i ett bygg. Flertallet er positive til prosjektet og mener en utvidelse og samlokalisering vil være en viktig del av en ny campus i Trondheim.

Flertallet er glade for at NTNU nå bevilger midler til Samfundet i Trondheim, slik at dette prosjektet nå kommer i gang. Flertallet vil påpeke at dette er et spleiselag der også Trondheim kommune, Studentsamskipnaden og studentene selv gjennom Velferdstinget bidrar økonomisk til nybygget. Flertallet vil understreke viktigheten av at dette prosjektet blir gjennomført, og at forholdene legges til rette for en vellykket og forutsigbar prosess.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Studentersamfundet i Trondhjem om planene for nybygg og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger

Komiteen ser rimelige studentboliger som et viktig virkemiddel for å sikre like muligheter for å ta utdanning, og registrerer at leieprisene på det private markedet langt overstiger studentboligprisene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er viktig med en god studiefinansiering og et godt velferdstilbud til studenter for at retten til utdanning skal være reell. Alle skal kunne ta høyere utdanning uavhengig av bakgrunn, økonomi og bosted. Disse medlemmer viser derfor til at regjeringen og Fremskrittspartiet og stortingsflertallet over flere år både har økt studiestøtten historisk mye og har prioritert å bygge flere studentboliger. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å gi tilsagn om tilskudd til 1 650 nye studentboliger i 2021. Mot 2 200–2 500 tilsagn tidligere år ble det i 2019 lyst ut hele 3 400 tilsagn. Dette er den

største satsingen på studentboliger noen gang. Dette resulterte dessverre likevel ikke i en økning av søknader om tilskudd. Ved utlysning av tilsagnene var det lav søkerinteresse, og kun 1 448 hybelenheter ble tildelt (samtlige omsøkte nybygg). Til sammenligning lå gjennomsnittet på ca. 1 000 tilsagn i året under den rødgrønne regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser studentboliger som et sentralt virkemiddel for å trygge studentenes økonomi, velferd og boforhold og mener det er behov for å styrke byggingen. Trass i store udekkede behov har regjeringen lave ambisjoner for studentboliger i statsbudsjettet fordi den ikke evner å levere på Stortingets vedtak. Disse medlemmer savner oppfølging fra regjeringen for å sikre at boligene Stortinget vedtar, faktisk blir bygget. Regjeringens manglende gjennomføring går ut over studentenes velferd. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen for å løse utfordringene som bremser eller stanser nye studentboligprosjekt. I den grad klimakrav fordyrer prosjektene, forutsettes dette kompensert eller forhindret på annen måte, for eksempel ved økt kostnadsramme.»

Disse medlemmer viser videre til at mange av studentsamskipnadens boliger er utdaterte, og at Arbeiderpartiet i revidert nasjonalbudsjett la fram følgende forslag til justering av lovverket slik at ubrukte midler til nybygg kan benyttes til rehabilitering og vedlikehold av studentboliger, også etter koronakrisen:

«Stortinget ber regjeringen i dialog med Samskipnadsrådet legge fram forslag til justeringer i lovverket for å åpne for at bevilgninger til samskipnadene for studentboliger også kan brukes til rehabilitering og oppgradering av eldre studentboliger etter koronakrisen er over, og ber regjeringen legge frem forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2021.»

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i alternativt statsbudsjett foreslår 3 000 nye grønne studentboliger, 1 350 flere enn regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at antallet studentboliger som ble bygget, var rekordhøyt i de årene Fremskrittspartiet var i regjering. Disse medlemmer setter derfor av penger til 225 ekstra studentboliger i forhold til regjeringens forslag, slik at de siste årenes tempo i byggingen kan holdes på samme nivå. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er satt av 18,5 mill. kroner til dette formål.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at antallet studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader fortsatt er høyt, og vil bemerke at utbyggingstakten bør økes for å møte behovet som følger av at det blir flere studenter, og sikre økt dekningsgrad. Disse medlemmer er kjent med at en del av den eldre bygningsmassen i studentsamskipnadene har behov for rehabilitering og modernisering. Derfor mener disse medlemmer at rammene og regelverket for statstilskudd bør utvides til også å omfatte rehabilitering av eksisterende boligmasse.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt dekningsgrad av studentboliger og sikre at midler til nybygging også kan gå til rehabilitering av eksisterende studentboliger.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 92 mill. kroner ut over forslaget i proposisjonen, noe som tilsvarer 1350 flere boenheter enn i regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen tidligere har lovet rekordmange studentboliger, men antallet de leverer, er nesten halvert. Dette medlem viser til at det hvert år står tusenvis av studenter i boligkø etter studiestart, og mens regjeringen øker antall studieplasser, så står antall nye studentboliger stille.

Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å bevilge penger til å bygge 4 000 nye studentboliger i 2021.

8.3 Kap. 271 og kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Komiteen viser til at NOKUT har ansvar for akkreditering av og tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning og for godkjenning av utenlandsk utdanning.

Komiteen merker seg at målene for 2021 er at universiteter, høyskoler og fagskoler skal tilfredsstillе nasjonale kvalitetskrav, men også etterstrebe å holde et høyt internasjonalt nivå.

Komiteen viser til viktigheten av å ha effektive prosesser for godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse, for raskt å kunne ta i bruk utenlandsk arbeidskraft der behovet er stort.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket der det blir foreslått å redusere bevilgningen til NOKUT, og

flertallet foreslår dermed å redusere kap. 271 post 1 med 5 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet viser videre til at det ble foreslått øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 1 og 2 foreslås redusert som følge av dette.

8.4 Kap. 272 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Komiteen viser til budsjettproposisjonen og Diku viktige rolle for utviklingen av kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, og til styrket internasjonalt samarbeid og utveksling i utdanning. Komiteen vektlegger behovet for god koordinering av Diku, Unit og NOKUTs arbeid for en helhetlig tilnærming til kvalitetsutvikling av utdanningene.

Komiteen merker seg at Diku har i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å lyse ut midler som skal gå til fleksible og tilgjengelige studietilbud, og at tilskuddet til fleksible studietilbud foreslås økt med 45,7 mill. kroner til 97,2 mill. kroner i 2021. Komiteen merker seg at det også foreslås en økning på 30 mill. for å styrke koblingen mellom utdanning og arbeidsliv.

Komiteen viser til at Diku har ansvar for å styrke internasjonalt samarbeid og utveksling i hele utdanningsløpet, og merker seg at tiltak for internasjonalisering i utdanning fortsatt opprettholdes. Komiteen viser ellers til budsjettproposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 50, 51 og 52 foreslås redusert som følge av dette.

Post 51 Tiltak for internasjonalisering

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til Meld. St. 7 (2020–2021) En verden av muligheter, hvor sentrale forhold rundt studentmobilitet blir belyst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at andelen studenter som reiser ut, til vanlig er rundt 15–16 pst., og er bekymret for at pandemien vil bidra langvarig negativt på studentmobiliteten. Disse medlemmer mener situasjonen tilsier at regjeringen tar et krafttak for å nå ambisjonene regjeringen har erklært. Praktiske utfordringer, liten støtte og bistand og høye kostnader hindrer mange studenter i å reise ut. Disse medlemmer mener mobilitets-

meldingen burde hatt løsninger på dette, men registrerer at regjeringen tillegger studentenes holdninger og lærestedenes kultur ansvaret når nasjonale mobilitetsmål ikke nås.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kritiske til at regjeringen i statsbudsjettet reduserer reisestipendet til utenlandsstudentene, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår å tilbakeføre kuttet i reisestipend til utenlandsstudenter og borteboere i sin helhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialist Venstreparti framhever at disse partiene vil at alle studenter skal ha tilbud om utenlandsopphold, og mener det trengs en langt mer aktiv politikk for å fremme både ut- og innveksling av studenter. Regjeringen har i sin periode strammet inn og bygd barrierer for studentmobilitet: Økt visumavgift, programfesting av skolepenger, krav til saldo på konto og strategier som på andre måter stenger ute studenter som har lite fra før. Disse medlemmer er skuffet over at utenlandsstudenter har vært så lavt prioritert av regjeringen, og i stor grad overlatt til seg under pandemien. Disse medlemmer ser internasjonalisering som avgjørende for både utdanning, forskning og verdiskaping i årene som kommer, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.»

«Stortinget ber regjeringen avklare regelverket rundt studenters arbeid i utlandet og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag om at utenlandsstudenter skal kunne arbeide ved siden av studiene uten å risikere å miste plass i den norske folketrygden.»

Disse medlemmer advarer om at skolepenger for internasjonale studenter vil undergrave nasjonale mål om å øke studentmobiliteten. Disse medlemmer understreker at disse partier har programfestet gratisprinsippet. Mer internasjonalisering og mangfold er nødvendig for kvaliteten både i høyere utdanning og forskning.

PANORAMA-STRATEGIEN

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen vil legge frem en revidert Panorama-strategi for 2021–2027, og har merket seg at evalueringsrapporten som ble lagt frem i mars, viste at antallet nye samarbeidsprosjekter med Panorama-land økte med 52 pst. i perioden 2012 til 2018. Disse medlemmer registre-

rer dermed at høyere utdannings- og forskningssamarbeidet Norge har hatt med Brasil, India, Kina, Russland, Japan og Sør-Afrika har gitt gode resultater. Disse medlemmer merker seg at regjeringen viser til at de overordnede prioriteringene vil bli videreført i den reviderte strategien. Disse prioriteringene er:

- Godt samspill mellom høyere utdanningssamarbeid og forskningssamarbeid
- Gode koblinger til arbeids- og næringsliv/innovasjon
- God studentmobilitet, med særlig vekt på gjensidig utveksling som inngår i et bredere faglig/institusjonelt samarbeid
- Godt samspill mellom bilateralt og multilateralt samarbeid, med særlig vekt på EUs rammeprogrammer for hhv. utdanning og forskning

Disse medlemmer merker seg at regjeringen åpner for at det kan bli aktuelt å innlemme flere land i samarbeidet, men vil vurdere det etter dialog med sektoren. Disse medlemmer merker seg videre at regjeringen vil fremheve FNs bærekraftsmål i den reviderte strategien, noe disse medlemmer ser på som svært positivt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen vil legge fram en revidert Panorama-strategi for perioden 2021–2027, og at regjeringen i mobilitetsmeldingen signaliserer at flere studenter skal stimuleres til å velge utveksling i de seks landene strategien inkluderer. Disse medlemmer stiller spørsmål ved selve grunnlaget for en videreført strategisk satsing på nettopp disse utvalgte landene, mener at internasjonalt samarbeid om høyere utdanning og forskning bør være bredt og mangfoldig, og er skeptiske til ytterligere konsentrasjon av dette samarbeidet rundt Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika.

8.5 Kap. 273 Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning

Komiteen merker seg at departementet vil legge til rette for tryggere lagring og en sterkere delingskultur for digitale læringsressurser i høyere utdanning, og at Unit har startet arbeidet med en felles nasjonal løsning for lagring og deling av digitale læringsressurser.

Komiteen merker seg at departementet vil styrke arbeidet universitet og høyskoler gjør for at de som underviser, skal oppnå god utdanningsfaglig digital kompetanse, og imøteser forslaget om at det innhentes mer kunnskap om effektene av digital teknologi for utdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 50 foreslås redusert som følge av dette.

8.6 Kap. 274 Universitetssenteret på Svalbard

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

8.7 Kap. 275 og kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning

Komiteen merker seg at departementet foreslår å videreføre bevilgningen på 38,5 mill. kroner til Markom2020 for å styrke de maritime profesjonsutdanningene og fagskoleutdanningene. Fra 2022 vil midlene bli forvaltet av Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku). Satsingen på maritim kompetanse gjennom Diku vil ha særlig oppmerksomhet mot endrede kompetansebehov som følge av digitalisering og grønn skipsfart. Komiteen vil understreke betydningen av en videre satsing på bredden av maritim kompetanse, da dette er viktige utdanningsfelt for havnasjonen Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 21 foreslås redusert som følge av dette.

Flertallet viser til budsjettforliket der det blir foreslått å redusere bevilgningen til en tilskuddsordning for oppgradering og tilpasning av forsknings- og utdanningsarealer, og flertallet foreslår dermed å redusere kap. 275 post 45 med 25 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet er tilfreds med at Kunnskapsdepartementet fortsetter å gi støtte til ulike kvalitetsfremmende tiltak innenfor høyere utdanning og forskning.

Flertallet vil spesielt løfte fram satsingen på kvalitetsfremmende arbeid med praksis i lærerutdanningene, og merker seg at disse tildelingene foreslås videreført.

Komiteen viser videre til Academia Borealis og Agder Vitenskapsakademi som vitenskapsakademier ved henholdsvis UiT – Norges Arktiske Universitet og Universitetet i Agder. Akademiene ved UiA og UiT mottar ikke støtte for sin virksomhet. Komiteen viser til merknad om Agder Vitenskapsakademi i Statsbudsjett 2020 om mulig støtte i lys av sin store aktivitet med både nasjonal og særlig internasjonal deltagelse. Komiteen vil peke på at det ville være naturlig at man ved en gjennomgang av finansiering av vitenskapsaka-

demiene legger til rette for at Academia Borealis, Agder Vitenskapsakademi og eventuelt andre blir vurdert i ordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til det viktige arbeidet de norske vitenskapsakademiene gjør for å fremme vitenskapelig virksomhet og forståelsen for vitenskapens betydning i samfunnet. Disse medlemmer mener regjeringen bør vurdere muligheten for statsstøtte til flere enn i dag.

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen ikke har fremmet forslag om støtte til Agder Vitenskapsakademi. Dette akademiet er blant de tre klart største allmennakademiene i landet og det eneste av de tre som ikke får støtte. Disse medlemmer viser til merknaden om Agder Vitenskapsakademi i fjor, og ber igjen om at dette akademiet ved neste anledning blir vurdert for støtte.

Disse medlemmer understreker betydningen av høyere utdanning og kompetanse for omstillingsprosesser, og viser til situasjonen i Kongsvingerregionen, med lav sysselsetting og befolkningsnedgang, men også et høgskolesenter med utviklingspotensial. Disse medlemmer registrerer at studietilbudene i Kongsvinger svarer på nasjonale behov og bidrar til å dekke ulike kompetansegap i privat og offentlig sektor. Disse medlemmer ser det som vesentlig at studieplassene som foreslås i statsbudsjettet også kommer Høgskolen i Innlandet og Kongsvingerregionen til gode, for eksempel i form av studieplasser innenfor helse, bærekraftsøkonomi og digital ledelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås 3 000 studieplasser i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Bjerknessenteret er verdensledende på karbonsyklus i havet, og på fortidsklima, som er avgjørende for å forstå klimaendringer i nåtid og fremtid.

Disse medlemmer har merket seg at Bjerknessenteret er opptatt av å få en varig grunnfinansiering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at den norske maritime klyngens globale lederposisjon er avhengig av at Norge er i front på utdanning, etterutdanning og kompetanseutvikling. Det er derfor avgjørende at vi har gode utdannings- og forskningsinstitusjoner som gir oss den riktige kompetansen på sjø og land. Disse medlemmer vil særlig trekke frem MARKOM som en viktig satsing, og at digitalisering er en viktig faktor for en fremtidsrettet og verdiskapende næring. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det foreslås

å bevilge 5 mill. kroner til en gradvis opptrapping av digitalisering i maritim utdanning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på Norges Vitenskapsakademi for Polarforskning (NVP) og betydningen av deres arbeid. Med 168 medlemmer fra 20 land prioriterer dette lille akademiet et bredt internasjonalt samarbeid om mange prosjekter i inn- og utland. Med tverrfaglige tilnæringer utfyller akademiet aktiviteter som vanligvis har en disiplinær karakter. Akademiet fungerer som en brobygger mellom parter som kan ha motstridende interesser og agendaer. Akademiet ønsker å utvide gruppen av institusjonelle medlemmer, bl.a. for å videreutvikle samarbeidet med privat sektor. NVP er dessuten det eneste vitenskapsakademiet for polarområdene og viktig for Norge som ledende polarnasjon. Dersom NVP ikke kan opprettholdes, kan andre aktører lett overta både idéen og føringene. Dette medlem ønsker derfor at dette forskningsmiljøet vurderes med en liten basisstøtte for å opprettholde sin aktivitet, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om basisstøtte til Norges Vitenskapsakademi for Polarforskning for å opprettholde akademiets aktivitet senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021.»

Studiesentre

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er opptatt av å legge til rette for desentraliserte studietilbud. Da regjeringen Solberg tok over i 2013, ble det blåst støv av kompetansepolitikken. Siden den gang har regjeringen fått på plass flere ordninger slik som bransjeprogram, fagbrev på jobb og fleksible og desentraliserte studietilbud, som bidrar til at folk over hele landet uavhengig av hvilken livssituasjon de er i, kan få kompetanseheving. Flertallet mener studiesentrene har en viktig regional funksjon i dette arbeidet og viser til budsjettenigheten mellom disse partiene i komiteen hvor det foreslås å flytte 439 000 kroner fra kap. 289 post 51,71 og 72 til kap. 275 post 70 til Nord-Troms studiesenter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at høyere utdanning skal være tilgjengelig i hele landet. Disse medlemmer vil framheve at studiesentrene er levende utdanningsmiljøer som gjør en viktig innsats og bidrar til å utdanne etterspurt arbeidskraft. Studiesentrene rundt om i landet kjenner og tar utgangspunkt i næringslivets og regionens behov, medvirker til regional utvikling og har en avgjørende rolle i distribusjonen av de fleksible utdanningene som utvikles. Ved å ta i bruk mulighetene som

finnes ved de desentrale studiesentrene, gis befolkningen mulighet til å ta utdanning uavhengig av bosted, livssituasjon og økonomi. Disse medlemmer understreker at det er viktig at studiesentrene har en forutsigbar finansiering og blir anerkjent som den viktige delen av kompetansepolitikken de er. Disse medlemmer mener derfor regjeringen bør vurdere å la studiesentrene bli søknadsberettiget til midler til fleksibilisering og desentralisering av høyere utdanning, tildelt gjennom Diku og Kompetanse Norge. Videre mener disse medlemmer regjeringen bør vurdere å utarbeide incentiver til universitets- og høyskolesektoren for å øke tilbudet fra sektoren.

Disse medlemmer viser til at målene om læring hele livet i hovedsak må løses gjennom en kombinasjon mellom arbeid og kompetansepåfyll. Disse medlemmer viser til at utdanningsinstitusjonene har lang erfaring med å tilby etter- og videreutdanning for voksne gjennom nettbaserte tilbud, enten som ren fjernundervisning eller i kombinasjon av nett- og samlingsbaserte tilbud. Disse tilbudene blir distribuert gjennom ulike løsninger, der blant annet kommuner og fylkeskommuner har etablert studie- og utdanningssentre lokalt som fungerer som infrastruktur for formidling av universitets-, høyskole- og fagskoletilbud. Studiesentrene tar utgangspunkt i næringslivets og regionens behov og medvirker også til regional utvikling. Studiesentrene gir befolkningen mulighet til å ta utdanning uavhengig av bosted, livssituasjon og økonomi. Disse medlemmer er opptatt av at regjeringen sikrer studiesentrenes framtidige rolle.

Disse medlemmer mener de lokale studie- og utdanningssentrene har en viktig funksjon i den lokale og regionale kompetanseutviklingen ved at de besitter direkte kunnskap om både lokalt nærings- og arbeidsliv og utdanningsinstitusjonene, og kan på den måten fungere som nav mellom tilbydere og de som etterspør kompetanseutvikling. Siden studie- og utdanningssentrene er fysiske møtesteder for studenter som følger nettbaserte studier, så fyller de også behovet for tilhørighet og et studiemiljø.

Som en videre oppfølging av kompetansereformen fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 med forslag som sikrer en forutsigbar grunnfinansiering av infrastrukturen og arbeidet med tilrettelegging av studietilbud som skjer gjennom lokale studie- og utdanningssentre.»

Disse medlemmer mener økt ansvar og fokus på kompetanseheving i fylkene er riktig og viktig, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan studie- sentre, karriereveiledning og ytterligere tilbud hos fylkeskommunene kan styrkes for å sikre bedre tilgang til utdanning i hele landet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

9. Forskning

9.1 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen og har merket seg at De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) har stor aktivitet rundt sin virksomhet og at komiteene oppfyller målene som er satt for virksomheten. Komiteen vil understreke viktigheten av FEKs rolle og arbeid for å sikre at all forskning skjer i samsvar med anerkjente forskningsetiske normer, og mener at dette arbeidet bør videreføres og videreutvikles.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd

Komiteen vil fremheve Norges forskningsråds helt sentrale rolle i forsknings- og innovasjonssystemet, med strategiske så vel som operative oppgaver. Forskningsrådet koordinerer og sikrer kvalitet og relevans i forskningen. Forskningsrådet administrerer konkurranse om forskningsmidlene, gir råd til regjeringen og fremmer forskning nasjonalt og internasjonalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere bevilgningen til Forskningsrådet, og flertallet foreslår dermed å redusere denne med totalt 50 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

På rammeområde 16 innebærer dette reduksjoner på kap. 285 post 52, 53, 54 og 55, på kap. 902 post 50 og 51, og på kap. 1137 post 50 og 51. I tillegg foreslås det reduksjoner på bevilgninger til forskning under Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Olje- og energidepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Flertallet viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertal-

let viser til at bevilgningen på postene på dette kapitlet foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forliket legger inn flere kutt i forskning for å finansiere andre tiltak i budsjettet, både ved å direkte redusere overføringer til Forskningsrådet med 50 mill. kroner, og ved å øke ABE-kuttene med ytterligere 0,1 pst. til totalt 0,6 pst. Disse medlemmer mener forlikspartene dermed ytterligere svekker et allerede labert forsknings- og utviklingsbudsjett, og forsterker de sterkt kritiserte osthøvelkuttene med ytterligere ABE-kutt. Disse medlemmer vil i den sammenheng vise til at også i budsjettet for 2020 sa Forskningsrådet på høringen at:

«Samtidig er forskningsbudsjettet for 2020 for svakt sett i forhold til de store omstillingene vi skal gjennom og som krever mer forskning og innovasjon.»

Disse medlemmer mener denne beskrivelsen forsterkes med forskningskuttene gjort i forliket, og understreker at kuttene som rammer flere departementer og samfunnssektorer, ikke vil bidra til nødvendig omstilling av Norge gjennom koronakrisen.

Disse medlemmer vil peke på forskningens betydning for å opprettholde og videreutvikle demokrati, gode velferdstjenester, et konkurransedyktig næringsliv og framtidig verdiskaping. Disse medlemmer mener det er nødvendig med en generell styrking av Norges forskningsinnsats og kunnskapsbaserte samfunnsutvikling, og spesielt innenfor forskning på klima og bærekraft, bioøkonomi, marine og maritime næringer, datasikkerhet og utvikling av velferdssamfunnet.

Disse medlemmer registrerer at Norges forskningsråd i statsbudsjettet flere år på rad er tildelt såkalte tekniske kutt, som er forutsatt ikke å gå ut over forskningsaktiviteten. Disse medlemmer mener regjeringen bør sikre mer forutsigbarhet og langsiktighet i styringen av og tildelingene til en samfunnsaktør av Forskningsrådets betydning.

Post 52 Langsiktig, grunnleggende forskning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere post 52 med 10,3 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at omstilling og fornyelse krever reell satsing på forskning og utvikling, og viser til Arbeiderpartiets budsjett for 2021, der det foreslås å styrke forskningsinnsatsen med 150 mill. kroner til forskning

for klima, bærekraft og nye næringer, inkludert nye programmer i Forskningsrådet og etablering av nye toppforskningsentre. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen svekker langsiktig grunnleggende forskning, i en tid der samfunnets åpenbare behov er styrkede forskningsprioriteringer.

Post 53 Sektorovergripende og strategiske satsinger

Komiteen viser til at stimuleringsmidler for økt EU-deltakelse (STIM-EU) for norske forskningsinstitutter har vært helt sentral, for å gi instituttene forutsigbare rammer for deltakelse i Horisont 2020, og har delvis kompensert for kostnadene ved deltakelse i rammeprogrammet. Komiteen understreker at STIM-EU-ordningen er avgjørende for å gi instituttene forutsigbare vilkår for deltakelse i Horisont Europa, slik at de fortsatt kan være en motor i norske virksomheters EU-deltakelse, og Norge får den fulle nytten av å delta.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere post 53 med 8,2 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet viser til at regjeringens mål er at instituttene fortsatt skal utnytte mulighetene som deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon gir, og vil vurdere stimuleringsordninger som kan bidra til det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker betydningen av at STIM-EU, som en differensiert ordning for institutter med grunnbevilgning under 15 pst., videreføres som en forutsigbar ordning i programperioden for Horisont Europa. Disse medlemmer ser at ordningen setter instituttene i stand til fortsatt å være en drivkraft for å øke norsk utbytte av deltakelse i Horisont Europa.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Norge har et utfordret potensial i kommersialisering av forskning. Teknologioverføringskontorenes oppgave er å overføre eiernes FoU-resultater til nye bedrifter, eller bidra til kommersialisering i eksisterende bedrifter. Regjeringen har iverksatt et arbeid med å gjennomgå det næringsrettede virkemiddelapparatet. Kommersialisering av forskning bør sees i sammenheng med gjennomgangen. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som styrker teknologioverføringskontorenes arbeidsvilkår og sikrer fleksibel finansiering i den tidligste fasen av et kommersialiseringsløp. Dersom denne finansieringen blir borte, vil tempoet i innovasjonene reduseres, og Nor-

ge vil få mindre kommersialisering ut av forskningen ved landets offentlige forskningsinstitusjoner. Dette må sees i sammenheng med regjeringens gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet.»

Post 54 Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse og post 55 Virksomhetskostnader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket, der det blir foreslått å redusere post 54 med 4,6 mill. kroner og post 55 med 4,5 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

9.3 Kap. 286 Regionale forskningsfond

Komiteen understreker at regionale fond skal styrke regionenes forskningsevne og bidra til økt kompetanse, innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft rundt om i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for om regjeringens finansiering av fylkeskommunene vil gi nok handlingsrom til at fylkeskommunene kan bidra med egne midler til regional forskning og utvikling. Disse medlemmer understreker betydningen av statlig helhetlig tilrettelegging for at de regionale forskningsfondene skal kunne mobilisere til forskningsinnsats som bidrar til innovasjon i regionene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at de regionale forskningsfondene spiller en viktig rolle i de respektive regionene. Disse medlemmer mener at det i 2021 er særlig viktig å styrke fylkeskommunenes og regionenes mulighet for å stimulere til økt forskning for å møte næringslivets behov for omstilling og innovasjon for å håndtere konsekvensene av koronapandemien.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 20 mill. kroner ut over forslaget i proposisjonen.

9.4 Kap. 287 Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter

Komiteen vil understreke den sentrale rollen de samfunnsvitenskapelige forskningsinstituttene spiller i norsk forskningsaktivitet, ikke minst når det gjelder anvendt forskning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og ef-

fektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på denne posten foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til instituttsektorens betydning for forsknings- og innovasjonssystemet og ulikhetene i basisfinansiering instituttene imellom. Disse medlemmer viser videre til regjeringens instituttstrategi, der det er et premiss for fremtidig politikktutvikling å se instituttsektoren i sammenheng, og fremmer derfor dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen, som del av kunnskapsgrunnlaget for revisjonen av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, utrede norske institutters rammevilkår sammenlignet med institutter i andre europeiske land og vurdere om langtidsplanen bør inneholde en opptrappingsplan for grunnfinansiering til instituttene.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett med forslag om å bevilge 11 mill. kroner ut over forslaget i proposisjonen.

9.5 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak

Komiteen viser til at kapitlet blant annet omfatter midler til internasjonalt samarbeid for å heve kvaliteten nasjonalt, inkludert bilateralt samarbeid med prioriterte land, bevilgninger til Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, UNESCO-kontingent og andre UNESCO-formål.

Komiteen merker seg at målet for 2021 er at Norge skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor utdanning, forskning og integrering, og komiteen understreker at det er svært viktig å legge til rette for at norske utdannings- og forskningsmiljø kan delta aktivt i internasjonalt samarbeid.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at Norge skal delta i EUs neste rammeprogram, som starter opp i januar 2021, Horisont Europa (2021–2027), og EUs tiltakspakke for gjenoppbygging etter covid-19-pandemien, «Next Generation EU» (2021–2024). Rammeprogrammet har tre hovedområder: fremragende forskning, globale utfordringer og et konkurransedyktig europeisk næringsliv, og et innovativt Europa.

Komiteen viser også til at regjeringen foreslår at Norge skal delta i EUs neste programperiode for Erasmus+ (2021–2027).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 21 foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker betydningen av EUs forskningsprogrammer og de betydelige muligheter som nå ligger i Erasmus+. Disse medlemmer mener det er verdt å merke seg EUs tydelige prioritering av utdanning og forskning som virkemidler for grønn og rettferdig omstilling. Disse medlemmer understreker at internasjonalt samarbeid generelt, og deltakelse i EUs rammeprogram spesielt, er avgjørende i en verden der både de store samfunnsutfordringene, kunnskapen og løsningene er globale.

9.6 Kap. 289 Vitenskapelige priser

Komiteen viser til hvordan koronapandemien har ført til større interesse for og tillit til forskning i befolkningen. Komiteen mener det er viktig å opprettholde samfunnets oppmerksomhet om forskningens rolle.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringens internasjonale forskningspriser har en viktig funksjon med å anerkjenne fremragende forskning og øke oppmerksomheten om forskning i samfunnet. Flertallet er enige om å omprioritere prisvekstjusteringen til disse prisene i 2021. Flertallet understreker at dette ikke skal gå ut over de andre tilhørende aktivitetene under disse postene.

Disse medlemmer viser videre til budsjettenighet mellom komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, og foreslår dermed å flytte totalt 1,439 mill. kroner fra kap. 289 fordelt slik:

- post 51 Holbergprisen 555 000 kroner
- post 71 Abelprisen 522 000 kroner
- post 72 Kavliprisen 363 000 kroner

Av dette flyttes 439 000 kroner på kap. 275 post 70, og 1 mill. kroner til kap. 226 post 21.

10. Utdanningsstøtte

10.1 Kap. 2410, kap. 5310 og kap. 5617 Statens lånekasse for utdanning

Komiteen viser til at Lånekassen er et av de viktigste verktøyene for å utjevne sosiale forskjeller i Norge.

Lånekassen sikrer hver enkelt like muligheter til å ta høyere utdanning, uavhengig av studentens eller foreldrenes bakgrunn eller inntekt. Komiteen vil understreke Lånekassens betydning framover, i et mer og mer kunnskapsintensivt samfunn, hvor behovet for spesialisert kompetanse vil øke. Komiteen vil videre understreke at effektive og fleksible ordninger er særlig viktig i situasjonen vi har i dag, der koronapandemien skaper store utfordringer for mange.

Komiteen er tilfreds med at Lånekassen i stor grad har nådd opp til kravene som ble satt om å tilby kundene brukervennlige, raske og korrekte tjenester. I tillegg er det positivt at arbeidet med digitalisering er kommet så langt.

Komiteen støtter for øvrig Kunnskapsdepartementets overordnede mål for Lånekassen, knyttet til brukervennlige, raske og korrekte tjenester, effektiv og sikker forvaltning av utdanningsstøtteordningene, og at Lånekassen skal bidra til å utvikle utdanningsstøtteordningene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke prosentsatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 1 foreslås redusert som følge av dette.

Flertallet vil trekke frem at prosessen med innføring av elleve måneders studiestøtte nå er fullført, og at regjeringen og Fremskrittspartiet gjennom perioden i tillegg har indeksjustert studiestøtten. Det innebærer at heltidsstudenter nå reelt sett har 14 600 kroner mer å rutte med enn de ville hatt uten regjeringspartiernes samlede satsinger på studiestøtten siden 2014.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at det verdiskapende arbeidslivet får tilgang på nok kvalifisert arbeidskraft. Flere elever må velge yrkesfag, og derfor bør incentivene til dette styrkes. Videre vil disse medlemmer vise til viktigheten av at norsk ungdom skal ha mulighet til å ta den utdanningen de er kvalifisert for, uavhengig av sosial og økonomisk status og bosted. Disse medlemmer vil derfor øke utstyrsstipend og borteboerstipend til elever i videregående skole. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det er foreslått å bevilge 38 mill. kroner ekstra til utstyrsstipend og 22,6 mill. kroner ekstra til borteboerstipend.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at for å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning, må studentene ha gode rammevilkår. Da er studiestøtten nødt til å økes betraktelig. Dette medlem ønsker en gradvis opptrapping

av studenters studiestøtte og viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås at denne opptrappingen starter på 1,3 G av folketrygden. Et slikt løft for studenter og utdanning har Norge råd til, hvis man lar være å bevilge store summer til skattekutt. Det er ingen tvil om hva som er best i et langsiktig samfunnsperspektiv.

Krisestøtte ved inntektsbortfall

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til viktigheten av krisestøtteordningen som ble innført våren 2020 for studenter som opplevde inntektsbortfall som følge av covid-19-pandemien. Disse medlemmer viser til at Stortinget ba regjeringen finne ordninger innenfor Lånekassens egne systemer, ikke Nav, og fulgte dette opp.

Disse medlemmer vil peke på at det ikke var mulig å forutsi et presist tall på hvor mange studenter som ville benytte seg av ordningen med tilleggs lån. I beregningen som ble lagt frem for Stortinget, jf. Prop 67 S (2019–2020), la regjeringen til grunn at om lag 50 pst. av de som mottok utdanningsstøtte våren 2020, ville søke tilleggs lånet.

Disse medlemmer viser til at tall fra Lånekassen viser at 47 186 studenter søkte tilleggs lånet. Dette utgjør om lag 20 pst. av de ca. 236 000 elever og studenter som fikk tilsendt tilbud om lånet. I tillegg til studentene søkte også 1 955 voksne elever med ungdomsrett i videregående opplæring på ordningen. Dette utgjør om lag 30 pst. av de voksne elevene med ungdomsrett som fikk tilbud om lånet. Totalt har det blitt betalt ut om lag 1,2 mrd. kroner. Disse medlemmer peker på at det dermed ble benyttet og utdelt nær 400 mill. kroner av den milliarder som Stortinget bevilget til omgjøring til stipend. Disse medlemmer viser til at det er helt vanlig praksis at restbeløpet går tilbake til fellesskapet. Slik er det også med det som gjenstår av krisepakker på andre områder.

Disse medlemmer vil understreke at ordningen med tilleggs lån med delvis omgjøring til stipend var ment som et målrettet tiltak for å hjelpe de som var i en vanskelig økonomisk situasjon, ikke en rett til ekstra lån for alle. At det ikke var flere studenter som søkte tilleggs lånet, kan tyde på at det heldigvis var færre enn forventet som mistet inntekt og har klart seg bedre enn fryktet. Disse medlemmer mener det er viktig å følge med på utviklingen i situasjonen for studenter og elever, både når det gjelder økonomiske og andre forhold gjennom pandemien, og merker seg at regjeringen vil gjøre vurderinger av om det er nødvendig med ytterligere tiltak til våren.

Disse medlemmer vil minne om at denne regjeringen bygger dobbelt så mange studentboliger som Arbeiderpartiet gjorde, den har økt studiestøtten og innført elleve måneders studiestøtte, i motsetning til

Arbeiderpartiet, som underjusterte studiestøtten gjennom sin regjeringsperiode og aldri innfridde løftet om 11 måneders studiestøtte. Disse medlemmer er derfor glad for at studentene har mer å rutte med etter syv år med regjeringspartiene og Fremskrittspartiet enn de ville hatt dersom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiets studentpolitikk hadde fortsatt i samme retning som før 2013.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker studenters sårbare økonomiske situasjon, usikkerheten på arbeidsmarkedet og betydningen av økonomisk trygghet for studenters gjennomføring, og viser til at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ved gjentatte anledninger har bedt regjeringen videreføre krisestøtte til studenter med inntektsbortfall. Disse medlemmer frykter at flere studenter med svak økonomi kommer til å avbryte studiene, og viser til at pandemien rammer sosialt skjevt i hele verden, og understreker betydningen av å unngå at studenter med lite fra før må forlate høyere utdanning som følge av pandemien. Disse medlemmer mener det var feil av regjeringen å stanse krisestøtten fra juli 2020. Disse medlemmer viser videre til at når under halvparten av Stortingets krisestøtte til studentene er utbetalt, kan dette skyldes at regjeringens innretning, med hovedvekt på lån, ikke traff målgruppen. Disse medlemmer viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen planlegge krisestøtte for studenter for våsemesteret 2021, slik at ordningene er klare når det blir aktuelt, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2021.»

Borteboerstipend

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener ordningen for borteboere ikke er god nok, og viser til at regjeringen har gjort store kutt i flere av stipendordningene for elever i videregående opplæring. De samlede kuttene i stipendordningene er på over 770 mill. kroner i året, der 42 mill. kroner er kuttet i borteboerstipendet. Dette er gjort uten at regjeringen kan svare på om ordningen fremdeles sikrer elever over hele landet lik rett til utdanning. Disse medlemmer viser til regjeringens nordområdemelding Meld. St. 9 (2020–2021) «Mennesker, muligheter og norske interesser i nord», der ungdomspanelet som har gitt dem råd om en nordområdepolitikk for ungdom, skriver følgende:

«Stipendordningen for elever i videregående og studenter er ikke god. Borteboerstipendet er altfor lite, det dekker ikke kostnader til å bo engang. Dette kan skape et klasseskille, der noen ikke tar seg råd til å gå på vide-

regående skole eller studere. Det bør være tilbud om utdanning og videregående skole nær der man bor, fordi det er der man har tilknytning.»

Disse medlemmer vil be regjeringen ta ungdommens råd på alvor.

Disse medlemmer viser til at det er dobbelt så høyt frafall blant elever som er borteboere sammenlignet med hjemmeboere, ifølge SINTEF-rapporten «Intet menneske er en øy» fra 2007. Det samme viste rapporten «Bortvalg og gjennomstrømming i videregående skole i Finnmark» fra Norut (2009). Denne viste også at flere borteboere enn hjemmeboere oppgav at de sluttet fordi de var skoleleie og manglet motivasjon. Forskerne peker på at manglende nettverk og støtte for borteboere kan være en forklaring. Disse medlemmer viser til at regjeringen i svar på budsjettspørsmål oppgir at de ikke har oversikt over utviklingen i frafall blant borteboere. Disse medlemmer viser til at regjeringen vil innføre tvungent karakterbasert opptak over hele landet, dette vil kunne føre til flere borteboere.

Disse medlemmer mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av stipend- og låneordningene for elever i videregående opplæring for å få oversikt over hvordan kutt, endringer og andre forhold samlet sett slår ut, og om prinsippet om lik rett til utdanning fremdeles er ivarettatt.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av konsekvensene av endringene i stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring siden 2014, og en vurdering av om nivået på utstyrsstipendene ivaretar prinsippet om lik rett til utdanning.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringen, både i de foregående budsjettbehandlingene i forrige periode og i denne perioden, gradvis svekker stipendordningene for elever i videregående opplæring. Spesielt har det gått ut over elever og læringer innenfor yrkesfaglige utdanningsprogram som må bo på hybel for å fullføre sitt utdanningsløp. Disse medlemmer mener dette er nok et distriktsfiendtlig grep, og reagerer på at regjeringen på denne måten påfører denne elevgruppen en kostnadsulempe sammenlignet med hjemmeboende elever. Disse medlemmer er bekymret for hvordan dette påvirker elevenes motivasjon og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bostipendet med 2 000 kroner per elev fra høsten 2021 med til sammen 22,6 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det at det er for dyrt å ta videregående opplæring ikke skal bidra til frafall, og prinsippet om gratis utdanning skal også gjelde på videregående skole. Borteboerstipendet dekker ikke utgifter som borteboende elever faktisk har, som kan bety forskjellen på utdanning eller ikke for mange elever. Dette medlem er bekymret for hvordan dette påvirker elevenes motivasjon og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der bostipendet for elever i videregående skole foreslås økt med 120 mill. kroner.

Utstyrsstipendordning i videregående opplæring

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringens partiene, sammen med Fremskrittspartiet, foretok en endring i grunnstipendet i 2015 slik at dette ble bedre målrettet til de elevene som trengte det mest, og hvor elever med foreldre med lav inntekt fikk opp mot 10 000 kroner mer i stipend. Disse medlemmer vil også peke på at man har startet med å justere utstyrsstipendene slik at de i større grad er tilpasset stipend og faktiske utgifter ved valg av ulike yrkesfag. Disse medlemmer trekker frem regjeringens igangsatte arbeid med en ny stortingsmelding som vil ta disse spørsmålene videre, sammen med spørsmålene rundt borteboerstipend, og hvor det vil bli levert en helhetlig politikk for hvordan man kan bidra til å styrke innhold og tilgang på videregående opplæring for ungdom i hele Norge. Disse medlemmer er fornøyd med de mange tiltak som man har levert de siste årene, og at man ser en økning i gjennomføringen i videregående opplæring, og ser frem til nye tiltak for å ytterligere styrke kvalitet, innhold og gjennomføring i videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til gratisprinsippet i videregående opplæring og at en forutsetning for dette er et samsvar mellom elevenes utgifter og utstyrsstipendet. Det er viktig at økonomi ikke er et hinder for å velge utdanning. Disse medlemmer vil understreke behovet for at flere velger yrkesfaglig utdanning i framtida, og det er følgelig viktig å legge til rette for at alle har råd til å fullføre utdanningen. Disse medlemmer viser til at det ikke er samsvar mellom stipendsatsene for innkjøp av nødvendig utstyr til bruk i opplæringen og de reelle utgiftene som elevene har til utstyr i enkelte utdanningsprogram. For å sikre gratisprinsippet i videregående opplæring og utjevne kostnadsforskjellene mellom ulike utdanninger mener disse medlemmer det er

nødvendig å justere stipendsatsene i tråd med det reelle kostnadsnivået.

Dagens stipendordning er avhengig av hvilket utdanningsprogram en tar, men stadig flere elever har ikke råd til å kjøpe nødvendig utstyr. Disse medlemmer er bekymret for den negative utviklingen, som gjør at elever blir «utestengt» fra undervisningen på grunn av at de ikke har råd til å kjøpe nødvendig utstyr.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige justeringer i stipendordningen for videregående opplæring, slik at elever på studieretninger med store egenandeler til verneutstyr eller annet utstyr/materiell som er nødvendig for å følge opplæringen, får dekket dette fullt ut.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil vise til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 377 mill. kroner, herunder forslaget i finansinnstillingen om å øke satsene for utstyrsstipend med til sammen 50 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at ungdom i videregående opplæring ikke får dekket kostnader knyttet til personlig utstyr og materiell fullt ut. Dagens stipendordning er avhengig av hvilket utdanningsprogram en tar, men stadig flere elever har ikke råd til å kjøpe nødvendig utstyr. Dette medlem er bekymret for den negative utviklingen, som gjør at elever blir «utestengt» fra undervisningen på grunn av at de ikke har råd til å kjøpe nødvendig utstyr. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke utstyrsstipendet i videregående skole med 50 mill. kroner.

Studenter som får barn

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til ordningen med foreldrestipend. Disse medlemmer mener det er viktig å tilrettelegge for familieliv under og rett etter studier, og er fornøyd med at man fra 2020 har gitt en rett til foreldrestipend hvis du får barn innen sju måneder etter at du har fullført en grad i høyere utdanning eller fagskoleutdanning, og du ikke lenger er i utdanning. Retten til foreldrestipend kan også gjelde om du får barn mindre enn 46 uker før du fullfører en grad, i inntil 49 uker, selv om du slutter i utdanningen etter at graden er fullført.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge har laveste fruktbarhet siden 1930-tallet, og mener at det trengs aktiv politikk

for å bidra til at nordmenn får barn tidligere i livet. Disse medlemmer mener det trengs mer aktiv tilrettelegging for studentforeldre, i form av tilrettelagte studieløp, permisjonsordninger, økonomiske støtteordninger, studentbarnehage tilbud med mer, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig tiltakspakke for å gjøre det enklere å være student med barn.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser at studenter som blir foreldre, får beskjeden engangsstøtte og noe omgjøring av studielån til stipend, men ikke tjener opp rettigheter til foreldrepermisjon og heller ikke har studiestøtte om sommeren. Dette skaper praktiske vanskeligheter for de som blir foreldre som studenter. Barnefødsler utsettes ofte til endt studietid, og det fødes færre barn enn det kunne ha gjort ved bedre tilrettelegging. Disse medlemmer mener det må være et mål at heltidsstudenter med barn får helårs studiestøtte og betalt foreldrepermisjon.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås at alle skal ha rett til foreldrepermisjon, ikke bare de som har hatt arbeidsinntekt lenge nok, og vil derfor innføre en minsteytelse for foreldrepenger på 2 G som alle foreldre skal ha rett på, uansett hvilken livssituasjon eller bakgrunn de har.

Reisestipend

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil framheve at regjeringen gjennom å halvere reisestipendet for utenlandsstudenter vanskeliggjør utvekslingen av studenter fra Norge. Disse medlemmer peker videre på at regjeringen har gjennomført tiltak som øker barrierene for innveksling: Økt visumavgift hever den økonomiske terskelen, og avvikling av kvoteprogrammet har medført en synkende andel studenter fra det globale sør. Disse medlemmer understreker at internasjonal mobilitet må være mulig for alle studenter, og understreker betydningen av gode økonomiske og praktiske ordninger som bidrar til dette. Disse medlemmer advarer mot å innføre skolepenger for studenter utenfor EU/EØS.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet har gått imot regjeringens kutt i stipend til elevene i hele inneværende regjeringensperiode. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen i forslaget til statsbudsjett halverer reisestipendet til utenlandsstudenter, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der midlene foreslås tilbakeført i sin helhet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til proposisjonen og regjeringens kutt i reisestipend for studenter som studerer i land utenfor Norden, noe disse medlemmer mener vil være å påføre utenlandsstudentene en ytterligere økonomisk belastning i tillegg til den kostnaden de allerede bærer ved å studere i utlandet, samt ulemper og merkostnader som følger av den pågående koronapandemien. Disse medlemmer mener regjeringens forslag vil virke mot målsettingen om økt internasjonalisering, og det vil slå skjevt ut i rekrutteringen til utenlandsstudier. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen med 16,5 mill. kroner for å reversere regjeringens usolidariske kutt i reisestipendet for studenter som studerer i land utenfor Norden.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der regjeringens kutt på 13,6 mill. kroner er reversert.

11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet

11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd

Komiteen viser til at Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjonsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Forskningsrådets tre hovedoppgaver er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser.

Komiteen viser til at tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet primært skal bidra til målet om økt verdiskaping i næringslivet, og målet om å møte store samfunnsutfordringer innenfor det strategiske området Hav. Komiteen viser til at Forskningsrådet skal bidra til konkurransedyktige havnæringer og til kunnskaps- og teknologiutvikling for forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene for å sikre et rent og rikt hav og produksjon av sunn og trygg sjømat. Komiteen understreker viktigheten av en fortsatt satsing på forskning for de havbaserte næringene: fiskeri, havbruk, petroleum, maritim, fornybar energi og også nye næringer, for å kunne gi økt verdiskaping.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket der det blir foreslått å redusere kap. 920 post 50 med 9 mill. kroner og post 51 med 2,2 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet viser videre til at det ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 50 foreslås redusert som følge av dette.

11.2 Kap. 923 Havforskningsinstituttet

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på postene på dette kapittelet foreslås redusert som følge av dette.

11.3 Kap. 926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen. Komiteen registrerer at økt fokus på havforskning har medført et behov for å revitalisere samarbeidet om bruk av statens forskningsfartøy, og at Havforskningsinstituttet i 2021 vil arbeide med å styrke samarbeidet mellom institusjoners bruk av fartøy og instrumenter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 1, 2 og 21 foreslås redusert som følge av dette.

11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det i budsjettforliket ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 50 og 72 foreslås redusert som følge av dette.

12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet

12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon

Komiteen viser til at den viktigste oppgaven for landbruks- og matsektoren er å sikre innbyggerne trygg mat av god kvalitet og bidra til en god forvaltning av naturressursene. Komiteen understreker at tildelinger fra Landbruks- og matdepartementet til forskning skal legge grunnlaget for stabil leveranse av trygg kvalitets-

mat, økt lønnsomhet og næringsutvikling. Komiteen viser til at bevilgningen under dette kapittelet skal bidra til å nå de forskningspolitiske delmålene og de landbrukspolitiske hovedmålsettingene – matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping, samt et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

Komiteen viser til at bevilgningen på kapittelet i hovedsak går til forskningsaktiviteten i regi av Norges forskningsråd og de virksomhetene som inngår i primærnæringsarenaen.

Komiteen mener bioøkonomi er en av flere viktige framtidsnæringer hvor Norge har gode forutsetninger for å lykkes. For å realisere dette potensialet, mener komiteen at det trengs mer forskning og utvikling innenfor landbruk og skogbruk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettforliket der det blir foreslått å redusere kap. 1137 post 50 med 1,2 mill. kroner og post 51 med 1,1 mill. kroner sammenliknet med regjeringens forslag.

Flertallet viser videre til at det ble foreslått å øke proSENTSatsen i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fra 0,5 pst. til 0,6 pst. Flertallet viser til at bevilgningen på post 50, 51 og 54 foreslås redusert som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke klimaforskningen innenfor husdyrproduksjon med 10 mill. kroner, samt øke basisbevilgningen til landbruksforskning med 10 mill. kroner, som samlet gir en økning på kap. 1137 på 20 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

13. Omtale av særlige tema

13.1 Oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens strategi for instituttsektoren fra februar 2020, og ambisjonen om at instituttsektoren skal utvikle kunnskapsgrunnlag for politikktutforming og bidra til bærekraftig utvikling og omstilling, gjennom forskning av høy kvalitet og relevans. Flertallet viser videre til at regjeringen slår fast at lav grunnbevilgning kan begrense instituttene muligheter til å ta egne initiativer og forske på temaer som det ikke er utlyst midler til. I langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er de teknisk-industrielle instituttene prioritert, og regjeringen har økt grunnbevilgningen til disse instituttene de siste årene. Flere

tallet merker seg at regjeringen i statsbudsjettet for 2021 følger opp målet om å vurdere nivået på grunnfinansieringen i de årlige budsjettene, og foreslår å øke basisfinansieringen til miljøinstituttene med 10 mill. kroner over budsjettet til Klima- og miljødepartementet. Flertallet understreker derfor viktigheten av en styrket grunnfinansiering av forskningsinstituttene slik at norske forskningsinstitutter har en grunnfinansiering som gjenspeiler grunnfinansieringen til de europeiske instituttene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at i en tid med stor usikkerhet og krav til omstilling er kunnskapsinvesteringer viktigere enn på lenge. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen i langt større grad bør følge opp langtidsplanen for forskning og høyere utdanning med merkbare prioriteringer på viktige områder for samfunnet.

Land med velutviklede systemer for forskning og innovasjon kjennetegnes av langsiktige prioriteringer i kunnskapsbasen og styrker konkurransevnen gjennom prioriterte satsinger. Disse medlemmer mener at investeringene i høyere utdanning og forskning bør økes, også ut over koronapandemien. Langtidsplanen må bli et reelt prioriteringsverktøy, fulgt av strategiske prioriteringer.

14. Oppfølging av anmodningsvedtak

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2018–2018) er gitt en oversikt over oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak under Kunnskapsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at disse medlemmers merknader ikke er å anse som Stortingets formelle kontroll av regjeringens oppfølging av vedtakene, og således ikke kan erstatte behandling av stortingsmeldingen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingsprosessen.

Vedtak 375, 3. februar 2015

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er uholdbart at regjeringen ennå ikke har fulgt opp Stortingets anmodningsvedtak om å utarbeide en investeringsplan for større bygge- og vedlikeholdsprosjekter i universitets- og høyskolesektoren, se omtale under kap. 260.

Vedtak 106, 7. desember 2017

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti gir sin støtte til regjeringen i at dette vedtaket er fulgt opp gjennom en

rekke tiltak for økt fysisk aktivitet i barnehage, skole og SFO.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti konstaterer at regjeringen i budsjettforslaget for 2020 foreslår å oppheve hele vedtaket, og mener dette er et stort tilbakeskritt.

Se omtale under kap. 225 (Ny) post 70.

Vedtak 809, 31. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at det har tatt for lang tid å gjennomføre denne evalueringen, og at den burde ha vært klar innen innføringen av fagfornyelsen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at arbeidet med evalueringen har tatt lengre tid enn forventet, men at det nå er satt ned en gruppe som skal gjennomføre evalueringen frem mot 2023.

Se omtale under kap. 226 post 21.

Vedtak 700, 15. juni 2020

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, er skuffet over at regjeringen ikke følger opp flertallets vedtak om opprettelse av 1 000 nye studie-plasser i fagskolesektoren, se omtale under kap. 240.

15. Forslag fra mindretall

Rammeuavhengige forslag

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake i kommuneproposisjonen for 2022 med forslag til finansiering av egne målformgrupper i ungdomsskolen i kommuner der det både er nynorsk- og bokmåselever i barneskolen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forslaget til ny opplæringslov med forslag til rett til opplæring på eget skriftspråk gjennom hele grunnskolen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen avklare ansvarsforhold for oppfølging av studenter i høyere utdanning som soner i fengsel.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at det tilrettelegges for opplæring og studier i kriminalomsorgen på lik linje med elever og studenter utenfor fengsel. Dette gjelder spesielt digitale muligheter og ressurser til oppfølging og veiledning.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen kartlegge tilgang på rom og utstyr for praktisk-estetiske fag i grunnskolen.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sikre fortgang i arbeidet med å realisere talentsentre i realfag nasjonalt.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen styrke etter- og videreutdanningstilbudet for lærere innen fysisk aktiv læring.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med forslag til framtidig organisering og finansiering av kulturarvskolene, slik at man også i framtiden sikrer Norges immaterielle kulturarv.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for fagarbeidere i barnehagen med nødvendige tiltak for å sikre nok fagarbeidere i alle barnehager. Strategien bør minimum inneholde mål og tiltak for rekruttering til barne- og ungdomsarbeiderfaget, nok læreplaner, tilrettelegging for at flere kan ta fagbrev på jobb, og en systematisk satsing på kompetanseutvikling for fagarbeidere i barnehage. Strategien må ta utgangspunkt i et tydelig mål om hvordan kompetansen til barne- og ungdomsarbeidere og andre fagarbeidere, sammen med andre yrkesgrupper i barnehagen, skal brukes for å gi barna et best mulig tilbud.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som kan foreta en helhetlig vurdering av satsene og finansieringssystemet innen høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolene).

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt fagskoleombud.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte, og senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021, med forslag til en endring av tilskuddsmodellen slik at folkehøgskolene kan

søke om investeringstilskudd til særskilte ekstrakostnader for å oppfylle krav til universell utforming.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget knyttet til studenters gjennomføring av studier, og i framlegget gjøre greie for vurderinger og konsekvenser av endret konverteringsordning for omgjøring av lån til stipend for studenter.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021 utarbeide en investeringsplan, en køordning for investeringer og større bygg og vedlikeholdsprosjekter for bygg i universitets- og høyskolesektoren.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen gå i drøftelser med Høgskulen i Volda for å finne en løsning som innebærer at høgskolen selv finansierer investeringer i inventar og utstyr oppad begrenset til 30 mill. kroner som trekkes fra kostnader i husleien for det inngåtte kurantprosjektet for nytt mediebygg.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med prosjektering av nytt forskningsfartøy med mål om å erstatte dagens fartøy «Helmer Hansen» innen 2026.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen for å løse utfordringene som bremser eller stanser nye studentboligprosjekt. I den grad klimakrav fordyrer prosjektene, forutsettes dette kompensert, eller forhindret på annen måte, for eksempel ved økt kostnadsramme.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt dekningsgrad av studentboliger og sikre at midler til nybygging også kan gå til rehabilitering av eksisterende studentboliger.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen avklare regelverket rundt studenters arbeid i utlandet og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag om at utenlandsstudenter skal kunne arbeide ved siden av studiene uten å risikere å miste plass i den norske folketrygden.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 med forslag som sikrer en forutsigbar grunnfinansiering av infrastrukturen og arbeidet med tilrettelegging av studietilbud som skjer gjennom lokale studie- og utdanningssentre.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan studiecentre, karriereveiledning og ytterligere tilbud hos fylkeskommunene kan styrkes for å sikre bedre tilgang til utdanning i hele landet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen, som del av kunnskapsgrunnlaget for revisjonen av Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, utrede norske institutters rammevilkår sammenlignet med institutter i andre europeiske land og vurdere om langtidsplanen bør inneholde en opptrappingsplan for grunnfinansiering til instituttene.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av konsekvensene av endringene i stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring siden 2014, og en vurdering av om nivået på utstyrsstipendene ivaretar prinsippet om lik rett til utdanning.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige justeringer i stipendordningen for videregående opplæring, slik at elever på studieretninger med store egenandeler til verneutstyr eller annet utstyr/materiell som er nødvendig for å følge opplæringen, får dekket dette fullt ut.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig tiltakspakke for å gjøre det enklere å være student med barn.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:*Forslag 28*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at spesialundervisningsmidlene kan følge eleven over i tida med opplæring i bedrift.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 29*

Stortinget ber regjeringen om å kartlegge planene for initiativet Fri Digital Arena (FriDA) i grunnopplæringen, og hvilke konsekvenser dette får for mangfoldet og kvaliteten i tilbudet av digitale læremidler.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig plan for kompetanseutvikling for ansatte i SFO senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021, herunder en oversikt over SFO-ansattes kompetanse. Planen skal sørge for at fagarbeidere i SFO får dekket fagskoletilbud på linje med det fagarbeidere i barnehage får gjennom Kompetanse for framtidens barnehage, og inneholde en plan for finansiering av fagskoleutdanning i oppvekstfag, og sørge for at flere får mulighet til å ta fagbrev på jobb.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen sikre at det gis tilskudd til opplæring på skoleskip ved Maritim videregående skole Sørlandet fra høsten 2021 i revidert nasjonalbudsjett for 2021, forutsatt at det kommer et nytt skoleskip på plass for å erstatte det tidligere skoleskipet MS Sjøkurs.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til dekning av det underfinansierte femte året på grunnskolelærerutdanningen, senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021.

Forslag fra Arbeiderpartiet:*Forslag 33*

Stortinget ber regjeringen sørge for at manuellterapeutene inkluderes på lik linje med kiropraktorene i arbeidet med å etablere en femårig masterutdanning.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som styrker teknologioverføringskontorenes arbeidsvilkår og sikrer fleksibel finansiering i den tidligste fasen av et kommersialiseringsløp. Dersom denne finansieringen blir borte, vil tempoet i innovasjonene reduseres, og Norge vil få mindre kommersialisering ut av forskningen ved landets offentlige forskningsinstitusjoner. Det

te må sees i sammenheng med regjeringens gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen sørge for at utlysningen og tildelingen av videreutdanningsmidler ikke favoriserer enkelte teorifag, men ivaretar det reelle behovet for videreutdanning innen bredden av fag.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen avsette 500 mill. kroner av de samlede midlene til videreutdanning for lærere til skolebasert kompetanseheving knyttet til innføringen av fagfornyelsen.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til finansiering av ViteMeir i revidert nasjonalbudsjett for 2021.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen sikre Sjunkehatten folkehøgskole et tilskudd på 100 mill. kroner på tvers av ulike departement for et universelt tilpasset nytt bygg som skal være ferdig høsten 2024. Det bør også vurderes om Statsbygg kan være ansvarlig for byggingen.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen foreslå en startbevilgning til UiT Norges arktiske universitetsmuseum senest i statsbudsjettet for 2022.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om basisstøtte til Norges Vitenskapsakademi for Polarforskning for å opprettholde akademiets aktivitet senest i revidert nasjonalbudsjett for 2021.

16. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding B fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 16 (Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2021 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	395 075 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	17 143 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	3 096 000	
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter	233 782 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	357 094 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70	208 305 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., kan overføres, kan nyttes under post 21	72 807 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	16 037 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	143 419 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 019 000	
224		Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre		
	70	Freds- og menneskerettighetsentre	100 838 000	
	71	Det europeiske Wergelandsenteret	11 084 000	
225		Tiltak i grunnopplæringen		
	1	Driftsutgifter	23 970 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	112 446 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	243 207 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	87 660 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	36 265 000	
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	15 480 000	
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 185 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	302 816 000	
	69	Tiltak for fullføring av videregående opplæring	691 500 000	
	74	Prosjekttilskudd	6 739 000	
	75	Grunntilskudd	95 942 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 562 093 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 600 858 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ...	35 826 000	
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	61 919 000	
	64	Programfinansiering av 0-24-samarbeidet	40 529 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	88 802 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	43 502 000	
	78	Tilskudd	186 434 000	
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.		
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	3 154 601 000	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 718 569 000	
	72	Diverse skoler som gir yrkesrettet opplæring, <i>overslagsbevilgning</i>	161 878 000	
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	128 845 000	
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	22 133 000	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	365 466 000	
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	42 046 000	
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	30 104 000	
	78	Kompletterende undervisning	24 772 000	
	79	Toppidrett	77 403 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	2 190 000	
	82	Kapital- og husleietilskudd til friskoler	83 337 000	
	84	Redusert foreldrebetaling i skolefritidsordningen	3 000 000	
	85	Kompensasjon for merutgifter knyttet til covid-19	40 000 000	
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	648 213 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	35 995 000	
	45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 678 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	469 691 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	144 549 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	17 342 000	
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	72 233 000	
240		Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 025 451 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	44 543 000	
241		Felles tiltak for fagskoler		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 692 000	
242		Norges grønne fagskole - Veia		
	1	Driftsutgifter	30 425 000	
	45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 307 000	
251		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter	15 714 000	
253		Folkehøgskoler		
	70	Tilskudd til folkehøgskoler	987 051 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 549 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	708 000	
254		Studieforbund mv.		
	70	Tilskudd til studieforbund	68 920 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	3 510 000	
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	119 365 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	9 042 000	
257		Kompetanseprogrammet		
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	376 134 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	159 707 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	38 808 991 000	
	70	Private høyskoler	1 901 329 000	
270		Studentvelferd		
	74	Tilskudd til velferdsarbeid mv.	123 380 000	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	803 507 000	
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	170 451 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning		
	50	Virksomhetskostnader	157 375 000	
	51	Tiltak for internasjonalisering	236 190 000	
	52	Tiltak for høyere utdanning	282 703 000	
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	213 101 000	
274		Universitetssenteret på Svalbard		
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	36 322 000	
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	186 958 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	130 000 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	97 843 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	19 424 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 756 471 000	
	53	Sektorovergrepene og strategiske satsinger	1 885 791 000	
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	784 695 000	
	55	Virksomhetskostnader	795 599 000	
286		Regionale forskningsfond		
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	194 982 000	
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	223 756 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	49 295 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	327 390 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 529 593 000	
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	827 055 000	
	75	UNESCO-kontingent	24 303 000	
	76	UNESCO-formål	4 240 000	
289		Vitenskapelige priser		
	51	Holbergprisen	17 341 000	
	71	Abelprisen	16 288 000	
	72	Kavliprisen	11 340 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til næringsrettet forskning	1 661 331 000	
	51	Tilskudd til marin forskning	405 680 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	604 572 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	427 383 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	203 930 000	
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Driftsutgifter	180 247 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	160 762 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	94 900 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 800 000	
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	69 134 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	72	Tilskudd til Nofima AS	101 101 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	231 235 000	
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	193 568 000	
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	169 830 000	
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	2 000 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter	399 680 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 000 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 815 409 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 669 245 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	578 232 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	602 555 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	956 359 000	
	74	Tap på utlån	415 500 000	
		Totale utgifter		88 539 211 000

Inntekter

3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	13 962 000	
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	15 614 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	12 495 000	
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	35 984 000	
	2	Salgsinntekter mv.	11 064 000	
3242		Norges grønne fagskole - Veia		
	2	Salgsinntekter mv.	5 004 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 307 000	
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	8 643 000	
	2	Salgsinntekter mv.	388 000	
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	633 000	
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	14 582 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	441 520 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	160 962 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	13 000 000	
	29	Termingebyrer	3 077 000	
	89	Purregebyrer	103 570 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	2 509 820 000	
		Totale inntekter		3 351 645 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2021 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 242 post 1	kap. 3242 postene 2 og 61
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 271 post 1	kap. 3271 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.

3. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved de selvforvaltende universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2021 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	60 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	35 mill. kroner
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	237 mill. kroner
270		Studentvelferd	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	743 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.

3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2022 (andre halvdel av undervisningsåret 2021–22) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2021 (første halvdel av undervisningsåret 2021–22), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2022 (andre halvdel av undervisningsåret 2021–22) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2021 (første halvdel av undervisningsåret 2021–22), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

IV

Gebyr for privatisteksamen

Stortinget samtykker i at privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til

eksamen, skal betale 1 186 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 373 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale 1 011 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 2 027 kroner ved senere forsøk.

V

Fullmakt for universitet og høyskoler til å delta i selskap

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2021 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:

1. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
2. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
3. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
4. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet, eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.

VI

Foreldrebetaling i barnehage

Stortinget samtykker i at:

1. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehegetilbud blir fastsatt til 3 230 kroner per måned og 35 530 kroner per år fra 1. januar 2021, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
2. inntektsgrensen for fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 583 650 kroner per år fra 1. august 2021, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.

VII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2021 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend blir gjort, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

VIII

Oppheving av anmodningsvedtak

Vedtak nr. 106, 7. desember 2017 oppheves.

IX

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2021 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

X

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2021 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

B.

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at UiB får anledning til å bruke egne avsatte midler til å fortsette prosjekteringen av nye lokaler for Griegakademiet i samarbeid med Statsbygg.

II

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Studentersamfundet i Trondhjem om planene for nybygg og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2021.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 8. november 2020

Roy Steffensen

leder og ordf. for kap. 200, 201, 220, 258 og
3220

Marit Arnstad

ordf. for kap. 242, 1137 og 3242

Jorodd Asphjell

ordf. for kap. 254, 256 og 3256

Marianne Synnes Emblemsvåg

ordf. for kap. 271, 272, 273, 274, 275, 288, 920, 3271,
3275 og 3288

Mona Fagerås

ordf. for kap. 222, 224, 230, 284, 3222 og 3230

Hans Fredrik Grøvan

ordf. for kap. 221 og 228

Kent Gudmundsen

ordf. for kap. 225, 227 og 3225

Turid Kristensen

ordf. for kap. 240 og 241

Nina Sandberg

ordf. for kap. 260, 270, 285, 286, 287, 289, 923,
926, 928, 3923 og 3926

Marit Knutsdatter Strand

ordf. for kap. 226 og 253

Hanne Dyveke Søttar

ordf. for kap. 251, 2410, 5310 og 5617

Mathilde Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 231 og 257

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT***Forsknings- og høyere utdanningsministeren*

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/5800-2

20. november 2020

Svar på spørsmål til Prop. 1 S (2020-2021) om finansiering av femte året for grunnskolelærerutdanningene**Kort om finansieringssystemet**

Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler ble innført i 2003 i sammenheng med kvalitetsreformen i høyere utdanning. Bakgrunnen for et nytt system med resultatbaserte indikatorer var ønsket om å gi institusjonene tydelige insentiver til å forbedre sine resultater på utvalgte indikatorer for forskning og utdanning. Man gikk også over til ny budsjetteringsmodell – nettobudsjettering – dvs. bort fra til dels detaljert aktivitetsstyring fra myndighetene og over til økt frihet og økonomisk selvstyre for institusjonene.

Finansieringssystemet ble endret fra og med budsjettåret 2017. I korte trekk innebar endringen at det kom to nye indikatorer: kandidatindikatoren for uteksaminerte studenter og en indikator for bidrags- og oppdragsinntekter. Formålet var økt vekt på gjennomføring i utdanningene og sterkere samspill mellom universitetene, høyskolene og omverdenen.

Rammebevilgning og styrets ansvar

Universiteter og høyskoler får en årlig rammebevilgning som Stortinget vedtar. Den årlige bevilgningen består av fjorårets bevilgning pluss/minus nye satsinger/kutt og lagt til prisjustering. De største satsingene de siste årene har vært økte bevilgninger til flere studieplasser, rekrutteringsstillinger og bygg.

Kunnskapsdepartementet har satt fire overordnede og langsiktige mål for universitetene og høyskolene: 1. høy kvalitet, 2. bidra til velferd/verdiskaping/omstilling, 3. god tilgang til utdanning og 4. effektiv/mangfoldig/solid sektor.

Styret ved den enkelte institusjonen skal sette egne virksomhetsmål som skal bidra til å nå de fire overordnede og langsiktige målene. I tillegg kommer utviklingsavtalene. Styret har ansvaret for å fordele og prioritere ressursene på institusjonen for å nå målene. Det er også

styret som har ansvar for å sende Kunnskapsdepartementet forslag om mer penger hvis de ikke klarer å løse en satsing/tiltak gjennom intern omprioritering på institusjonen.

Slik finansieres nye studieplasser

Kunnskapsdepartementet har siden 2003 tildelt midler til nye studieplasser over statsbudsjettet ut fra samme metodikk. Alle studieprogrammer er fordelt inn i én av seks finansieringskategorier (A-F). Når regjeringen foreslår midler til flere studieplasser, beregnes derfor utgiftene etter disse seks finansieringskategoriene. Satsene representerer ikke de faktiske kostnadene, men er grove anslag som til en viss grad reflekterer gjennomsnittlige forskjeller til ulike studieprogram. For eksempel legges det til grunn at en studieplass i medisin koster mer enn en studieplass i samfunnsvitenskapelige fag, og at institusjonene får mer penger for medisinplasser – uten at det betyr at satsene som brukes for de to tilbudene er ment å fullt ut representere de faktiske kostnadene. Når Stortinget vedtar midler til økt studiekapasitet, er det ikke noen én-til-én-forhold mellom det tildelte beløpet og en student.

Kunnskapsdepartementet har ikke fasit på hvor store kostnader hver enkelt institusjon har til en studieplass. For eksempel kan kostnadene til en studieplass ved institusjon A være lavere enn ved institusjon B, fordi institusjon A allerede har digitale løsninger på plass for fjernundervisning. Det kan også være at et tilbud med få studenter på et studiested i distriktet koster mer per student enn samme tilbud med mange studenter i en større by. Nifu-rapporten "[Hva koster en student?](#)" fra 2014 peker nettopp på dette. Den peker også på at det er den enkelte institusjon som sitter på regnskapet over hvordan kostnadene eller utgiftene fordeler seg.

Til tildelingene er det utelukkende knyttet forventninger om gjennomførte studiepoeng og uteksaminerte kandidater, ikke hvor mange personer som tas opp som studenter. For hver studieplasstildeling forventer departementet en økt produksjon på én studiepoengenheter (60 studiepoeng) per år utdanningen varer. Med mindre studentene har full gjennomføring, må institusjonene dermed ta opp flere studenter enn antallet studieplasstildelinger for å nå de forventede resultatene. Dette gjelder for alle studieplasstildelinger fra departementet. Tallet på studieplasstildelinger fra departementet kan derfor ikke sidestilles med institusjonenes tall for opptak. Institusjonene oppretter nye studieplasser både gjennom intern omdisponering av den bevilgningen de allerede har, og gjennom at Stortinget vedtar mer penger til nye plasser.

Når Stortinget bevilger midler til nye studieplasser legges det til grunn en varig økning i utdanningskapasiteten over det antall år midlene til studieplassene er tildelt til. Det første året tildeles med en halvårseffekt i tråd med at det er ett kull som starter opp og at de går høstsemesteret. Året etter tildeles midlet for at det første kullet går vår- og høstsemesteret og at institusjonene samtidig tar opp et nytt kull osv. Tildelingene til institusjonene trappes derfor opp over flere år. I tillegg kommer den resultatbaserte uttellingen for avlagte kandidater og studiepoeng.

Resultatbasert finansiering

Den resultatbaserte finansieringen beregnes også etter kategoriene A-F med egne satser for studiepoengsenheter og egne satser for kandidater. Hvor mye institusjonene får avhenger av egne resultater for hvor mange studiepoeng og antall uteksaminerte kandidater de faktisk øker med sammenlignet med tidligere år.

Universiteter og høyskoler velger selv den interne budsjettfordelingen, og Kunnskapsdepartementet pålegger ikke institusjonene å bruke satsene i sin fordeling av ressurser. Når institusjonene øker sitt opptak og oppretter flere studieplasser innenfor egne budsjetttrammer, uten at Stortinget har vedtatt ekstra midler til dette, får institusjonene mer penger hvis de som følge av dette avlegger flere studiepoeng og kandidater sammenlignet med tidligere.

For eksempel er da den resultatbaserte uttellingen i 2021 avhengig av om universitetene og høyskolene økte eller reduserte resultatene i 2019 sammenlignet med 2018.

Rammebevilgningen påvirkes dermed av resultater to år etter at resultatene er oppnådd. Dette gjelder resultatene til institusjonen på alle indikatorene: avlagte studiepoeng, antall kandidater, doktorgradskandidater, utvekslingsstudenter, publiseringspoeng, BOA-inntekter, tilslag fra Forskningsrådet og regionale forskningsfond og EU. Årsaken til dette er at resultatene f.eks. for 2019 ikke er ferdig rapportert før i 2020, som er året man jobber med 2021-budsjettet.

Kandidatmåltall

Kunnskapsdepartementet fastsatte i 2014 kandidatmåltall innenfor helse- og sosialfag og lærerutdanningene. Kandidatmåltallene angir et minstekrav om antall uteksaminerte kandidater som departementet forutsetter at institusjonene skal ha for hvert enkelt år. Bakgrunnen for dette er å sikre nok kandidater for å imøtekomme kritiske samfunnsbehov. Noen institusjoner overoppfyller kandidatmåltallene for enkelte utdanninger og andre oppfyller dem ikke. Kandidatmåltallene har ingen direkte sammenheng med hvordan departementet finansierer universiteter og høyskoler. Men når Stortinget vedtar midler til nye studieplasser til utdanninger med kandidatmåltall, så justeres kandidatmåltallene i tråd med dette, på det tidspunktet det kan forventes uteksaminerte kandidater. I dag er kandidatmåltallet for lærerutdanningene 1913 uteksaminerte kandidater.

Finansiering av det femte året for lærerutdanningen

Den nye femårige masterutdanning for grunnskolelærere (GLU) ble innført fra og med 2017. Målet er at nyutdannede lærere skal være enda bedre rustet til å gjøre en jobb i norske klasserom, reflektere over egen undervisning og være oppdatert på relevant forskning.

Regjeringen varslet i statsbudsjettene for 2019 og 2020 at den ville sette av midler i 2021 til institusjonene som tilbyr grunnskolelærerutdanning. I Prop. 1 S (2018-2019) for Kunnskapsdepartementet står det:

Studentar som blei tatte opp til dei nye femårige grunnskolelærerutdanningane i 2017, vil fullføre utdanninga i 2022. På bakgrunn av behov i skolen for fleire lærarar vil regjeringa føre vidare eit nasjonalt kandidatmåltal for dei femårige

grunnskolelærerutdanningene på totalt 1 913 kandidatar. Dette er det same nivået som for dei fireårige grunnskolelærerutdanningane. Behovet for midlar til å finansiere det femte studieåret slår ut hausten 2021 for dei studentane som starta hausten 2017. Regjeringa vil derfor i statsbudsjettet for 2021 foreslå å løyve midlar til dei institusjonane som tilbyr det femte året i grunnskolelærerutdanningane.

Nye studieplasser til grunnskolelærerutdanningen er fra og med 2017 blitt finansiert som femårige. Det innebærer at det kun er de studieplassene som er opprettet som fireårige (altså før 2017) som i regjeringens forslag for statsbudsjettet 2021 nå må finansieres opp til femårige plasser. Det er denne effekten som er lagt til i statsbudsjettet for 2021.

Med andre ord så innebærer regjeringens forslag at det vedvarende vil være ett ekstra kull årlig i det som opprinnelig var fireårige plasser, ikke de som allerede er femårige. Altså 1913 ettårige studieplasser i finansieringskategori D, som grunnskolelærerutdanningen er innplassert i. Det betyr at med regjeringens forslag vil det bli en vedvarende økning på 178,2 mill. kroner fra 2022 (pluss årlig prisjustering) i rammebevilgningen til de som tilbyr femårig GLU. Resultatbasert uttelling for avlagte studiepoeng og kandidater vil komme to år senere.

Universitets- og høyskolerådet (UHR) argumenterer for at finansieringen av det femte året for grunnskolelærerutdanningene burde ta utgangspunkt i antallet utlyste studieplasser for institusjonene i 2017. Antall studieplasser er i dette tilfellet definert som det antall studenter institusjonen ønsker å sitte igjen med på et studium når opptaket er avsluttet. I 2017 var det 2943 studieplasser. I tillegg til at dette strider mot de ordinære prinsippene for studieplasse delinger, tar det heller ikke høyde for at ikke alle disse studentene vil gjennomføre femte året av utdanningen. Som tidligere nevnt er tildelingene til nye studieplasser knyttet til forventninger om gjennomførte studiepoeng og uteksaminerte kandidater, ikke hvor mange personer som tas opp som studenter. Derfor er det etter departementets vurdering mer riktig å ta utgangspunkt i antallet som forventes uteksaminert (kandidatmåltallet). Gjennomføringstallene viser at for kullet fra 2017 var det om lag 2150 som gjennomførte tredje studieår. Ved fjerde studieår er kullet om lag 2000 studenter.

Det har vært en gradvis økning i bevilgningen til universiteter og høyskoler siden 2016 rettet mot den femårige grunnskolelærerutdanningen. Noe av dette er:

Mill. kroner (ikke lagt til anslag for prisjustering etter 2021)		
	Bevilgning fra KD i 2021	Fullt opptrappet
30 femårige studieplasser til NLA fra 2016 inkl. anslått resultatuttelling	19,5	24,3
26 varige rekrutteringsstillinger til lærerutdanning fra 2016 (det kom også 25 midlertidige, men som nå er faset ut)	35,2	35,2
Økt rammebevilgning til institusjoner med GLU fra 2017 (opprinnelig 41,5 mill. kr i 2017 og videreført og prisjustert siden det)	46,7	46,7
70 plasser GLU til NLA fra 2017 inkl. anslått resultatuttelling	38,6	56,7

200 studieplasser GLU/lektor fordelt på flere fra 2020 inkl. anslått resultatuttelling	27,9	162 ¹⁾
Konsekvensjustering for kullet som startet på 5-årig GLU i 2017	89,1	178,2
Sum	257	503,1

¹⁾ Hvis plassene videreføres og trappes opp som normalt

I tillegg har det siden 2017 vært tildelt penger til flere prosjekter og tiltak for å følge opp lærerutdanningene, inkludert den nye 5-årige GLU. Det har gått til tettere oppfølging av studentene, økt samarbeid med yrkesfeltet, styrket kompetanse for de ansatte, mer forskningsbasert utdanning, IKT i undervisningen, praksis i lærerutdanning, partnerskapsmodeller med mer. Disse tildelingene har ligget på rundt 140 millioner kroner siden 2017.

Med hilsen

Henrik Asheim

Kopi

Grøholt Anne

